ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః

యాజుషాపరప్రయోగానుక్రమణిక.

(బ్రహ్మమేధప్రయోగ సహితము.

ఆహితాగ్ని, అనాహితాగ్ని; యత్యాది ప్రయోగ

స్వరసహిత ధర్మశాస్త్రాది విషయములు గలవు.

ఈ గ్రంథము

కీ॥ శే॥ నా తండ్రిగారైన

చల్లా లక్ష్మీ నరసింహ శాస్త్రి గారిచే

వ్రాయంబడి వారి జ్యేష్ఠ కుమారుడైన

సుబ్బరాయ శాస్త్రిచే

స్వకీయ

శ్రీలక్ష్మీనరసింహ ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రించి ప్రకటింపబడియె

మచిలీపట్టణము.

అష్టమముద్రణము.

1967

వెల రు. 6—50

పోష్టుఖర్చులుప్రత్యేకము

సంస్కార ప్రయోగ వైషమ్యములు.

1. అహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధ అహితాగ్ని సంస్కారః॥
2. అహితాగ్నేఃఅబ్రహ్మవిత్త్వేపితృమేధసహితఅహితాగ్నిసంస్కారః
3. అనాహితాగ్నేఃబ్రహ్మవిత్త్వేబ్రహ్మమేధసహిత పితృమేధసంస్కార
4. అనాహితాగ్నేఃఅబ్రహ్మవిత్త్వే కేవలపితృమేధ సంస్కారః॥

---

1. అహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తయైనచో బ్రహ్మమేధముతో గూడినపితృమేధము సంస్కారము జరుపవలెను.
2. అహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తగానిచో పితృమేధ సహిత సంస్కారమే జేయవలయును
3. అహితాగ్ని కానివారు బ్రహ్మవేత్తయైనచో బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధసంస్కారమునే జేయవలయును.
4. అనాహితాగ్ని బ్రహ్మవేత్తకానిచో కేవలము పితృమేధసంస్కార ప్రయోగమే చేయవలెను.

—(०)—

విజ్ఞప్తి.

పితృమేధప్రశ్నయందు పాపులను శిక్షించునట్టి రాజగు యమునికి హవిస్సుల నిచ్చి సంతోషపెట్టుడు అని చెప్పియున్నది. మృతి చెందిన పిత్రాదులు అకృత్యములనొనర్చి అధోగతి నందియున్నను వారి నుద్దేశించి పుత్రాదులు యథాశాస్త్రముగ పితృమేధమును ఆచరించిన యెడల వారు సద్గతిని పొందగలరని శ్రుతిస్మృతులందు ఘంటాఘోషముగ వక్కాణించియున్నది. పుత్రాదులు చేయు పితృమేధ సంస్కారమువలన ప్రేతకు వసుత్వము, రుద్రత్వము, ఆదిత్యత్వముకలిగి పిదప దేవత్వముసిద్ధించుననియు, శాస్త్రమునందుసుప్రసిద్ధముగాగలదు.

ఈపై [illegible]ధికము ఈగ్రంథము ధర్మశాస్త్ర ప్రమాణవచనములతోడన[illegible] దేహవిషయములందు సవిమర్శముగ వేదపరిజ్ఞాతులచేత పరిష్కరి[illegible]కూర్చి ముద్రించినాము.

పీ ఠి క

జననీ జనకులు మృతినొందిన సమయమునందు పుత్త్రులు ప్రేత
కర్మములనుజక్కఁగనియమయుతముగ నెఱవేర్చి రేనివారు (ఆజననీజన
కులు) తమ పుత్త్రాదులొనరించిన దానాదికర్మములకు విధింపఁబడిన పుణ్య
లోకములను బొందుదురు. మఱియువారు పితృదేవత్వము గలవారగు
దురు. వారట్లగుటచే వారానందమునుబొంది తమపుత్త్రులు దీర్ఘాయు
ష్మంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును, అగునటులాశీర్వచన
ములను జేయుదురు ఆయాశీర్వచన సామర్థ్యంబున పుత్త్రులు సుఖ
వంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄణాంచప్రసాదేన కర్తుర్వంశోభివర్ధతే ।
శ్రేయసాంచాభివృద్ధిస్స్యా ద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్త్రాదులయొ
క్క వంశమభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పదగు శ్రేయస్సుకలుగును.

అయ్యా! ఈకలిప్రాబల్యమువలన బ్రహ్మవేత్తలు అహితాగ్నులు
మొదలగు వారలెక్కడనో బహుస్వల్పముగా నుందురు. అందువలన
బ్రహ్మమేధసంస్కారము, అహితాగ్నిసంస్కారము, క్రమముగా తగ్గి
యుండెను. ఇప్పుడుసర్వేసర్వత్రాఅనాహితాగ్నుల సంఖ్యయేవృద్ధిగా
నుండెను, ఈ విషయములన్నియును సుజనులకందరికిని తెలిసినవిషయమే
యగుటచే విస్తరింపఁబడలేదు. అపస్తంబముని జేసిన శ్రౌతపన్నములేదు,
గృహ్యసూత్రములేవిః యావచ్ఛుభ కర్మములను గురించినవే కాని మరి
యొకటికాదు. (అనఁగా ఔపాసనము మొదలుకొని యశ్వమేధాంత
క్రతువులను, నిషేకాది శ్మశానాంతములైన షోడశ కర్మలును చెప్ప
బడినవి.) అయితే ఆపస్తంబముని శుభమును బోధించిన తన వాక్కుచే
నశుభమును బోధింప సమాధానము లేనందున తన శిష్యుండైన భర
ద్వాజమునిచే భారద్వాజ సూత్రము రచియింపఁబడెను. ఆ భారద్వాజ
సూత్ర ములో ఔర్ధ్వదైహికమును, బ్రహ్మమేధ సంస్కారమును జెప్పఁ
బడినవి, ఔర్ధ్వదైహిక కర్మమునకు పైత్ృమేధికమని పేరు, పైతృమేధి
కమనఁగా చనిపోయిన బ్రాహ్మణాదులకు దహనసంస్కారము మొదలు
కొని సపిండీకరణాంతము వఱకును జేయుకర్మమని యభిప్రాయము.

శ్లో॥ జ్ఞాత్వాకర్మాణికుర్వీత॥

అని యుండెను. కాలము తెలిసి కర్మమాచరింపఁదగును. ఈ కలికాల మహిమవలన గొందరు పుత్త్రులు మాతా పితరులను సదా దూషింపుచు వారు మృత్యువులైనవెనుక వారికిసకాలమందు శ్రాద్ధములఁ జేయక మా తల్లిదండ్రులు తినవచ్చినారా పురోహితుల కొరకేశ్రాద్ధము లేర్పడిన వనెడు ముఖ్యాభిప్రాయము.

శ్లో॥ పున్నామ్నోనరకాద్యస్మాత్పితరంత్రాయతేసుతః।
తస్మాత్పుత్త్రఇతి ప్రోక్తస్స్వయమేవస్వయంభువా॥

తా॥ అనఁగా ఏకారణమువలన పున్నామ యను నరకము నుండి తండ్రిని రక్షింపుచున్నాడో ఆకారణమువలన పుత్త్రుఁడను స్వయముగా బ్రహ్మచే జెప్పఁబడెను.

శ్లో॥ జీవతోర్వాక్యకరణా త్ప్రత్యబ్దంభూరిభోజనాత్।
గయాయాంపిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్త్రస్యపుత్రతా॥

తా॥ అనఁగా తల్లిదండ్రుల యాజ్ఞ ననుసరించుటయు ప్రత్యాబ్దికము లందన్నదానము చేయుటయును గయయందు పిండ ప్రదాన మిచ్చుటయును ఈ మూడు కార్యములు నాచరించుటచే పుత్త్రుఁడు పుత్త్రధర్మమును బొందినవాడగును.

శ్లో॥ నాస్తిమాతృసమందైవం నాస్తిపితృసమోగురుః।
తయోర్నిత్యంప్రియంకుర్యా త్కర్మణామనసాగిరా॥

తా॥ తల్లితో సమానమైన దైవంబును, తండ్రితో సమానమయిన గురువును, లేరు కనుక నెల్లప్పుడు త్రికరణశుద్ధితో ననఁగా మనోవాక్కాయము లొకటికాగా వారికిప్రియముగ నడుచుకొనుటయే పుత్త్ర లక్షణము.

శ్లో॥ అపుత్త్రస్యగతిర్నాస్తి స్వర్గోనైవచనైవచ।
తస్మాత్పుత్త్రముఖందృష్ట్వా భవేత్పశ్చాద్ధితాపసః॥

శ్లో॥ మృతాహంతుపరిత్యాజ్య చండాలఃకోటిజన్మసు॥

శ్లో॥ దరిద్రాయకృతందానం శూన్యలింగస్యపూజనమ్।
అనాథప్రేతసంస్కార మశ్వమేధసమంవిదుః॥

దిక్కులేనిశవమును దహనము చేయుటచే అశ్వమేధయాగఫలంకలుగును.

నాతండ్రిగారైన

కీ॥ శే॥ చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి గారు

ఓం పరబ్రహ్మణేనమః.

యాజుష అపర ప్రయోగానుక్రమణిక

అథాదౌ నక్షత్ర శుభాశుభ ప్రకరణమ్.

మృతికి మంచినక్షత్రములు.

జ్యోతిస్సంగ్రహే॥ శ్లో॥ మృతతిథిషుయదాస్యాత్ సోమసౌమ్యార్యవారా। న్యతిశుభఫలదాని ప్రోచ్యతేథర్క్షవిద్భిః। తురగభరణీపుష్య స్వాతిహస్తార్ద్రమిత్ర। శ్రవణజలసమేతాః జ్యేష్ఠమూలాస్తథైవ భుజగమపిచపూర్వా ఫల్గునీనామధేయం। సకలమృదుగణానాం శస్యతే ప్రేతకార్యే॥

తా॥ అశ్విని, భరణి, ఆర్ద్ర పుష్యమి, ఆశ్లేష, పూ-ఫ, హస్త, స్వాతి, అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, మూల, పూర్వాషాఢ, శ్రవణము, ఈనక్షత్రములు ప్రేతకార్యములకు మంచివి. వారములలో సోమ-బుధ-గురువారములు ప్రశస్తములు.

ప్రాచీనగ్రంథే॥ శ్లో॥ అశ్వినీభరణీచైవ మార్ద్రాపుష్యస్తథైవచ। ఆశ్లేషపుబ్బహస్తాశ్చ స్వాత్యనూరాధకౌతథా॥ జ్యేష్ఠమూలే ప్రశస్తాస్స్యుః। పూర్వాషాఢాతథైవచ। శ్రవణంప్రేతకృత్యేషు సర్వదైవప్రశస్యతే। కేచిద్వదంతిభరణీ నింద్యేతిచవిచక్షణాః॥

తా॥ ప్రాచీనగ్రంథమందు భరణీనక్షత్రము మాత్రము కొందఱు దూష్యమని చెప్పిరి.

మృతికి దోషనక్షత్రములు.

నిర్ణయామృతే॥ శ్లో॥ రోహిణ్యాంవసుపంచకే త్రిపదభేయుగ్మాంఘ్రిభే పైతృభే నందాకామచతుర్దశీ భృగుకుజార్కేష్వేషుభద్రేతిథౌ। ప్రేతశ్రాద్ధమృతీసపిండకరణ త్రైపక్షికోనత్రయా। శ్చేద్వంశక్షయమాప్నువంతికురుతే మాసద్విపక్షద్వయే॥

తా॥ రోహిణి-ధనిష్ఠ-శతతారా-పూర్వాభాద్ర-ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి-కృత్తిక-మృగశీర్ష-పునర్వసు-ఉత్తర-చిత్త-విశాఖ-ఉత్తరాషా

ఢ-మఖ ఈనక్షత్రములయందును, ౧-౨-౬-౭-౧౧-౧౨-౧౩-౧౪ ఈతిథులయందును, శుక్ర కుజ భానువారములయందును, ప్రేతకర్మము, మరణము, సపిండీకరణము, త్రైపక్షికము, ఊనమాసికములు మొదలుగాగల ప్రేతకార్యములు చేయకూడదు చేసినయెడల ౧-౨ నెలలకు వంశమునకు కీడుకలుగునని తాత్పర్యము.

ద్విపాది త్రిపాది నక్షత్రములు.

శ్లో॥ ద్విపాదేతు త్రిమాసంస్యా త్త్రిపాదేతుచతుష్టయం। తద్గృహం వర్జయేద్ధీమాన్ షణ్మాసంవసుపంచకే॥

తా॥ ద్విపాదినక్షత్రములగు మృగశీర్ష, చిత్ర, ధనిష్ఠ ఈనక్షత్రములయందు మరణమునొందెనేని మూడుమాసములవరకును త్రిపాది నక్షత్రములగు కృత్తిక, పునర్వసు-ఉత్తర- విశాఖ- ఉత్తరాషాఢ- వీనియందు నాలుగుమాసములవరకును ధనిష్ఠ శతతారా, పూ-భా, ఉ-భా, రేవతి యీనక్షత్రములందు ఆఱు మాసములవరకును మృతగృహమును విడువవలెను.

శ్లో॥ మృతేతుదహనేచైవ ప్రేతదిష్ట్యప్రవేశనే పుణ్యక్షేత్రే పుణ్యతిథౌ పుణ్యతీర్థేస్థి నిక్షేపేత్। యుగ్మాంఘ్రిభేత్రిపదభేరోహిణ్యాం పైతృభేతథా। ధనిష్ఠాపంచకేచాపి ప్రేతకార్యం నకారయేత్॥

తా॥ మృతమునందును దహనమందును నక్షత్రదోషమువలన ప్రేతయొక్క గృహము త్యాగము చేసినపిదప పునః ప్రవేశించుటయందును ప్రేతపత్నీ పుణ్యతీర్థము లు సేవించుటయందును అస్థి నిక్షేపణమందును ద్విపాది త్రిపాది రోహిణీ- మఖ- యీ నక్షత్రములను ధనిష్ఠాపంచకమునందును ప్రేతకార్యముల నాచరింపదగదు.

గ్రంథాంతరే శ్లో॥ నందాభద్రా కామభూతభౌమశుక్రార్కవాసరాః దహనే మరణేచైవ తద్దోషం త్రిగుణం భవేత్॥

తా॥ నందతిథులును, భద్రతిథులును, త్రయోదశి, చతుర్దశి తిథులును రవి, శుక్ర, కుజవాసరములును వీనియందు దహన మరణములు జరిగెనేని ఆమరణమునొందిన స్థలమందు పునర్మరణమును దహనముజరిగినస్థలమునందు పునర్దహనమును మూడుపర్యాయములు జరుగునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ తిధ్యుడుయోగే గ్రామే వారోడ్యోగే వాటికాయామ్ । తిధివారోడ్యోగే గేహే మరణం పునర్భవతి॥

తా॥ పైన వ్రాసిన దోషతిధులు నక్షత్రములు గూడగా మరణము నొందెనేని ఆ గ్రామమందు తిరుగ మరణము జరుగుననియు, నక్షత్రవారములు గూడెనేని ఆ వాటికయందు తిరుగ దహనము జరుగుననియు. తిధివారనక్షత్రములు 3 ను గూడెనేని మరణము జరిగిన ఆ గృహమునందే మరల మరణము జరుగునని తా॥ ఈప్రకారము దుష్టతిధివార నక్షత్రములయందు పరాచుర్న మొదలగు కార్యములు గూడ జేయకూడదని పెద్దల యభిప్రాయము.

దైవజ్ఞకర్ణామృతే-శ్లో॥ భరణ్యామేకమాసంతు ద్విత్రిపాదే త్రిమాసకం॥ వమవంచకషణ్మాసం మృతౌ గేహంపరిత్యజేత్। ద్విపాదే చత్రయోమాసాః షణ్మాసం చత్రిపాదకే.

ధనిష్ఠాపంచక దోషకాల పరిమితి

శ్లో॥ ధనిష్ఠాయాంతుషణ్మాసం వారుణేతుత్రిమాసకం।పూర్వాభాద్రాతిదర్ధంచ అహిర్బుధ్నేతుమాసకం ।రేవత్యాంపక్షమిత్యాహుర్మృతౌ గేహవిసర్జనే। జ్యోతిర్నిబంధే॥

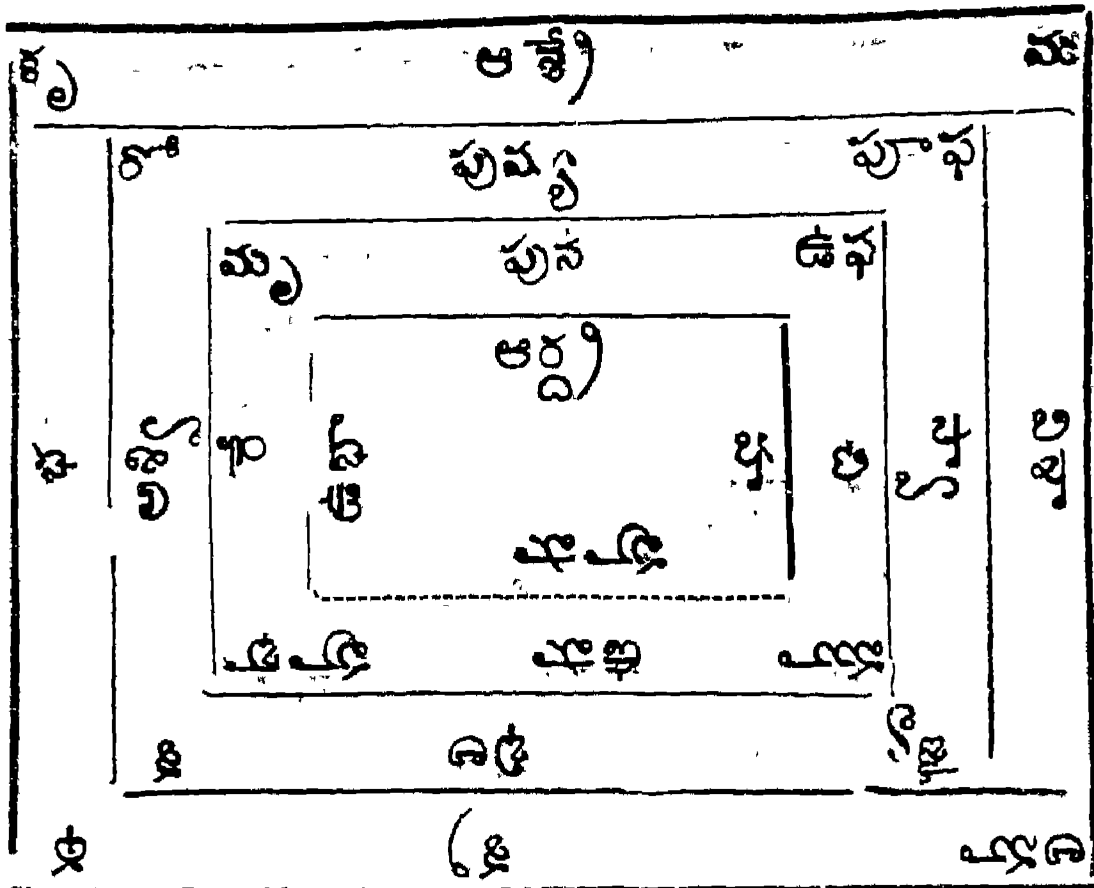
తా॥ ఇదివరలో ధనిష్ఠా పంచకము అయిదు నక్షత్రములకును గూడా సాధారణముగ ఆరునెలలు విడువవలసినదని జెప్పి ఇప్పుడు దానిలో భేదమును జెప్పుచున్నది, యెట్లంటే ధనిష్టకు ౬ మాసములు శతభిషమునకు 3 మాసములు, పూర్వాభాద్రకు ౪౫దినములు ఉత్తరాభాద్రకొకమాసము. రేవతి కొకపక్షము. ఈలాగున మృతియందు గృహమును విడువవలయునని తా॥ కొందరు ౨ పక్షములుమాత్రము ఆ మరణదోష గృహము విడిచివేయుట సాంప్రదాయము శిష్టాచారమని జెప్పుచున్నారు.

మృతి చక్రము.

శ్లో॥ సూర్యాధిష్టితతారకాది గణయేచ్చత్వార బాహ్యాంతరే బాహ్యేత్రీణిపునః పునశ్చగణయే దీశాన్యదిక్షుక్రమాత్।

తా॥ మృతిదినంబున సూర్యుడే నక్షత్రమునందుండునో అది మొదలు ఈశాన్యదిక్కునుంచి చక్రమధ్యమువరకు ౪ నక్షత్రములను

చక్రమధ్యస్థిత నక్షత్రము మొదలు తూర్పువరకు నాలుగు నక్షత్రములును, ఆగ్నేయము మొదలు చక్రమధ్యమువరకు ౪ నక్షత్రములును. ఈప్రకారము ఆరోహణావరోహణ క్రమముగా వ్రాయవలయును.

శ్లో॥ మృతికాలేందు నక్షత్రం యత్రతిష్ఠతి తత్ర్యమాత్। అంతరంగే త్రిపక్షంస్యాన్మధ్యకక్ష్యేద్విపక్షకమ్। అంత్యేచ పక్షమేకం స్యాద్బాహ్యరేఖా నదోషభాక్॥

తా॥ మృతికాలనక్షత్రము చక్రమధ్యమందుంటె అగృహం ౪౫ దినములు విడువవలయును దానికిచుట్టూవున్న ౮ గదులలో నుంటే ౧ మాసము విడువవలయును. వానికిచుట్టువున్న ప్రహరీలోపలనుంటె ౧౫ దినములు విడువవలయును. చక్రమునకు వెలుపలనుంటె ఆయింటి వారికి దోషములేదుగాని ఆయాదిక్కులందున్న వారికి దోషము.

ద్వైజ్ఞకర్ణామృతమునందుమాత్రము ఈచక్రము ప్రాగాదివామ మార్గముగా చూడుమని చెప్పబడినది తత్ప్రమాణము

శ్లో॥ చతురశ్రత్రయేచక్రే ప్రాగాదిరవిభాదికే। ఆరోహ మవరోహంచ వామమార్గేణ లేఖయేత్॥

(శ్రాద్ధకాలంబున విషఘడియలు)

జ్యోతిస్సంగ్రహే శ్లో॥ స్నానేదానేజపే హోమే వైశ్వదేవే సురార్చనే॥ ప్రాయశ్చిత్తేతథా శ్రాద్ధే ప్రశస్తావిషనాడికా॥

తా॥ స్నానసమయంబున, దానసమయంబున, జపసమయంబున, హోమసమయంబున, వైశ్వదేవసమయంబున, దేవతార్చనసమయంబున, ప్రాయశ్చిత్తసమయంబున, శ్రాద్ధసమయంబున, పంచాంగస్థిత విషగడియలు దూష్యము లేదని తాత్పర్యం.

కించ॥ శ్లో॥ ఆసనే శయనే భోజ్యే మలమూత్రవిసర్జనే । ఉగ్రకర్మణ్యస్త్రవధే ప్రశస్తా విషనాడికాః॥

తా॥ ఆసన, శయన, భోజన, మలమూత్రవిసర్జన, అస్త్రప్రయోగాదులయందు కూడా ప్రశస్తములు.

కర్మాచరణ ఫలము.

శ్లో॥ సునిర్వృత్తాక్రియాచేత్స్యా దాశౌచనియమైస్సహ । ప్రాప్నువంతి పితృత్వంహి ప్రయతాః కర్తృబంధవః ॥

తా॥ మాతాపితృలు మృతిబొందిన సమయమునందు పుత్రులు ప్రేతకర్మలను చక్కగ నియమయుతముగ నెరవేర్చిరేని యతని మాతాపితృలు తత్కర్మానుకూలముగ విధింపబడిన పుణ్యలోకములను బొందుదురు. ఇంతియెగాక మాతాపితృలు పితృదేవత్వము గలవారగుదురు. అట్లగుటచే వారు ఆనందమునుబొంది తమ పుత్రులు దీర్ఘాయుష్మంతులును, తేజోవంతులును, ధనవంతులును అగుటకు యాశీర్వచనములను జేయుదురు. ఆయాశీర్వచన సామర్థ్యంబున బుత్రులు సుఖవంతులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄణాంచప్రసాదేన కర్తుర్వంశోఽభివర్ధతే। శ్రేయసాంచాభివృద్ధిస్స్యా ద్భూయసాముత్తరోత్తరమ్ ॥

తా॥ పితృదేవతలయొక్క యనుగ్రహముచేత పుత్రాదులయొక్క వంశమభివృద్ధిని బొందుటయేగాక గొప్పవగు శ్రేయస్సులుగూడ విశేషించి కలుగును

శ్లో॥ పున్నామ్నోనరకాద్యస్మా త్పితరంత్రాయతేసుతః । తస్మాత్పుత్ర ఇతిప్రోక్తస్స్వయమేవ స్వయంభువా ॥

శ్లో॥ జీవతోర్వాక్యకరణాత్। ప్రత్యబ్దం భూరిభోజనాత్ । గయాయాంపిండదానాచ్చ త్రిభిఃపుత్రస్యపుత్రతా॥ ప్రమాణము.

అథ కారుణ్యము.

శ్లో॥ అథాపితాతథామాతా సాపత్నిజననీతథా । మాతామహాస్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీత్వనంతరమ్ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్సహభార్యకాః। దుహితాభగినీచైవ దౌహిత్రోభాగినేయకః ॥ పితృష్వసామాతృష్వసా జామాతాభావుకస్స్నుషా। శ్వశుర శ్శ్యాలకశ్చైవశ్వశ్రూశ్చ గురురర్థినః ॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, పితృ వర్గత్రయము సవతితల్లి, మాతామహమాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహులు, మాతామహీమాతుః పితామహీమాతుః ప్రపితామహీలు, తనభార్య కుమారుడు అన్న, పినతండ్రి, పెదతండ్రి, మేనమామ వీరి భార్యలు, కుమార్తె తోడబుట్టువులు, మనమడు, మేనల్లుడు, మేనత్తలు పినతల్లి. పెదతల్లులు, అల్లుడు, తోబుట్టువుల భర్తలు, కోడలు, భార్య యొక్క తండ్రి, భార్యయొక్క సోదరుడు, భార్యయొక్క తల్లి, గురువు, యాచకులు వీరలు క్రమముగ కారుణ్యములలోని వారలని దెలియవలెను.

(ఒకనిని చిరకాలమువరకు విద్యాబుద్ధులుచెప్పించి ఆమె చనిపోయినది· అప్పుడు కర్తృత్వము యెట్లని కొందరికితోచును. ఎట్లనగా పోషకపితుః అనిగాని పాలకమాతుః అనిగాని తెలియవలెను)

అక్క - జ్యేష్టభగినీ
చెల్లెలు - కనిష్టభగినీ
అన్న - జ్యేష్టభ్రాత
అన్నకూతురు - జ్యేష్టభ్రాతృపుత్రి
అన్నకొడుకు - జ్యేష్టభ్రాతృపుత్రుడు
అప్పకూతురు - జ్యేష్టభగినీపుత్రి
అప్పకొడుకు - జేష్టభగినీపుత్రుడు
అప్పమగడు - భావుకుడు
అమ్మమ్మ - మాతామహీ
అల్లు - జామాత
కూతురు - దుహీత
కొడుకుకూతురు - పౌత్రి
చెల్లెలికూతురు-కనిష్టభగినీపుత్రి
చెల్లెలికొడుకు-కనిష్టభగినీ పుత్రుడు
చెల్లెలిమగడు-భావుకుడు
పినతండ్రికొడుకు-కనిష్టపితృవ్య పుత్రుడు
పినతండ్రిభార్య-కనిష్టపితృవ్యపత్ని
పినతల్లికూతురు-కనిష్టమాతృ భగినీపుత్రి
పినతల్లికొడుకు-కనిష్టమాతృ భగినీ పుత్రుడు
పెదతండ్రికూతురు-జ్యేష్ట పితృవ్య పుత్రి
తండ్రి-పిత
తండ్రితండ్రి-పితామహుడు
తమ్ముడు-కనిష్టభ్రాత
తమ్మునికూతురు-కనిష్టభ్రాతృ పుత్రి
తమ్మునికొడుకు-కనిష్ట భ్రాతృ పుత్రుడు
తల్లిచెల్లెలు-కనిష్టమాతృభగినీ
తల్లియప్ప-జ్యేష్టమాతృభగినీ
తల్లియప్పకూతురు - జ్యేష్టమాతృ భగినీపుత్రిక
తల్లియప్పకొడుకు-జ్యేష్టమాతృ భగినీపుత్రుడు
నాయనమ్మ-పితామహి

పినతండ్రి-కనిష్టపితృవ్యుడు	భార్యసోదరుడు-శ్యాలకుడు
పినతండ్రికూతురు-కనిష్టపితృవ్య పుత్రి	మగనితమ్మునికూతురు-భర్తృ కనిష్టభ్రాతృపుత్రి
పెదతండ్రికొడుకు-జ్యేష్టపితృవ్య పుత్రుడు	మనమరాలు-పుత్రికాపుత్రి
	మేనత్త-పితృభగినీ
పెదతండ్రిభార్య-జ్యేష్టపితృవ్య పత్ని	మేనత్తకూతురు-పితృభగినీపుత్రి
	మేనత్తకొడుకు-పితృభగినీపుత్రుడు

కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ సంకల్పాసనయోష్టష్టీద్వితీయాఽవాహనే తథా। అన్నదానేచతుర్థీస్యా చ్ఛేషాసంబుద్ధయస్స్మృతాః॥

పారస్కరః॥ శ్లో॥ అర్ఘ్యదానేచసంకల్పే పిండదానేతథాక్షయే। గోత్రసంబంధనామాని తథాతృప్తి పాదయేత్॥

తిథి సంకల్ప నిర్ణయము.

శ్లో॥ యాంతిథిం సమనుప్రాప్య ఉదయంయాతిభాస్కరః। సాతిథి స్సకలాజ్ఞేయా స్నానదానవ్రతాదిషు॥

తా॥ సూర్యుఁడు యేతిథియం దుదయించునో ఆతిథి స్నాన, దాన, వ్రత ములు మొదలుగాగల కార్యములందు సంకల్పమున చెప్పవలయును.

శ్లో॥ జన్మేచమృతకేచైవ సంగమేదం తథావనే। అభ్యంగే చోదధిస్నానే తిథిస్తాత్కాలికీభవేత్॥

శర్మవర్మగుప్తదాస నిర్ణయములు,

విష్ణుపురాణే॥ శ్లో॥ శర్మేతిబ్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మేతిక్షత్రసంశ్రయం। గుప్తదాసాత్మకంనామ ప్రశస్తంవైశ్యశూద్రయోః॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు శర్మ, క్షత్రియులకు వర్మ, వైశ్యులకు గుప్త, శూద్రులకు దాస యిటు నామాంతరమందుండవలయును. ఇదిగాక స్త్రీలకు

శ్లో॥ దాయీదేవీచగోపీచ అభిదానాన్యనుక్రమాత్। త్రయాణామపివర్ణానాం శ్రాద్ధకర్మసుపఠ్యతే॥

తా॥ బ్రాహ్మణస్త్రీలకు దాయి. క్షత్రియ స్త్రీలకు దేవి. వైశ్య స్త్రీలకు గోపీ యిట్లుగా శ్రాద్ధకర్మలయందు పఠింపవలయునని తా॥

స్వ శా ఖా వి ష య ము.

వసిష్ఠః శ్లో॥ స్వశాఖావిధిముత్సృజ్య అన్యేషాంవిధిమాచరేత్। అప్రమాణమృషింకృత్వా అంధేతమసిమజ్జతి। స్వకంకర్మపరిత్యజ్య యదన్యత్కురుతేనరః। అజ్ఞానాదథవాలోభాత్స తేనపతితోభవేత్। ఋక్శాఖనైవకుర్వీత స్వకీయంపరశాఖయా। ప్రమాదాద్యదికుర్వీత పునస్సంస్కారమర్హతి। యత్రినాస్తిస్వశాఖోక్తంసమాచరేత్। పునర్నార్హతిసంస్కారమన్యథార్హతిచేత్పునః। యజుశ్శాఖావిధానేనయది బహ్వృచకస్యచః కృతేచాపిహితత్కర్తా పునఃకుర్యాద్యథావిధి। ఋక్శాఖావిధినాకర్మ యదిస్యాదన్యశాఖినామ్। నతత్కర్మ పునః కార్యమితియజ్ఞవిదాంమతమ్॥

తా॥ స్వశాఖావిధిని వదలి యితర శాఖావిధి నవలంబింపఁగూడదు. అట్లు చేసెనేని స్వకీయ ఋషిని తిరస్కరించిన వాడగును. ఆ కారణమువలన నంధతమస్సను నరకమునందు మగ్నుఁడగును. స్వకీయమగు కర్మను బరిత్యజించి యితరమగు కర్మను అజ్ఞానముచేతనైనను లోభముచేతనైనను చేసినయెడల పతితుఁడగును. ఏశాఖ వాఁడాశాఖను వదలివేసి మఱియొకశాఖచేత కర్మ నాచరించెనేని మరల నుపనయనసంస్కారమును జేసికొనఁదగును. స్వశాఖీయములు సంభవించనప్పుడు సకలకర్మలను ఋక్శాఖచేత నాచరింపవలయును అట్లు చేసినయెడల పునస్సంస్కారమును జేయనక్కరలేదు. యజుశ్శాఖావిధానముచేత బహ్వృచునకుఁ కర్మలను జేసినయెడల మఱల స్వశాఖోక్తవిధిగా నాచరింపవలయును. అన్యశాఖీయులకు ఋక్శాఖోక్తవిధిచేత కర్మలు చేసినయెడల మఱల జేయనక్కరలేదని వసిష్ఠుడు వచించెనని తాత్పర్యము.

మరణకాల సర్వప్రాయశ్చిత్తమ్.

బ్రాహ్మణానాం మరణసంశయేస్నాపయిత్వా। కర్తాసచేలం స్నాత్వాచమ్య। పవిత్రంధృత్వా। పూర్వోక్తయేవం ... తిథౌ అముకగోత్రస్య అముకనామధేయస్య ఇహజన్మనిజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మధ్యేవరినికాలే బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియ వ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చత్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకా ఉద్దిష్టరూపమహాపాతకనరిత ఉత్తేశిరూపానుపాతకా

నాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపాను పాతకానాం ఉపపాతకా
నాం సంకిలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశ
కరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహా
పాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాఽతిదిష్ట రూప మహాపాతక
వ్రతాఽతి దేశికరూపాఽతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమ
రూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకిలీకరణానాం మలినీకరణా
నాంఅపాత్రీకరణానాంజాతిభ్రంశకరణానాంఅవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకా
నాంఏవం బహూనాంబహువిధానాంసర్వేషాంపాపానాంఅజ్ఞానసకృ
తానాంఅజ్ఞానతోభ్యస్తానాంజ్ఞానతసకృతానాంజ్ఞానతోభ్యస్తానాం
అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాంఅజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరా
భ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవం బహూ
నాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయ
శ్చిత్త పరిషదుపస్థాన పూర్వకం శక్త్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణా
చరిష్యే॥ స్వశాఖయాసంకల్పపురస్సరం మృత్తికాస్నానంకుర్యాత్।
సహస్ర పరమా ... ఆపోజనయథాచనః॥

అథ పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా। సమస్త ... స్వీకృత అశేషే హే
పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్యమయాసమర్పితాం ఇమాం పరిష
ద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥ గోత్రస్య శర్మణః జన్మాభ్యా
సాజ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణ పర్యంతం మధ్యేవర్తి నికాలే బాల్య
యౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనో
వాక్కాయకర్మేంద్రియ వ్యాపారైః రహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽ
జ్ఞానతశ్చ (మయా) (త్వయా) కృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక
చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాఽతిదిష్ట
రూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకానాం ప్రకాశకృత
మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకిలీకరణానాం,
మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరణానాం, అవకీర్ణకా
నాంప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంరహస్యకృత
మహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాత
కానాం రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాత

కానాం సంకిలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరణాఽవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహు
విధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానత స్సకృత్కృతానాం అజ్ఞా
నతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం
అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాఽభ్యస్తానాంఅజానతోజానతశ్చనిరం
తరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చచిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవం బహు
నాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చి
త్తంఉపదిశేతివిజ్ఞాప్య। పునఃప్రణమేత్॥ హేయజమాన...తవజన్మా
భ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంమధ్యేవర్తినికాలే బాల్యయౌవన
కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయ
కర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చత్వయాకృ
తేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృత
మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రత ఽతి దేశికరూపా అతి
పాతకేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యఃఉపపా
తకేభ్యః సంకిలీకరణేభ్య మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః, జాతి
భ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యోమహాపాతకేభ్యః రహ
స్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతి
పాతకేభ్యః రహస్యకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉప
పాతకేభ్యః. సంకిలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్యః. అపాత్రీ కరణేభ్య
జాతిభ్రంశకరేభ్యః అవకీర్ణకేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృ
తేభ్యః అజ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోఽభ్యస్తే
భ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ
నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహు
భ్యః బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోవిముక్తోభూయా విముక్తోభూ
యాః॥ ఇత్యుక్త్వాచైర్వదేత్। అథబ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాం
దద్యాత్॥ ఏవం...ర్థం... జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృతే తత్క్షణపర్యం
తం సమస్తదోషనిర్హారణార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్య స్నానకృచ్ఛ్రాన్యా
చరిష్యే॥ బ్రాహ్మణమాహూయ ప్రతిగృహీతారంబ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య
శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమతులం స్వర్ణంపాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణంహిశం

కరంయస్మా దదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। బ్రాహ్మణాయ సువర్ణదానం నదద్యాత్।

శ్లో॥ ధన్యంకరోషిదాతార మిహంలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। ధాన్యందానందద్యాత్।

శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। ఆజ్యందానందద్యాత్।

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః। అనంతపుణ్యఫలదం మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥

ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహిరణ్యంశ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమ। యేవంగుణ...తిథౌగోత్రస్య...శర్మణః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంసకలపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానంకరిష్యే। తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే। ప్రతిగృహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। మహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యఇదమాసనం। సుఖాసనం। ఉభాభ్యామిదం పాద్యం।సుపాద్యం। నమోస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణేనమః... అయంవోగంధః అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు।

శ్లో॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। అస్మై బ్రాహ్మణాయ విష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే ... గోత్రాయ ... బ్రాహ్మణాయప్రతిగ్రహీత్రేశ్రీమాన్ ... గోత్రః ... మ్యశర్మాదాతా ధర్మపత్నీసమేతోఽహంప్రాచీనావీతీ అస్మత్పితు...గోత్రస్య... శర్మణః సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానం తుభ్యమహం (సవ్యం) సంప్రదదేనమ। దేవస్యత్వా...ప్రతిగృహ్ణాతు। గోదానాభావేయథాశక్తిహిరణ్యందద్యాత్। గోదానసాద్గుణ్యార్థందక్షిణాంతుభ్యమహం...నమమ। అథదశదానానికుర్యాత్ అథాతఃపైతృమేధికమాహితాఽనాహితాగ్నేఃకస్యచిద్బ్రాహ్మణస్యప్రాణోత్క్రమణాతేప్రాప్తసతిపుత్రాదిః కర్తాగోమయేనానులిప్య। కుశాదిభూమావాపరిస్తీర్య॥ తేషుదర్భేషు పితరం దక్షిణ శిరసం

నిధాయ। అథ వేదపారగం బ్రాహ్మణమాహూయ। స్నానత్వా ఆచమ్య। (ఉపవీతీ) ఓం భూః ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సంభావితసకలపాపక్షయార్థం పంచానాం వాయూనాం సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్క్రాంతి సంజ్ఞకగోదానం కరిష్యే। శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం। ఉభాభ్యామిదం పాద్యం। శ్లో॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణే నమః ॥ శ్రీమహా... ... అయంవో గంధః అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు। అథ గోపూజాంచకుర్యాత్।

శ్లో॥ సువర్ణరోమతుల్యాని వత్సరాణిశతందివి। ప్రాణైః కంఠగతైస్తైశ్చవయోగాందద్యాత్సదక్షిణామ్॥ శ్లో॥ అత్యుత్క్రాంతౌ ప్రవృత్తస్య సుఖోత్క్రమణసిద్ధయే। తుభ్యంసంప్రదదే ధేను మిమాముత్క్రాంతి సంజ్ఞకామ్॥ గవామంగేషు ... ప్రయచ్ఛమే ॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే ... గోత్రాయ ... శర్మణే బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగృహీత్రే శ్రీమాన్ ... గోత్రః ... నామధేయః మమధర్మపత్నీసమేతోఽహం ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం ఉత్క్రాంతి సంజ్ఞక గోదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥ ఇతి జలపూర్వకం దద్యాత్।

ప్రతిగ్రహణమంత్రముచ్చార్య। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే అశ్వినోర్బాహుభ్యాం। పూష్ణో హస్తాభ్యాంప్రతిగృహ్ణామి। రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణేరుద్రాయ గాం। తేనామృతత్వమశ్యామ్। వయో దాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇదం కస్మా అదాత్ కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామదక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఇతి గృహ్ణీయాత్ ॥

గోదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ। ఇతిదక్షిణాందద్యాత్। అనేనమయాకృతే నోత్క్రాంతిసంజ్ఞక గోదానేనదక్షిణాదానేనచపితుః।...గోత్రస్య...శర్మణః సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధిరస్తు।

స్త్రీణాంతు। మాతుర్గోత్రాయాః...దాయాః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృతి...ర్థం గోదానంకరిష్యే। ఇతి స్త్రీసంకల్పేప్యూహః।

తిలపాత్రదాన ప్రయోగః.

ఆచమ్య। ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌపితుర్గోత్రస్య ... శర్మణః సమస్త పాపక్షయార్థంసుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థంతిలపాత్రదానం కరిష్యే। సవ్యం। శ్లో॥ తిలాఃపాపహరానిత్యం విష్ణోర్దేహసముద్భవాః। పాపంహరంతుమేతేషు ప్రమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। అస్మైబ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం తిలపాత్రదానం దక్షిణాసహితం (ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం తిలపాత్రదానం తుభ్యమహంసంప్రదదే (నమమ) ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌపితుః ... గోత్రస్య...శర్మణః పాపక్షయార్థం స్వర్ణధాన్యాజ్య కృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే (సవ్యం) శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనం। స్వర్ణంహిశంకరంయస్మా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే।

శ్లో॥ ధన్వంతరోపిదాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వసర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహారం మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః అనంత పుణ్య ఫలదమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। స్వర్ణధాన్య ఆజ్యహిరణ్య కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తిహిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదే (నమమ) అథ దశదానాని। ఏవం గుణ...పుణ్యతిథౌపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః సమస్తపాపక్షయార్థం సుఖేనప్రాణోత్క్రమణసిద్ధ్యర్థం దశదానాని కరిష్యే। (సవ్యం) శ్లో॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః। ఇతి దశదానాని

కుర్యాత్। తదభావే దశదానప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం ...నమమ।

అథకర్ణ మంత్రపఠనమ్.

ఆచమ్య... పుణ్యతిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః సమస్త పాపక్షయద్వారా శాశ్వత బ్రహ్మలోకావాప్త్యర్థం కర్ణమంత్ర పఠనం కరిష్యే॥

శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్। బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరం। తదేషాభ్యుక్తా। సత్యంజ్ఞానమనంతంబ్రహ్మ। యోవేదనిహితం గుహాయాం పరమేవ్యోమన్। సోఽశ్నుతే సర్వాన్ కామాన్త్సహ। బ్రహ్మణా విపశ్చితేతి। తస్మాద్వా ఏతస్మాదాత్మన ఆకాశస్సంభూతః। ఆకాశాద్వాయుః। వాయోరగ్నిః। అగ్నేరాపః। అద్భ్యః పృథివీ। పృథివ్యా ఓషధయః। ఓషధీభ్యోఽన్నమ్। అన్నాత్పురుషః। సవా ఏష పురుషోఽన్నరసమయః। తస్యేదమేవశిరః। అయందక్షిణః పక్షః। అయముత్తరః పక్షః। అయమాత్మా। ఇదంపుచ్ఛంప్రతిష్ఠా। తదప్యేష శ్లోకో భవతి। భృగుర్వై వారుణిః। వరుణంపితరముపససార। అధీహిభగవోబ్రహ్మేతి। తస్మా ఏతత్ప్రోవాచ। అన్నంప్రాణంచక్షుశ్శ్రోత్రం మనో వాచమితి। తగ్ం హోవాచ। యతో వా ఇమాని భూతాని జాయంతే। యేన జాతాని జీవంతి। యత్ప్రయంత్యభిసంవిశంతి। తద్విజిజ్ఞాసస్వ। తద్బ్రహ్మేతి। సతపోఽతప్యత। సతపస్తప్త్వా॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥

అథస్త్రియాశ్చ ఇతిదక్షిణకర్ణేజపిత్వా॥ ఆయుషః ప్రాణగ్ంసంతను। ప్రాణాదపానగ్ం సంతను। అపానాద్వ్యానగ్ంసంతను। వ్యానాచ్చక్షుస్సంతను। చక్షుషశ్శ్రోత్రగ్ం సంతను। శ్రోత్రాన్మనస్సంతను।

మనస్తో వాచగ్ంసంతను । వాచఆత్మానగ్ంసంతను ఆత్మనః పృథివీగ్ం సంతను। పృథివ్యాఅంతరిక్షగ్ంసంతను। అంతరిక్షాద్దివగ్ంసంతను। దివ స్సువస్సంతను । ఇతిస్త్రీయాః । మరణానంతర మపివేత న్నియమేవ కర్తవ్యమ్। మరణానంతరే పుత్రాః కర్తాస్నాత్వా ఆచమ్య।

షణ్ణిమిత్తప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః.

ఆచమ్య... పవిత్రంధృత్వా । ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రా...వీ) పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్యసకలపాపక్షయద్వారా సంభావితానాం పాపానాం ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్ట అధోచ్ఛిష్ట అస్నానమరణకర్ణమంత్రరాహిత్యపర్యుషిత శవఖట్వాది మరణకాలే ఉత్క్రాంతిధేను దానరాహిత్య తత్కాలదహన రాహిత్య రూపాణాం షణ్ణిమిత్తానాం పాపానామపనోదక ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। (సవ్యం) అనుజ్ఞార్థంయథా శక్తిప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా।

శ్లో॥ సకస్తసంపత్సమవాప్తి... యథోక్తదక్షిణామిమస్వీకృత్య (ప్రాచీనావీతి) పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః—ప్రేతస్య మరణకాలే సంభావితేభ్యః పాపేభ్యః ఊర్ధ్వోచ్ఛిష్ట అధోచ్ఛిష్ట అస్నానమరణ కర్ణ మంత్రరాహిత్యపర్యుషిత శవఖట్వాదిమరణోత్క్రాంతిధేను దాన రాహిత్యతత్కాలదహన రాహిత్యరూపేభ్యస్సర్వేభ్యఃషణ్ణిమిత్తేభ్యః పాపేభ్యోవిముక్తోభూయాదితిభవంతో బ్రువంతు॥ పితుః... గోత్రస్య... ప్రేతస్యదహనాధికారయోగ్యతాసిద్ధి...రస్తు॥ (ఇతిపరిషద్బ్రూయాత్) అథకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ గోదాన ప్రత్యామ్నాయ యథా శక్తి హిరణ్యంపితుః షణ్ణిమిత్తప్రాయశ్చిత్తసిద్ధిం కామయమానః తుభ్యమహంసంప్రదదే (నమమ) (ఉపవీతీ) (ఏవం) (త్వయా) (మయా) ఆచరితేసతి (ప్రాచీనావీతీ) పితుః పైతృమేధిక కర్మాధికార యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ పైతృమేధిక కర్మాధికార యోగ్యతాసిద్ధిరస్తు॥

అథ తిథివార నక్షత్రాది ప్రాయశ్చిత్తమ్.

౧-౬-౧౧ నందాః } నందతిథి రిక్తతిథిమరణే
౪-౯-౧౪ రిక్తాః } ధాన్యదానం కుర్యాత్
౨-౭-౧౨ భద్రాః } భద్రతిథిమరణే భూదానంకుర్యాత్
భాను-భౌమ-భృగువాసరేషు వస్త్రదానందద్యాత్
ద్విపాదిత్రిపాదినక్షత్రమరణే హిరణ్యదానంకుర్యాత్
ధనిష్ఠాపంచకమరణే కాంస్యదానంకుర్యాత్
త్రిపుష్కరమరణే గోభూతిలదానానికుర్యాత్।

అథప్రయోగః॥ ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ (ప్రా) ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ... ప్రేతస్యమరణకాలే దుష్టతిథివారనక్షత్ర త్రిపుష్కరాది దోషపరిహారార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। సమస్త సం... కర్తుం అధికారసంపదస్తు। తదఙ్గ బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే।

ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। శ్రీ మహావిష్ణు ... ఇదమాసనం। ఉభాభ్యామిదంపాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ ... యుగధారిణేనమః। గంధార్థాఇమేఅపః పుష్పార్థాఇమేతిలాః। నందతిథి మరణేధాన్యం। ధన్యంకరోషి - చ్ఛమే। దద్యాత్। రిక్తతిథి మరణే ధాన్యందానం దద్యాత్। భద్రతిథిమరణే భూదానం। శ్లో॥ సర్వసస్యాశ్రయాభూమిర్వరాహేణసముద్ధృతా। అనంతసస్యఫలదాతతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛతు। భూదానందద్యాత్। భానుభౌమ భృగువాసరేషు వస్త్రదానం। శీతవాతోష్ణ ... చ్ఛమే। దద్యాత్। ద్విపాదిత్రిపాది నక్షత్రమరణే వస్త్రసహితహిరణ్యం। శీతవాతోష్ణ ... చ్ఛమే। హిరణ్యగర్భ ...। దద్యాత్। ధనిష్ఠాపంచకమరణే కాంస్యదానం। శ్లో॥ కాంస్యం బ్రహ్మమయం ప్రోక్తం నక్షత్రోద్భవ దోషహృత్। భాజనం మర్త్యదేవానా మతశ్శాన్తిం ప్రయచ్ఛతు। దద్యాత్। త్రిపుష్కరాది మరణేగోభూతిలదానానిచ కుర్యాత్। ఏతద్ద్రవ్యాభావే యథాశక్తి హిరణ్యంవా బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్।

ప్రేతౌపాసనాగ్ని సంధానప్రయోగః.

ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః ...

గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతోపాసనాగ్ని సంధానంకరిష్యే।
తదంగాఽగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। (సవ్యం) యత్రాగ్నిస్థాప్యతే...
భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। ఓంభూర్భువస్సువరోమ్।
అథప్రేతస్యదక్షిణహస్తే సమిధమారోప్యహస్తమన్వారభ్య। ఓమ్
ఉపావరోహ జాతవేద ఇమంతగ్గ్‌స్వర్గాయలోకాయనయ ప్రజాగ్ం।
ఆయుఃప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధేహి ప్రేతా హుతిశ్చాస్యజుష స్వాస్వా
హా। తాంసమిధం అగ్నౌనిక్షిప్య। చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా
ద్వే శీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య। త్రిధాబద్ధోవృషభోరోరవీతిమహో దేవో
మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ। (యజ్ఞేశ్వరంధ్యాయామి) సప్తహస్తశ్చతుశ్శృం
గస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః।
స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వేదేవీం వామేస్వధాంతథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తై
స్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరంవ్యజనం వామైర్ఘృత
పాత్రంతుధారయన్। మేషారూఢంజటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్
ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్। ఆత్మాభిముఖ
మాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్। ఏషహిదేవః। ప్రదిశోనుసర్వాః
పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భేఅంతః। సవిజాయమాన స్సజనిష్యమాణః
ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతివిశ్వతోముఖః।। ఏహ్యగ్నేమమాభిముఖోభవసుము
ఖోభవసుప్రసన్నోభవ।వరదోభవ।ఓంభూర్భువ... ప్రచోదయాత్ అ
గ్నింపరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయేనమః। హుతవహాయనమః।
హుతాశినేనమః। కృష్ణవర్త్మనేనమః। దేవముఖాయనమః। సప్త
జిహ్వాయనమః। వైశ్వానరాయనమః। జాతవేదసేనమః। ప్రాగాది
దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి। పురస్తాత్। దక్షిణతః। పశ్చాత్। ఉత్తర
తః। ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రైర్దర్భైస్సగ్గ్‌స్తీర్య। ద్వంద్వంన్యంచి
పాత్రాణిప్రయునక్తి। దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌప్రోక్షణస్రువాణి। సమానా
గ్రౌద్వౌదర్భౌప్రాదేశ మాత్రౌపవిత్రేకురుతే। అద్భిరనుమృజ్య

ప్రోక్షణమాత్రేణనిధాయ। ప్రోక్ష్య। తస్యామపఆసీయ। హస్తయోరం
గుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ।
సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా।
త్రిఃప్రోక్ష్య। ఆజ్యస్థాలీమాదాయ। ఆజ్యంవిలాప్య। అపరేణాగ్నిం పవి
త్రాంతర్హితా యామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య। ఉదీచోంగా
రాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య జ్వలతాతృణేనాఽధోగామిన్యాదీప్యఽ
క్ష్యేప్రతిఫలీకృత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్యప్రక్షాళ్య। ప్రచ్యస్య అప
ఉపస్పృశ్య! త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా। ఉదగుద్వాస్య। అంగారాన్ప్రత్యూ
హ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూ
య। పవిత్రగ్రంధింవిస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రేఽను
ప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌప్రతితప్య దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య।
పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ
ప్రహరతి॥ అదితేనుమన్యస్వ। అనుమతేనుమన్యస్వ। సరస్వతేను మన్య
స్వ। దేవసవితఃప్రసువ॥ ఓంఓం॥ సంకల్పప్రభృతి ఏతత్క్షణపర్యంతం
మధ్యే సంభావిత సమస్తదోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే
ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ స్రువేణాజ్య
మాదాయ॥ అయాశ్చాగ్నేస్య నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వమయా అసి।
అయసామనసాధృతోయసాహవ్యమూహిషేయానోధేహిభేషజగ్ స్వాహా
అయసేఅగ్నయఇదంనమమ।సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే! ఓంభూర్భువ
స్సువస్స్వాహా॥ప్రజాపతయ ఇదంనమమఅదితేన్వమగ్గ్స్థాః దేవసవితః
ప్రాసావీః ఓంఓం ... ఏవంగుణ ... పుణ్యతిథౌ ... (ప ... తీ)పితుః ... గో
త్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్యబహూనామనేకదినేషుపాకయజ్ఞ వ్రతలోప
ప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతారంహోష్యామి। (సవ్యం(తూష్ణీంసమం
తం పరిషిచ్య॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణిచత్వారి॥ మహాహవిర్హోతా సత్యహవి
రధ్వర్యుః॥ అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్। అచ్యుతమనాఉపవక్తా। అనాధృ
ష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చయజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్యఉద్గాయా। వాచ

స్పతేహృద్విదేనామ। విధేమతేనామ। విధే స్తమస్మాకంనామ।వాచ
స్పతిస్సోమమపాత్। మాదైవ్య స్తంతుచ్ఛేదిమామనుష్యః నమోది
వేనమః పృథివై స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదంనమమ। సర్వ
ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ
ఇదంనమమ। తూష్ణీముత్తర పరిషేచనంకృత్వా॥

అథా ఔపాసనమ్.

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం (ప్రా...తీ) పితుః ...
గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యసాయం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హో
ష్యామి॥ (సవ్యం) చత్వారి శృంగాత్రయో అస్యపాదా ...అద్దితేను
మన్యస్వ... ప్రసువ॥ఓంఓం... తిథౌ...(ప్రా...తీ) పితుః... గోత్రస్య
...శర్మణః ప్రేతస్య అనేకకాలఔపాసనాంతరిత ప్రాయశ్చిత్తార్థం
సద్యస్సాక్షే ఔపాసనాధికార సిద్ధ్యర్థం హోమద్రవ్య దానంకరిష్యే॥
(సవ్యం) శ్లో॥ తండులైర్వైశ్వదైవత్యాః పాకేనాన్నంపంచంతియే॥
తస్మాత్తండుల దానేనాతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ హిరణ్యగర్భగ...
మే॥ సంప్రదదేనమమ॥ యథాశక్తిదక్షిణాందద్యాత్॥ ఓంసూర్యాయ
స్వాహా- సూర్యాయేదంనమమ॥ అగ్నయేస్వాహా అగ్నయ ఇదం
నమమ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ
తూష్ణీంపరిషిచ్య॥ అగ్నేత్వన్నో అంతమః... అభూయతస్సమస్మాత్॥
హోమసాద్గుణ్యార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమంత్ర జపంకరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం
...అనేన... హోమేన భగ...ఏతత్ఫలం శ్రీ యజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

అథ పైతృమేధిక కర్మారంభః.

ఆచమ్య॥ పవిత్రంధృత్వా॥ ఏవంగుణ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ)
యజమానస్య పితరం... గోత్రం... శర్మాణంప్రేతం ఔపాసనాగ్నినా
పైతృమేధికేన కర్మణాసగ్స్కరిష్యే॥ (సవ్యం) స్త్రియాః-స్త్రీకి నీలా
గున సంకల్పము జేయవలయును... యజమానస్యమాతరం... గోత్రాం

...దాయీం ప్రేతౌపాసనాగ్నినా పైతృమేధికేన కర్మణా సగ్‍స్కరిష్యే ఇతి స్త్రియః। (ప్రాచీనావీతీ) ఔపాసనాగ్నేః పశ్చాద్దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాంస్తత్సగ్గ్‌స్తీర్య। తేషు తిలానవకీర్య। తేషు దర్భేషు సర్వస్య ప్రతిశీవరీతి మంత్రేణ ప్రేతం దక్షిణశిరసగ్‍ం సంవేశయంతి। సర్వత్ర ప్రాచీనావీత్యేవ।

పురుషాణామ్	సర్వస్య ప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థ ఆధిత। స్యోనాస్మై సుషదా భవ యచ్ఛాస్మై శర్మ సప్రథాః॥
స్త్రీణామ్	సర్వస్య ప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థ ఆధిత। స్యోనాస్యై సుషదా భవ యచ్ఛాస్యై శర్మ సప్రథాః॥

ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ప్రథమేఽహని కర్తవ్య ఔపాసనాగ్నౌ పైతృమేధికహోమం కరిష్యే। (అపసవ్యం) ఓం చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదా ... జాతవేదసే నమః॥ (ఇచ్చట తిలలే ప్రధానము) ఔపాసనాగ్నేర్దక్షిణతః అప్రదక్షిణం దర్భైః పరిస్తీర్య। (ప్రేతకార్యే ఏకేన దర్భేణ కార్యమితి భారద్వాజః)

అగ్నేర్దక్షిణతః దర్భాన్ సగ్గ్‌స్తీర్య। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీమితరదర్వీం నిధాయ। ఏకేన దర్భేణ పవిత్రం కృత్వా। తృణం కాష్ఠం వాఽన్తర్ధాయాఛినత్తి। ననఖేన। అప ఉపస్పృశ్య। అద్భిరనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణ్యామవధాయ। ప్రోక్ష్య। తస్యామప ఆనీయ। హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణాగ్రం గృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ॥ సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా త్రిః ప్రోక్ష్య। శేషముత్సిచ్య। ఆజ్యస్థాలీమాదాయ। ఆజ్యం విలాప్య। దక్షిణేనాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య దక్షిణతోఽంగారం నిరూహ్య। తస్మిన్నధిశ్రిత్య జ్వలతా దర్భేణావద్యుత్య। ఏకదర్భాగ్రం ప్రచ్ఛిద్య। ప్రక్షాళ్య। ఆజ్యే ప్రత్యస్య। అప ఉపస్పృశ్య అత్రిః పర్యగ్నికృత్వా। దక్షిణత ఉద్వాస్య। అంగారం

ప్రోక్ష్య। దక్షిణాగ్రేణపవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రోక్ష్య। దక్షిణాగ్రముగా ప్రహరతి। స్రువస్రుచావాదాయ। అగ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భైణసంమృజ్య। పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భమద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్య ప్రత్యగగ్రమగ్నౌ ప్రహరతి తూష్ణీమ ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య।

తతఃకర్తావామహస్తేన ప్రేతమన్వారభ్య (కర్త) తన యెడమ చేతితోఁ బ్రేతనుబట్టుకొని ద్వాదశగృహీతేనాజ్యేన స్రుచంపూరయిత్వా॥ ఓం సంత్వాసించామియజుషాప్రజామాయుర్ధనంచ। ఓం శాన్తి శ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్। మంత్రః ప్రరేయువాగ్ంసం ప్రవతో మహీరనుబహుభ్యః పంథామనపస్పశానం। వైవస్వతగ్ం సంగమనంజనానాంయమగ్ంరాజానగ్ం హవిషాదువస్యత్తస్వాహా॥ వైవస్వతాయ యమాయరాజ్ఞఇదం (నమమ) ఇత్యుక్త్వా। ఇతిస్రువాహుతింజుహోతి॥ తూష్ణీమ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య।

దక్షిణేనౌపాసనాగ్నిం పరిశ్రితేదేశే-(ఔపాసనాగ్నికి దక్షిణపుతట్టు మరుగుకట్టిన ప్రదేశమందు.)

ప్రేతస్య కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా - దేశాచారేణ గ్రాహ్యం।

ప్రేతకు తలవెంట్రుకలు గడ్డము మొదలైనవానిని వపనము చేయించవలయును. ఈ ఆచారము చేయుటలేదు.

స్నాపయిత్వా! భస్మాదిభిరలంకృత్య శుక్లసూత్రేణ హస్తయోః పాదయోశ్చాంగుష్ఠౌబధ్వా।

ప్రేతను స్నానము చేయించి విభూతి మొదలగువానిచేత నలంకరించి, తెల్లని దారముచేత ప్రేత కాళ్ళ బొటనవ్రేళ్ళను చేతుల బొటనవ్రేళ్ళను గట్టవలయును.

శిరసినలదమాలామాబధ్య॥ ఔదుంబర్యామాసందీం కృష్ణాజినం దక్షిణాగ్రీవమధరలోమానమాస్తీర్య।

ప్రేత తలను కట్టి వ్రేళ్ళతోకట్టి అత్తికొమ్మలతో బాడెగకట్టి దానిమీద ... గ్రీ వెంట్రుకలు తలతట్టు క్రిందికి నుండునట్లు బరచి,

తస్మిన్ప్రేతముత్తానంనిపాత్య।
ఆ పాడెమీద ప్రేతను వెల్లికల బరుండబెట్టి,

ఇదంత్వా వస్త్రమితి మన్త్రేణ ప్రేతస్య పాదాదిశిరః పర్యంతం పరిచ్ఛాద్య।

ఇదంతాత్త్వావస్త్రం ప్రథమన్వాగన్న పైతదూహాయ ద్విహాభిభః పురా। ఇష్టాపూర్తమనుసంపశ్య దక్షిణాం యథాజేద్ధత్తంబహుధావిభన్ధుషు।తతః నారాయణ స్మరణం కార్యమ్।

తతః కర్త్రాదీతూవస్త్రాణి వాసశ్ఛధృత్వాచమ్య।

(ఉ.వీతీ) ఆచమ్య...శ్రీకృష్ణాయనమః॥ (ప్రాచీనావీతీ)ప్రేతోపాసనాగ్నౌ ఉపచరితం చరుగ్ శ్రపయిత్వాఽభిఘార్య। తతఃవాహకాన్వృణుయాత్ (వాహకులకువరణమీయవలయును) తేషాంనూతనవస్త్రాణిదద్యాత్। తేనివీతినోభూత్వా (వాహకులు యజ్ఞోపవీతమును దండగావేసికొని) సంభారానాదాయాఽగ్ని పరిధమంగచ్ఛంతి।

సంభారవస్తువులను అగ్నినిదీసికొని (కర్త) ముందుగాపోవలెను.

తీసికొనిపోవలసిన వస్తువులు

అగ్నిని, చరువును, మేకను, బంగారు తునకలును, గోవు, దర్భలను, నేతిపాత్రను, ప్రోక్షణీపాత్రను, కొయ్యమేకును, ఇతరదర్విని, ఉదకమును, నువ్వులను, బియ్యమును, మూడు పలాశకొమ్మలను, లేక జమ్మికొమ్మలను, తాడిని, ప్రేతతోగూడ తీసికొని పోవలయును.

పూషాత్వేతశ్చ్యావయతు ప్రవిద్వానసన్ష పశురుభ్వన సన్యగ్గోపాః। సత్త్వైతేభ్యః పరిదదాత్పితృభ్యోఽగ్నిర్దేవేభ్యస్సువిదత్రేభ్యః॥
వాహకులు ఈమంత్రముతో ప్రేతను మోసికొనిపోవలయును.

ప్రేతను బండిమీదఁ తీసికొనిపోవు పక్షమందు,

ఇమౌయునజ్మితెవహ్నీ అసునీథాయవోఢవే యాభ్యాంయమస్య సాదనగ్ం సుకృత్తాం చాపిగచ్ఛతాత్।

శ్మశానమార్గస్య చతుర్థాంశంగత్వా। త్రిఃప్రోక్ష్య। దక్షిణాగాన్ దర్భాన్సగ్స్తీర్య తిలాన్వికీర్య।

తత్రసర్వస్య ప్రతిశీవరీతి మంత్రేణ ప్రేతం దక్షిణశిరసం నిధాయ।

పురుషప్రేత నిధానమ్.

సర్వస్యపప్రతిశీవరీభూమి స్త్వోపస్థఆధితశ్యోనాస్మైసుషదా భవ యచ్ఛాస్మైశర్మసప్రథాః॥

స్త్రీప్రేత నిధానమ్.

సర్వస్యప్రతిశీవరీ భూమిస్త్వోపస్థఆధిత। స్యోనాస్యైసుషదాభవ యచ్ఛాస్యైశర్మసప్రథాః॥

తత్రప్రేతస్య చతుర్దిక్షు కాశపాదవదుల్లిఖ్య। తేషుదర్భానాస్తీర్య। దర్భోపర్యేత త్రిలోదకాన్యుపతిష్ఠంతు। ఠ।

పథివాపిభ్యోభూతేభ్యః ఇమంబలిందదామి।

ఏత త్రిలోదకాన్యుపతిష్ఠంతు। యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా। (పుత్రాదయః) ఏకవాససోదక్షిణాన్కేశానుద్గ్రధ్య (సవ్యాన్విస్రస్య)

పుత్రులు మొదలగువారు ఏకవస్త్రములుగలవారలై కర్త యొక్క జుట్టు రెండుభాగములుచేసి కుడివైపుభాగం ముందు ముడివేసి యెడమవైపు వెంట్రుకలు విడదీయవలెను.

అపనశ్శో... దఘమ్। ఇతిత్రిః ప్రదక్షిణాని కుర్యాత్। కనిష్ఠపూర్వాస్త్రి పురస్సరాః త్రిః ప్రదక్షిణాని కుర్యాత్।

అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుద్ధ్యారయిమ్। అపనశ్శోశుచదఘమ్। (కర్త) కుడితొడలఁగొట్టుకొనుచు 3 మాఱులు ప్రేతకు అగ్నికి నప్రదక్షిణముగాఁ దిరుగవలయును.

తతస్సవ్యానుద్గ్రధ్య। దక్షిణాన్కేశాన్విస్రస్య।
(జుట్టుయెడమవైపు కేశములనుముడివేసి కుడివైపు కేశములనువిడఁదీసి)

అపనశ్శో... దఘం। ఇతిత్రిః ప్రదక్షిణాని కుర్యాత్।
పూషేమాఆశాఇతిమంత్రేణ ప్రేతమానీయ। పూషేమా

ఆశ్రా అనువేద సర్వాస్స్వ అస్మాగ్ం అభయతమేన నేషత్। స్వస్తిదా అఘృణిః సర్వవీరోఽప్రయుచ్ఛన్పురఏతు ప్రవిద్వాన్। ద్వితీయమధ్వనోఽగత్వా॥ దాత్రేణ భూమావాకార పాదవదుల్లిఖ్య। ఉదకం సంప్రోక్ష్య పూర్వోక్తప్రకారేణ సర్వం కుర్యాత్। ఆయుర్విశ్వాయురితి మంత్రేణ ప్రేతమను మంత్రయేత్॥

ఆయుర్విశ్వాయుః పరిపాసతి త్వా పూషా త్వా పాతు ప్రపథే పురస్తాత్। యత్రాసతే సుకృతో యత్ర తే యయుస్తత్ర త్వా దేవస్సవితా దధాతు॥ తృతీయమధ్వనోఽగత్వా। పూర్వోక్తప్రకారేణ ప్రదక్షిణాది సర్వం కుర్యాత్॥ తృతీయపర్యాయాంతే చరుస్థాలీం భింద్యాత్। (పునః ప్రేతం తూష్ణీమాదదతే।) (మంత్రము చెప్పకుండా ప్రేతని త్రికొని

అథ దహనప్రయోగం.

తతః దహనదేశం గత్వా। త్రిః ప్రోక్ష్య। తత్ర ప్రేతం దక్షి శిరసం నిధాయ। ఏషా వై దేవమనుష్యాణాగ్ం శాంతా దిక్। తాం వై నైనానసూత్రాణ్యమంతి। (ఇతి జపిత్వా) ఉత్క్రామంత్యుదీచోఽగచ్ఛంతి (అందరు ఉత్తరపుతట్టుకు వెళ్ళవలయును) (ప్రత్యేత్య-తిరిగివచ్చి పలాశశాఖయా (అభావే శమీశాఖయా వా) అపేతవీతేతి సగ్ం హి మంత్రేణ దహనదేశం సంమృజ్య॥

అపేత వీత వి చ సర్పతాతో యే త్ర స్థ పురాణా యే చ నూతనాః అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరో లోకమస్మై

అప ఉపస్పృశ్య। తత్ర హిరణ్య శకలాన్నిక్షిప్య। దక్షిణాగ్రా దర్భానాస్తీర్య। పలాశాదిభిః। యథాసంభవకాష్ఠైః దారుచితం కృత్వా చితేః పురస్తాదౌపాసనాగ్నిం నిధాయ। దక్షిణాభిముఖస్సన్। ఆచమ్య .. ఏవంగుణ ... తిథౌ యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస అంతరాగమనతద్దోష పరిహారార్థం పధికృతేష్టి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ... పరిషద్బ్రూయాత్। కాలేఽధికారసిద్ధిరస్తు। అధికృచ్ఛ్రత్రయ

ణిదద్యాత్। దక్షిణప్రాగగ్రైర్దర్భైరౌపాసనాగ్నిం ప్రేతందారుచితిం చపరిస్తీర్య॥

(ప్రేతకు అగ్నికి కాటికి తూర్పు పడమరలయందు వేసెడి దర్భలు దక్షిణాగ్రములుగాను దక్షిణోత్తరములయందు వేసెడి దర్భలు తూర్పుకొనలుగా నుండవలయును.)

అగ్నేర్దక్షిణతఃదర్భాన్ సగ్స్తీర్య। తేషుదర్భేషు ఏకైకశః దక్షిణాపవర్గం పాత్రాణిసాదయతి। దర్వీమాజ్యస్థాలీం ప్రోక్షణీం స్రువంచ నిదాయ।

ప్రేతస్యహస్తయోః పాదయోశ్చాంగుష్ఠ శుక్లసూత్రే బిత్వా (ప్రేతయొక్క కాళ్లుచేతులు కట్టిన నూత్రము తీసివేసి)

ఆసందీమపవిద్య (పాడెనుకట్టిన దారమును త్రెంచి) కృష్ణాజినే ప్రేతంనిధాయ। ప్రేతందారుచితిం పాత్రాణిచసంప్రోక్ష్య। ఏకేన దర్భేణ పవిత్రంకృత్వా। తృణంకాష్టంవాంతర్ధాయ। ఆచినత్తి ననఖేన అపఉపస్పృశ్య। పవిత్రమద్భిరనుమృజ్య। ప్రోక్షణపాత్రమాదాయ। ప్రోక్ష్య॥ తస్యామపఆనీయ। హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్టకాభ్యాం దక్షిణాగ్రంగృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ అభిమన్త్ర్య। సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణిసంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానానికృత్వా। తతఃప్రోక్షణోదకేన ప్రేతందారుచితిం పాత్రాణిచప్రోక్ష్య (ప్రోక్షణశేషం ణతోనిదాయ) తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యామాదాయ ఆజ్యంవిలాప్య। అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య। దక్షిణతోఽంగారంనిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతాతృణేనాఽవద్యుత్య। ఏకదర్భాగ్రంప్రచ్ఛిద్య। అపఉపస్పృశ్య। ప్రక్షాళ్య ఆజ్యే ప్రత్యస్య। ఏకమప్రదక్షిణం పర్యగ్నికరణంకృత్వా। దక్షిణతఉద్వాస్య। అంగారంప్రత్యూహ్య। దక్షిణాగ్రేణపవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ! పవిత్రగ్రంధింవిస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రత్యగగ్రమగ్నౌ ప్రహరతి.। స్రువంస్రువావాదాయ। తదగ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భేణసమ్మృజ్య। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। నిధాయ। దర్భమద్భిస్సగ్స్పృశ్య ప్రత్యగగ్రమగ్నౌ ప్రహరతి। చిత్యాపహతూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥

భువనస్య పత ఇదగ్ంహవిః (ఇతి రాజగవీముపాకరోతి।) తే భావే యథాశక్తి హిరణ్యంవా ఏకదర్భంవానిధాయ।

అథ స్రువేణాజ్య మాదాయ। ఓం అగ్నయే పథికృతే స్వాహా అగ్నయే పథికృత ఇదం (నమమ) ఓం అగ్నయే రయిమతే స్వాహా అగ్నయే రయిమత యిదం (నమమ)

తాం రాజగవీం కనిష్ఠపూర్వాః స్త్రీ పురస్సరాః జ్ఞాతయః కర్తారో వాలభంతే। (ముందు స్త్రీలు, పిమ్మట చిన్నవాండ్రు మొదలు వరుసగా పుత్రులును అపరికారమే జ్ఞాతులును, గోవును తాకవలయును.)

అపశ్యామయువతిర్మంత్రైః తిసృభిః రాజగవీం ప్రేతందాదు చితించత్రిః ప్రసవ్యం పరిణీయ (రాజగోవును ప్రేతకుండా కాష్టమునకుండా చుట్టు మూడుమారులు ప్రదక్షిణముగా దిప్పవలయును.

అపశ్యామ యువతిమాచరంతీం మృతాయజీవాం పరిణీయమానామ్। అంధేన యాతమసా ప్రావృతాஉసిప్రాచీమవాచీ వ యన్నరిష్యై। మదై తాంమాగ్ంస్తాంభ్రియమాణా దేవీపతీపితృలోకంయదైషి విశ్వావారానభసా సంవ్యయంత్యుభౌనోలోకా పయసాஉవృణీహి। రయిష్ఠామగ్నిం మధుమంతమూర్మిణమూర్జ స్వంతంత్వాపయ షోపసగాంసదేమ। పగ్ంర్థయ్యాసముద్వర్చసా సచస్వానస్వ స్తయే।

యేజీవా ఇతిమన్త్రేణ రాజగవీమభిమన్త్ర్య ॥

యేజీవా యేచమృతా యే జాతా యేచజంత్యాః। తేభ్యోఘృతస్య ధారయితుం మధుధారావ్యుంధతీః ఇతిరాజగవ్యాభి మన్త్రేణం కుర్యాత్। మాతారుద్రాణామితిమంత్రేణ రాజగవీవిసర్జనంకుర్యాత్॥

మాతారుద్రాణాందుహితావసూనాగ్ం స్వసాஉదిత్యానామమృతస్య

నాభిః । ప్రణువోచంచికిత్తుషే జనాయమాగామానాగా మదితిం వధిష్టపిబతూదకంతృణాన్యత్తు। ఓముత్సృజత। ఇతి రాజగవీవిసర్జనంకుర్యాత్

ప్రేతపత్నీవిషయః॥ ఇయంనారీపతిలోకం వృణానానిపద్యత ఉపత్వామర్త్యప్రేతమ్। విశ్వంపురాణమనుపాలయంతీతస్యై ప్రజాం ద్రవిణంచేహధేహి।

పత్నీం ప్రేతేనసహశాయయతి యదిజీవితుమిచ్ఛేత్। మృతస్య భ్రాతా పుత్రోవా। ఉదీర్ష్వనార్యభి ఇతి మంత్రేణ తాం పత్నీముత్థాపయేత్।

ఉదీర్ష్వనార్యభి జీవలోకమితాసుమేత ముపశేషఏహి। హస్తగ్రాభస్యదిధిషో స్త్వమేతత్పత్యుర్జనిత్వమభిసంబభూవ॥

ప్రేతపత్ని లేనప్పుడు యీమంత్రము చెప్పదగదు.

నస్త్రియః॥ ఏతన్మంత్రద్వయం నపుత్రస్యనాస్తి। అత్రపత్నీ యది జీవతిసహస్రమూల్యంవా అనడ్వాహంవా ఆచార్యాయ దద్యాత్।

(నస్త్రీప్రేతాయా హస్తసమ్మార్జనమ్.) స్త్రీకి హస్తసమ్మార్జనము కూడదు.

సువర్ణగ్ం హస్త ఇతి మన్త్రేణ అష్టాదశప్రతిగ్రహపరిహారార్థం ప్రేతహస్తౌ సువర్ణేనసంమృజ్య। తత్సువర్ణం ఆచార్యాయ దద్యాత్।

సువర్ణగ్ం హస్తాదాదదానామృతస్య శ్రియైబ్రహ్మణే తేజసే బలాయ। అత్రైవత్వమిహవయగ్ం సుశేవావిశ్వాస్పృధో అభిమాతీర్జయేమ॥

క్షత్రియప్రేతహస్త సమ్మార్జనమంత్రః.

ధనుర్హస్తాదాదదానోమృతస్య క్షత్రియైతాస్యోజసే బలాయ

అత్రైవత్వ మిహవయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్పృధో అభిమాతీర్జయేమ।

వైశ్యప్రేత హస్తసమార్జనమంత్రః.

మణిగ్ం హస్తాదాదదానామృతస్యశ్రియై విశే పుష్ట్యై బలాయ
అత్రైవత్వ మిహవయగ్ం సుశేవా విశ్వాస్పృధో అభిమాతీర్జయేమ।
ఇమమగ్నే చమసమితి మంత్రేణ చితౌ ప్రేతం దక్షిణశిరసం నిధాయ।

ఇమమగ్నే చమసంమావిజిహ్వరః ప్రియో దేవానాముతసోమ్యానామ్। ఏష యశ్చమసో దేవపానస్తస్మిన్దేవా అమృతామాదయన్తామ్ (అగ్నేర్వర్మేతి పత్నీ ముఖావలోకనం కుర్యాత్) అగ్నేర్వర్మపరిగోభిర్వ్యయస్వసంప్రోర్ణుష్వ మేదసా పీవసాచ। నేత్వాధృష్ణుర్ హరసా జర్హృషాణో దధృగ్విధక్ష్యన్ పర్యంఖయాతై।

పురస్తాత్ ప్రేతోపాసనాదుల్ముకమాదాయ చితేః పురస్తాద్దక్షిణాభిముఖస్తిష్ఠేత్। చితేః అగ్నినిక్షేపణమ్.

పురుషాణమ్.

మైనమగ్నే విదహో మాభిశోచో మాస్యత్వచం చిక్షిపో మా శరీరమ్। యదా శ్రుతం కరవో జాతవేదోఽథేమేవం ప్రహిణుతాత్ పితృభ్యః। శ్రుతం యదా కరసి జాతవేదోఽథేమేనం పరిదత్తాత్ పితృభ్యః। యదా గచ్ఛాత్యసునీతి మేతామథా దేవానాం వశనీర్భవాతి। ఇతి ప్రేతదక్షిణభుజమూలేగ్ని నిక్షేపణం కుర్యాత్।... ...

స్త్రీణామ్.

మైనామగ్నే విదహో మాభిశోచో మాస్యాస్త్వచం చిక్షిపో మా శరీరమ్। యదా శ్రుతం కరవో జాతవేదోఽథేమేనాం ప్రహిణుతాత్ పితృభ్యః। శ్రుతం యదా కరసి జాతవేదోఽథేమేనాం పరిదత్తాత్ పితృభ్యః। యదా గచ్ఛాత్యసునీతిమేతామథా దేవానాం వశనీర్భవాతి। ఇతి స్త్రీణామూహః॥

ప్రాణాయతనేషు నవరంధ్రేషు నాసికారంధ్రద్వయ నేత్రద్వయ కర్ణద్వయ గుహ్యశిశ్న నాభిషు హిరణ్యశకలానాజ్య బిందూన్నిధాయ। (సర్వస్యదక్షిణస్యాగ్రే)

ప్రేతోపస్థానమ్। సూర్యంతేచక్షుర్గచ్ఛతువాతమాత్మాద్యాంచగచ్ఛపృథివీంచధర్మణా। అపోవాగచ్ఛ యదితత్రతే హితమోషధీషు ప్రతితిష్ఠాశరీరైః॥ సర్వైర్జ్ఞాతయః ప్రేతోపస్థానంకృత్వా।

అజబంధనం। జఘనేనచితి మజమ బలేన శుల్బేన సంబధ్నాతి। ...	అనఁగా చితికిఁ బడమరగా బలములేని త్రాటిచేత మేకను కట్టవలయును.

అజో భాగ స్తపసా ఇతిమంత్రేణఅజమభిమంత్ర్య। అజోభాగ స్తపసాతంతపస్వతం తేశోచి స్తపతుతంతే అర్చిః। యాస్తే శివా స్తనువో జాతవేదస్తాభిర్వహేమగ్ం సుకృతాంయత్రలోకాః॥ అయంవై త్వమస్మాదధిత్వమే తదయంవై తదస్యయోనిరసి। వైశ్వానరః పుత్రః పిత్రేలోకకృజ్జాతవేదో వహేమగ్ం సుకృతాంయత్రలోకాః॥ అజాఽభావే దర్భేణకార్యమ్। ఉద్వయంతమస స్పరిపశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరం। దేవందేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమమ్। నా రా య ణ నారాయణ।

అథ ఆజ్యహోమః॥ యఏతస్యపథోగోప్తార ఇతిప్రతిమంత్రం చితేః పురస్తాద్దక్షిణాముఖ స్తిష్ఠన్ వక్ష్యమాణానవ స్రువాహుతీర్జుహోతి। తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య। దర్వ్యాజ్యమాదాయ। యఏతస్యపథో గోప్తార స్తేభ్యస్స్వాహా। పథోగోప్తృభ్యఇదం (నమమ) ౧। యఏతస్య పథోరక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। పథోరక్షితృభ్యఇదం (నమమ) ౨। యఏతస్యపథోఽభిరక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। పథోభిరక్షితృభ్య ఇదం

(నమమ) ౩ ఖ్యాత్రేస్వాహా। ఖ్యాత్రఇదం (నమమ) ౪। అపాఖ్యాత్రేస్వాహా। అపాఖ్యాత్రఇదం (నమమ) ౫। అభిలాలపతే స్వాహా అభిలాలపత ఇదం (నమమ) ౬। ప్రలాలపతేస్వాహా। ప్రలాలపతఇదం (నమమ) ౭। అగ్నయే కర్మకృతేస్వాహా। అగ్నయేకర్మకృతఇదం (నమమ) ౮। యమత్రినాధిమన్తస్మైస్వాహా। యమాయరాజ్ఞ ఇదం (నమమ) ౯। ఇతిహుత్వా।

అనగా (కర్త) చితికి తూర్పున దక్షిణముఖముగా నిలుచుకొని ప్రేతయొక్క రొమ్ముమీదనుంచిన యగ్నిలో తొమ్మిది యాహుతులును పై మంత్రములతో హోమముఁ చేయవలయును.

అత్రస్త్రీణాం విశేషః.

యఏతస్యాఃపథో గోప్తార స్తేభ్యస్స్వాహా (ఇతిస్త్రియః) యఏతస్యాః పథో రక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। యఏతస్యాఃపథోఽభిరక్షితార స్తేభ్యస్స్వాహా। శేషంపూర్వవత్।

మరణకాలే తిథ్యాది ప్రాయశ్చిత్త హోమప్రయోగః.

ఆచమ్య... ఏవంగుణ... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ యజమానస్య పితుః ...గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణకాలే దుష్టతిథివార నక్షత్ర త్రిపుష్కర-ద్విపుష్కర-కృష్ణపక్ష-దక్షిణాయనమరణేచ యోగదోషస్సమజనితదోష పరిహారద్వారా సర్వేషాం సపిండానామాయుషాభివృద్ధ్యర్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య)

మరణకాలే దుష్టతిథిహోమః.

అగ్నేయంయజ్ఞమధ్వరంవిశ్వతః పరిభూరసి। సఇద్దేవేషుగచ్ఛతిస్వాహా। దేవేభ్యఇదం (నమమ) అగ్నేప్రేహిప్రథమోదేవయతాం చక్షుర్దేవానాముత మర్త్యానామ్। ఇయక్షమాణా భృగుభిస్సజోషాస్వాహా। అగ్నయేజాతవేదసయిదం (నమమ)

మరణకాలే పాపగ్రహ వారహోమః.

అగ్నినార్థయిమశ్ఛవతోప్రవ శ్మేవద్ధివేదివ। యశసంప్రీరవత్త మగ్గ్స్వాహా। అగ్నయఇదం (నమమ) దోషవారాః ౧-౩-౬-౭

మరణకాలే దుష్టనక్షత్రహోమః.

గోమాగ్ అగ్నేఽవిమాగ్ంఅశ్వియజ్ఞోన్నృవత్సఖా సదద్మి ప్రిమృష్యః। ఇడావాగ్ం ప్రహోఽసురప్రజావాణ్ దీర్ఘోరయిః పృథు బుధ్నస్సభావాన్స్వాహా। అగ్నయేగోమతఇదం (నమమ) ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతానిపరితాబభూవ। యత్కామా స్తేజుహుమ స్తనోఅస్తువయగ్గ్స్యామపతయోరయీణాగ్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం (నమమ)

ధనిష్ఠాపంచక ప్రాయశ్చిత్తహోమః.

మరణకాలే ధనిష్టాపంచక హోమః॥ వహావ పాంజాత వేదః పితృభ్యోయత్రైతాణ్ వేత్థ నిహితాన్పరాకే। మేదసః కూల్యా ఉప తాన్త్సరంతు సత్యాఏతా ఆశిషస్సంతుకామైస్స్వాహా। అగ్నయేజాత వేదస ఇదం (నమమ)

యాజనాః ప్రతినంద్రంత్తి రాత్రింధేను మివాయతీమ్। సంవత్స రస్య యాపత్నీసానో అస్తుసుమంగలీస్వాహా। యాంజనాఇదం(నమమ)

ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛంద్రం తర్తస్యాంచరతి ప్రవిష్టా। వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రియవీనాం మహిమానస్సచంతే స్వాహా। వద్ధ్యైసూర్యాయేదంనమమ। ఛందస్వతీఉషసాపేపిశానేసమానంయో నిమనుసంచరంతీ । సూర్యపత్నీ విచరత ః ప్రజావతీకేతుం కృణ్వానే అజరేభూరిరేతసా స్వాహా। వద్ధ్యైసూర్యాయేదం నమమ...

ఋతస్య పంథామనుతిస్రి అగుస్త్రయోషుర్నాసో అనుజ్యోకీ పాగుః। ప్రజామేకారక్షత్యూర్జమేకావ్రత మేకారక్షతి దేవయూనాగ్ స్వాహా। వత్సేయసూర్యాయేదం నమమ। ఔల్గూఖలాలా గ్రావాణో ఘోష మక్రత హావిః కృణ్వం తఃపరివత్సరీణమ్। ఏకాష్టకేసుప్రజా వీర వంతోవయగ్గ్స్యామ పతయో రయీణాగ్ స్వాహా। అగ్నయే జాతవేదస ఇదం నమమ। ఏకాష్టకాతపస్తా తప్యమానా సంవత్సరస్య పత్నీదుదుహేషప్రీనా! తందోహముషజీవాథపితర స్సహాస్రధారమమ పృక్త లోకేస్వాహా। పితృభ్య ఇదంనమమ।

అథ త్రిపుష్కరదోష మరణనిర్ణయః.

శ్లో। ద్వాదశ్యర్కమఘాయుక్తా విశాఖై కాదశీందునా। కుజార్ద్రా దశమీచైవ ద్వితీయాభృగురేవతీ। తృతీయాబుధమూలేన గురుషష్టి శతోడునా। సప్తమ్యాషాఢ మందాభ్యాం సప్తయోగాస్త్రిపుష్కరాః॥

తా। ఆదివారము ద్వాదశి, మఘ, సోమవారము ఏకాదశి, విశాఖ, మంగళవారము దశమి, ఆర్ద్ర, బుధవారము తృతీయ, మూల, గురువారము షష్ఠి శతభిషము, శుక్రవారము ద్వితీయ, రేవతి, శనివారము సప్తమి, ఉత్తరాషాఢ ఈప్రకారము కూడితే త్రిపుష్కర దోషమరణమని చెప్పబడును.

అథ ద్విపుష్కర నిర్ణయః.

శ్లో। యదిభద్రాతిథీనాంస్యా ద్భానుభౌమశ్శనైశ్చరైః ।
త్రిపాదృక్షైశ్చసంయోగోద్వయోర్యోగోద్విపుష్కరః॥

తా। ద్వితీయ, సప్తమి, ద్వాదశి ఈతిథులును కృత్తిక, పునర్వసు, ఉత్తరఫల్గుని, విశాఖ, ఉత్తరాషాఢ ఈనక్షత్రములును ఆది భౌమ, శనివారములును కూడిన పక్షమందు ద్విపుష్కర దోషమన బడును.

అథ ద్వీపుష్కర త్రిపుష్కర మరణే తదుక్తహోమః.

అప్సాగ్ంత్వమధిజాతోఽసిత్వద్రయంజాయతాంపునః । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయలోకాయస్వాహా । అగ్నయే వైశ్వానరాయ సువర్గాయలోకాయేదం ।నమమ।

దక్షిణాయనమరణే కృష్ణపక్షమరణేచ హోమః.

తాసూర్యాచంద్రమసావిశ్వ భృత్తమామహత్। తేజో వసుమద్రాజతో దివి। సామాత్మానా చరతస్సామచారిణా।యయోర్వ్రతం నమమే జాతుదేవయోస్స్వాహా। సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం । నమమ।

ఉభావంతౌ పరియాత అర్మ్యాదివో నరశ్మీగ్ంస్తమతో వ్యర్ణవే। ఉభాభువంతీ భువనా కవిక్రతూ సూర్యా న చంద్రా చరతో హతామతీస్వాహా। మన్త్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం ।నమమ।

పతీద్యుమద్విశ్వవిదా ఉభాదివః । సూర్యా ఉభా చంద్రమసావిచక్షణా । విశ్వవారావరివో భావరేణ్యా । తానోఽవతంమతిమంతామహివ్రతాస్వాహా। సూర్యచంద్రమోభ్యాం మిదం (నమమ)

విశ్వవపరీ ప్రతరణాతరంతా । సువర్విదాదృశయె భూరిరశ్మీ సూర్యాహిచంద్రా వసుత్వేషదర్శతా మనస్వినోభాను చరతోనుసం దివగ్గ్ స్వాహా। సూర్యచంద్రమోభ్యామిదం (నమమ)

అస్యశ్రవో నద్యస్సప్తబిభ్రతి । ద్యావాక్షామాపృథివీ దర్శతంవపుః అస్మేసూర్యాచంద్రమసాభిచక్షే। శ్రద్ధేకమింద్రచరతో విచర్తురగ్గ్స్వాహా। సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం (నమమ)

పూర్వాపరంచరతో మాయయైతౌ । శిశూక్రీడంతౌ పరియాతో అధ్వరం । విశ్వాన్యన్యోభువనాభిచష్టే। ఋతూనన్యోవిదధజ్జాయతేపునస్స్వాహా। సూర్యాచంద్రమోభ్యామిదం నమమ।

దోషమరణే శాలిపిష్టకృత మనుష్యహోమః.

కించ। శ్లో। శాలిపిష్టమయంతత్ర శరీరంకారయేద్బుధః। శూర్పే నిధాయాలంకృత్య మన్త్రవద్దాహయేత్తతః।

శ్లో। యమాయ ధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయచ । వైవస్వతాయ రుద్రాయ కాలాయపరమేష్ఠినేస్వాహా । యమాయేదం నమమ। ఏతావత్పర్యంతం మన్త్రలోపక్రియాలోపాదిసర్వ ప్రాయశ్చిత్తార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమం కరిష్యే । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం నమమ। అథతూష్ణీం పరిషిచ్యగోదానం కుర్యాత్। ఇతిత్రిదోష ప్రాయశ్చిత్త హోమప్రకరణమ్సమాప్తమ్.

అథప్రేతముఖే పంచరత్నాని అథవా హిరణ్యశకలాన్నిధాయ। ప్రేతాంగేషుస్రువాది పాత్రనిక్షేపణంకుర్యాత్ । యథా । స్రువంనాసికాయాం। నాభ్యామాజ్యస్థాలీం। పాదమధ్యే ప్రోక్షణీం। శిష్టానిపాత్రాణి ప్రేతస్యోపరినిక్షిప్య। సర్వైర్జ్ఞాతయః ప్రేతముఖేతండులాన్నిధాయ। అహతంవాసః శ్మశానేవిసృజేత్। ప్రేతశయనంపరిత్యజేత్। చితౌసుగంధకాష్టాదీన్నిధా। అథావేదర్భాంశ్చ చితౌనిక్షిప్య। అంగష్ఠానామికాభ్యాంతు శతృణమాదాయ। నగ్నమేవదహేయుః! ఇతిచితేః పశ్చాత్తూష్ణీం తృణంనిరస్య (అనగా ఒక దర్భను చేత మీదఁ దుడిచి చితికిఁ బడమరగాఁ బార వేయవలెను) అపఉపస్పృశ్య। చితేః ప్రాఙ్ముఖ ముపవిశ్య। సవ్యోత్తరముపస్థంకృత్వా। కర్తఁదూర్పు ముఖముగా కూర్చుండిఁ బద్మాసనము వేసికొనవలయును.

యామ్యసూక్తమ్.

అథైనంయామ్యేనసూక్తేన సవర్చ్యేవ పరాచానుశగ్ంసంతి। ప్రణవాంతేన కుశతిలఖండాని చితౌసంక్షిపేత్। ఉచ్చస్వరేణ కార్యం।

ప్రకేతునాబృహతాభాత్యగ్ని రావిర్విశ్వాని వృషభోరోర వీతి దివశ్చిదన్తాదుపమాముదా నడపాముపస్థే మహిషోవవర్ధోమ్॥౧॥ ఇదంత్వఏకం పరఊత్త ఏకంతృతీయేన జ్యోతిషాంసం విశస్వ। సంవే శన స్తనువై చారు రేధిప్రియో దేవానాం పరమేసధస్థోమ్॥౨॥ నాకే సువర్ణము పయత్పత న్తగ్ంహృదా వేనన్తో అభ్యచక్షతత్వా। హిరణ్య పక్షంవరుణ స్యదూతంయమస్యయోనా శకునంభురణ్యోమ్॥౩॥ అతి ద్రవసారమే యౌశ్వానౌ చతురక్షౌశబలౌసాధునాపథా। అథాపితౄ న్త్సువిదత్రాగ్ం అపీహియమేనయేసధమాదం మదంతోమ్॥౪॥ యౌతేశ్వానౌయమరక్షితారౌ చతురక్షౌపథిరక్షీ నృచక్షసా। తా భ్యాగ్ం రాజన్పరిదేహ్యేనగ్ స్వస్తిచాస్మా అనమీవంచధేహ్యోం ॥౫॥ ఉరుణసావసుతృపాఉలుమ్బలౌ యమస్యదూతౌ చరతోవశాగ్ం అను। తావస్మభ్యం దృశయె సూర్యాయపునర్దత్తా వసు మద్యేహభ ద్రోమ్॥౬॥ సోమఏకేభ్యః వపతేఘృతమేకఉపాసతే। యేభ్యోమధు ప్రధావతితాగ్ం శ్చిదేవాపిగచ్ఛతాదోమ్॥౭॥ యేయుధ్య న్తేప్రధనే షుశూరాసోయేతనుత్యజః। యేవాసహస్రదక్షిణాస్తాగ్ం శ్చిదేవాపి గచ్ఛతాదోమ్॥౮॥ తపసాయే అనాధృష్యా స్తపసాయేసువర్గతాః। తపోయెచక్రిరేమహస్తాగ్ంశ్చి దేవాపి గచ్ఛతాదోమ్॥౯॥ ఉచ్చ స్వరేణపఠిత్వా।

ప్రకేతునేతి మొదలు తొమ్మిది మన్త్రములు ఉచ్చస్వరముగ చెప్పవలయును. ఇది ప్రాచీనసాంప్రదాయము.

తతశ్చితేః పశ్చిమభాగే ఉదగపవర్గాః త్రీనవటాన్ఖాత్వా తేషు సూక్ష్మపాషాణ త్రయంనిధాయ। ఆయుగ్భిరుదకుంభైరపఃపరిప్లావ్య।

ఆ మూడు గుంటలయందు బేసిసంఖ్యగల నీళ్ళకడవలచేత నీళ్లుపోసి నిండింపవలయును.

కర్తా జ్ఞాతయశ్చ యజ్ఞోపవీతినో భూత్వా। అశ్మన్వతీ రేవతీస్సగ్ంరభధ్వము త్తిష్ఠత ప్రతరతా సఖాయః। అత్రా జహామయే అసన్న్వశే వాశ్శివాన్ వయముత్తభివాజాను త్తరేమ। ఇతిమన్త్రేణ సర్వేజ్ఞాతయః తత్రజలే స్నానంకుర్యాత్। అసంభవే మార్జనంకుర్యాత్।

తతః (కర్త) జలకుంభమాదాయ సవ్యభుజేనిధాయ। (నీటితో నింపబడిన కుండను దనయెడమ భుజముమీద బెట్టుకొని)

యద్దైవ్యా దేవస్య సవితుఃపవిత్రగ్ం సహస్రధారంవితత మంతరిక్షే। యేనాపునాదింద్రమనార్తమార్త్యై తేనాహంమాగ్ం సర్వతనుంపునామి। ఇతిమన్త్రేణప్రదక్షిణాన్ కృత్వా। తతః ప్రేతస్యశిరః ప్రదేశేకుంభం పృష్ఠతో విభజ్య। అనవేక్షమాణో గచ్ఛేత్। తతః అగ్రతో దర్భమయేన తోరణంకృత్వా। తత్రనారాయణశబ్దోచ్చారణేన గచ్ఛేత్। తోరణవిసర్జనం। యాప్రాష్ట్రాత్పన్నాద్భవయంతి శాఖా అభిమ్నా తాన్పృపతిమిచ్ఛమానాః ధాతుస్తాస్సర్వాః పవనేన పూతాః ప్రజయాస్మాన్రయ్యావర్చసాసగ్ం సృజాథ। అథసూర్యోపస్థానం॥ సర్వేజ్ఞాతయో (యజ్ఞోపవీతినో) భూత్వా। ఉద్వయంతమసస్పరిపశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరం। దేవం దేవత్రాసూర్యమగన్మజ్యోతిరుత్తమం। ఆదిత్యముపస్థాయ। సర్వేజ్ఞాతయః రోదనంకుర్యాత్। ప్రేతదహనాంతే స్నానంకుర్యాత్।

అథ కర్తృవపనమ్.

ఆచమ్య ... తిథౌ పాం... తీ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యప్రథమేహాని ఔర్ధ్వదైహికకర్మాఙ్గమనుసమస్తపాపక్షయార్థం వపనం (ఉపవీతీ) కరిష్యే। వపనాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్ర

త్రియాణ్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణకృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। ఏకదర్భమాదాయ శిరసిప్రతీచీనం నిరస్యేత్।

శ్లో॥ మేరుమన్దరతుల్యాని పాపానిసుబహూనిచ। కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠన్తి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహమ్॥ ఇతి కనిష్ఠపూర్వాః (నివీతినః) కంఠాదుపరివాపయేయుః॥

పుత్రులలోఁ గడపటివాడు ముందువరుస క్రమముగ జ్యేష్ఠుని వఱకు జందెమును దండగా వేసికొని కంఠము పై భాగమును క్షౌరముఁ జేయించుకొనవలయును.

ఇతి అనాహితాగ్ని దహనప్రయోగ స్సమాప్తః.

ఆహితాగ్ని ప్రయోగోవక్ష్యతే.

అథాతః పైతృమేధికం దహనం బ్రహ్మమేధసహితమ్

బ్రహ్మమేధ ప్రయోగః

కర్తాస్నాత్వాచమ్య। అథ జీవితవ్య మంత్రస్నానాది ప్రాయశ్చిత్తాంతంకృత్వా। అహితాగ్నేర్మరణసంశయే అథాజస్రాణాంత్ర్యహం షడహం ద్వాదశాహంవాధారయతే॥ యావద్వాసంశయం మన్యేత అసంశయే అజస్రైర్విరమ్య అగ్నయ ఆయుష్మతేపురోడాశమష్టాకపాలంనిర్వపేత్। అపివానాజస్రే కుర్వీత। ప్రాగ్దిష్టగమనాద్విహరగ్ం సాధయేత్। దిష్టగమనం మరణం। మరణాత్పూర్వమేవతూష్ణీం విహరణమిత్యర్థః॥ ప్రేతేపివిహరణమేకే సమామనంతి। తదర్థకంప్రజాయా ఇతివిజ్ఞాయతే। ఇతివిరోధాత్। అహరహరగ్నిహోత్రగ్ం హుత్వాఽగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణంనిదధాతి। యదిమరణం శంకేత। బ్రహ్మవిదాప్నోతిపరం। భృగుర్వైవారుణిరిత్యేతానను వాకౌ బ్రహ్మవిదో దక్షిణే కర్ణేజపతి అనువాకశబ్దః ప్రశ్నార్థః। ఇతరేషాం స్త్రియశ్చఆయుషః ప్రాణగ్ం సంతన్వితిదక్షిణే కర్ణేజపతి। ప్రేతేమాత్యాః ప్రాచీనావీతినః కేశాన్ ప్రకీర్యపాం సూనావపంతే। ఏతస్మిన్ కాలేయద్యాహితాగ్నిరుత్సృష్టాగ్నిర్విచ్ఛిన్నాగ్ని ర్విధురా

గ్నిర్వా ప్రమీయేత॥ నతమన్యైత్రేతాగ్నిభ్యోదహంతీతి విజ్ఞా
యతే। ఆధానప్రభృతియజమాన ఏవాగ్నయో భవంతీతి విజ్ఞాయతే
తస్యమాజయనస్య ప్రేతాధానం కర్తవ్యం తస్యప్రయోగః॥

ప్రేతాధాన విషయః.

సాగ్నికశ్చేత్త్రేతాగ్నిసంధాన మాపాసనంకృత్వా। అగ్నిం
ద్వేధావిభజ్య। అర్ధం ఆధానార్థంవిధాయ। తస్మిన్నగ్నౌ అరణిసమా
రోపణంకార్యం। ఔపాసనాగ్నించ ధారయేత్। సంస్కర్తా ప్రాచీ
నావీతీ। కృతప్రాణాయామః వత్సగోత్రస్యయజ్ఞశర్మణః ప్రేతస్య
ప్రేతాధానంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య। నష్టారణీకస్య। యోఅశ్వత్థశ్శమీ
గర్భఆరురోహ త్వేసచా తం తేహరామిబ్రహ్మణాయజ్ఞియైః కేతుభిస్స
హ। నూతనారణీఆహృత్య। అశ్వత్థాద్ధవ్య వాహాద్ధిజాతా మగ్నే స్త
నూం యజ్ఞియాగ్ంసంభరామి। శాంతయోనిగ్ంశమీగర్భమగ్నయే
ప్రజనయితవే। ఆయుర్మయిధేహ్యరణీ అభిమంత్ర్య। ఆయుర్యజ
మాన ఇత్యస్యలోపః। అత్రాధానిసః ఔపాసనాదగ్ని మాహృత్య అః
రేఽగార్హపత్యంనిదధాతి। జాతవేదోభువనస్యరేతః। ఆయం తే యో
తిద్వాభ్యా మరణీనిష్టప్య। అగ్నిమనుగమయ్య। భస్మాపోహ్య అగ్న్యా
యతనాన్యుత్కృత్యావోక్ష్య। యజమానాయతనే ప్రేతంనిధాయ
గార్హపత్యాయతనే అరణీసంనిధాయమంథేత్। యేసాగ్నయోజుహ్వ
తో యాగ్ం సకామాస్సంకల్పయంతే యజమానగ్ం సంజానంతు
తేమావిషాపాదితాయ స్వర్గమిమం లోకం ప్రేతంనయంతు। ఇతిజపి
త్వామంథేత్। అగ్నౌజాతే। ఉపావరోహజాత వేదయిమంతగ్ం
స్వర్గాయ లోకాయనయప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు
ధేహి ప్రేతాహుతిం చాస్య జు స్వాస్వాహా ఇతిజపిత్వా। ఉపావరోహ్య
గార్హపత్యేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। తూష్ణీందక్షిణాగ్ని మాహవనీయంచ
అగ్నిహోత్ర[illegible]ణీయ। ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూరయిత్వా।
తూష్ణీమాహవనీయేజుహోతి। ప్రజాపతిర్దేవతా। ఇదం ప్రేతాధానం
అగ్నిహోత్రలోపమ్యాంతేష్వేవాగ్నిషు మృతాగ్నిహోత్రంకుర్యాత్॥
ప్రేతేమాతాత్ర ఇత్యాది ॥శ్లో॥ ప్రేతాధానేపసానేతు గాండదాత్ర
దక్షిణాంబుధ। అనాధ్యేషఠుమాశ్రిత్య నోచేదగ్నిర్నసిధ్యతి॥

అతిపన్నాగ్నిహోత్రిప్రాయశ్చిత్తవిధిః.

తస్మిన్నేవవిహారే। అతిపన్నాగ్నిహోత్రిప్రాయశ్చిత్తత్వేన సప్తహోతారం చతుర్గృహీతేనాజ్యేన జుహుయాత్। మహాహవిర్హోతా...నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ। అత్రశ్లోకః। నష్టేషువహ్నిష్వరణీ వినాశేప్యాహృత్య మంత్రేణ తథాభిమంత్ర్య। సంభారవర్జంతథైవమంథేత్। యస్యేతి మంత్రేణ తథాహితాగ్నేః। పశ్చాన్మృతాయాః పత్న్యాస్తు నిర్మంథ్యాగ్నిర్భవేదిహ। అధర్మోపి నిర్మంథ్యేన ప్రేతాదానవర్భవేత్। ఇతి తథా కృత్వా తతస్తూష్ణీం గార్హపత్యాదికల్పయేత్। తతః అంత్యాగ్నిహోత్రం కుర్యాత్। తస్యప్రయోగో వక్ష్యతే।

అంత్యాగ్నిహోత్రవిధిః.

సంకల్ప్య!...గోత్రస్య యజ్ఞశర్మణః పితుః ప్రేతస్య అగ్నిహోత్రం మృతాగ్నిహోత్రవిధానేన అథవాన్యవత్సాయాః పయసా కేవలగోపయసావా అగ్నిహోత్రలోపవర్జితేష్వేవాగ్నిషు మృతాగ్నిహోత్రం కుర్యాత్। ప్రేతేమాత్య ఇత్యాది విశ్వదాన్యాది సర్వం తూష్ణీం కుర్యాత్। తూష్ణీం విశ్వదాన్యాధానం। దక్షిణాప్రాగగ్రైః పరిస్తరణం దక్షిణాతిక్రమణం ఆచమనపరిషేచన ప్రాశనోత్సేచనాని నవిద్యంతే- హవిరానీయ దక్షిణార్ధే గార్హపత్యస్య శితేభస్మన్యధిశ్రిత్య। జ్వలతాత్వణేనా వేక్షణపర్యగ్నికరణే తూష్ణీం కుర్యాత్। స్రుక్స్రువౌతూష్ణీమాదాయ। తూష్ణీంపరితపనసంమార్జనే కృత్వా। సకృదేవ సర్వంతూష్ణీమున్నీయ అధస్తాత్సమిధంధారయన్ దక్షిణేన విహారముద్ధృత్య సాదయిత్వాతూష్ణీం సమిధమాధాయ సకృదేవసర్వం హవిస్తూష్ణీంజుహుయాత్। స్థాలీగతమగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణమన్యస్మిన్ పాత్రేనిధాయ। అపివాసోమం పితృమంతంపూర్వస్యామాహుత్యాముపలక్షయేత్। సోమాయపితృమతేస్వాహా। సోమాయ పితృమత ఇదం॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వాహా। అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం॥ ప్రాశనాదివిపుర్ ప్రాగం శాంతిరసీత్యేతదంతంవిసృజ్య। తాపవాదిపరిషేచనవర్జం సర్వంతూష్ణీంక్రియేత। అంతిమాగ్నిహోత్రీ। అపిప్రేరగ్నేస్వాంతన్వమయాత్। ద్యావాపృథివీ యిష్టమూ

ర్జమస్మాసుధేహి స్వాహా॥ ఇత్యగ్నిహోత్ర స్థాల్యాం త్రిః శేణత్ర్యే
మాక్త్వా ఆహవనీయేనుప్రహరేత్। సాగ్నిహోత్రస్య సంస్థితిః। అగ్ని
హోత్రోచ్ఛ్వయణం నిదధాతి। సంస్థాప్యాది ప్రాచీనావీతి నాత్ర త్రవ్య
అతిశ్లోకః॥ కృష్ణపక్షే ప్రమీయేత యద్యాహ్నః ప్రాతరాహుతిః
శేషాస్తుజుహుయాద్దర్శపర్యంతాః పక్షహోమవత్॥ తదానీమేవజుహు
యాత్సాయంకాలాహుతీరపి। సాయం ప్రమీతశ్చేత్సాయ మాహుం
జుహుయాదథ। తదానీమేవజుహుయాత్ప్రాతః కాలాహుతీరపి। సం
గృహీతము త్రిష్టంభిన్నతంత్రంచహోమయోః॥ యదిపూర్వపక్షే
రాత్రౌ మరణం శంకేత సాయమాహుతీర్హుత్వాతద్దైవాపహరేద్యః
ప్రాతరాహుతీర్జుహుయాత్। యద్యపరపక్షే రాత్రౌ మరణం పరిశంక్య
సాయమాహుతీశ్చ పక్షహోమవజ్జుహుయాత్। పూర్వవన్మంత్రవర్జ
జుహుయాత్। మరణాత్పర్యంతాగ్నిహోత్రమేకైవ ఆగామి
న్యంచకుర్యాత్! ప్రధానదేవతాభ్య శ్చతుర్గృహీతేనాజ్యేన ఏకై
స్యై దేవతాయై తత్పురోనువాక్యామనూచ్య తద్యాజ్యయా
హోతి। అగ్నిర్మూర్ధాదివః... జన్వతీం। భువో యజ్ఞస్య... హవ్యవా
హం స్వాహా। అగ్నయ ఇదం॥ మహాగ్ం ఇంద్రో య ఓజసా పర్జన్యో
భువస్త్వమింద్ర బ్రహ్మణో... విశ్వచర్షణే స్వాహా॥ మహేంద్రాయేద
ఏవమాహుతిభిః పూర్వపక్షం సమాపయేత్। అథయదీష్ట్యన్వాధానమధ్యే
అవశిష్టాః ప్రధానదేవతాభ్యో జుహుయాత్। అథయదిచాతుర్మా
స్యమధ్యే సాయం ప్రాతరాహుతీభిః దర్శపూర్ణమాసాభ్యాం చేష్ట్వా
వశిష్టపర్వాణ్యాగ్నేయః। సకృజ్జుహుయాత్ వేధాహి... ...సుక్రతో
ఆదేవానామపిపంథామగన్మ... కల్పయాతిస్వాహా। అగ్నయేపథికృత
ఇదం। అనడ్వాహ దక్షిణా వైశ్వానరో అజీజన... ...ఓజసాం। ప్రిష్టో
దివి... ...నక్తం స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం॥ హిరణ్యం
దక్షిణా తతో సంస్కారాత్ దర్శం వా పౌర్ణమాస్యాం వా చతుర్గృహీ
తేనాజ్యేన ప్రధానదేవతాభ్య స్తత్త్యాజ్యానువాక్యాభ్యాం జుహు
యాత్। దర్శశ్చేత్ అగ్నిర్మూర్ధాభువో యజ్ఞస్యేత్యగ్నేః। మహేం
ద్రస్యమహాగ్ం ఇంద్రో భువస్త్వమింద్రేతి। పౌర్ణమాసీచేత్ అగ్నేః
పూర్వవత్। ఇదంవిష్ణుర్విచ... పాగ్ంసురే। త్రిర్దేవః... నామస్వాహా

విష్ణవ ఇదం। అగ్నీషోమా సవేదసా ... రావధోంయువమేతాని ... గృభీ
తాః స్వాహా। అగ్నీషోమాభ్యామిదం। వినయింద్రమృధో ... గమ
యా తమాం। మృగో న భీమః కుచరో గిరిష్ఠాః ... మృధో నుదస్వ స్వాహా।
ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం। తతః పిండపితృయజ్ఞస్య సప్తహోతారం
చతుర్గృహీతేనాజ్యేన। మహాహవిర్హోతా సత్య ... ఉద్గాతా వాచస్పతే
హృ... నమః పృథివ్యై స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। ఏవమ
నంతరాతీతస్య హోః। ప్రధానదేవతానాం తత్తద్యాజ్యానువాక్యాభ్యాం
చతుర్గృహీతేనాజ్యేన పూర్ణాహుతీర్జుహుయాత్। ఆవృత్రహణా పు
... ముత్తమేభ్యోం। శుచింనుస్తోమం — ... నేత్రేష్టా స్వాహా। ఇంద్రా
గ్నిభ్యామిదం। ఇతి పశాయాః। అథ రతం — అపోంగిరోభిర్వ్యపః ప్రమతి
— దేశైస్వాహా। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం। ఇతి ... డాశస్య ఉభావా
మింద్రా — హువేవాం ప్రవజ్ఞిణేభ్యః — భువనాత్యవ్యాస్వాహా।
యింద్రాగ్నిభ్యామిదం। ఇతి హవిషః। అనడ్వాన్ దక్షిణా।
తతః ఆహితాగ్నేః ప్రాయశ్చిత్తార్థం పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్త
హ్యానష్ట్యః పూర్ణాహుతిః। పూర్వవద్దక్షిణా। అనంతరాహితాగ్నేః
స్య ప్రధానదేవతానాం తత్తద్యాజ్యానువాక్యాభ్యాం చతు
ర్గృహీతేనాజ్యేన పూర్ణాహుతీర్జుహోతి। అగ్నిర్మూర్ధా భువో యజ్ఞస్సేన్
త్వగ్నే।। అగ్నయ ఇదం। ఇంద్రాగ్నీ అవసాగతం గీర్భిర్విప్రయితం
ద్రాగ్నిభ్యః విశ్వేదేవాస ఆగతం శృణుతామే విశ్వేషాం దేవానాం
సోమయా స్తేమయోభువో యా తేధామాని దివి సోమయజ్ఞ। మహీద్యౌః పృథి
వీచనః ప్రపూర్వజేపిత ... ద్యావాపృథివీభ్యాం। వత్సా వానడ్వాన్ దక్షిణా।
విద్యమానే సగ్నౌ అకృతేష్టిపశ్వాగ్రయణస్య మరణే ప్రేతస్య ప్రాయ
శ్చిత్తం సమానం। పశుహోమాదికం కృత్వా అతీనిసమారోప్య
గ్నిషు యజమానో మ్రియేత। అగ్న్యాయతనాని కల్పయిత్వా। గార్హ
పత్యే లౌకికాగ్నిం నిధాయ। ప్రేతస్య దక్షిణం పాణిమభినిధాయ।
తత్పుత్రో భ్రాతా వాన్యో వా ప్రత్యాసన్న బంధురుపావరోహేతి
ఉపావరోహ మంత్రస్తు పైతృమేధికః। ఉపావరోహ జాతవేద
యిమంతగ్ స్వర్గాయ లోకాయ నయ ప్రజానన్నాయుః ప్రజాగ్ం రయి
మస్మాసు ధేహి। ప్రేతాహుతిం చాస్య జుహుయాత్స్వాహా। అథవారణ్యో

రోవ్యేపావకో హవ్యమస్థంధేత్। ఉద్ధ్యరణ్యోస్సమారూఢేషు ప్రమీయే పూర్వవదాయతనాని కల్పయిత్వా గార్హపత్యాయతనే అరణీసంథాయ। సంస్కర్తా ప్రేతస్య దక్షిణహస్తం సంస్పృష్ట్వా తూష్ణీం మథిత్వా పూర్వవత్త్రైగృహ్యమేథికపాదేన ఉపావరోహం జపేత్। విహరణాది సమానమ్॥

అథ ప్రోషితమరణే విదేశగతస్యవా మరణే అశన్యాదినా మరణే సంప్రాప్తే తద్విషయః.

యది ప్రవాసే మ్రియేత యజమాన శరీరమగ్ని సమీపమానీయ। విధినా దాహయేత్। సమీపం చేత్। విప్రకృష్టం చేన్నిర్మంథేనత్గ్న్యా లౌకికాభ్యా మరణిభ్యాం కృష్ణాజిన ఆస్థివినిధాయ। అహతేనవాససాబహిర్వేష్టయిత్వా దీర్ఘవంశే ప్రబధ్య మృన్మయభాజనోపనిం మేనాహృత్య। అగ్ని సమీపం విధినా దాహయేత్। యజమానపత్నో చేత్ యః పూర్వం మ్రియేత తస్య ప్రేతాగ్నిభిః శ్రాపణేన బ్రహ్మమేధేన సహాత్మమేధః అపహాప్య తస్య అర్మంథేన శరీరక్లేస్నహైనమరణే ప్రహైతపిత్రమేథః। అవిశారోహణం కృతాం। యదాహితాగ్నిరశనిహతో మ్రియేత। మధ్యాత్యందివో అంతరిక్షాత్పృథివ్యా ఇ చతుర్గృహీతం [illegible] జుహుయాత్। [illegible] దష్టో మ్రియేత। నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతి చతుర్గృహీతం జుహుయాత్। యద్యప్సు మ్రియేత [illegible] ద్వే చతుర్గృహీతేన జుహుయాత్। యది తం ప్రియ్రేభ్యో మ్రియేత। దగ్ధ్వా ప్రేభ్యాం మలిమ్లూన్ యోజనేషు మలిమ్లు ఇతి ద్వే చతుర్గృహీతేన జుహుయాత్। యది పశుభ్యో మ్రియేత। అగావో అగ్నే ఇంద్రో యజ్వనే ద్వే చతుర్గృహీతేన జుహుయాత్। అజ్ఞాత ప్రోషితాహితాగ్ని మరణవిషయః.

యద్యాహితాగ్నిః ప్రోషితః ప్రమీతో నప్రజ్ఞాయేత। యాందిశమభి ప్రస్థితస్స్యాత్ తమస్యాగ్నిభిః కృత్వా దహేయుః। అపి వా త్రీణి షష్టిశతాని పలాశవృంతానాం తైః కృష్ణాజినే పురుషాకృతిం కృత్వా తస్యాగ్నిభిర్దహేయుః। పలాశవృంతైః [illegible] స్త్రోపసంధిషు సంవేష్ట్య చత్వారింశతా శిరః ప్రకల్పయతే దశ గ్రీవాం వింశత్యా ఉరః త్రింశతోదరం పంచాశతా కైకం బాహుం తాభ్యామేవ పంచభిః పంచభిరంగు

ళీరుప కల్ప్యతే సప్తత్యా సప్తత్యైకంపాదంతాభ్యామేవ పంచభిః పంచభిరంగుళీరుపకల్ప్యతే అష్టాభిశ్శిశ్నంద్వాదశభిర్వృషణంస్నాపయిత్వాలంకృత్యఅంతర్వేది కృష్ణాజినేనిధాయాహతేనవాససా ప్రచ్ఛాద్యబాంధవాః పర్యుపవిశంతి। అయమస్యాసాయస్యతఇమే అగ్నయ ఇతితతః ప్రేతేమాత్యా ఇత్యేతదాది। యదిపలాశవృంతానినవిందేరన్ దర్భాణాంయాజ్ఞికానాం వృక్షాణాం తైః కృష్ణాజినేపురుషాకృతిం కృత్వా తస్యాగ్నిభిర్దహేయుః॥ యదితానినవిందేరన్ భూమ్యాంపాంసూనుద్ధృత్య। తైః కృష్ణాజినే పురుషాకృతింకృత్వా। మధునాసర్పిషా వా సంయుజ్య। విధినాదాహయేత్। ఏవముక్తప్రకారేణ యజ్ఞలోపస్య ప్రాయశ్చిత్తేకృతే ప్రేతేమాత్యా ఇత్యేతదాదికర్మ ప్రతిపద్యతే ఆశ్వలాయనసూత్రేణయేషాం హోత్రంక్రియతే। తేషాంపూర్వోక్తాభిర్యాజ్యా పురోనువాక్యాభిః। పూర్ణాహుతిర్హోతవ్యా। ఏషామాపస్తంబసూత్రేణహోత్రంక్రియతే। తేషాంతత్సూత్రోక్తాభిర్యాజ్యా పురోనువాక్యాభిర్జుహుయాత్॥

కృష్ణపక్ష దక్షిణాయన మరణమ్.

శ్లో॥ మృతానాంనిశికృష్ణేచ పక్షేథోదక్షిణాయనే। తాసూర్యాం చంద్రమసేత్యాది షట్పృథక్పృథక్ జుహుయాత్॥

విద్యమానాగ్నేర్యజమానస్య మరణసంశయే అపివానాజస్రాన్ ఇత్యస్మిన్పక్షే సంస్కృత్యాబ్రహ్మావిదాప్నోతిపరం భృగుర్వైవారుణిరిత్యేతావనువాకౌ బ్రహ్మవిదో దక్షిణకర్ణేజపతి। ఇతరేషాం స్త్రియశ్చఆయుషః ప్రాణగ్ం సంతన్విత్యేతిజపేత్। పూర్వమేవాగ్నీన్ తూష్ణీంవిహరేత్। మృతేవిహరణమేకేసమామనంతి। తదనర్థకంభవతి। మృతే మాత్యాః కేశాన్ ప్రకీర్య। పాంసూనావపంతే। అథ దక్షిణేనవిహారం పరిశ్రితేప్రేతస్య కేశశ్మశ్రులోమనఖాని వాపయిత్వా స్నాపయిత్వా। గ్రామేణాలంకారేణాలంకృత్య। పశ్చాత్సంస్కర్తా ప్రాచీనావీతీ అంత్యాగ్నిహోత్రం జుహుయాత్। అగ్నిహోత్రోచ్ఛేషణంచ పరిశిష్యనిధాయ॥

అంత్యాగ్నిహోత్రప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్య। పత్నీంచ స్నాపయిత్వా। ఇతరం

అముకగోత్రోమముక కర్మాణమాహితాగ్నిం ప్రేతం ఔపాసనా
గ్నినాసహ త్రేతాగ్నిభిర్వ్యస్తవా త్రైశ్చ అరుణో త్తమ సాయుజ్యార్థం
బ్రహ్మమేధేన కర్మణా పితృమేధేనచ సంస్కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య।
బహునేగార్హపత్యం దక్షిణాగ్నిం దర్భాన్ సంస్తీర్య। తేషు దక్షిణా
శిరసం దర్భేషు సంవేశయంతి। సర్వస్యాప్రేతశరీరభూయ ర్వ్యవస్థ అధిః।
స్యాహాస్మిన్సుపదా... సప్రేతా। సర్వేషు సంవేశనేషు దక్షిణశిరాః।
పూర్వయాద్వారోపనిర్హృత్యగార్హపత్యాహవనీయ యోర్మధ్యే ప్రేతం
పూర్వవన్నిపాత్య। ప్రేతమన్వారంభయిత్వా। అహవనీయేస్రువా
హుతింజుహోతి। పరేయువాగ్ంసం... దుపస్యతస్వాహా। యమా య
పైవస్వతా యేదం। చిత్తిస్స్రుక్। చిత్తమాజ్యం... సామాధ్వర్యుః।
వాచస్పతేవిధేనామన్... విబతః అస్మాగంధం తాస్వాహా। వాచ
స్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। పృథివీహోతా। ద్యౌ... వక్తా వాచస్పతేవా
చోవి... జజనదింద్రియం... వాచస్పతయే బ్రహ్మణ
ఇదం। అగ్నిహోతా। అశ్వినా... పక్తా। సోమస్యాయ... శ్రీతస్వా
హా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం। సూర్యం తేచక్షుః ... శరీరైః
వాచస్పతే... యస్వాహా। వాచస్పతయే
బ్రహ్మణ ఇదం। ... సత్య... హోతా। వాచస్పతే
... నమః ... స్వాహా। వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం।
ఏవంగారహపత్యే। పరేయువాగ్ంసం హోత్రంశ్చసమంత్రకంహుత్వా
తూష్ణీమన్వాహార్యపచనే సభ్యావసథ్యేరాపాసనేచహుత్వా। ప్రజా
పతిర్దేవతాతూష్ణీమితశేష్వితివచనాత్ తతస్సూక్ష్మసూత్రేణ హస్తపాద
యోరంగుష్ఠౌబధ్నా। సశిదతూలామాబధ్య। వరాటకమాలికా ఔదుం
బర్యామాపంద్యాం। కృష్ణాజినం దక్షిణాగ్రీవ అధరలోమా స్తీర్య।
తస్మిన్నేనముత్తానంనిపాత్య। పత్తోదశేనాహతేనవాస సాప్రోర్ణోతీదం
త్వావస్త్రమితి। ఇదంత్వావస్త్రంప్రథమన్వాగన్ యథాపాదతో దశా
భవతి। అథాస్యేతరదపాద త్రైః తదూహేతి। ఇతరత్పూర్వపరిహితం
అప్రైతదూహ... విబంధుషు। తత్పుత్రోభ్రాతా వా ప్రతీతః పరిధా
యాజనసేత। అథమైత్రావరుణామిత్యాశ్వరౌశ్చసహావ్రయోగః।
మంత్రవర్జ్యం క్రియామాత్రం। అధ్వర్యురపఉపస్పృశ్య। అన్వాధానా

దిత్రూష్ణీం శాఖామాహృత్యనిధాయ। పరిస్తరణం పరిభోజనీ ముపచ్ఛి
న్నాగ్రం వేదముపవేషంచకృత్వా। త్రివృత్పవిత్రంకృత్వా శాఖా
యామాసజ్య కుంభీలేపనంకృత్వా। దక్షిణాప్రాగగ్రైరగ్నీన్ పరి
స్తీర్య। హస్త్రప్రతప్యాపరేణాహవనీయం ప్రతీచీస్తిస్ర ఉలపరాజీర్దక్షి
ణాపవర్గాస్తీర్త్వాదక్షిణాగ్నేః పశ్చాత్। పిండపితృయజ్ఞవత్। దర్భాన్
త్సగ్స్తీర్య। కుంభీశాఖా పవిత్రమభిదానీం దారు పాత్రం దోహనముప
వేషంచ ఉత్తరతః ప్రయుజ్య। స్ఫ్యమగ్నిహోత్రహవణీం శూర్పంకృష్ణా
జినములూఖలమ్। ముసలంపాత్రీముత్పవనార్థం చరుస్థాలీంచ దక్షిణతః
ప్రయుజ్య। పవిత్రేకృత్వా స పవిత్రేణపాణినా పాత్రాణిసంమృశ్య।
అగ్నిహోత్రహవణీంశూర్పంచాదాయాహవనీయే ప్రతితప్య। యదితా
త్రాన్నిసిగ్రకేత్। దక్షిణతస్ఫ్య ముపధాయతృణాధికం నిరస్య అప
ఉపస్పృశ్య శూర్పే పవిత్రే నిధాయ తస్మిన్నగ్నిహోత్రహవణ్యా హవి
గ్ంపి సకృదేవనిరూప్య। దక్షిణాగ్నేః పశ్చాత్సాదయిత్వా। సశూర్పా
మగ్నిహోత్రహవణ్యాముప ఆనీయ ప్రోక్షణీస్సంస్కృత్య హవిః
ప్రోక్ష్య। పాత్రాణిచసర్వాభిరద్భిః ప్రోక్ష్య। కృష్ణాజినమాదాయ। స
కృదవధూయ సాదయిత్వా। తస్మిన్నులూఖలంప్రతిష్ఠాప్య। తస్మిన్ హవిం
షోప్య ముసలమాదాయ। సకృదేవావహత్య పురస్తాచ్ఛూర్పంనిధాయ
తస్మిన్ హవింష్యుదుప్యసరాపూయాథస్తాత్కృష్ణాజినస్యహస్తేన తుషా
నోప్య వివిచ్యపాత్ర్యాం తండులాన్ ప్రస్కందయిత్వా ఉపవేషమా
దాయ। దక్షిణాగ్నౌ స్థాలీముపధాయ తత అయుక్తాగ్రాః ప్రతీక్ష్యాగా
ర్హపత్యే సాన్నాయ్య పాత్రాణి ప్రతితప్య। ఉపవేష మాదాయగార్హ
పత్యాద్దక్షిణతో అంగారాన్నిరూహ్య। తేషుకుంభీమధిశ్రిత్య। ప్రదక్షిణ
మంగారైః పర్యూహ్య। శాఖాపవిత్రందక్షిణతో నిధాయ। కుంభీమన్వా
రభ్య అభిదానీమాదాయ దోహనేనకుంభ్యాంచపయః సకృదేవమిత్రా
వరుణాభ్యాం త్వేతిఆసిచ్య। దోహనేఅపఆనీయ సంక్షాళ్యనినయనంకుం
భ్యాంమానీయ। తండులానుత్పూయ। జలముత్పూయ చరుపాత్రే ప్రక్షి
ప్యతండులాన్ నిక్షిప్య తతో లౌకికం దధ్యానీయనృతేక్షీరేఆనీయ
దోహనపాత్రద్వయముద్ధృత్య। పవిత్రేఉత్కరేత్యక్త్వా చరుమభిఘా
ర్య। ఉద్వాస్యఆమిక్షాముద్వాస్యసగ్ంహృత్యద్వయోః పాత్రయో

ఉద్ధృత్యనాజనై కదేశేనోపశిచ్యచరుములం కుర్యాత్ ఉపదేశస్తు మా
మాభ్యాసాద్యావదుక్త మేవతూష్ణీం దక్షిణాగ్నౌ చరుం శ్రపయతి।
తూష్ణీంప్రతర్ద్దోహవత్ప్రయుఙ్క్త్వార్ద్య లౌకికేనదర్భా సించతి।ఆసోమ
యాజి సస్సోమ యాజినోపి ప్రథమదర్శ పూర్ణమాసయాగాత్పూర్వం
నామితో।రాజగవ్యాఅభావాత్।పశుప్రయుక్తముపాకరణాదికం పా
శోల్ముకంచనాస్తి।తతోగ్నీన్ పురతఃకృత్వా ప్రేతంచాదాయ గృహా
న్నిర్గచ్ఛంతి।అగ్రింశాఖాస్తిలాన్ చరుజలానిచ ఆత్మనోయజ్ఞశాత్రం
దర్భాన్ హిరణ్యశకలాన్ ఆజ్యముత్పవనంచ ఆమితొంలౌకికం దధి
సికతాయజ్ఞపాత్రాణి కుంభ్యాదీనేతానన్యా నపికవస్య పృష్ఠతోన్సా
హరేయుః।అధ్వర్యుర్వరసనావహీనపత్తే!ఇమాయునజ్మ... గచ్ఛతాత్
మనువ్యయానేతస్యనివృత్తిః। వాహకానుమంత్రణం కేచిత్। అదీయ
మానమంత్రయతే పూషాత్వేత శ్చ్యావయతుప్ర... ... స్వవిద
భ్యః। భర్తానన్ బ్రియమాణో బిభర్తి ... ... యద్దేవా
ప్రాణయోనవ। తురీయమధ్వానంగత్వా ప్రేతందక్షిణాశిరసం నిధా
దక్షిణతో లోష్ఠానవక్ష్య శేషచరుం ప్రతిష్ఠాప్య। ఏకవాససోద
ణాన్ కేశపక్షానుద్ధృత్యసవ్యాన్ ప్రసృజ్యదక్షిణానూరూనాఘ్నానా
గ్నిరభిధూర్వంతస్త్రిః ప్రసవ్యంపరియంతి। అపనశ్శోశుచదఘ... -
దఘంధూర్వ్య నేన్యారంభణేనంగామా నేసంస్పర్శనేద కోపస్పృగ్ననే
రోవాణ ఇతిసర్వత్ర కనిష్ఠ ప్రథమాః। అనుపూర్వ్యాఇతరేస్త్రిః యో
సవ్యానుద్ధృత్యదక్షిణాన్ ప్రస్రస్య సవ్యానూరూనాఘ్నానా అవ
ధూన్వంతఃప్రతిపర్యంతి ప్రేతాగ్ని నౌపాసనాగ్నిభిస్సహపరిక్రమణావ్
అపనశ్శోశుచ... ... దఘమ్।అథాధ్వర్యుశ్చరోస్తృతీయాంశ మా
యలోష్ఠేష్వనిక్షిప్య।మేతకేతి।యాతి ఘట్టయతి సరిత్యసరిత్య (
యాతిత్యేకే అదీయమానమనుమంత్రయతే పూషేమా అపా అనువేద
ప్రవిద్వాన్ భర్తాసః... ...నవ। ద్వితీయమధ్వానంగత్వా నిధా
పూర్వవత్కృత్వా। అదీయమానమనుమంత్రయతే। ఆయుర్విశ్వా
యుః పరి...స్సవితాదధాతుభర్తాసః... ...నవ।తృతీయ మధ్వానం
త్వానిధాయ ఖననాదిని వపనాంతం పూర్వవత్కృత్వా తృతీయే
సహచరుం ప్రహిణుయాత్ స్థాలీం బింద్యాత్ అథాస్యకపాలాని

సంభివాన్ని సంభిగా త్రియద్ధై షూదకంసతి షేత్ । తూష్ణీంచతుర్థ
మూదాయజఘనేన దహనదేశంగత్వానిధాయ। ఉదంచస్సముత్రా-
మంతివోధారః ఏషావై దేవమనుష్యాణాగ్ం శాంతాదిక్తామేవై నాస
ఘాత్రామంతీతి విజ్ఞాయ తేతతోథ్వర్యుః ప్రత్యేత్య । హారిణ్యా పలాశ
శాఖాయావాశ్మశానాయతనగ్ం సంమార్ష్టి। అపేతవీత...మస్మై॥
ఇతిసంహితాపాఠః కపర్ద భామపతః అహోభిరద్భిరక్తుభిర్వ్యక్తం ।
యమోదదాత్వవసానమస్మై ఇతిపైతృమేధికపాఠ। కేషాంచిత్పతః।
దక్షిణతశ్శాఖా ముదసిత్వా౽పఉపస్పృశ్య । ఉద్ధత్యావోక్ష్యమధ్యే
హిరణ్య శకలమవధాయ తస్మిన్ దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ త్సగ్ స్తీర్య
తేషు దక్షిణాగ్రైర్యాజ్ఞికైః కాష్ఠైః దారుచితించిత్వాగ్నినుపవపతి।పుర
స్తాదాహవనీయం పశ్చాద్గార్హపత్యం దక్షిణతోన్వాహార్యపచనంపుర
స్తాత్సభ్యావసథ్యౌపాసనంచ। దక్షిణాప్రగ్రైర్దర్భైరగ్నీన్ దారు
చితించపరిస్తీర్య, చితేర్ద ణతః పశ్చాద్వాదర్భాన్సగ్ స్తీర్య పిండ
పితృయజ్ఞ:ద్దక్షిణాప్రాంచ్యేకైకశః పాత్రాణి ప్రయునక్తిస్ఫ్యశ్చకపా
లానిచేతి। తతో రజ్జారపకృత్యాసందీరసవిధ్వంతినాశయంతీత్యర్థః ।
రజుషుచై వశృష్ణాజినేచోతావశ్నే తే।ఏకపవిత్రేణాగ్నిహోత్రహవణ్యాం
ప్రోక్షణీస్సగ్స్కృత్య। మృతంపాత్రాణిదారుచితించప్రోక్ష్య సర్వా
భిరద్భిః। అథాజ్యానిగృహ్ణాతీదర్శ పూర్ణమాసవన్మంత్రవర్జం సర్పిధాన్
నస్యబిలమపావృత్య దక్షిణాగ్నావాజ్యం విలాప్యఆజ్యస్థాలీమూదాయ।
తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యం నిరూప్య దక్షిణాగ్నావధిశ్రిత్య
దక్షిణార్ధేగార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్యఉత్తరార్ధేచ ఆవనీయే అధిశ్రిత్యపాత్ర
సమీపేసాదయిత్వా। చతుర్గృహీతేనాజ్యానిగృహ్ణాతి। ఉపభృత్యపిచ
తుర్గృహీతం జమదగ్నీనామపి। సర్వత్రచతుర్గృహీతమేవ। తతోగ్ని
హోత్రోచ్ఛేషణ మన్యేనదధ్నాసంసృజ్య పాత్రాణిపూరయతి ।
యాన్యాసేచనవంత్యభ్యుక్తీతరాణి। అభిలానీత్యర్థః। అతిరాజగవీ
ముపాకరణాద్యుత్సర్జనాంతంపత్నీం ప్రేతేనసహశయనం తాముత్థాప
నంచ ననిఖితం।గవాలంభస్యకలౌనిషిద్ధత్వాచ్చక్రియాభావాచ్చ। హ
స్తాగ్ం పూష్టిన్ । సువర్ణేవబ్రాహ్మస్య।సువర్ణగ్ంహస్తాదా...... మా
తీర్జయేమ। దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే। అశ్వినో...గృహ్ణామి।రాజాత్వా

... వరుణోనయతు దేవిదక్షిణేగ్నే యేహిరణ్యం। తేనామృతత్వ...
...ప్రతిగృహ్ణాతు । ఇత్యంతేసంమార్గః। దేవస్యత్వా... ...గృహ్ణామి
రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణేగ్నాస్త్వాకృంతన్నపసస్త్వా తన్వత
వయాత్రయస్త్వావయగ్ సోమాయవాసః। తేనామృతత్వమశ్యాంవయో
...గృహ్ణాతు। ఇత్యంతే సంమార్గః। దేవస్యత్వాసవితుః.... దేవిదక్షి
ణేరుద్రాయగాంతేనామృ......గృహ్ణాత్వితిసం మార్గః । దేవస్యత్వా
...... వరుణాయాశ్వంతేనామృతత్వమ ... గృహ్ణాసంతుమార్గః । దేవ
స్యత్వా ....క్షిణేప్రజాపతయేపురుషంతేనామృ... హ్ణాత్వితి సం
మార్గః। దేవస్యత్వా.. దక్షిణేమనవేతల్పం తేనామృ ... హ్ణాతు ।
సంమార్గః। దేవస్యత్వా ... ణేపూష్ణేవింతేనామృత .. హ్ణాత్విత
సంమార్గః। దేవస్యత్వా.. . క్షిణేనిర్ ఋత్యాఅశ్వతరం। తేనామృ
... హ్ణాతు। దేవస్యత్వా .. నిర్ ఋత్యై రథం। తేనామృత ..
హ్ణాతుదేవస్యత్వా ... ణేగంధర్వేభ్యఃస్రజం। తేనామృత. .. హ్ణాతు
దేవస్యత్వా ... ణేప్సరేభ్యోలంకరణే। తేనామృత... దేవస్యత్వా
...క్షి నిర్ ఋత్యాఅశ్వతరగర్ధభాతాభ్యామృత.. హ్ణాత్వితిసంమార్గః
ఇతికేచిత్। దేవస్యత్వా...మిరాజా...క్షిణే...మవత్సోవాస్త్రసం। తే
నామృతత్వమశ్యాం గృహ్ణాత్వితిసంమార్గః కేచిత్। దేవస్యత్వాస ..
క్షిణేగంధర్వాప్సరాభ్యస్స్రగలంకరణే। తాభ్యామృత ... త్వితిసం
మార్గః। దేవస్యత్వా...క్షిణేవిశ్వేభ్యోదేవేభ్యోధాన్యంతేనామృతత్విత
సంమార్గః। దేవస్యత్వా ...దక్షిణేబ్రాహ్మణఓదనంతేనామృత... త్విత
సంమార్గః। దేవస్యత్వా ... ణే। సముద్రాయపః తేనామృత ... హ్ణా
త్వితి సంమార్గః దేవస్యత్వాసవి .. ణేఉత్తానాయాంగీరసాయాసః। తే
నామృత ... హ్ణాత్వితిసంమార్గః దేవస్యత్వా.. ...దేవిదక్షిణేవైశ్వా
నరాయరథం। వైశ్వానరః ...జాగృవిః। రాజత్వా ... ణే వైశ్వాన
రాయరథం। తేనామృ... హ్ణాత్వితిసంమార్గః ఉభయోస్సకృ దేవమం
త్రః ఆర్ధై నంచితావుపర్యధ్యాహతి దక్షిణాశిసంశాయయతిఅథాస్య
ప్రాణాయతనేషు హిరణ్యశకలాన్ ప్రతస్యత్వాజ్య బిందూన్వా।
సువర్ణం ఘర్మం పరివేదవేనం। ఇంద్రస్యాత్మానగ్ం శతధాచరంతం
...సమాససేన అత్మాజనానాం। ఇతి చతుర్దశవాక్యా విదశహోత్ర

హృదయముక్త్వా ఆస్యే ప్రక్షిపేత్ । బ్రహ్మేంద్రమగ్నింజగతః ప్రతి
ష్ఠాం ... చతుర్ హోతౄణామాత్మానంకవయోనిచక్యుః ॥ ఇతిద్వాదశ
వాక్యానిచర్ హోతృహృదయముక్త్వా । దక్షిణే క్షినికచేశతంనియుతః
పరివేదవిశ్వా విశ్వవారః । విశ్వమిదం ... తేనక్లుప్తోమృతే నాహమస్మి
ఇతిద్వాదశవాక్యాని పంచహోతృహృదయముక్త్వాసవ్యేక్షిణి । సువర్ణం
కోశగ్ం రజసాపరివృతం । దేవానాం ... ఇంద్రస్యాత్మానగ్ం శతధా
చరంతం । ద్వాదశవాక్యానిషడ్ఢోతృహృదయముక్త్వాదక్షిణేకర్ణే । ఇం
ద్రోరాజా జగతోయ ఈశే । సప్తహో ... రాయస్పోషాయ సుప్రజా
స్త్వాయసు వీర్యాయ । అష్టసప్తతివాక్యైస్సప్తహోతృహృదయముక్త్వా
సవ్యేకర్ణే । పునశ్చ । ఇంద్రోరాజగతోయ ఈశ ఇత్యాదిరాయస్పోషా
యసుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయేత్యంతంజపిత్వా । దక్షిణస్యాంనాసి
కాయాం । పునశ్చ । ఇంద్రోరాజాజగత ఇత్యాది రాయస్పోషాయసు
ప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయేత్యంతం జపిత్వా సవ్యనాసికాయాం । అథ
వాసర్వమనువాకం జపిత్వా ఆస్యేవాప్రక్షిపేత్ ।

అథ పాత్రచయనమ్.

తతః ప్రేతస్యపరిపాత్రాణి చితాయాం సర్వాణ్యనులోమాని ధ్రువావర్జందక్షిణేహస్తే స్ఫ్యంజుహూంచనిదధాతి సవ్యఉపభృతం ఉదసీధృవాఅరణీచ ధ్రువాచ దక్షిణాగ్రాః । ముఖేగ్నిహోత్రహవణీం । నాసికయోస్స్రువౌ । అక్ష్ణోః హిరణ్యశకలావాజ్యస్రువౌవా । కర్ణయోః ప్రాశిత్రహరణే । సర్వతోముఖయాజినః ప్రాశిత్రద్వయంఏకం ఛేద్విత్వా । హనోః ఓష్ఠమూలయోః ఉలూఖలముసలే । దన్సాగ్రావ్ణః యదిగ్రావాణోభవంతి । శిరసి కపాలానిలలాటేయేకకపాలం । ఉదరేపిష్టసంయమనీంపాత్రీం । నాభ్యామాజ్యస్థాలీం । పార్శ్వయోశ్శూర్పే నానాబీజపక్షేవైమృత ఆగ్రయణేచపాత్రద్వయం । శూర్పద్వయం ప్రథమందక్షిణేతతస్సవ్యేచిత్వావైకం । వక్షసోః ఊరుమూలయోః సాన్నాయ్యకుంభౌయదిసంనయతి । అండయోర్దృషదుపలే శిశ్నేశమ్యాంచ పృష్ఠయోఃపదాంతయోః దక్షిణేఅగ్ని ఆగ్నిహోత్రస్థాలీంఉత్తర అన్వాహార్యస్థాలీం । పత్ర ఉపావహరణీయంకూర్చంశిరసిఉపసాదనేయ శేషడాపాత్రీంచ వేదంశిఖాయాంఅగ్నిర్యజుర్భిరిత్యేకైకంవాక్యముక్త్వా

ద్విత్రైకపాత్రాణిసాదయతి। క్రమపాత్రేస్రేనవాక్యేనకపాలానియుగపత్
యతి।ఏకకపాలాంచవాక్యాంతరేలలాటే ఇమమగ్నేచమసమితిమంత
మిత్యాక్రమపాత్రేస్తంవాక్యంచోక్త్వాహృదయమధ్యేచమసంసాదయ
ఇత్యాచమసః ప్రణీతాపాత్రం ప్రణీతా ప్రణయనంచమసమద్భిః ప్రతి
శయతీతిలింగాత్ అవశిష్టాన్యత్ర రానిక్షినిదూరోరంతరాళ ఇత్యర్థః హా
యోర్దేవమైత్రావరుణీమామిక్షాంమి త్రావరుణాభ్యాం త్వేతిదోవ
పాత్రస్థితామామిక్షాం పాత్రాభ్యాంసహనిదధాతి। ప్రథమం దక్షి
పక్షదేవమంత్రైః అత్రైవపుసదర్వహనార్థం అగ్నిహోత్రహవణీం కృ
జనం శమ్యాంద్రుపద్రుపత్రే అరణీచాదాయ ప్రజ్ఞాతంకృత్రిచిత్ స్థా
యిత్వా ప్రైతస్యాస్యేతిలతంమల్లాన ప్రతిష్ఠ్యఉత్తమముపోషతిపుర
దాహవనీ యేనమ్నెనమగ్నేవి... ప్రహీనుతాత్రృభ్యః జ్యోతిష్మ
త్వాసాదయామిజ్యోతిష్కృత... జాగ్రతింత్వా సాదయామి। శుతంయ
తిపశ్చాద్గార్హపత్యేకృతంయదాకసిరజాత+వసిర్భవాతి।జ్యోతిష్మ
త్వానాదయామి+ జాగ్రతింత్వాసాదయామి। తూష్ణీం దక్షిణతో
హార్యపచనే। తూష్ణీమపాసనేచ। అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం।
ప్రీత ముపతిష్ఠతే। ప్రాఙ్ముఖః। సూర్యం తేచక్షుర్గచ్ఛతు+ ప్రీతితిస్త
రైః। ప్రహ్వసశీర్షా పురుషః।సహస్రాక్షః+ పంతిదేవాః। అద్భ్యసంభూ
పృథివ్యై రసాచ్చ... సర్వం మనిషాణ। అథసాదిత స్రువమాజ్యస్థా
చాదాయా జఘనేనచితిముపవిశ్య। యఏతస్యపథోగోప్తారస్తేభ్యస్వా
హేతినవ స్రువాహుతీర్జుహోతి। మయేతస్యపథోగోప్తారస్తేభ్యస్స్వా
హా+యమత్రనాధిమస్తస్మైస్వాహా। అగ్నయఇదం। ప్రయాసా
స్వాహేతిచ ద్వాదశాహుతీర్జుహోతి। ప్రియాసాయస్వాహా। ప్ర
సాయేదం। ఆయాసాయస్వాహా। అయాసాయేదం। వియాసా
స్వాహా। వియాసాయేదం। సంయాసాయస్వాహా। సంయాసాయే
ఉద్యాసాయస్వాహా।ఉద్యాసాయేదం। వయాసాయస్వాహా। వ
సాయేదం। శుచేస్వాహా। శుచఇదం।శోకాయస్వాహా। శోకాయే
తప్యత్వైస్వాహా। తప్యత్వాయేదం।తపతేస్వాహా। తపతఇదం। బ్ర
హత్యాయైస్వాహా। బ్రహ్మహత్యాయఇదం। సర్వస్మైస్వాహా।
స్మాఇదం। అతోభయంపరిహరతి।యేజహోతి పూర్వంయత్రా

దితం కత్రపునస్సాదయతీత్యర్థః। అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖముపవిశ్య।
అథైనం యామ్యేనాసూక్తేన నవర్చేన పదాచానుశంసంతి। ప్రకేతునేతి
ప్రకేతునా+అధిగచ్ఛతోం। హరిగ్ం హరంతమ+ర్వేత్రిమస్యమాచి
ధోమృత్యో+హవిషావిధేమోం। సద్యశ్చకమానాయ—ప్రవోం।
కామేనమేకామత—ఉపమామభోం। పరంమృత్యో—మాతవీరోం
ప్రపూర్వ్యం మనసావందమా—మజాబుతప్యోం। జఘనేన దహన
దేశముదీచీ స్త్రియః కమ్బాన్ ఖాత్వా। ఉదిచీరుదగాయతిః కమ్బాన్
దీర్ఘికా ఇత్యర్థః। అశ్మభిస్సికతాభిశ్చాపః ప్రకీర్యాయుగ్భిరుదకుంభై
రపః పరిప్లావ్య తా సుజ్ఞానయస్సంగాహంతే కనిష్ఠప్రథమాస్సంగాహన
ప్రభృతిసర్వేషాం। అశ్మన్వతి రేవతి—వాజానుత్తరేమ। ఇత్యుపస్థా
య। అప్యాయస్వమదింతమ — స్తమః। సౌమ్యయాసంగాహనం
జఘనేనకర్షూః పలాశశాఖేన మిశ్రా శాఖేవానిఘ్నంత్యర్థే నేదర్భమయేనకు
ల్బేన సంబధ్యతే। అంతరేణ ప్రసర్పంతి కనిష్ఠప్రథమాః యద్వై దేవస్య
— ... పునామి జఘన్యశ్చాఖెప్యదస్య ఉత్ఖిద్యాపాస్యతియారాష్ట్రా
త్పనాః—సృజాధ। ఉపవీతినః ఉద్వయంతమ—సుత్తమం। తరణిర్వి
శ్వదర్శ-వష తేయోనిసూర్యాయత్వాభ్రాజస్వతే। ఆదిత్యముపస్థాయ
పునః ప్రాచీనావీతినః। శ్మశానమనవేక్షమాణో ఆపోవగాహంతే।
ఖాతాపూనాతుసవి-వర్చసా। ఈయుష్టేయేపూర్వతరా--రీషుపశ్యాన్
ఇతిచః నిష్ఠప్రథమాస్త్రియోగే ఆనంతరమనవేక్షమాణా అపోవగాహం
తే। సమానమతఊర్ధ్వం పైతృమేధికం కర్మయమోదనప్రాశనాత్ సం
తిష్ఠతే బ్రహ్మమేధసహితాహితాగ్ని ప్రయోగః ప్రథమేహని। అస్మిన్
దినేనగ్నప్రచ్ఛాదనాది శిలాస్థాపనవాసోదక తిలోదకాన్ పిండబలి
ప్రదానం కుర్యాత్। నవశ్రాద్ధంచకుర్యాత్। ఏకోత్తరవృద్ధిశ్రాద్ధంచ
కుర్యాత్। ప్రథమదిన ప్రయోగస్సమాప్తః

(నగ్నప్రచ్ఛాదనాది ప్రయోగములన్నియును ఆహితాగ్నుల
కును అనాహితాగ్నులకును ఒకేవిధము)

ఆహితాగ్ని సంచయన ప్రయోగః

అపరేద్యుస్తృతీయస్యాం పంచమ్యాం సప్తమ్యాం వాఽస్థీని
సంచిన్వంతి। శవాగ్న్యనుగతిప్రాయశ్చిత్తం శవాగ్ని భస్మనానిత్యా

రణీసంస్పృశ్యప్రత్యమధిత్వాసర్వప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాప్రాణానాయమ
అముకగోత్రస్యాముకశర్మణః ప్రేతస్యాస్థిసంచయనంకరిష్యే। ఇతి
కల్ప్య। క్షీరోత్సిక్తేనోదకేన ఉదంబరశాఖయాప్రక్ష్యాధయః శరీర
హోతుతియం తేఅగ్నిమిమంథామేతి పంచభిఃఋగ్భిః ప్రోక్షతి ప్రత్య
మహోత్ష్యః స్తో। శవాగ్నిః పంచచర్వంతః పుస్థాహోంతఏవవా।రత్న
గ్నిరథవారణ్యో స్తూష్ణీమారోప్యధార్యతే। అతఏవాంగారాన్ దత్త
నిష్వృత్య। పరిస్తీర్యపరిషిచ్యతి ప్రస్సుహాహుతీర్జుహోతి అవస్తృ
సరగ్నే ... దేవస్వాహా అగ్నయేజాతవేదస ఇదం। సంగచ్ఛస్వా
...సవితాదధాతుస్వాహా। దేవేభ్యఇదం। యత్తేకృష్ణ... వివేశస్వా
అగ్నయఇదం। పరిషిచ్య।అయుగ్భిరుదకుంభైః స్వాహోక్షితమహోక్ష్యా
స్త్రియస్సంచిన్వంతి।*యస్యపునర్విజనన్నస్యాసాసవ్యే హస్తేసీ
హితసూత్రాభ్యాంబృహతీఫలమాబధ్య।సవ్యేన పదాశ్మానమాస్థా
సవ్యేనపాణినా ప్రథమానవన్వీక్షమాణాస్థీన్యాదత్తే।ఉత్తిష్ఠాత ...
తు దద్భ్యశ్శిరసోవాతద్వాదసికుంభేవానిదధాతి ।ఇదంతఏకంద్వితీ
సర్వాబాహుభ్యాంవా పరఊతఏకంతృతీయాపార్శ్వాభ్యాంశ్రోణీభ
వాతృతీయేనజ్యోతిషాసంవిశస్వ చతుర్థం ఊరుభ్యాంజంఘాభ్యా
సంవేశనస్తనువైచారు-సదస్థే । పంచమీపాదాభ్యామాదాయ। పు
వన్నిదధాతిఏవమేవాయుజారాశింసుసంచితంసంచిన్వంతి।ఆస్మభిస్నా
హ్యాసగ్ం హత్వాశరీరాకృతింకృత్వా తచ్ఛరీరాంగే అపూపాదిక
లాజానుపహారంశ్చదద్యాత్ । శ్మశానవేదికారాధనంకృత్వాశ్మ
వాసిభ్యోభూతేభ్యఏతానిపణ్యారాణిదధాతి। ఉత్తిష్ఠప్రేహి ... యే
ఇత్యాదాయశమ్యాంపలాశమూలేవాకుంభంనిధాయ।జఘనేన కుం
కర్షాదిసమానమాస్నానాత్ ।* గోదానాది యథాశక్తి దాన
కుర్యాత్ ।

అథ హవిర్యాజవిషయః

అథాతోహావిర్యజ్ఞియం నివపనంయంకామయేతా నంత
స్స్యాదితి । అముకగోత్రస్యాముకశర్మణః ప్రేతస్యానంతలోకావా
ం అస్థినివపనంకరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య । భూప్రదేశే ఉద్ధతే హో
సికతోపోప్తే పరిశ్రితే దర్భైర్వాగ్యతో సన్నివీక్షమాణో దర్భేష్వ

నివపతి। పృథివ్యాస్త్వా అక్షిత్యా అపామోషధీనాగ్ంరసేన స్వర్గలోకే నివపామి విష్ణుశర్మన్। ఇతినివపతి।

సోమయాజినః పునర్దహనవిషయః.

శ్లో॥ అనిధాయపురాకుంభం కృత్వానివపనంతతః। కర్తవ్యాద్య త్రైవవాకుర్యా త్తర్పణాంతమశేషతః। యస్మిన్నహన్యస్థిసంచయనం తస్మిన్నహని అపరాహ్ణేనివపనంకర్తవ్యం। శ్లో॥ నివాపేనపునర్దాహే లోష్టచిత్యాంనచోభయం। అథవాపునర్దాహేనివపనం కుర్యాత్। అవిరోధాల్లోష్టచిత్యాంతు పునర్దహనంకుర్యాత్। తత్రాప్యవిరోధాత్।

పునర్దహన ప్రయోగః.

అథయదిపునర్దహంతిస్యురగ్ని హోత్రహవణీం కృష్ణాజినం శమ్యాందృషదుపలేచనాను ప్రహరేయుః। అముకగోత్రస్యాముక శర్మణః ప్రేతస్య అనంతలోకావాప్త్యర్థం పునర్దహనంకరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య। శుచౌదేశే దహనపదవకాశం జోషయిత్వా హరిణ్యా పలాశశాఖయాశమీ శాఖయావాసంమృజ్య ఇత్యాదికాష్ఠైర్దారు చితించిత్వేత్యంతం కృత్వా। తత్రాగ్నిముపసమాధాయపరిస్తీర్య అపరేణాగ్నిం దర్భాన్సగ్ంస్తీర్య తేషు కృష్ణాజినేశమ్యాయాందృష దుపలాభ్యాం ఆవాంజనశరీరాణి సంపిష్టానిపేషయిత్వాఽజ్యంకుంభే సమాదాయాగ్ని హోత్రహవణ్యాంజుహోతి। అస్మాత్త్వమధిజాతోఽసి యంత్వదధిజాయతాం। అగ్నయేవైశ్వానరాయ సువర్గాయలోకాయ స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అత్రైవాగ్ని హోత్రహవ ణీం కృష్ణాజినం శమ్యాందృషదుపలేచాను ప్రహరేయుః। నచాత ఊర్ధ్వం శ్మశానంగంతుమాద్రియేత।

పునర్దహన ప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ఆహితాగ్నిపత్నీవిషయః.

శ్లో॥ శవాగ్నిః పంచపర్వాంతః పునర్దాహాంత ఏవచ। రక్షోఽగ్ని రక్షవారణో స్త్రీ స్త్రీణామారోప్యధార్యతే। నవమ్యాం వ్యుష్టాయాం గృహోపలేత్యంతరా గ్రామం శ్మశానంచ।

పశ్చాన్మృతాయాః పత్న్యాస్తు నిర్మంథ్యాగ్నిర్భవేదిహ
అధర్మో హి నిర్మంథ్యేన ప్రేతాధానవద్భవేత్॥ సంస్కరిష్యే ఇమాం
ప్రేతాం నిర్మంథ్యేనాగ్నినా। అస్యార్థః। లౌకికారణిం తూష్ణీ
మాహృత్య తూష్ణీం మథిత్వా నిధాయ। వ్యాహృత్యామేకామాహుతి
హుత్వాగ్నౌ। నామనీసంకీర్త్యమాతరమిమాం ప్రేతాం నిర్మ
థ్యాగ్నినా పైతృమేధికవిధినా సంస్కరిష్యే। ఇతి సంకల్ప్య। అనాహి
తాగ్నివత్సంస్కారం కుర్యాత్। ఇత్యేకః పక్షః॥ దర్భముష్టిం ప్రే
ష్టాప్య పునర్దర్భేషు నిక్షిపేత్। పునస్తద్వత్ప్రతీకేనాగ్నిరేవ ఉత్తర
స్మృతి॥ ఉత్పన్నాగ్నిం ప్రేతసన్నిధౌ నిధాయ పాత్రాదీంశ్చం ఆ
రేఖ్య। ప్రేతమానస్యాధ్యసంకల్ప్య గోత్రాయాః నామ్న్యాః మా
ప్రేతాయాః పైతృమేధికసంస్కారార్థం ప్రేతాధానం కరిష్యే ఇతి సం
కల్ప్య। అపఉపస్పృశ్య। యోఽశ్వత్థః ... సహ। లౌకికారణీ ఆహర
అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహాద్ధిజాతాం ... తవ। ఆయుర్మయి ధేహి। ఇత్యర
ణీమభిమంత్ర్య। అగ్నిం పతిన్యేనిధాయ దేవయజనం తూష్ణీముద్ధృ
త్యావోక్ష్య। ఆయతనాని కల్పయిత్వా। జాతవేదో భువనస్య రేత ...
మయోభూః॥ అయంతే యోనిర్ ఋత్వియః — రయిం। ఇత్యగ్నిమరణ్యో
ర్నిష్టప్య అగ్నిమనుగమయతి పత్న్యాయతనే ప్రేతాంనిధాయ
గార్హపత్యాయతనే అరణీనిధాయమంథేత్। యేషాగ్నయే జుహ్వత
మాంసకామాస్సంకల్పయంతే। యజమానగం సంజానంతు తే హవి
షాదిగా యస్స్వర్గమిమం లోకం ప్రేతం నయంతు। ఇతి జపిత్వా మంథేత్
ఉపావరోహ జాతవేద ఇమంతగ్గ్ స్వర్గాయ లోకాయ నయ ప్రజానన్
ఆయుః ప్రజాగం రయిమస్మాసు ధేహి ప్రేతాహుతిం చాస్య జుష
స్వాహా। నిర్వర్తనమభిమంత్ర్య తూష్ణీముపసమిధ్య। బలవత్కృత్వా
ఆహవనీయార్థమగ్నిముద్ధృత్య తూష్ణీం దక్షిణాగ్నిం ప్రణీయాహవ
నీయం ప్రణయతి। ద్వాదశగృహీతేన స్రువం పూరయిత్వా। ఆహవ
నీయే తూష్ణీం హుత్వా। ప్రజాపతయ ఇదం। అథామిత్యౌశ్చరోశ్చ సప
ప్రయోగః॥ మంత్రవర్జమన్వాధానాది క్రియా మాత్రం తూష్ణీం కరోతి
శాఖాహరణపరిస్తరణ పరిభోజనముల వరాజముపవేషంచకృత్వా
సమూహనాదివత్స్వాపరిస్తరణాంతే హస్తౌ ప్రక్షాల్య। అపరేణాహ

నీయం ప్రతీచీస్త్రిస్త్రిరుపవాజీస్తీర్త్వా దక్షిణాగ్నౌ చరుగ్ శ్రపయతి। గార్హపత్యే మైత్రావరుణీ మామిక్షాంకరోతి। దోహనాదిశ్రయణాని కృత్వా। తప్తే పయసి తాక్రకం దధ్యానీయ। తత్పాత్రద్వయే ఉద్ధృత్య వాజినైకదేశేనోపసిచ్య। అగ్నే నగ్నిఖాండమిత్యాదినిర్హరంతి। నపాత్ర చయనం। మిత్రాయవరుణాభ్యాం త్వేతి మైత్రావరుణీమామిక్షాంజు హతి। మైనమగ్న ఇత్యాదిసమానం। పునర్దహన ఆహవనీయే తూష్ణీం జుహోతి। ప్రజాపతయ ఇదం। పయోహోమో నిత్యః। యజమానమర ణోపదిష్టం పత్నీమరణేపి స్యాదిత్యవిశేషాత్। అంత్యాగ్నిహోత్ర మాత్రమేవ నదర్శపూర్ణమాసాదయో భవంతి। పూర్ణాహుత్యంతే ప్రేతేమా త్వ ఇత్యాదిగోత్రనామ్నాం ప్రేతాం త్రేతాగ్నినా పైతృమేధికవిధినాపగస్కరిష్యే। గార్హపత్యాహవనీయయోరంత రాళే దక్షిణాగ్రేణ దర్భాన్ సగ్గ్స్తీర్య తేషు। సర్వస్యప్రతిశీర్షతీతి దక్షిణ శిరసం సంవేశయంతి। తతః కర్తా ప్రేతమన్వారభ్య పరేయువాగ్ంసం సమితిస్రువేణాహవనీయే జుహోతి। అగ్నిమంథనం అగ్నీనాం విహరణం సంకల్ప్య ఆహవనీయ గార్హపత్యే పరేయువాగ్ంసం హోత్రంచ్ఛ హోమః। తూష్ణీమితరే హోత్రంచ్ఛ జుహుయాత్। స్రుక్స్రువౌ వారు ణౌ భవతః। ఏవం గార్హపత్యే తూష్ణీమన్వాహార్యపచనే ఔపాసనేచ వపనం ప్రేతాయాః స్నాపనాదికమప్యస్తి। నేతి కేచిత్। స్త్రీ। వపనం పాత్రచయనం వినాస్యాత్తుల్యమాంతత ఇతివచనాత్ పునర్దహనమస్తి విధురాహితాగ్నేః ఏతావాన్ విశేషః॥

అథ విధురాహితాగ్నిసంధానమ్.

విధురాగ్నిసంధానం విధురౌపాసనం తూష్ణీం అరణ్యాహరణ మగ్నివిభాగః। అగ్న్యైకదేశే అరణీనిష్టపనం కేచిత్। తూష్ణీంపయ సాగ్నిహోత్ర తృణప్రహారః। అపిప్రేరగ్నేస్స్వాంత న్వమయా ద్యావాపృథివీ ఊర్జమస్మాసుధీధరదితి। అగ్నిహోత్రస్థాల్యాం తృణమక్త్వా ఆహవనీయే ప్రహరతి। అన్యత్సర్వం సమానమ్.

అథ హవిర్యాజివిషయః.

పంచయనే పునర్దహనమస్తి కేవలాధానినాం పునర్దహన మభావాత్। అమిత్యావర్జం పునర్దహనంచనాస్తి। కేవలాధానినాంని

వపనమేవ। ఉద్ధతేవోక్షితేసికతేప్రాప్తేపరిశ్రితేదర్భేషు అస్థీనివాగ్యతో
నివపతి। మంత్రః పృథివ్యాస్త్వాఅక్షితా అపామోషధీనాగ్ం
రసేనస్వర్గలోకేనీవసామీతిదర్భేషు అస్థీనినిదధాతి। జఘనేకర్త్వాది
సమానం। ఇతివిధురాహితాగ్ని సంస్కారక్రమః॥

ఆహితాగ్ని విధుర విధవాసంస్కారక్రమః.

పూర్వోక్తప్రకారేణ సర్వప్రాయశ్చిత్తఉత్క్రాంతిప్రాయశ్చిత్త
గోదానాదికర్ణమంత్ర పఠనాదిపర్యంతం కృత్వా । తతస్సంకల్ప్య ।
ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ ... ప్రేతాధానవిధినా అగ్నికల్పనం
కరిష్యే। వైశ్వానరసూక్తేన అరణీఆహృత్య। వైశ్వానరోనఊత్యా
... యతి తేసూర్యేణ। ఇతిఅరణీఆహృత్య। యోఅశ్వత్థశ్శమీగర్భ
ఆరురోహత్వేసచా। తంతేహరామి బ్రహ్మణాయజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ
అశ్వత్థాద్ధవ్యవాహాద్ధిజాతామగ్నే స్తనూం యజ్ఞియాగ్ంసంభరామి
శాంతయోనిగ్ం శమీగర్భమగ్నయే ప్రజాయుతవ జాయుర్మయి దేహి।
అరణీమభిమంత్ర్య। తూష్ణీంమథిత్వా। జాతవేదోభువనస్యరేత ఇహ
సించతపసోయజ్జనిష్యతే। అగ్నిమశ్వత్థా దధిహవ్యవాహాగ్ం శమీ
గర్భాజ్జనయన్ యోమయోభూః। అయంతేయోనిర్ ఋత్వియో యతో
జాతో అరోచథాః। తంజానన్ నగ్న ఆరోహాథానో వర్ధయా
యిం। ప్రేతాభ్యామరణీనిష్టప్య। అగ్నిమనుగమయ్య। అరణీప్రేతసమీ
పేనిధాయ। తూష్ణీమాయతనానికల్పయిత్వా। తూష్ణీముద్ధత్యావోక్ష
యోస్యాగ్నయోజుహ్వతోకమాగ్ం సకామస్సంకల్పయంతే। యు
మానేనమాగ్ం సంజానంతుతే। ప్రేతమిమంనారాయణశర్మాణందే
స్వర్గంలోకం యజమానంగమయంతు। ఇత్యగ్నింమథిత్వా। ఉపా
రోహజాతవేద ఇమంగ్ స్వర్గాయలోకాయ నయతుప్రజానన్నయం
ప్రజాగ్ంరయిమస్మాసు ధేహిప్రేతాహుతించాస్య జుషస్వస్వాహా
ఇత్యుపావరోహ్య। తూష్ణీంగార్హపత్యేనిధాయ । తూష్ణీందక్షిణా
గ్న్యాహవనీయా ప్రణీయ। ఆధానసిద్ధ్యర్థం ద్వాదశగృహీతేస్రుచ
పూర్ణాహుత్యాస్వాహా। ప్రజాపతయయిదం। ఆహవనీయేజుహుయాత్
శ్రౌతాగ్నిభిర్బ్రహ్మమేధేన కర్మణాసగ్ం స్కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య
ఆస్తీర్ణపరిస్తీర్య। ఆహవనీయేఆజ్యగ్ంసగ్ంస్కృత్య। పరేయువాగ్ం

సంచి త్తః పృథివ్యగ్నిసూర్యం తే చక్షుర్బ్రహోహవిర్హోతా ఇతిమడా జ్యాహుతీః। ఆహవనీయేహుత్వా। ఏవంగార్హపత్యదక్షిణాగ్నోః హుత్వా। శేషమనాహితాగ్నివత్సమానం। ఇతిఆహితాగ్నివిధవా విధురయోః కర్తవ్యమ్॥

అథఅగ్నిచితిలోష్టచయన సంభారాః.

లోష్టచయనసంభారం। లాంగలం మౌంజిరజ్జు। వారణం శ్వేతదూర్వా। హరితదూర్వా। కాశ స్తంబం। దర్భ స్తంబం। శమీ శాఖా। వారణశాఖా। యవాః। పలాశశాఖాః। ఉదుంబరశాఖా। ఉదకపాత్రం వ్రీహయః। సప్తగ్రామ్యాః। సప్తారణ్యాః। శర్కరాః। శరావః। తిలమిశ్రధానాః। తిలధానాః। మథన దండం। హిరణ్యశకలాని। అమపాత్రం। పక్వసమూలదర్భాః। పలాశపరిధయః। ఇక్షుపుష్పాణి। పురాణపర్ణిః। పురాణవస్త్రం। అపూపాః। పంచస్థాల్యః। తండులాః। విధృతిలోష్టాః। అభిఘూరణాని। దధి। మధు। శీతస్యపుష్పైః కృతమాలానళదోనామతృణవిశేషః। నరంధ్యతీతివుత్పత్యానళేషీకాం కృష్ణపుష్పేషు। కపర్దీనళేషీకావన మధ్యే ఉత్పన్నస్తృణవిశేషః॥ ఇతిలోష్టచయనసంభారాః॥

లోష్టదిష్టకారికాః.

లోష్టచయనకాలాః॥ శ్లో॥ దశమందిష్టగమనమహర్వాదశమే వవా। అర్ధమాసాదిభిః కాలైరయుక్సైరితివికల్ప్యతే। దిష్టగమనశబ్దేన మరణదినాద్దశమందాద్వాదశంవాగృహ్యతే। తేనైకాదశంత్రయోదశంవా దినమారభ్యవిషమేషుదినేషు అర్ధమాసాదిషువామాఘ్యాదేః పౌర్ణమాస్యాంఉపరిష్టాదమావాస్యాయాంవాఅగ్నిచితోలోష్టచయనం కుర్యాత్ కారకచితిహి। అత్రిమతాంతరమాహ। కేచిత్। తద్దినాజ్ఞానేయామాఘ్యాఇత్యయంవిధిః। తదాసంవత్సరాదూర్ధ్వమపినభ్యేత లోష్టచిత్। యస్యప్రవాసాదినామరణేదివసంనజ్ఞాయతే తస్యయామాఘ్యా ఇతికాలవిధిః। అన్యేషాంపూర్వోక్తవేవేతి కేచిద్వ్యవస్థా। తస్మిన్ పక్షేసంవత్సరాదూర్ధ్వమపిలోష్టచయనంలభ్యతే। తస్యప్రయోగమహా॥

లోష్టచయన ప్రయోగః.

ప్రాచీనావీతీ ఉదగ్భూత్వాశ్మశానశ్యశంకుభిః। ఇష్టకావేది

పర్యాప్తాన్ పాంశూన్ దక్షిణతోహరేత్ । యస్మిన్ దినేచయనం క్రియతే । తతః పూర్వమేవాధ్వర్యుః ప్రాచీనావీతీభూత్వాయుగ్మాన్వాయుగ్మాన్వాశంకూనాదాయదహన దేశంగత్వా తతః పాతాదిరోషధీరుద్ధార్య తస్యోత్తరత ఇష్టకాస్థలనిర్మాణపర్యాప్తాన్ పాంశూన్ శంకుభిః ఖాత్వా దహనదేశస్య దక్షిణతో నిదధ్యాత్ ॥శ్లో॥ పంచారత్ని రిహాగ్ని స్స్యాత్పంచ ప్రక్రమవవవా । సీరంయావద్గతం తావదిష్టకా నాంశతం భవేత్ । తతోఽ పరాహ్ణేశ్మశానాయతనం సర్వతః పంచారత్నికం పంచప్రక్రమం వాశాల్బనమానేన సమచతురశ్రంనిర్మాయేష్టకాస్సంపాద్యయా అత్రాగ్నిక్షేత్రకర్షణసాధనంయావత్ గవంభవేత్తావంతిశతానీష్టకానిభవంతి, సీరంషడ్గవంచేత్ షట్శతానిస్యుః ద్వాదశగవంచేత్ ద్వాదశశతాని చతుర్వింశతిగవంచేత్ చతుర్వింశతిశతాని। చతుర్వింశత్యంగులయోరత్నిః। పదంపంచదశాంగులం ద్విపదప్రక్రమః। ఇదానీంఅగ్నిక్షేత్రస్యఉత్సేధవిశేషమాహ। యాగ్నిక్షేత్రస్యచోత్సేధః పురస్తాద్ద్వ్యంగులాదిషు। అనంతరస్తతోహానః పశ్చాత్సాద్ధస్త్రిపృష్ఠవత్। ద్వ్యంగులంత్ర్యంగులంచతురంగులంప్రాదేశవితస్తిజాను దఘ్నోరుదఘ్నస్ఫిదఘ్నాన్యగ్ని క్షేత్రస్యప్రమాణాని। తస్యపూర్వభాగేద్వ్యంగులాదిషుయత్ప్రమాణ మాశ్రియ తేతతోర్వాక్పతూయతేనపశ్చాద్భాగో నిమ్నః కర్తవ్యః। ఇష్టకోపధానాత్। పూర్వమేవయథాగ్నిస్తథాగ్నిక్షేత్రంహాస్త్రిపృష్ఠవత్ । పురస్తాదున్నతంపశ్చాన్నిమ్నంచభవతి। తథాకర్తవ్య మిత్యర్థః । అతః కింకర్తవ్య మిత్యత ఆహ । సవ్యావృతస్త్రివృచ్ఛులోభ మౌంజికాష్ఠంచ వారణం । ప్రసవ్యమపవర్గశ్చ భవేద్దక్షిణతస్సదా । తతస్సవ్యావృత్తయా త్రిగుణయా మౌంజిరజ్వా అగ్నిక్షేత్రం దక్షిణపూర్వాద్వారభ్య ప్రతిః ప్రసవ్యం పరివేష్టయతి ఏవమన్యత్రాపి విశేష వచనాభావే రజ్జుసవ్యావృత్తయాత్రిగుణామౌంజీకర్తవ్యా । కాష్ఠంచ వారణ మయం ప్రసవ్యం దక్షిణతోఽపవర్గశ్చైత్యే వమాదిబోద్ధవ్యం । తతోఽయుగ్మైరుదకుంభైస్సమోక్షితమవోక్షేత్। యథోదకస్పర్శనేనసర్వేజంతవోఽపసర్పేయుః తథాస్యావోక్షితమవోక్షేత్। ఇదానీమిష్టకానిర్మాణప్రకా

గమాహ। తచ్చతుర్వింశభాగైస్స్యుః। ఇష్టకాః పాశవర్జితాః। పాదా
ద్వాత్రింశద్భిస్స్యుః। ఉత్సేధో జానపంచమః। అగ్నిక్షేత్రస్యచతు
ర్వింశో భాగః। అరత్నిపక్షే పంచాంగులః ప్రక్రమపక్షే సపాదషడంగులః।
తదర్ధం సార్ధద్వ్యంగులం సపాదత్ర్యంగులంవా ఉభయత్రాపి ప్రథమకరణే
నాష్టషష్ట్యధికాని పంచశతానీష్టకాః కర్తవ్యాః। ద్వితీయకరణేన ద్వా
త్రింశదంగులం జానుం శతస్య పంచమేన మహాగ్నివత్। సర్వత్రోర్ధ్వప్ర
మాణం ఇష్టకానాం కర్తవ్యం చతుర్భిశ్చతుర్వింశైః ప్రథమం కరణం తద
ర్ధైః ద్వితీయం సర్వా ఇష్టకాః పాశరహితా ఏవోపదేయాః। ఏవం షడ్గవప
క్షే కరణముక్త్వా ద్వాదశగవపక్షే చతుర్వింశతిగవపక్షే చ కరణమాహ త్రిం
శైః శతైః తదర్ధైశ్చ గావో ద్వాదశేచేత్తథా। చత్వారింశైశ్చ ద్విగుణాయు
ది ద్వాదశగవే సీరే। అగ్నిక్షేత్రస్య త్రింశైర్భాగైః ప్రథమం కరణం।
తదర్ధైర్ద్వితీయం అరత్నిపక్షే త్రింశచ్చతురంగులం తదర్ధం ద్వ్యంగులం
ప్రక్రమపక్షే పంచాంగులం తదర్ధం అర్ధాధికం ద్వ్యంగులం। కరణేన అష్టశ
తానీష్టకాః కార్యాః। ద్వితీయకరణేన చత్వారింశానిపాదేష్టకాః। సీరే
చతుర్వింశతిగవే చత్వారింశైః ప్రథమం కరణం। తదర్ధైర్ద్వితీయం కర
ణం ద్వాభ్యాం చత్వారింశాభ్యాం తదర్ధాభ్యాంచ దీర్ఘచతురశ్రం తృ
తీయం। అరత్నిపక్షే చత్వారింశత్ త్ర్యంగులం తదర్ధమధ్యర్ధాంగులం
ప్రక్రమపక్షే పాదహీనం చతురంగులం। తదర్ధమర్ధపాదహీనం ద్వితీయాం
గులం। అత్ర ప్రథమకరణేన కార్యాః। శతద్వయాధికం సహస్రం। ద్వితీ
యకరణేనాష్టాశతానిపాదేష్టకాః। తృతీయకరణేన చత్వారింశతానిఅ
ర్ధేష్టకాః। ఏవమేవ ద్విసాహస్రేత్రిసాహస్రే చ కాఠకే। అథవా కాఠకే
పంచాశీతిశ్చ శతమిష్టకాః। ద్విసహస్రచితః త్రిసహస్రచితః కాఠకాగ్ని
చితశ్చైవ మేవ లోష్టచయనం కర్తవ్యం। యావద్గవం సీరం తావంతి శ
తానీష్టకానా మిత్యుక్తప్రకారేణైవ ఇష్టకాస్యంపాద్యాః। నన్యూనా
నాధికాశ్చేత్యర్థః। సూత్రభాష్యయోరనుపదేశాత్ లోష్టచయనస్య
పూర్వత్వాచ్చ। అథవా కాఠకాగ్నిచితః। పంచాశీతిశతమిష్టకాః కర్త
వ్యాః। కాఠకే తు దశవత్। అస్మిన్ పక్షే కరణమాహ। ద్వాదశాభ్యాంత
థా పంచదశాభ్యాంకరణంతతః। అస్యత్వంచదశైస్తేనసంచవింశతిరిష్ట
కాః। ప్రాగుక్తస్యాగ్నిక్షేత్రస్య ద్వాభ్యాం ద్వాదశాభ్యాంపంచదశా

భ్యాంచ దీర్ఘచతురశ్రమేకం కరణంసర్వతః పంచదశైరపకరణంస మచతురశ్రం। అత్రఅరత్నిపక్షేద్వాదశోదశాంగులః। పంచదశోఽష్టాగులః। పంచదశోఽష్టాగులః। ప్రక్రమపక్షేద్వాదశస్వార్ధద్వాదశాంగులః। ప్రథమకరణేనవషష్ట్యధికశతమిష్టకాః। ద్వితీయకరణేపంచవిశంతిః। తతోఽపరాహ్ణేదహనదేశం శ్మశానాయతనంవిమిమీతే। ఇత్యాదిసమానం।

అథ లోష్ఠచితిప్రయోగః.

హరిః ఓం। మంత్రస్నానాదితిలపాత్రదానాంతంకృత్వా। అథాతః పైతృమేధికందహనమిత్యాదిశిష్టస్సువాహ్యతీర్థుహోత్యవస్థేతిప్రతిమంత్రమిత్యంతంసోమయాజిప్రయోగవత్। కృత్వాశ్మశానాగ్నితూష్ణీమరణీ సమారోప్య ప్రజ్ఞాతౌనిధాయ అయుగ్భిరుదకుంభైస్స్వోక్షితమవోక్ష్యాయుజస్త్రియస్సంచిన్వంతీత్యాదికుంభంనిధానాంతంకుర్యాత్ నాంభసినిక్షేపణంవనివపనంపునర్దాహః। తస్మిన్నహనినిత్యవిధ్యాద్యష్టమే హనినిత్యవిధ్యంతంకృత్వా స్నాత్వాచమ్యాశ్మశానదేశంగత్వా పవిత్రంధృత్వా। షడ్గవపక్షమాశ్రిత్యప్రయోగః। నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయ ... నమోనమః। అశేషే హేపరిషత్ ... స్వీకృత్య ప్రాచీనావీతీగోత్రస్యశర్మణః అగ్నిచితః పితుః ప్రేతస్యానంతలోకావాప్త్యర్థంలోష్టచయనం కర్తుంయోగ్యతా సిద్ధిరస్తితిభవద్భిరనుగృహాణ యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి ప్రతివచనం।దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య సంకల్పం కరోతి। శ్రీగోవింద ... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ గోత్రస్య శర్మణః అగ్నిచితః పితుః ప్రేతస్యదహనదినాదారభ్య అద్యఅష్టమేహనిషోడశేహనిఅష్టాదశేహనివా అనంతలోకావాప్త్యర్థం లోష్టచయనంకరిష్యే। ఉత్తరతోదార్భాన్నిరస్యాపఉపస్పృశ్యఅయుజోయుజోవాభీరాదాయఉత్తరతోలోష్టానవరుజ్య తేషుదక్షిణాతిహారంతి స్థలార్థానిష్టకార్థాన్వా।పురస్తాదేవశ్మశానాయతనాదోషధీరుద్ధారయంతిపాఠాఃపృశ్నిపర్ణీకర్ణికారరాజయుక్ష్వతిల్వకవిభీతకఅర్కశరాశ్వదంష్ట్రికురంటాఅన్యాశ్చక్షీరిణీరుచ్ఛయా।। అపరాహ్ణేశ్మశానాయతనంవిమిమీతేపంచపంచప్రక్రమాన్సర్వత్ర।షట్పురస్తాదిత్యేకేమానేపరితాన

ఇష్టకోపధాన ఇతిదిక్ సంయోగః। సర్వత్రపురస్తాదు పక్రమః। ప్రస
వ్యందక్షిణతోపక్రమః। ప్రసవ్యం। దక్షిణతోపవర్గః త్రివృతా
మౌంజ్యాబల్బజ్యా వారజ్వా ప్రసవ్యావృత్తయా త్రి : ప్రసవ్యంపరీత్యా
యుగ్మిఋదకుంభై స్స్వోక్షితౌ వోక్షేద్యథా ప్రాణాదుత్స ర్పేన్న
ప్రాణాదధినివపేద్యథా ప్రాణాదధినివపేత్ ! భార్యాంతలేప్యాసం
భాతానోప్యశ్వోభూతే మహారాత్రౌ బుధ్వా గ్రామా ద్బహిర్గత్వా
స్నాత్వాచమ్య తూష్ణీంసమారోపితారణీ మథిత్వాజాతే। ఏతస్మి
న్నేవాగ్నౌ తూష్ణీ ముపచరితాన్ పంచచరూన్ శ్రపయతి। తేషా
మభిఘారణాని ఘృతంశ్రితంక్షీరం దధిమథ్విది అపూపాపిధానాభ
వ్యంత్యపరరాత్రే గచ్ఛంత్యగ్నౌ ప్రథమాఅథోద కుంభోనడ్వాహాన్
శ్శరీరాణి సంభారాఇతియేన చాన్యేనార్థీ భవంతి నహీనమన్వా హారే
యురంతరా గ్రామంశ్మశానంచైతమగ్నిమింధాన ఆ స్తేవ్యుష్టాయాం
ప్రాతిణ్యాపలాశశాఖయా శమీశాఖయా వాశ్మశానాయ తనగ్ం
సమాహృష్టి। అపేతవీతవి... ...వాః। అహోభిః... మస్మై। దక్షి
ణతశ్శాఖాముదసిత్వా। అపఉపస్పృశ్యఉద్ధత్యావోక్ష్య హిరణ్యశక
లాన్యవకీర్య। సవితైతానివ్య... ... మఘ్నియాః। సీరంయువక్తి।
షడ్గవంద్వాదశగవంచతుర్వింశ తిగవంవా యావద్గవంసీరంతావంతి
శతానిష్టకానాం మానానిభవంతీతి విజ్ఞాయతే। చతుర్వింశేనభాగే
నఇష్టకాః కరోతి। పాదేష్టకాశ్చ। వారణంకాష్ఠమయం। మౌంజీ
రజ్జుమయంవచ నాదవ్యత్। శునంవాహాశ్శ్వవం ... ... సించతం।
ద్వాభ్యాంప్రసవ్యాన్వృతాష్టట్పరాచీస్సీతాః కృషతి। ఉద్యమ్యలాం
గలం। సీతేవందామహే... ఫలాసని। సీతాః ప్రత్యవేక్షతే। కర్ష
ణం ప్రతివేక్షంచషడావృత్తిః। సవితైతానిశరీరాణి... శంభవ।
మధ్యేకృష్టస్యాస్థికుంభంనిదధాతి। విముచ్యధ్వమఘ్నియా... ...సువ
రగన్మ। దక్షిణేంసేబలీవర్దాన్విముచ్యతానుదీచః ప్రాచోవోత్సృజ్య
అధ్వర్యవేదదాతి। ఉదపాత్రేణోదుంబరశాఖయావోక్షతి। ప్రవాతా
వాంతి... వతి। పాత్ర్యాంసర్వౌషధీ స్సంయుజ్యవపతి। యథాయ
మాయమహార్న్యేవ ... భూరయః। చయనదేశేవపతి। చితస్థపరిచితఊర్ధ్వ
చితశ్రియధ్వం... పితరోదేవతా। ప్రజాపతిర్వ్యాస్సాదయతు తయాదే

వతయాంగి రస్వద్ధ్రువాసీదత । అపరిమితాభిశ్శర్కరాభిః పరిశ్రిత్య ।
ఆప్యాయ స్వసమేతుతే... గథే । సికతాభ్యావహతి । ఉత్తరయా శ్రి
షుభా రాజన్యస్య। విధృతిలోష్టాన్ ప్రతిదిశమనన్వీక్షమాణ ఉపదధాతి
ఉత్తేదభ్నామిత్యేతైః ప్రతిమంత్రం । ఉత్తేదభ్నామి పృథివీం... ద
నోతు । పురస్తాత్ । ఉపసర్పమాతరం... ...ఉపస్థే । ఉత్తరతః
ఉచ్ఛ్వంచస్వ... ...వృణు । పశ్చాత్ । ఉచ్ఛ్వంచమానాస్సంత్యేతి
దక్షిణతః । తిలమిశ్రాన్ధానాభిస్త్రిః ప్రసవ్యపరికిరతి । ఏణీరానావ
రిణీ... ...స్ఫురంతీః । అభివాసో మైదుగ్ధస్య అర్ధశరావేసక్తూన్
న్యస్య త్రిః ప్రసవ్యం మధిత్వాపాత్రస్థం దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏషాతేయ
మసాదనే... స్వాహా । అక్షితిర్నామతే యజ్ఞతత్త్వా ఇతిమంత్రస్య
వామగ్రహణేనోపదధాతి । సమూలంబర్హిర్దక్షిణాస్తృణాతి। ఇదంపిత్
భ్యః ప్రభరేదుబర్హిర్దేవే... ...ధరేషు । తత్ర మారోహ యత్ర
శరస్నేఘోత్థవం యమేపత్యం యమ్యాసంవిద్వానః । పలాశాన్
పరిధీన్ పరిదధాతి । మాత్వావృక్షసంబాధిష్టారతమాం మాతాపృ
థివీత్వం । పిత్రౄన్ హ్యత్రగచ్ఛ... ...రాజ్యే । ద్వేపద నాత్స్య
న్మంత్రముక్త్వా దర్భాణాంపురస్తాత్పశ్చాచ్చ పాలాశౌ పరిధీదక్షిణా
గ్రాహ స్తద్వయమ యుగపత్పరిదధాతి పూర్వాపరౌ ఏవముత్తరయో
మాత్వావృక్షౌసంబాధేథాం మామాతాపృథివీతుహి । వైవస్వత
గంహిగచ్ఛ... ...జసి । దక్షిణోత్తరౌ ప్రాగగ్రౌ । మధ్యేన శేష్టి
కాన్నిదధాతి । పతింస్తపదమారోహై ... త్తర । ఇతిక్కృష్ణేషు
ప్యాగ్రాం పంజ్ఞాపురాణేవ సర్పిషాశరీరాణి సుసంతృప్తాని సంతృప్తో
త్రస ఆసీనో న్యీక్షమాణో దర్భ్యస్తీనివపతి । వపిత్రైతానిశరీరాణి
...దధే । తేభిః పృథివిసంభవ । యథాలింగమంగాని సంవిశాయా
న్యాస ముపతిష్ఠతే । సూర్యంతేచక్షుః । వాతంప్రాణః । ద్యాం...
శరీరైః । సూర్యంతేచక్షుర్గచ్ఛతువా ... ... శరీరైః । ఘుత్తభాగేన
వాసస్తకుంభం దిమృద్యోపర్యుపరిశిరో దక్షిణాభ్యుదస్యతి । పరం
మృత్యో అను... మోగవీరాన్। అథాస్య కపాలాదిషు సంభిన్నాదిసంధి
... ప్రాణాద్యుపతిష్ఠేత్ । ఘృతభాగేన వాసశరీరాణి ప్రచ్ఛా
... కుంభకవాళి యథాలోకేతి । కింవాత శృగంహితే

...మధ్యే। కల్పంతాం మేదినశృగాః। అథేష్టకా నాంచయనం। సుయుగృష్టాన్యగ్రోఅగ్నిగం...సువీరాః। యోనో అగ్నిః పితరో ...పరాగాత్। ద్వాభ్యామాత్మన్యగ్నింగృహీత్వా। యాస్తేఅగ్నే సమిధో...ప్రజానన్। ప్రయంచిత్యాతి మృశతి। వాత్మ అవన్న... మామాహింసీః। ఆరోహణంజపిత్వాగ్ని మారుహ్య। ఇష్టకాః ప్రతిదిశమన్వీక్షమాణఉపదధాతి। పృథివ్యా స్త్వాలోకే సాదయామీత్యేతైః ప్రతిమంత్రంపృథివ్యాస్త్వాలోకే సాదయామినారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతి స్త్వాసాదయతు తయాదేవతయాంగిరస్వద్ధ్రువాసీద। పురస్తాత్ అంతరిక్షస్య త్వాలోకేసాదయామినారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా। ప్రజా...వాసీద। ఉత్తరతః। దివస్త్వాలోకేసాదయామి నారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతిస్త్వాసా...సీద। పశ్చాత్। దిశాంత్వాలోకేసాదయామి నారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతిస్త్వా సాదయతు ...సీద। దక్షిణతః। నాకస్యత్వాపృష్ఠే లోకేసాదయామి నారాయణస్య, శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాపతి ... సీద। మధ్యేపంచమాం। బ్రధ్నస్యత్వా విష్టపేసాదయామి నారాయణస్య శర్మాసిపితరో దేవతా ప్రజాప...సీదతాం దక్షిణతో మిష్టిం। ఏవంచతురాన్। అపూపానితి ప్రతిమంత్రం। అపూపవాన్ ఘృతవాంశ్చరు రేహసీదతూ త్రత్వర్షన్ పృథివీంద్యాముతోపరి। యోనిః కృతః పథికృత స్సపర్యత యే దేవానాం ఘృతభాగా ఇహస్థ। ఏషాతేయమ సాదనే స్వధావధీయతే గృహేయజ్ఞకర్మణ। దశాక్షరాతాగం రక్షస్వతాం గోపా...యజ్ఞకర్మ సిపితరోదేవతా ప్రజాపతిస్త్వాసా...సీదత। ఇతిఘృతపూరితం చరుమపూపాపిధానం పురస్తాదుపదధాతి। ఏవం శృతాభిపూరితం। అపూపవాంచ్ఛృతవాంశ్చరురేహ...పరియోనిశృత...దేవానాగంశృతభాగాఇహస్థ। ఏషాతేయ ... గృహే యజ్ఞకర్మణ్ శతాక్షరాతాగంర...దేవతాప్ర...సీద। ఉత్తరతః। అపూపవాన్ క్షీరవాంశ్చరురే...పరి। యోనిశ్కృతః...దేవానాం క్షీ...భాగాఇహస్థ। ఏషాతే...గృహే యజ్ఞకర్మణ్। సహస్రాక్షతారాగంరక్ష...దేవతా। ప్ర...సీద। పశ్చాత్। అపూపవాన్

దధివాగ్ శ్చ...పరి । యోనిక్రృతః...దేవానాందధీ భాగాఇహస్థ ।
ఏషా తే...గృహేయజ్ఞశర్మ । అయుతాః శరాతాగ్ంర...దేవతా ।
ప్రజా...సీద । దధిపూరితందక్షిణతః అపూపవాన్ మధుమాగ్శ్చ
రురేహ...పరి । యోనిక్రృతః...దేవానాం మధుభాగాఇహస్థ ఏషా తే
...శర్మ । అచ్యుతాః తారాగ్ం...దేవతా । ప్రజాప...సీద ।
మధుపూరితంమధ్యే । తిలమిశ్రాభిర్ధానాభిస్త్రిః ప్రసవ్యం పరికిరతి ।
ఏతా స్తేస్వధా అమృతాః కరోమి ... కరోతు । ఓషధి స్తంబాన్
ప్రతిదిశమన న్వీక్షమాణఉపదధాతి । త్వామర్జునేతి ప్రతిమంత్రం
తేషాం మంత్రలింగైర్ద్రవ్యయమః । త్వామర్జునౌషధీనాం...ధాతవే।
ఇత్యర్జునవృక్షం సమూలమాహృత్య పురస్తాదుపదధాతి । కేచిత్ అ
ర్జునఇతినవృక్షః । కృష్ణశూకప్రియంగు స్తంబం పురస్తాదుపదధాతి ।
లిదభావే శ్వేత దూర్వా స్తంబం పురస్తాదుపదధాతి । దూర్వాఃనాగ్
స్తంబమాహరైతాం...విరోహతు । దూర్వా స్తంబ ముత్తరతః ।
కాశానాగ్ం స్తంబ మాహరరక్షసా...పన్నిః । కాశ స్తంబంపశ్చాత్ ।
దర్భాణాగ్ స్తంబ మాహరపితృణా...ఫలం । దర్భ స్తంబందక్షిణతః।
లోకంపృణుచ్ఛిద్రం ప్రణు...సీదన్ తయాదేవ......సీద । ఏకైకాం
లోకంపృణాముపదధాతి । ఉత్తరయాపు రీషేణానువికిరతి । తాఅస్య
సూదదో...దిశః । శ్మశానమాత్రాద్ద్వ్యంగులం త్ర్యంగులం చతు
రంగులం ప్రాదేశోవిత స్తిర్జానుదఘ్న మూరుదఘ్నమాస్య దఘ్నం
స్ఫిగ్దఘ్నం వైషూ త్తమామాత్రా శ్మశానస్యోత్తమాం మాత్రాం
నాత్యాపుష్నయాత్ ! యావతీపురస్తా త్తతోనంతరం పశ్చాదపివా
ద్వ్యంగులం పురస్తాత్సమంభూమేః పశ్చాదిత్యేకే । ఉదక్ప్రాత్రిణో
దుంబరశాఖా యావోక్షతి । శంవాతః...షధీః । కల్పంతాం తేదిశ
స్సర్వాః । అవరోహణంజపతి । వాఙ్మఆసన్...హిగ్ంసీః, అవరూ
హ్య ఉపస్థానేనోపతిష్ఠతే । ఇదమేవ మేతోపరా ... వరుణేనచ !
వారుణశాఖాం పురస్తాన్నిదధాతి వరుణోవార యాదిదం...తి ; ।
త్త్యై...తిః ।విధృతిలోష్ఠముత్తరతః ।వృధృతిరసివి...ద్వేషాగ్ంసి।
ఖాశాఖాంపశ్చాత్ । శమీశమయా... ద్వేషాగ్ంసి, యవం
క్షిణతః । యవయవయా ... ద్వేషాగ్ంసి, అద్రైనముపతిష్ఠతే

దక్షిణాముఖః । పృథివీంగచ్ఛాంత రిక్షం...శరీరైః జఘనేనచితిం కర్ష్వాదిసమాన మాస్నాన మృదాస్నా నాతీత్యే కే । అగ్నిచితవః పత్న్యఅప్యేవం స్యామిత్యా పశేషాత్ । తతఉత్తమ ఏవాహని ద్రివ్యత్యాగ ఇత్యేక ఇతికర్మ సమృద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తేభ్యోయథాశక్తి దక్షిణాందత్వా పుణ్యాహంవాచయేత్ । హరిః ఓం।

లోష్ఠచయనశుల్బప్రధానమ్.

శుల్బప్రధానం సర్వత్ర చతుర్వింశతిరీతయః । మంత్రప్రధానం ద్విత్రిత్రయోదశేష్టకాయుతాః । త్రయోదశ్యాంద్వాదశీచత్రయోదశ్యర్ధదక్షిణా।మంత్రేష్టకాపదే వాత్రశిష్టాలోకం పృణాస్మృతాః । చితిమధ్యేపృష్ఠ్యసంధా వేకాపూర్ణేష్టకా । తద్దక్షిణతః ఏకాపూర్ణేష్టకాఏతా ద్వ్యామంత్రేష్టకాతయోశ్చ తుర్దిక్షుచతస్రశ్చతస్రః పాదేష్టకాస్సంనిధా వేవనిదధ్యాత్ । తత్పురతః దశరీతయః । ఏకైకస్యాంత్స్యాం చతుర్వింశతి శ్చతుర్వింశతిః పూర్ణేష్టకా ఏకాదశరీత్యాం ఉత్తరత ఆరభ్యఏకాదశ పూర్ణేష్టకాః ద్వాపాదాప్రత్యగపర్గాపూర్ణానామంత్రేష్టకాద్వాపాదా ప్రత్యగపవర్గా ఏకాదశీ పూర్ణేష్టకాః మిళిత్వాసప్తవింశతిరిష్టకా ఏతదేవప్రథమరీతిః తదాగభ్యరీతిగణనం ద్వితీయరీతి ప్రభృతి ఏకాదశరీతి పర్యంతం ఏకైకస్యాంరీత్యాం చతుర్వింశతిశ్చతుర్వింశతిః పూర్ణేష్టకాద్వాదశరీతౌ ద్వాపాదాదక్షిణాపవర్గా దశపూర్ణేష్టకాశ్చ తిమధ్యగతపూర్వనిహిత ఇష్టకా విహాయదక్షిణ తనవపూర్ణేష్టకాద్వా పాదాదక్షిణాపవర్గా త్రయోదశరీతౌ ఏకాపూర్ణేష్టకాతత్పశ్చాద్ద్వాపాదాదక్షిణా పవర్గా పాపూర్ణామంత్రో ప్రధానాతతః దశపూర్ణేష్టశ్చితి మధ్యగతపూర్వనిహిత ఇష్టకాన్విహాయ నవపూర్ణేష్ట కాస్తత ఏకాపూర్ణేష్టకా సాహంత్రో ప్రధానాతత్ప శ్చాద్ద్వాపాదాదక్షి ణాపవర్గాద్వాదశ త్రయోదశరీతిగత ఇష్టకాష్టషష్టిః శేషుచతుర్వింశతిః పాదేష్టకాద్విచత్వారింశ త్పూర్ణేష్టకాః పూర్ణేష్టకాసుపాద మధ్యగత చతస్రః పూర్ణేష్టకానాం అర్ధమర్ధం ద్వాదశరీతౌ అర్ధమర్ధం త్రయోదశరీతౌ నిహితం తతశ్చతుర్దశీతిమారభ్య త్రయోవింశ తిరీతిపర్యంతందశరీ

తయః । ఏకైకస్యాం రీత్యాం చతుర్వింశ తిశ్చతుర్వింశతిః పూర్ణే ష్టకాః । చతుర్వింశతిరీతిః ప్రథమరీతివత్ ఏకాదశపూర్ణేష్టకాద పాదా ప్రత్యగపవర్గా ఏకాపూర్ణేష్టకా సామంత్రోపధాన ద్వ్యాపాద ప్రత్యపవర్గా ఏకాదశపూర్ణేష్టకాః మిళిత్వాసప్త వింశతి రిష్టకాః తుర్దిక్షు పాదమధ్యగత పూర్ణేష్టకాశ్చితిమధ్య గతపూర్ణేష్ట కా ణ్యమంత్రోప ధానాశ్చతుర్నపత్యుత్త పంచశతం లోకంపృణాః ప స్తాదారభ్యరీతిగణనం ఉత్తరత ఆరభ్యఇష్టకాగణనం చతుర్వి రీతయః। ఇతిసల్బ్యపధానం ।సముచతుర శ్రిచితః పంచప్రకృతైః తివిహరణం చితివిహారం చసముచతురశ్రం ద్విపదప్రక్రమేణప ద్వాదశాంగుళం యావత్ప్రమాణేతి విధినావేదిమానం । పూర్ణే ష్టకానాంపంచాంగుళం పాదేష్టకానాం సార్థద్వ్యంగుళం ఇష్టకాస్సమ తురశ్రం ఉత్సేధోద్వ్యంగుళం । ఇతిలోష్ట చితేష్టకవపక్షే ద్వా దశాంగుళ ద్విపదప్రక్రమేణ సల్బ్యపధాన మంత్రోపధాన చితివిహ ఇష్టకానాంవ్యాఖ్యా।

ఇతి బ్రహ్మమేధప్రయోగస్సమాప్తః.

విధురౌపాసనమ్

(భార్యలేనివారు నిత్యము చేయవలసినది.)

ఆచమ్య... శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం విధురౌపాసనమ్ కరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) విధురస్థండిలే ఉపహితేప్రణవేనాగ్ని ముద్ధృత్య। అ మాపియ । తత్ప్రశ్ఖాదయోనాస్తి। అన్వగ్నిరుషసా మగమఖ్యదః న్యహాని ప్రథమో జాతవేదాః । అనుసూర్యస్య పురుత్రాచరశ్మీనను ద్యా వాపృథివీఆతతాన । ఇతిమంత్రేణ అగ్నిమాహరేత్ పృష్టోదివీతి మంత్రేణాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య - పృష్టోదివి పృష్టోఅగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టోవిశ్వా ఓషధీ రావివేశ। వైశ్వానరస్సహసాపృష్టో అగ్నిస్సనో దివాసరిషః పాతునక్తమ్ । ఇతిచతుర్భి ర్మంత్రైః పృథక్పృథక్

తుర్భి స్సమిధేన హోమంకుర్యాత్ । తద్యథా । తత్సవితృ వృణీమ
హే। వయం దైవస్య భోజనమ్। శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమం । తురమ్భగ.
స్యధీ మహిస్వాహా॥ (సపవిత్రిదం నమమ) ఇతి ప్రథమహోమః

తాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రా మాహం వృణేసుమతింవిశ్వ
జన్యామ్। యామస్యకణ్వో అదుహత్ప్రపీనాగ్ంసహస్రధారాంప
యసామహీంగాస్వాహా ॥ సవిత్రిదం (నమమ) ద్వితీయహోమః.

విశ్వాని దేవ సవితర్దురితానిపరాసువ । యద్భద్రంతన్న ఆసు
వస్వాహా॥ సవిత్రిదం (నమమ) తృతీయహోమః.

అద్యానో దేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌభగమ్। పరాదుష్వప్ని
యగ్ం సువస్వాహా ॥ సవిత్రియిదం (నమమ) చతుర్థహోమః.

శ్లో॥ మృతాయామపి భార్యాయాం వైదికంనత్యజేద్ద్విజః। ఉపాధి
నాపియత్కర్మ యావజ్జీవం సమాచరేత్ ॥ అన్యేకుశమయీం పత్నీం
కృత్వాతు గృహమేధినః । అగ్నిహోత్రముపాసంతే యావజ్జీవ
మనువ్రతాః ॥

తా॥ భార్యమరణమును బొందినను ద్విజుఁడు వైదికమును వదలఁ
గూడదు ఉపాధిచే తనజీవితకాలమువఱకు సమాచరణమును జేసియే
తీరవలయును, భార్యలేనప్పుడు దర్భమయమగు భార్యను తన దగ్గిర
నుంచుకొని యావజ్జీవము నగ్నిహోత్రోపాసనము తప్పక నాచరింప
వలయును గాని త్యజింపఁగూడదని శాస్త్రాభిప్రాయము.

అథ విధవాప్రాయశ్చిత్తమ్.

స్నాత్వా। పూర్వోక్తతిథౌమాతుః ... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః
... ప్రేతాయాః జన్మాభ్యాసా జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సం
భావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూల
చర్వణ పర్యుషితాన్నభోజన ప్రాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్ర
ధారణ కేశధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థ రాహిత్య గంధపుష్ప

పరిమళాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రే భోజన ఏకాదశ్యుపవాస
రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థరాహిత్య తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాష
కర్మ సేరీక్షణరహ స్త్రీపరపురుష సంభాషణ నానావిధ దుష్కర
యుక్త మాతాపిత్రాది దూషణ శ్వశురాదీనాం శుశ్రూషరాహిత్య
పదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోష నిరూ
పణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రసద్రవ్యాదివిక్రయశిశుహనన గోహనన
పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రోహ భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన ఖట్వా
దిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది
పుణ్యస్మరణ రాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యభక్షణాది నానా
విధదుష్కర్మయుక్త పాపానాం బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు
జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యా
పారైః రహసి ప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చకృత్య యాకృతానాం
ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం
మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతిపాత
కానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపాను పాతకానాం ఉప
పాతకానాంసంకలీకరణానాంమలినీకరణాఅపాత్రీకరణానాంజాతిభ్రంశ
కరాణాంఅపకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం।రహస్య కృతానాంమహాపాతకా
నాంరహస్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాఽతిదే
శికరూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతకసమరూపాఽతిపాతకా
నాంఉపపాతకానాంసంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణా
నాంజాతిభ్రంశకరాణాంఅపకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవంబహూనాం
బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞాన తస్సకృత్కృతానాం
అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం
అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చనిరంత
రాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం ఏవంబహూ
నాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం సమస్తదోషనిర్హార
ణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య పరిషద్దక్షిణాం
గృహీత్వా। సమస్త...పదం। అశేషేహేపరిషన్మదీయాం విజ్ఞా
పనామాకర్ణ్యత్వయా (మయా) సమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం

యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య... మాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః। జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ పర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశధారణ దేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థారాహిత్య గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్యబృందావనే తులసీతీర్థరాహిత్య। శిష్టమూత్రవిసర్జన శూపకర్మనిరీక్షణరహిత పరపురుషసంభాషణ నానావిధ దుష్కర్మయుక్త మాతాపిత్రాది దూషణ శ్వశురాదీనాంశుశ్రూషరాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయ రసద్రవ్యాది విక్రయశిశుహనన గోహనన పరద్రవ్యాపహరణ మిత్రద్రోహభోజనసమయే పఙ్క్తిభేదనఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ పుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణరాహిత్య ఉచ్ఛిష్టభక్షణ,అభక్ష్యభక్షణాదినానావిధదుష్కర్మయుక్తపాపానాం బాల్యయౌవనకౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చత్రయాకృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతి దిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాతి పాతపానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాఽతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవంబహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాంపాపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాఽత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతోజ్ఞాన

తస్య చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం
పాపానాం నిర్హరణార్థంమరణకాలసర్వప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం...
అధికార... స్తు॥ ఇతివిప్రాన్వదేత్। తతఃకృచ్ఛ్రత్రయాణ్యాచరిష్యే।
విధిప్రకారేణ కృచ్ఛ్రత్రయాణిబ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ ఆచమ్య...
మాతుః...గోత్రాయాః...దాయ్యాః...ప్రేతాయాః ...జన్మాభ్యా
సాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః
మహాపాతకేభ్యఃమహాపాతకవ్యతిరిక్తేభ్యమహాపాతకాఽతిదిష్టరూపా
ఽతిపాతకేభ్యః మహాపాతకప్రాతి దేశికరూపాతిపాతకేభ్యఃమహా
పాతక సమరూపానుపాతకేభ్యఃఉపపాతకేభ్యఃసంకలీకరణేభ్యః మలినీ
కరణేభ్యఃఅపాత్రీకరణేభ్యఃజాతిభ్రంశకరేభ్యఃప్రకీర్ణకేభ్యఃరహస్యకృ
తేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస
కృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యఃజ్ఞానతస్సకృ
త్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యఃఅజ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తేభ్యఃనిర
తరాభ్యస్తేభ్యః చిరకాలాభ్యస్తేభ్యఃబహుభ్యో బహువిధేభ్యస్సర్వే
భ్యఃపాపేభ్యోముక్తోభూయాఃవిముక్తోభూయాఃఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః
ఆచమ్య...ఏవంగుణ...తిథౌప్రాచీనావీతిమాతుః... గోత్రా
యాః...దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతత్పర్యంతం జ్ఞా
తాఽజ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదాన
కరిష్యే ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య। శ్రీమహావిష్ణు
స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదంపాద్యందదామి॥ శ్లో॥ నమోస్త్వన
తాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షి శిరోరుబాహవే। సహస్ర
నామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటీ యుగధారిణేనమః॥ బ్రాహ్మ
ణపాదోదకం ప్రేతశిరసినిధాయ ॥శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వ
స్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరోదేవః ప్రీయతామేనయాగవా॥ గవా
ముంగేషుతిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా
దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ అస్మైబ్రాహ్మణాయ మహావిష్ణుస్వరూ
పాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే...గోత్రాయ...బ్రాహ్మణాయ ప్రతి
గ్రహీత్రే...తోహం ప్రాచీనావీతీమాతుః...గోత్రాయాః ... దా
య్యాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యే తావత్పర్యంతం జ్ఞానకృతాఽ

జ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానం (అభావే గోదానప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం) తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ। ఇత్యుదకపూర్వం దద్యాత్। దేవస్యత్వా సవితుః... ప్రతిగృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణో...ప్రతిగృహ్ణాతు। సద్దానసాద్గుణ్యార్థం యథాశక్తి దక్షిణాం ...నమమ। తదంగదశదానానికరిష్యే। శ్లో। గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః। ఇతి దశదానాని కుర్యాత్।

ఇతి విధవాప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

సుమంగలీ ప్రాయశ్చిత్తం

సుమంగలీస్త్రియః మరణసంకటేస్నాపయిత్వా। (కర్త) స్నాత్వాచమ్య...ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) మాతుః...గోత్రాయాః...దాయాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతావత్పర్యంతం జ్ఞానకృతాఽజ్ఞానకృత సమస్తపాపక్షయార్థం మరణకాల సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సవ్యం। పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా। సమస్తసంప...సదం। ప్రాచీనావీతీ, మాతుః...గోత్రాయాః...దాయాః ప్రేతాయాః జన్మప్రభృత్యేతావత్పర్యంతం మధ్యవర్తినికాలే సంభావితానాం పాపానాం స్వార్థక్రియా పరత్వహీన జాతిసంపర్క పరపురుష సహవాస దేవబ్రాహ్మణదూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రయ, రసద్రవ్యాదివిక్రయ, పతివంచన, నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీ దోషనిరూపణ, లలాటతిలకశూన్య, అనుష్ఠానవ్రతత్యాగ, సదా దుర్భాషణ, దురాచార, సదాన్యగృహవాస, కోపస్వభావ, శిశుహనన...గోహనన, పరద్రవ్యాపహరణ, మిత్రద్రోహభర్తృశ్వశుర శుశ్రూషరాహిత్య, కన్యావిక్రయ, గోవిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక, విషదాయకత్వ, భోజనసమయే పఙ్క్తిభేదన, సదాకలిసస్వభావ గ్రహణసమయే పురుషసంయోగ భర్తరిదేశాంతరగతే దేహాలంకరణ ఋతుకాలిక శాస్త్రనియమలోప అజ్ఞానతః రజస్వలాఽన్యోన్యస్పర్శాది సంపాదిత పాపానాం కాయికవాచిక మానసికాఽన్యతమ వ్యభిచారాది పాపానాం పాతివ్రత్యధర్మలోపానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం

అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకచతుష్టయ వ్యతి
రిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాఽతిదిష్టరూప మహాపాతక
వ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక సమ
రూపాఽనుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీక
రణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణ
కానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం రహస్యకృతమహాపా
తక సమరూపాఽతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం ఏవంబహూనాం
బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం నిర్హరణార్థం ప్రాయశ్చిత్తం
కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి ... అధికారసంపదస్తు। పూర్వోక్త ...
తిథౌ మాతుః ... గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రీతయాః శరీరశుద్ధ్య
ర్థం మృత్తికాస్నానమహం కరిష్యే। విధిప్రకారేణ మృత్తికాస్నానం
కుర్యాత్। మాతుః ... గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రీతాయాః సమస్త
పాపక్షయార్థం స్వర్ణధాన్యాద్య కృచ్ఛ్రాన్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణ
కృచ్ఛ్రత్రయాణి బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। మాతుః ... గోత్రాయాః
... దాయ్యాః ప్రీతాయాః సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం
ఉపదిశేతి విజ్ఞాప్య। ఇతికర్తృవాక్యం। పునః ఏతత్పాపానివదేత్। అత్ర
యథాశక్తి హిరణ్యం వా సువర్ణం వా తత్పురతో నిధాయ। తతః హే
యజమానత్వమాతుః జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం
మధ్యేవర్తింకాలే బాల్యయౌవన కౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న
సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయ కర్మేంద్రియవ్యాపారైః రహసి
ప్రకాశే చ జ్ఞానతోఽజ్ఞాన తశ్చ త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృత మహా
పాతకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపాతకాఽతిదిష్టరూప
మహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతిపాతకేభ్యః ప్రకాశకృత మహా
పాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః
మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః
రహస్యకృతేభ్యో మహాపాతకేభ్యః రహస్యకృతమహాపాతకాఽతిదిష్ట
రూపమహాపాతకవ్రతాఽతిదేశికరూపాఽతి పాతకేభ్యః రహస్యకృత
మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః
మలినీకరణేభ్యః అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్యః అవకీర్ణకేభ్యః

ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతః సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞాతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యః బహువిధేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయావిముక్తో భూయా॥ ఇత్యుచ్చర్యదేత్। అథ యథాశక్తి దక్షిణాం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। ఏవం... తిథౌ ప్రాచీనా వీతీమాతుః ... గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సకల పాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్త గోదానం కరిష్యే। తదఙ్గబ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే। ప్రతిగృహీతారం బ్రాహ్మణ మభ్యర్చ్య। మహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం। సుఖాసనం। ఉభాభ్యా మిదం పాద్యం। సుపాద్యం। శ్లో॥ నమో స్త్వనంతాయ ...ధారిణేనమః। బ్రాహ్మణపాదోదకం ప్రేతశిర సినిదాయ। శ్లో॥ గవామంగేషు తిష్ఠంతిభు ... చ్ఛమే। అస్మై బ్రాహ్మణాయ... సమేతోఽహం। ప్రాచీనావీతీ... మాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః సర్వప్రాయశ్చిత్తగోదానం (అభావేయథా శక్తి హిరణ్యం) తుభ్యమహం (సవ్యం)- సంప్రదదేనమమ। దేవస్యత్వా ...ప్రతిగృహ్ణాతు। యథాశక్తి గోదానదక్షిణాం...నమమ। అథ దశదానాని కుర్యాత్। ఇతిమరణ కాలేసుమంగలీ ప్రాయశ్చిత్త క్రమస్సమాప్తః.

(అథ (సూతికా) (రజస్వలా) మరణ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

భూమావాద ర్భ్యానాస్తీర్య। తేషుదర్భేషు సూతికాం (రజస్వలాం) దక్షిణశిర సంనిధాయ। ప్రేతశుద్ధజలేన స్నాపయిత్వా। వాసః పరిధాప్య। కర్తాస్నాత్వా చమ్య... ఏవం... తిథౌ ప్రాచీనా వీతీ యజమాన స్వమాతుః...గోత్రాయాః ... దాయ్యాః ప్రేతాయాః సూతికామరణే (రజస్వలామరణే) సతిరోగాదోషస్సమజనితద్దోష పరిహారార్థం సూతికామరణ (రజస్వలామరణ) ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా। శ్లో॥ సమస్తసంప...పదం। ప్రాచినావీతి...మాతుః...గోత్రాయాః...దాయాః ప్రేతాయాః

మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహని (సూతికామరణ రజస్వలామరణ తద్దోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం అధికారసంపద స్త్వితిభవ తో బ్రువంతు। ఏతత్కాలే అధికారసంపదస్తు ఇతి బ్రాహ్మణాః। కా కృముఖ్యకాలోస్తు। పరిమదక్షిణాం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్। అథ కృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే। విధిప్రకారేణకృచ్ఛ్రత్రయాణీబ్రాహ్మ దద్యాత్। అద్య... ఏవంగుణ... తిథౌ మాతుః... గోత్రాయాః... దాయ్యాః ప్రేతాయాః మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహని కర్తః ప్రేతసూతి కామరణే (రజస్వలామరణే) సతితద్దోష పరిహారార్థ సమస్త పాపక్షయార్థం గోదానం కరిష్యే। విధిప్రకారేణ గోదాన బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। అథదశదానాని కుర్యాత్। పాప యార్థం తతః తిలపాత్ర దానందద్యాత్। (పిమ్మట ౧౦౮ నూ తొమిమిది పసుపుముండలు చేసి ౧౦౮ మాఱులు ఆ ప్రేతకు మృత్తి స్నానములు చేయించు నప్పుడు వెదురు జల్లి దనుకవము మీ నుంచి నీళ్లుపోస్తూ రావలయును.

ఏతత్ప్రయోగః అద్య... ఏవంగుణ ... తిథౌ... ప్రాచీన ఏతి అప్సుస్నాతుః ... గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః మరణ దినాదారభ్య ప్రథమేహని (సూతికామరణ) (రజస్వలా మరణ తద్దోష పరిహారార్థం ప్రేతశరీర శుద్ధ్యర్థం అష్టోత్తరశత మృత్తికా స్నానాని కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। తతః మృత్తికాస్నానార్థం ఋత్వి గ్వరణం కరిష్యే। బ్రాహ్మణేభ్యో ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ నూతన వస్త్రాణి దద్యాత్। ప్రతిగ్రహీతృవచనం। వృతోఽస్మికర్మ ణ్యామీతి ప్రతివచనం। తతః మృత్తికాస్నానవిధిప్రకారేణ అష్టో త్తరశతమృత్తికా స్నానానిచ కుర్యాత్। తతః ప్రాగ్దేశే గోమయే నానులిప్య। నూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య। తత్రతండు లాని కాను। చతుర్దిక్షు కలశాన్ ప్రతిష్ఠాప్య। గంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। తేషు కలశేషు నూతనసూత్రమావేష్ట్య। ఆపోవాఇదగ్ం సర్వంవిశ్వా భూతాన్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవ ఆపోన్న మాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడా పశ్ఛందాగ్ స్యాపోజ్యోతీగ్ష్యా

ష్టోయజూగ్ం ష్యాపస్సత్యమాప స్సర్వా దేవతా ఆపోభూర్భువ స్సువ
రాపఓమ్॥ ఇతిమంత్రేణ ఉదకంపూరయిత్వా । ఇమంమే వరుణేతి
కలశాన్ అభిమంత్ర్య॥ ఇమంమే వరుణశ్రుధీ హావమద్యాచ మృ
డయ । త్వామవస్యురాచకే । అథ పంచగవ్య మంత్రైః పంచ
గవ్యాన్ పంచామృతాన్ కలశేషునిధాయ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ఓం
తత్సవితుర్వరేణ్యం । భర్గోదేవస్యధీమహి । ధియోయోనఃప్రచోద
యాత్। ఇతిగోమూత్రం॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషి
ణీం। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ ఇతి
గోమయం॥ ఆప్యాయస్వ సమేతుతే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియమ్। భవా
వాజస్య సంగథే॥ ఇతిక్షీరం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం । జిష్ణోరశ్వ
స్యవాజినః సురభినో ముఖాకరత్ప్రణఆయూగ్ంషి తారిషత్॥ ఇతిదధి।
శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రే
ణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఇతి ఘృతం॥ మధువాతా ఋతాయతే
మధుక్షరంతి సింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతో
షసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధుద్యౌరస్తునః పితా। మధుమా
న్నోవనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవంతునః॥
ఇతిమధు॥ వాశ్శర్కరా అథవ యచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వంవజ్రో
వై శర్కరాః పశురగ్నిర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నింపరిమిణోతివజ్రేణై వాస్మై
పశూన్పరిగృహ్ణాతితస్మాద్వజ్రేణపశవః పరిగృహీతా స్తస్మాత్స్థేయా
నస్థేయసోనోపహరతే త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య॥ ఇతిశర్కరా॥ ఇతిపం
చామృతాన్ కలశేషునిధాయ॥ సహిరత్నానిదాశుషే। యువాతిసవితా

భగః॥ తంభాగంచిత్రమీమహే॥ పంచరత్నానికలశేషువిధిప్రకారేణ నిధాయ॥ మృత్తికే హనమే పాపం యన్మయాదుష్కృతం కృతమ్ మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసికాశ్యపేనాభిమంత్రితా। మృత్తికే దేహిః పుష్టింత్వయి సర్వంప్రతిష్ఠితం। మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వంతన్మేనిర్ణు మృత్తికే।తయాహతేనపాపేనగచ్ఛామి పరమాంగతిమ్।ఇతిపంగమృ కా కలశేషు నిధాయ ।శ్లో॥ అశ్వస్థానగజస్థాన తులసీమూల మృ కా॥ చతుష్పథేచ వల్మీకే మృదః పంచప్రకీర్తితా॥ (ఇతి పం మృత్తికావిధిః । కాండాత్కాండా త్ప్రరోహంతీపరుషః పరుషపరిపః నోదూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేనచ । ఇతి దూర్వాన్నిధాయ తతః తేషుకలశేషు వరుణ మావాహ్య॥ ఇమంమే వరుణ శ్రుధీః వమద్యాచమృడయ। త్వామవస్యురాచకే। తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తే యజమానోహవిర్భిః। అహేడమానో వ శేహబోధ్యురుశగం సమానఆయుః ప్రమోషీః । ఓంభూః వరు మావాహయామి। ఓంభువః వరుణమావాహయామి।ఓగ్ంసువః వరు మావాహయామి।ఓంభూర్భువస్సువః॥వరుణమావాహయామి। ఇత్యా వాహ్య। అథషోడశోపచార పూజాంచ కుర్యాత్।

అథ మార్జనమంత్రాః

ఓం ఆపోయిష్ఠా మయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణా యచక్షసే। యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః। ఉశతీరిః మాతరః। తస్మాఅరంగ మామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ।ఆపోజనయ థాచనః హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతః కశ్యపోయా

స్విన్నః అగ్నిం యాగర్భం దధిరేవిరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు। యాసాగ్ం రాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యంజనానామ్ । మధుశ్చ్యుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు । యాసాం దేవాదివి కృణ్వన్తి భక్షం యాఅన్తరిక్షే బహుదాభవన్తి । యాః పృథివీమ్పయసోన్దన్తి శుక్రాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు । శివేనమాచక్షుషాపశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశతత్వచమ్మే । సర్వాగ్ం అగ్నీగ్ం రప్సుషదోహువే వోమయివర్చో బలమోజోనిధత్త ॥ ఇతిమార్జనం కుర్యాత్ ॥

అథ పవమానసూక్తః

పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణ విచర్షణిః । యఃపోతాసపునాతుమా । పునన్తుమా దేవజనాః । పునన్తుమనవోధియః । పునన్తు విశ్వ ఆయవః । జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణపునాహిమా । శుక్రేణ దేవదీద్యత్ । అగ్నేక్రత్వా క్రతూగ్ంరను ॥ యత్తే పవిత్రమర్చిషి అగ్నే వితతమన్తరా । బ్రహ్మతేనపునీమహేమా ॥ ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణసవేనచ । ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగాత్ । యస్యైబహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయామదన్తస్సధమాద్యేషు । వయగ్గ్స్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౨ ॥ వైశ్వానరోరశ్మిభిర్మాపునాతు । వాతఃప్రాణేనేషిరో మయోభూః ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః । ఋతావరీ యజ్ఞియేమా పునీ

తామ్ । బృహద్భిస్సవితస్తృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః । అగ్నే దక్షైఃపునాహిమా । యేన దేవా అపునత ।। యేనాపోదివ్యజ్కశః ॥ తేనదివ్యేనబ్రహ్మణా ॥3॥ ఇదంబ్రహ్మపునీమహే । యఃపావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సమ్భృతగ్ంరసమ్ । సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి । ఋషిభిస్సమ్భృతగ్ంరసమ్ । తస్మై సరస్వతీదుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ పావమానీస్స్వస్త్యయనీః ॥ ౪॥ సుదుఘాహిపయస్వతీః । ఋషిభిస్సమ్భృతోరసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితమ్। పావమానీర్దిశన్తు నః ఇమంలోకమథోఅముం । కామాన్సమర్ధయన్తు నః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః । పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషిభిస్సమ్భృతోరసః ॥౫॥ బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితమ్ । యేన దేవా పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతేసదా। తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునన్తుమా। ప్రాజాపత్యమ్పవిత్రమ్, శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయమ్ తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్ పూతంబ్రహ్మపునీమహే।ఇన్ద్రస్సునీతీసహామా పునాతు।సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా।యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా।జాతవేదామోర్జయన్త్యాపునాతు ॥౬॥

యదంతి యచ్చ దూరకేభయంవిందంతి మామిహ । పవమానవితజ్జహి।పవమానస్సో అద్యనఃపవిత్రేణవిచర్షణిః యఃపోతా సపునతునః। యత్తేపవిత్రమర్చిష్యగ్నే వితతమంతరా।బ్రహ్మతేన పునీహినః

యత్తే పవిత్ర మర్చిష్యగ్నే తేనపునీహినః। బ్రహ్మసవైపునీహినః। ఉభాభ్యాం దేవసవితః। పవిత్రేణసవేనచ । మాంపునీహివిశ్వతః

ఇత్యనేన సూక్తేనచ కలశోదకైః బ్రాహ్మణైః సూతికాయాః (రజస్వలాయాః) శిరసిమార్జయిత్వా । ధౌతవస్త్రమాచ్ఛాద్య ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ తతః పైతృమేధిక కర్మాధికారో భవతి ॥ తతః ప్రాయశ్చిత్తాది సర్వం పైతృమేధికవత్ ః తత్ప్రయోగం పూర్వమేవోక్తమ్ ॥ ఇతి సూతికామరణ (రజస్వలామరణ) ప్రయోగ స్సమాప్తః

అథ గర్భిణీ మరణప్రయోగః

గర్భిణీమృతా చేత్ భర్తావా పుత్రోవా స్వగృహ్యోక్త విధినా శ్మశానంనీత్వా॥ చితేః పశ్చాత్తాం దక్షిణేశిరసంనిధాయ॥ షాణ్మాసాదూర్ధ్వంచేత్ స్త్రియా నాభేర్వామభాగే చతురంగుళ ప్రమాణేనో దరత లంఛిత్వా ॥

హిరణ్యగర్భస్సమవర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేక ఆసీత్। సదాధార పృథివీంద్యాము తేమాం కస్మైదేవాయ హవిషావిధేమ॥

ఇతిమంత్రేణ భర్తాన్యోవా గర్భంఛిత్వా శిశుమాదాయ ప్రక్షాళ్యభూమావనిఖనేత్ ॥ యది శిశుర్జీవేత్ ॥

జీవంతం పుత్రమభిమంత్ర్య । క్షేత్రి యత్వానిర్ ఋత్యా త్వాద్రుహో ముంచామి వరుణస్యపాశాత్ । అనాగసం బ్రహ్మణేత్వాకరోమి శివేతేద్యావా పృథివీఉభేఇమే॥ శంతేఅగ్నిస్సహా ద్భిరస్తుశంద్యావా పృథివీసహౌషధిభిః ॥ శమ న్తరిక్షగ్ం సహవా తేనతేశం తేచతస్రః ప్రదిశోభవంతు ॥ యాదైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీ రభిసూ

రోవ్యవిచ్ఛత్తే । తాసాంత్వాజరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మఏతునిర్ ఋ
తింపరాచైః । అమోచియక్ష్మాద్దురితాదవర్త్యైద్రుహః పాశాన్నిర్
ఋత్యైచోదమోచి । అహా అవర్తిమవిదత్స్యోనమప్యభూద్భద్రే సు
కృతస్యలోకే । సూర్యమృతంతమసోగ్రాహ్యా యద్దేవా అముంచన్న
సృజన్వ్యేనసః । ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్రుహో
ముంచామివరుణస్యపాశాత్ ఇతి పంచభిర్మంత్రైః స్నాపయిత్వా ॥
భూమౌసువర్ణం నిధాయ ॥ తత్రశిశుంనిక్షిప్య । భూర్భువస్సువః॥ ఇతి
పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశాద్యైః శిశుంపంచప్రాణమభిమంత్ర్య ॥
అథ ప్రస్నాపనం॥ యస్తే ప్రస్నశ్శశయో యో మయోభూః యేనవిశ్వా ప్ర
శ్యసివార్యాణి । యోరత్నధావసువిద్యస్సుదత్ర । సరస్వతితమిహ
ధాతవేకః ॥ ఇత్యనయాస్త్రియాః స్తనంప్రతిధాప్య ॥ శిశుంగ్రామంప్రాప
యిత్వా॥ గోదాన భూదాన మహాదానాది బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥
తత్ర గర్భచ్ఛేదదేశే । స్రువేణాజ్య మాదాయజుహోతి॥ శతాయుధా
యశతవీర్యాయశతోతయేభిమాతిషాహే । శతంయోనశ్శరదో అజీ
తానింద్రోనేషదతిదురితాని విశ్వా స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదంనమమ॥ యే
చత్వారః పథయో దేవయానా అంతరాద్యావాపృథివీవియంతి। తేషాం
యో అజ్యానిమజితిమావహాత్ తస్మైనో దేవాః పరిదత్తేహసర్వే స్వాహా ॥
దేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ గ్రీష్మోహేమంత ఉతనోవసంత శరద్వర్షాస్సు
వితన్నో అస్తు । తేషామృతూనాగ్ం శతశారదానాం నివాతఏషామ
భయేస్యామస్వాహా ॥ ఋతుభ్యఇదంనమమ ॥ ఇదువత్సరాయపరి

వత్సరాయ సంవత్సరాయ కృణుతాబృహాంనమః । తేషాంవయగ్ం సుమంతౌ యజ్ఞియానాం జ్యోగజీతా అహతాస్స్యామస్వాహా ॥ ఇదు వత్సరాదిభ్య ఇదంనమమ ॥ భద్రాన్నః శ్రేయస్సమనైష్ట దేవా స్త్వ యావశేవ సమసీమహీత్వా । సనోమయోభూః పితో. అవిశస్వశం తోకాయతనువే స్యోనస్స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదంనమమ । ప్రియా సాయస్వాహా ॥ ప్రియాసాయేదంనమమ ॥ అయాసాయస్వాహా॥ అయసా యేదంనమమ ॥ వియాసాయస్వాహా ॥ వియసా యేదం నమమ ॥ సంయాసాయస్వాహా ॥ సంయాసాయేదంనమమ ॥ ఉద్యా సాయస్వాహా ॥ ఉద్యాసాయేదంనమమ అవయాసాయ స్వాహా ॥ అవయాసా యేదం నమమ ॥ శుచేస్వాహా ॥ శుచఇదం నమమ ॥ శోకాయస్వాహా ॥ శోకాయేదం నమమ ॥ తప్యత్వై స్వాహా ॥ తప్యత్వా ఇదంనమమ ॥ తపతేస్వాహా ॥ తపతఇదంనమమ ॥ బ్రహ్మ హత్యాయైస్వాహా ॥ బ్రహ్మహత్యాయా ఇదంనమమ ॥ సర్వస్మై స్వాహా ॥ సర్వస్మై ఇదం నమమ ॥ ప్రాణాయస్వాహా ॥ ప్రాణాయే దం నమమ ॥ అపానాయస్వాహా ॥ అపానాయేదం నమమ ॥ వ్యా నాయస్వాహా ॥ వ్యానాయేదం నమమ ॥ చక్షుషేస్వాహా ॥ చక్షు ష ఇదం నమమ ॥ శ్రోత్రాయస్వాహా ॥ శ్రోత్రాయేదం నమమ ॥ మనసేస్వాహా ॥ మనసయిదం నమమ ॥ వాచేసరస్వత్యై స్వాహా వాచేసరస్వత్యాయిదం నమమ । పూష్ణేస్వాహా॥పూష్ణఇదం నమమ ॥ పూష్ణేశరసేస్వాహా ॥ పూష్ణేశరసఇదం నమమ ॥ పూష్ణేప్రపథ్యాయ

స్వాహా । పూష్ణేప్రపథ్యాయేదంనమమ ॥ పూష్ణేవరంధిషాయస్వాహా॥ పూష్ణేనరంధిషా యేదంనమమ ॥ పూష్ణేంఘృణయేస్వాహా పూష్ణేం ఘృణయఇదంనమమ ॥ పూష్ణేనరుణాయస్వాహా ॥ పూష్ణే వరుణాయే దంనమమ ॥ పూష్ణేసాకేతాయస్వాహా॥పూష్ణేసాకేతాయేదంనమమ॥ ఇత్యాజ్యాహుతీః ప్రేతోదరేహుత్వా॥ తతఃమంత్రోక్త దేవతాః॥ భూ స్స్వాహా । భువస్స్వాహా ॥ సువస్స్వాహా ॥ ఓగ్ స్వాహా ॥ పూర్వోక్త తిథౌ... ఉదరచ్ఛేద ప్రాయశ్చిత్తార్థం హిరణ్యదాన ధేనుదానసువర్ణ దానదశదానానికరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ యథాశక్తి దానానిదద్యాత్ అథ ఛేద ప్రదేశం సూత్రేణ సంగ్రథ్య ॥

అథ వపనవిషయః

పుత్రాదయః ప్రథమేహనికంఠాదుపరి వాపయేయుః। దశమేవా నిసర్వాంగంచ॥తథాచస్మృతిః॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వభాగస్యవపనం దాయాదా నాంమృతేహని భాగద్వయస్యాఘూంతేతు తేషాంవపనమిష్యత ఇతి॥సు చవాకేయదివానిశాయం క్షౌర-నకుర్యాత్తనయ స్తుకుర్యాత్॥తనయ స్తుకుర్యాదితి ద్యైత దాశ్వలాయనవిషయం॥ వ్యాసః॥ శ్లో॥ వపనందహనా త్పూర్వంకుర్యాచ్చేత్పితృఘాతుకః తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన వపనందహ నాత్పరం॥ప్రథమదినే అకృతవపనస్యకాలనిర్ణయమాహ॥బోధాయనః అనప్తకేశోయఃపూర్వంసోత్రకేశాన్ ప్రవాపయేత్ ॥ ద్వితీయేహ్నితృతీ యేహ్నిపంచమేసప్తమేపివా ॥ యావచ్ఛ్రాద్ధం ప్రదీయేతతావ త్యపరం మతమితి॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ ద్వితీయేహనికర్తవ్యం క్షురకర్మ ప్రయత్నతః । తృతీయేపంచమేవాపి సప్తమేవా ప్రధాన ఇతి ప్రధానమేకా దశాహ్నికం శ్రాద్ధం తత్రతదాన ఇతి వచనాత్ వపనం పుత్రాణాంచ కనిష్ఠభ్రాతృణాంచ ॥ తథాచాపస్తంబః॥ అను భా వినాంచ పరివాపనమితి । అనుపశ్చాద్భవంతి జాయంత ఇతిపుత్రా కనిష్ఠభ్రాతరశ్చ । అథవా అనుభావిన ఇతి పుత్రా ఏవనిర్దిశ్యంతే

సపిండాశ్చేతి కేచిత్ ॥ దేశకాలాపేక్ష మభిహితం తత్రైవ ॥ శ్లో॥ గంగాయాం భాస్కరక్షేత్రే మాతాపిత్రోర్గురోర్మృతౌ । ఆధానేయజ్ఞకాలేచ వపనంసప్తసుస్మృతం ॥ కర్త్రాసహావపనం కార్యం ॥ తథాచస్మృతిః॥ జ్ఞాతయస్సప్త మాదర్వాక్ కనిష్ఠాదశమేహ నివాపయేయశ్చతే సర్వేకర్తృభిస్సహాసం యుతః । ఇతి । ప్రథమేహ్ని దశమేహ్ని వాఅర్వాక్ శ్రాద్ధదినాత్ ॥ పుత్రాణాం వపనంభవే త్పితృమృతేజీవత్పితృర్యగ్రజే ప్రేతేత తస్సాహాజేష్వసు ప్రభవపవాగ్నిం దిశేత్ క్షౌరవా । నాన్యేనత్విషాం వపనం పరం పితృమతో జ్యేష్ఠే విపన్నే సతిభాతౄణాం వపనం హీనాగ్నిద మృతేన్యేషాం నిమిత్తేసతి

తా॥ పుత్రులు మొదటి దినంబున కంఠమునకు పైభాగము నందును దశాహ దినంబున సర్వాంగక్షౌరము చేయించుకొనవలయును మృతదినమందు దాయాదులు ఊర్ధ్వభాగమునందు వపనము చేయించుకొనవలయును. ఆశౌచాంతమందు జ్ఞాతులందఱును సర్వాంగక్షౌరమును చేయించుకొనవలయును, శుక్రవారమునందును, రాత్రియందును క్షౌరము చేయించుకొనగూడదు. తనయుడు మాత్రం చేయించుకొన వలయును. ఇతి యాశ్వలాయన విషయము దహనమునకు పూర్వమునందు వపనము చేయించుకొనెనేని యాపుత్రుడు పితృఘాతకుడనియును అందువలన దహనానంతరమందు వపనము ముఖ్యమని వ్యాసుడు వచియించె. కావున, వపనందహనాత్పరం అసు వచన ప్రమాణమువలన ఆపస్తంభ శాఖీయులు దహనానంతరమందే వపనమ్ముచేయించు కొనవలయును. ప్రథమ దినమునందు వపనము చేసికొనినవాడు రెండవ దినమందుగాని అథవా ౩-౫-౭ ఈ దినములలో యుక్తము. అట్లు కాదేని యెప్పుడు శ్రాద్ధముచేయుటకు నిశ్చయించుకొన్నునో నప్పుడే ముందు క్షౌరముచేయించు కొనవలయునని భోధాయథుడు వచించె పరాశర మునివరుడు ఈ ప్రకారము గానే వచించెను. ఈ ప్రకారము వపనము నాచరింపవలయును. పదునొకండవ దినంబున ఏకాదశాహ్నిక శ్రాద్ధమును జేయవలయును. ఈ

విషయమునకు ఆపస్తంబ మునివరుఁడు. అంగీకరించి వచించె గంగాది నదులయందును భాస్కరాది పుణ్యక్షేత్రములయందును, మాతాపితృ గురువు యొక్క మరణమునందును, ఆధానమునందును, యజ్ఞకాల మునందును, వపనము చేయించుకొనవలయును వపనము కర్తతో కూడా చేసికొనవలయును, జ్ఞాతులందఱు దశాహ దినంబునతప్పదు. మృతుని వయస్సుకంటె చిన్నవాండ్రందఱును జీవపితృకులుతప్ప తదితరులందఱును క్షౌరమును ప్రాముఖ్యమవి యెఱుంగునది తండ్రియొక్క మరణంబునందును. పుత్రులందఱును వపనము చేయించుకొనవలయును. అగ్రజుడు మరణంబును బొందినప్పుడు తండ్రిజీవించియుండినను ఆగ్రజునకు అగ్నిప్రదానము కనిష్ఠుఁడు కనుక కర్తయగు సోదరుఁడు వపనము జేయించుకొనవలయును అట్టికాలంబునందుతక్కినసోదరులకు వపనము అక్కరలేదు తండ్రి మరణంబును బొందిన పిమ్మట అగ్రజుఁడు మరణంబును పొందినయెడల జ్యేష్ఠకనిష్ఠులందఱును వపనమును జేయించుకొనవలెను. జ్యేష్ఠ భ్రాత మరణంబును బొందెనేని అగ్నిప్రదాతమయినకనిష్ఠభ్రాతకుఁదప్పదక్కినభ్రాతలకువపనం లేదు.

అథ శిలాప్రతిష్ఠాపనక్రమః

సప్రమాణాం శ్వేతశిలామాదాయ ॥ శిలాంస్నపయిత్వా ॥ దర్భేణసంవేష్ట్య । అపామం తేసుచాదేశేఽపటంఖాత్వా।:తస్మిన్ దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య । తిలాన్వికీర్య । తస్మిన్ అవటేశిలాంస్థాపయిత్వా । ఆచమ్య । పవిత్ర ధృత్వా ఏవంగుణ ॥ ... తిథౌ ప్రాచీనావీతీ యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య అథ వామాతుః ... గోత్రాయాః ... యజ్ఞపదాయాః మరణదినాదారభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృత్స్నానవాసోదక తిలోదక పిండప్రదానార్థం శిలాప్రతిష్ఠాపనం(సవ్యం)కరిష్యే శిలాప్రతిష్ఠాపన కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమవాప్తి ... పదం । (ప్రా...తీ) యజమానస్య పితుః ...గోత్రస్య .. శర్మణః ... ప్రేతస్యమరణ దినా ... కర్తవ్య

ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన... అధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥
ఋధికారసంపదస్తు ఏవంగుణ...తిథౌ యజమానస్యపితుః... గోత్రస్య
శర్మణః... ప్రేతస్య... శిలాప్రతిష్ఠాపనకాలేస్వర్ణధ్యానాఽజ్యకృచ్ఛ్ర
ణాన్య చరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర...మే॥ధన్యంకరోమి ... మే। కామ
ధేనో. మేఇద కృచ్ఛ్రత్రయం కృత్వా।అథా వేయణాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥
ఆయాహి ప్రేతసౌమ్యాగంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః ప్రజామస్మభ్యం దద
ద్రయించ దీర్ఘాయుత్వం చశత శారదంచ ॥ యజమానస్యపితరం..
గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమావాహ్య॥ అస్యాం సిలాయాం
ఆవాహనం కృత్వా ।। అథాఘ్యంజనందత్వా। తిలమార్జ స్నానం
కారయిత్వా ।

శుక్లపక్షే మరణే

కేశవ, నారాయణ, మాధవ, గోవింద, విష్ణు, మధుసూదన, త్రివిక్రమ, వామన, శ్రీధర, హృషీకేశ, పద్మనాభ, దామోదర,

కృష్ణపక్షే మరణే

సంకర్షణ, వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ, అచ్యుత, జనార్ధన, ఉపేంద్ర, హరే, శ్రీకృష్ణ॥

ఏవంత్రివారం శిలాంస్నాపయేత్ ॥ అథగోదానం ॥ ఏవంగుణ
తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య ... మరణదినా ... కర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాప్రతి
ష్ఠాపన కాలేగోదానం కరిష్యే । శ్లో॥ గవామంగేషు ప్రయచ్ఛమే।
ఇతిగోదానం కుర్యాత్ ॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్య గుడా
నిచరౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః ॥ ఇతి దశదా
నాని కృత్వా ॥ ఇతి శిలాప్రతిష్ఠాపనం సమాప్తమ్

అథ నిత్యకర్మప్రయోగః

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...తిథౌయజమానస్యపితుః...గోత్రస్య ...
శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... కర్తవ్య దహన జనితతాప
తృష్ణా క్షుదుపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృదాస్నాన

వాసోదక తిలోదక పిండ ప్రదానాని కరిష్యే ॥ (సవ్యం) ఇతిసంకల్ప్య। శాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి సంభవ ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। (సవ్యం) శ్లో ॥ సమస్త సంపత్సమ ... ప్రద ॥ (ఇతిప్రదక్షిణ కృత్వా (ప్రా...తీ) యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... కర్తవ్య దహనజనిత తాపతృష్ణాతుదుపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థం శిలాస్నాన మృదాస్నాన వాసోదక తిలోదక పిండ ప్రదానాని కర్తుం అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు అధికారసంపదస్తు। అథశిలాం స్నాపయిత్వా కేశవ ... దామోదర ఇతి శుక్లపక్షమరణే త్రివారం శిలాం స్నాపయేత్ ॥ సంకర్షణ... శ్రీకృష్ణ। ఇతి కృష్ణపక్షమరణే శిలాం త్రివారం స్నాపయేత్॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్య పితుః గోత్రస్యశర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత తాపోపశమనార్థం మరణ దినాదారభ్య ... హానిమృద్స్నానాని (ఉపవీతి) కరిష్యే। (ప్రాచీనావీతి) తస్మిన్నవటే మృదంగృహిత్వా। ఆదిత్యాయ మృత్తికాం దర్శయిత్వా ॥

ఉద్వుత్యం జాతవేదసం దేవంవహంతి కేతవః దృశే విశ్వాయ సూర్యమ్ మృల్లేపనం ॥ మృత్తికే హన మే పాపం యన్మయా దుష్కృతం కృతమ్ మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభి మంత్రితా మృత్తికే దేహి మే పుష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే తయాహతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాంగతిమ్ ॥ ఇతి మస్తకాది పాదపర్యంత మృల్లేపన కృత్వా। ధాతాపునాతు సవితాపునాతు అగ్నేస్తేజసా సూర్యస్య వర్చసా ॥

(ఇతి కేశాన్వికీర్య) తటాకం ప్రతిగత్వా। దక్షిణాభిముఖస్సన్ తతః। స్నాత్వా జలం గృహీత్వా ఆగత్య। అస్యాం శిలాయాం యజమానస్యపితృ గోత్రాయ శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ... హాని కర్తవ్య దహన జనిత తాపోపశమనార్థం ప్రేతతృప్త్యర్థమేతన్మ...

దాస్నానంద దాముష్యతిష్ఠతు ॥ స్త్రీవాచకః । మాతే గోత్రాయై యజ్ఞపదాయ్యై ప్రేతాయై మరణది .. తు ॥ ఇతి మృదా స్నానం కుర్యాత్ ॥ ఏవ త్రిః ॥ మృత్తికా స్నానాని కుర్యాత్ ॥ ధారాదత్తమ్ ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ యజమానస్యపితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మయా) త్వయా) కృతైః । మరణదినాదారభ్య ... హానికర్తవ్య మృదాస్నానైః యజమానస్య పితుః గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య దహనజనిత తాపోపశమన మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహనజనిత తాపోపశమనమస్తు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ ॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ ॥

అథ వాసోదక దానమ్

ఆచమ్య .. ఏవంగుణతిథౌ (పా .. తీ) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య హానికర్తవ్య దహనజనిత పిపాసాశమనార్థం వాసోదక ప్రదానాని (ఉపవీతి) కరిష్యే ॥ (మాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ఇతిస్త్రియః) దక్షిణాభి ముఖః॥ యజమానస్యపిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య .. హానికర్తవ్యదహన జనిత పిపాసాశమనార్థ మేతద్వాసోదక ముపతిష్ఠతు ॥ ఇతి శిలాయాం వస్త్రం నిష్పీడయేయుః ॥ 3 ఏవంత్రిః [ధారాదత్తమ్] యజమాన స్య పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్యమయా (త్వయా) కృతైః మరణదినాదారభ్య – హానికర్తవ్య దహనజనిత పిపాసాశమనా ర్థం వాసోదక ప్రదానైః యజమానస్య పితుః – గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత పిపాసా శమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ (ఇతి తిలోదకంత్యజేత్) దహన జనిత పిపాసా శమనమస్తు ॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ ॥

స్త్రీణాం తు ॥ మాతరం – గోత్రాం – దాయీం ఇతిమాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః ప్రేతాయాః ఇతిచస్త్రియః ।

అథ తిలోదక ప్రదానమ్

ఆచమ్య ॥ ఏవంగుణ - తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః - గోత్రస్య - శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య హానికరవ్య దహనజనిత తృష్ణాప శమనార్థం తిలోదకప్రదానం ఉపవీతి కరిష్యే ॥ మాతుః - గోత్రాయాః దాయాః ఇతిస్త్రియాః ॥ యితిసంకల్ప్య [ప్రాచీనావీతి] తిలైస్సహోదకమంజలి నాగ్రహితాన్ సవ్యం జాన్వాచ్య ॥ యజమానస్య పిత్రే - గోత్రాయ - శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య హానికరవ్య దహన జనిత తృష్ణాప శమనార్థం మత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ఇతితిలోదకాంజలిం దద్యాః ॥

కర్త శిలయందు ప్రతినిత్యము ప్రేత తృప్తికొఱకు మూడు ప్రతిదినా స్నానములును, మూడు తిలోదకములును, ప్రథమదినమున మూడు తిలోదకములును, ద్వితీయ దినంబున రెండు. [3-4] [4-6] [5-7] [6-8] [7-9] [8-10] [9-11] [10-12] ఏకోత్తర వృద్ధిగా తిలోదకములు యథావిధిగా నివ్వవలెను. ప్రతిదినమున నొకపిండప్రదానంబును జేయవలయును. ప్రతినిత్యము కర్మచేయు చిల్లిచేసి శవాహమున ప్రారంభించేస్తే ఆ ప్రారంభించే దినమున గతించిన దినములకుకూడ కల్పి [అతిపన్న పథమేహాని]... అని ప్రకారము సంకల్పము జేయవలయును

త్రిప్యంతు ॥ మాత్రే - గోత్రాయై - దాయై ప్రేతాయై ఇతిస్త్రియః ॥ అథ తిలోదకనిర్ణయః ॥ ప్రథమేహాని త్రయః ॥ ద్వితీయే హాని చత్వారః తృతీయేహాని పంచ ॥ చతుర్థేహానిషట్ ॥ పంచమేహాని సప్త ॥ షష్ఠేమహన్యష్టౌ ॥ సప్తమే నవ ॥ అష్టమే దశ ॥ నవమే ఏకాదశ ॥ దశమే ద్వాదశ ॥ ఏవం కుర్యాత్ ॥ ధారాదత్తం ॥ పూర్వోక్త పితరం - గోత్రం - శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతై మరణ దినాదారభ్య అహాని కరవ్య దహన జనతతృష్ణోపశమ నార్థమేతి తిలోదక ప్రదానైః పితుః గోత్రస్య శర్మణః ॥ ప్రేతస్య దహన జనిత తృష్ణాపశమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహన జనిత తృష్ణా

శమనమస్తు ॥ (తిలోదకంత్యజేత్) నారాయణ నారాయణ నారాయణ తతః ప్రేతరూపాశిలాన్నై వేద్యాదికం కుర్యాత్ ॥ (ఇచ్చట నైవేద్య ద్రవ్యము తండులములు) శిలకు ప్రతినిత్యముతిలల చేతనేలఘుపూజా జరుపవలెను.

అథ పిండప్రదానమ్

ముద్గసహితతిలాన్ తండులాన్ నూతన భాండేపక్వాఽభిఘార్య ఆచమ్య... ఏవంగుణ-తిథౌ (ప్రా...తీ)యజమానస్యపితుః-శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య -అహానికర్తవ్య దహనజనిత క్షుదుపశమనార్థం (పిండప్రదానం) పిండప్రదానాని) (సవ్యం) కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ (ప్రా...తీ) గోమయోదకేనోపలిప్య ॥ పిండస్యార్థః దర్భాన్ ఆస్తరణముప తిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ యజమానస్య పిత్రే-గోత్రాయ _ శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య అహానికర్తవ్యా దహన జనితక్షుదుపశమనార్థం ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ (ఇతి పితృతీర్థేన పిండందత్వా పిండోపతర్యే తిలోదక ముపతిష్ఠతు । (ఇతి తిలోదకందత్వా) అంజనాభ్యంజన ముపతిష్ఠతు । ఇత్యభ్యంజనందత్వా) భోగనిష్పత్త్యర్థం తాంబూల ముపతిష్ఠతు ॥ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా ॥ అత్రఉదక పాత్రద్వయం నిధాయ ॥ ధారాదత్తం ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితరం ... గోత్రం శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృతేన (అట్లుగాక) (త్వయాకృతైః) మరణదినాదారభ్య .. అహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమనార్థం పిండ ప్రదానేన [అట్లుగాక]పిండప్రదానైః యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య హానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతక్షుదుపశమనమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ దహన జనిత ప్రేతక్షుదుప శమనమస్తు ॥ ఇతి తిలోదకం త్యజేత్] యజమానస్య పితః .. గోత్ర శర్మన్ ప్రేతఅత్ర స్నాహి ॥ అత్రపిబ । అత్రఉపభుంక్ష్వ ॥ తతః శిలాన్నైవేద్యం కుర్యాత్ ॥ అథ వాయసపిండమ్ । పితః ...గోత్ర... శర్మన్ ప్రేతఇమం పిండం వాయస గృధ్ర జలచరముఖేన ప్రేతఉప

భుంక్ష్వ ॥ శ్లో॥ నారాయణ నమస్తేస్తు శంఖచక్రగదాధర । అక్షయ్యం పిండదానేన ప్రేతతృప్తిం కరో భవ ॥ ఇతిపిండం వాయసేభ్యో దద్యాత్ అసృఙ్ముఖోరుధి రేణావ్యక్తః । యమస్యదూత శ్యసాద్వి ధావసి । గృధ్రస్సుపర్ణః క్షణపన్ని షేవసే ।యమస్య దూతః ప్రహితో భవస్య చోభయోః । ఇతి జలం పరిషిచ్య ॥ కాకాద్యభావే ఉదకేనిక్షిపేత్ । [కర్తా] స్నాత్వా ॥ గృహం ప్రవిశ్య ॥ దీపదర్శనం కుర్యాత్ ॥ మృతస్థలే జలకుంభం ప్రథమదినే ప్రతిష్ఠాప్య । తిలానవకీర్య । అత్రస్నాహీద్యుదకం । అత్రపిభేతి క్షీరం నిక్షిపేత్ ॥

దహనము మొదలు దశాహపూర్వదినము వఱకు మృతస్థలంబున కర్త భోజనము చేయుటకు ముందు గోమయముతో అలికి అచ్చో దర్భవేసి అందుమీద తిలోదకమిచ్చి ప్రాచీనావీతుఁడై పిత్రే నేగోత్రాయ శర్మణె ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ... హనికర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యర్థ మృతస్థలే ఏవపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతే

నిత్యవిధి పిండప్రదానే అత్రసంకల్ప విశేషః

[౧] ప్రథమదినే మూర్ధాక్షి దంతాప యవనంభూత్యై దేహసిద్ధ్యర్థం । అనియు రెండవ దినంబున చక్షుశ్శ్రోత నాసాముఖావయవనివృత్త్యర్థం । మూడవ దినంబున కరాంసభువక్షో నిష్పత్త్యర్థం ॥ అనియును నాల్గవ దినంబున నాభిలింగ గుద నివృత్త్యర్థం ॥ ... అనియు ఐదవ దినంబున జానుజంఘుపాదావయవ సిద్ధ్యర్థం ॥ అనియు ఆఱవ దినంబున సర్వమర్మావయవనివృత్త్యర్థం ॥ ... అనియు యేడవ దినము మజ్జామేదోమాంసస్నాయునాడీ రూపావయవనివృత్త్యర్థం అనియు యెనిమిదవదినంబున దంతలోమన ఖావయవనివృత్త్యర్థం అనియు, తొమ్మిదవ దినంబున వీర్యావయవనివృత్త్యర్థం ... అనియు పదియవ దినంబున దేహపూర్ణత్వ తృప్తతాక్షుద్వి పర్య సిద్ధ్యర్థం అనియు,

కొందరు ప్రేతక్షుదుప శమనార్థమనియుసంకల్పము చెప్పుదురు దేశాచారమును లనుసరించి ప్రయోగము జరుపవలెను

అథ తిలోదకాది నిషేధః

మాధవీయే ఋష్యశృంగః శ్లో॥ ఆశౌచమంత రాదర్శో యది స్యాత్సర్వవర్ణినాం । సమాప్తిం ప్రేతతంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహ గౌతమః ॥

తా॥ ఆశౌచమధ్యయందు దర్శసంభవించితే మిగిలిన ప్రేత కర్మ తంత్రమును యావత్తును సమాప్తి చేయవలయును.

విశేషః ॥ శ్లో॥ అంతర్దశాహే దర్శశ్చే త్తత్రసర్వం సమాపయేత్ । పిత్రోస్తుయావ దాశౌచం దద్యాత్పిండాన్ జలాంజలీన్ ॥

తా॥ దశాహమధ్యమందు దర్శవచ్చున్నపుడు తల్లి దండ్రులకైనచో నాశౌచాంతమువఱకు పిండములుజలాంజలు నివ్వవలయును ఇతరులకైన యెడల దర్శలోపుగా సమాప్తి చేయవలయును.

గాలవః ॥ శ్లో॥ పిత్రోరాశౌచ మధ్యేతు యదీదర్శ స్సమాంపయేత్ ॥ తావదేవోత్తరంతంత్రం పర్యవస్యే త్త్ర్యహాత్పరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాశౌచమధ్యయందు మూడుదినముల పైని దర్శవచ్చినచో నుత్తరతంత్రము యావత్తును సమాప్తి చేయవలయును ఇతరులకైనచో మూడుదినములలోగా దర్శవచ్చినను నవకర్మము చేయవలయును కాలామృతము నందును నిర్ణయామృతమందును నిట్లనేయున్నదని తాత్పర్యము

కించ ॥ శ్లో॥ మాతాపిత్రోస్సదాకుర్యా ద్యావద్దశమవాసరం। ఉదకం పిండదానంచ దశమాత్తు నివర్తతే ॥ ఇతి పుత్రసుతోదత్తక ఔరసాది వ్యతిరిక్త దశాహాంత తిలోదకపిండాన్ అమావాస్యాయామేవదద్యుః ॥ తథాహాకపదిన్ః ॥ శ్లో॥ దశాహమధ్యేయది దర్శఆపతేద్దద్యుదన్ శాహే తిలవారిపిండాన్ । పుత్రసుతోదత్తక ఔరసశ్చ తేషాస్సుతాస్తత్ర సమాపయేయురితి ॥

తా॥ దశాహమధ్యయందు దర్శసంక్రమణాదికము వచ్చినయెడల తల్లిదండ్రులకు మాత్రము పది దినంబులవఱకు తిలోదక పిండదానంబులు చేయవచ్చును దౌహిత్రుఁడు, దత్తకుఁడు, ఔరసుఁడు,

మొదలగు వారికంటె వ్యతిరిక్తులు దశాహ మధ్య తిలోదక పిండములను అమావాస్య యందే సమాప్తిని బొందించవలయును పదిదినంబులలోపల దర్శవచ్చెనేని పైనఁ జెప్పఁబడినవారు తిలోదక పిండములను పదిదినంబుల వఱకును నివ్వవచ్చునని కపర్ది స్వామియొక్క మతము

శ్లో॥ అమాయాం మరణం యస్య తస్య పిండోదక క్రియా ।ఆదశాహాత్ప్రతిదినం కారయేత్ స్మృతిశాసనాత్ ॥ యఃకశ్చిచ్చతుర్దశ్యాంమృతః । తతః అమావాస్యా భవేత్ తత్ర అమావాస్యాయామేవతిలోదక పిండాన్ దద్యాత్ । గృహ్యాపరిసిష్టే ॥ చతుర్దశీక్షుణామ్పతస్త్రత్రి ప్రాప్నోత్యమాతిథిః । పిండోదకం దశాహాంతం తస్మిన్నేవాహానిక్షిపేత్ ॥

తా॥ దర్శయందు మరణమును బొందినవారికి తిలోదక పిండములను ప్రతిదినమందును దశాహము వఱకు నివ్వవలయును కృష్ణచతుర్దశియందు మరణమును బొందినేని మఱుదినము అమావాస్యయందే తిలోదక పిండదానంబుల నివ్వవలయును చతుర్దశీ నిక్షిపేత్ అనుస్మృతియందును నీయర్థమే వివరింపఁబడినది.

అథ మృతస్థలే ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనమ్

బ్రాహ్మణై రనుజ్ఞాతః । ఆచమ్య పవిత్రం ధృత్వా ॥ పురోక్త ఏవంగుణ తిథౌ [ప్రా...తీ]పితుః...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య...హని అతిపన్న ప్రథమే హానికర్తవ్య ప్రేతతృప్త్యయనార్థం ఉత్క్రాంతి దేశే ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥కాలాత్ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చితం కరిష్యే ॥ [సవ్యం] సమస్త సంకృత్య । (ప్రా)...తీ] పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ...... హని అతిపన్న ప్రథమే హానికర్తవ్య ప్రేతప్రాయనార్థం ఉత్క్రాంతి దేశేఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపనం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ ఉదకుంభ ప్రతిష్ఠాపన కాలే గోదానం కరిష్యే ॥ తతఃగోదాన దశదానికుర్యాత్ । ఆయా హిప్రేతసౌమ్యాగ్ం భీరై:పధిభిఃపూర్వైః । ప్రజామస్మభ్యం దదద్రయించ దీర్ఘాయుత్వంచశత శారదంచ । పితరం

గోత్రా... శర్మాణం పితరం ప్రీతమావాహయిష్యే ॥ ఆవాహనము పఠిష్యతు ॥ ఇతి ఉదకుంభే తిలసహిత ముదకం ప్రతిష్ఠాప్య । ఉత్తరం తిదేశే యథాసంభవ ఓషధీః ప్రతిష్ఠాప్య ॥

అథ శ్రాద్ధస్థల రూపణమ్

శౌనకస్మృతౌ పంచమాధ్యాయే ॥ శ్లో॥ శుచిదేశం వివిక్తంచ గోమయేనోపలేపయేత్ । నదీతీరేషు తీర్థేషు స్వభూమౌ గిరిసానుషు ॥

శ్లో॥ వివిక్తేషు చతుష్కంతి దత్తేన పితరస్తథా । పరస్యభూమి భాగేతు పిత్రూణాం నైవనిర్వపేత్ । స్వామినాతద్విహన్యేత మోహా ద్యత్క్రియతే నరైః ॥ అటవ్యః పర్వతాః పుణ్యాస్తీర్థా న్యాయతనా నిచ । సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహు రహ్నితేషుపరిగ్రహః । తిలాం శ్చావకిరేత్తత్ర సర్వతో బంధయేదజాః । అసురోపహతం సర్వం తిలైః శుద్ధ్యత్యనేనహి ॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమునందు గోమయముచే నలుకవల యుసు ఇంకనిట్లు నదీతీరములయందును, పుణ్యక్షేత్రములయందును, స్వగృహమందును, పర్వతచరియల యందును, రహస్యప్రదేశముల యందును శ్రాద్ధము చేసినయెడల పితృదేవతలు తృప్తిని బొందుచు న్నారు. గాన నెప్పటికిని పరగృహమందు పితృలకు శ్రాద్ధము చేయఁ గూడదు. యెవ్వఁడుగాని మోహముచే పరగృహమందు శ్రాద్ధముచే యునో ఆశ్రాద్ధము ఆ గృహపితృదేవతల వలన నపహరింపఁబడుచు న్నది. అడవులు, పర్వతములు, పుణ్యతీర్థములు, దేవాలయములు మొదలుగాగల సర్వము అస్వామికములు గాపున వానియందు చేయఁ బడిన శ్రాద్ధము నితరులచే గ్రహింపబడవు ఆంతటను నువ్వులుజల్లి ఆ జలములను బంధించవలయును తిలలులేనిచో సర్వము రాక్షసులచే హరింపబడును.

అథ అస్థిసంచయవిధిః

తా॥ దహనదినమునందుగాని, లేక రెండవదినంబునగాని అట్లు గాక తిథివార నక్షత్రములు మొదలగు పంచాంగ శుద్ధిగల వేసి దిన

ములందుగాని సంచయనము జరుపవలయును; అదివారము, మంగళ
వారము, శుక్రవారము, కృత్తిక, రోహిణి, మృగశిర పునర్వసు, మఖ
ఉత్తర, చిత్త, విశాఖ, ఉత్తరాషాఢ, ధనిష్ఠ, శతభిషము. పూర్వా
భాద్ర, ఉత్తరాభాద్ర, రేవతి, ఈనక్షత్రముల యందును, పైవార
ములయందును, అస్థిసంచయనము గూడదు నాలవదినంబున వార
నక్షత్రములు విచారింపనక్కరలేదు శనివారము మధ్యపక్షమని కొంద
ఱు చెప్పిరి. తిథివార నక్షత్రములు మంచివి సంభవించని పక్షమునందు
బ్రాహ్మణానుజ్ఞను బొంది యస్థిసంచయనము చేయవలయును విశేష
వ్యవధికూడదు అస్థులునష్టమయ్యేనేని కుశలచేతగాని పలాశవర్ణంబు
లచేతగాని మరలదహనాది సంస్కారము చేయవలయును పలాశవర్ణం
ంబుల చేతగాని మరల దహనాది సంస్కారము చేయవలయును పలాశ
వర్ణంబులచేత ప్రతికృతి ధహనంబును చేయుపక్షమునందు భస్మాస్థు
లకు వలనేసంచయనంబును చేయవలెను

శ్లో॥ చతుర్థేనవమేచైవ షష్ఠేవాస్యష్టమేహ్నివా । అస్థిసంచ
యనం కుర్యాద్వర్ణానామానుపూర్వశః ।

తా॥ బ్రాహ్మక్షత్రియవైశ్య శూద్రులు క్రమముగ ౪-౯-౬-౮
ఈసంజ్ఞలుగల దినములయందు అస్థిసంచయనము చేయవలయునని
మనువు వచించె పలాశ వల్కాదులచేత ప్రతికృతిదహనమును చేసిన
పక్షమునందు తత్కాలంబునందే అస్థిసంచయనంబు జేయవలయును
విదేశంబున మృతిబొందినవారికి పాలాశావిధిచే దహనము చేయుపక్షం
బున అస్థిసంచయనము చేయనక్కరలేదు పిండప్రదానము మాత్రం
చేయవలెను

అస్థి సంచయన ప్రయోగః

శ్మశానదేశంగత్వా ॥ కర్తాసచేలం స్నాత్వా ॥ ఆచమ్య ...
పవిత్రం పాణ్యోర్ధృత్వా । ఏవంగుణ ... తిథౌ [ప్రాచీనావీతీ] ...
యజమానస్య పితుః .... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణాదినా
దారభ్య ... హానికర్తవ్య అస్థిసంచయనకాలే శవాగ్నౌ నష్టే సతి
దోషపరిహారార్థం శ్వాన కుక్కుట గార్దభ జంభూక చండాల స్పర్శ

దోషాది పరిహారార్థం యథోక్త ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య కరివద్ధ ఘృణాం గృహీత్వా ॥ శ్లో। సమస్తం ... పదం ॥ పితుః ... గోత్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య - హానికర్తవ్య అస్థి సంచయనకాలే శవాగ్నినష్టే సతితద్దోష పరిహారార్థం శ్వానకుక్కుట గార్దభజంబూక చండాలస్పర్శ దోషపరిహారార్థం యుక్త ప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం అధికారసంపదస్తితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సంపదస్తు ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ - తిథౌపితుః ... గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా ... హానికర వ్య శ్వానకుక్కుట గార్దభజంబూక చండాలస్పర్శ దోషపరిహారార్థం స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాచ్ఛాన్యా చర్యేషే శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర ... ప్రయచ్ఛమే ॥ ధన్యం కరోషిదాతారా ... చ్ఛమే ॥ కామధేనోస్సము ... చ్ఛమే । హిరణ్యగర్భ ... చ్ఛమే ॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయా యథాశక్తి హిరణ్యం [illegible] మహాంసంప్రదదే [నమమ]

అథ ప్రేతదహనాగ్నిం పంచగవ్యేనఅద్భిః ప్రోక్షణమ్

అగ్నేఃపశ్చాత్ ఏకస్మిన్ మృత్పాత్రేతత్తన్మంత్రైః తాని ద్రవ్యాణి నిధాయ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తత్సవితుర్వ రేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇదిగోమూత్రం ॥ గంధ ద్వారాందురాదర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీషిణీం ॥ ఈశ్వరీగం సర్వ భూతానాం తామిహోపహ్వయేశ్రియమ్ ॥ ఇతిగోమయం । అప్యా య్యస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియమ్ ॥ భవావాజస్య సంగథే । ఇతి క్షీరం । దధిక్రావ్ణో అకారిషం । జిష్ణోరశ్వస్య వాజినః ॥ సురభినో ముఖాకరత్ప్రణ ఆయూగంషి తారిష త్ ॥ ఇతిదధి ॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోసిదేవో వస్సవితోత్పునా త్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసో స్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ ఇతిఘృతం । దేవస్య త్వాసవితుః ప్రసవే ।

అశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వత్యై వాచోయం తుత్యం తేనాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతే స్త్వామాజ్యే నాభిషించామి ॥ ఇతి కుశోదకం ॥ అథపంచగవ్యమేళనం ఓం ఇతి బ్రహ్మకూర్చేన త్రిరాలోడ్య ॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ అథ ప్రేతదహనాగ్నిం పంచగవ్యేనప్రోక్ష్య ॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన । మహేరణాయ చక్షసే ॥ యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః ఉశతీరివమాతరః ॥ తస్మాఅరంగమామవో యస్యక్షయాయ జిన్వథ ॥ ఆపోజనయథాచనః ॥ అపక్రామంతు భూతాని పిశాచాః అసురారక్షాగ్ంసి పిశాచాయే క్షయంతి పృథివీమను ॥ అన్యత్రేతో గచ్ఛంతుయత్రైషాం గతంమనః । శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః ॥ (ఇతిభస్మాద్యుపరిప్రోక్ష్య)

అథశవాగ్నినష్ట ప్రాయశ్చిత్తహోమః

ఆచమ్య ॥ భస్మనిసమిధారోపణం । అయం తేయోనిరృత్వియో యతో జాతో ఆరోచథాః తంజానన్నగ్న ఆరోహాథానోవర్ధయారయిమ్ ॥

ఈమంత్రముమ జెప్పుచు సమిధ అనగా మోదుగ పుల్లను భస్మము మీద ఉంచవలెను

ఏవంగుణ ... తిథౌ [ప్రాచీనావీతి] పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్య ... ప్రాణికర్తవ్యః శవాగ్ని నష్టప్రాయశ్చిత్తహోమంకరిష్యే ॥ కాలే అధికార సిద్ధ్యర్థం తదుక్తప్రాయశ్చితం కరిష్యే ॥ ఓం సమస్తసంప ... అధికారసంపదస్తు ॥ అథలౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । తదగ్నిం ప్రజ్వాల్య ఆ జుహ్వానస్త్సే ప్రతీకః

పురస్తాదగ్నే స్వాంతయో నిమాసీద సాధ్యా । అస్మిన్సధస్థే అధ్యు
త్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానశ్చ సీదత । ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే
ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తేసగ్ం సృజేథామయఞ్చ పునఃకృణ్వగ్గ్
స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ం సీత్త్వయి తంతుమేతమ్ ॥ ఇతి
మంత్రద్వయేన లౌకికాగ్నౌ సమిధం నిధాయ ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తా
ర్థం గోమూల్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ తతఃద్యానమ్ ॥ చత్వా
రిశృంగాత్రయో అస్యపాదా... జాతవేదసే ... నమః ప్రాగాదిదర్భై
రగ్నిం పరిస్తృణాతి, పురస్తాద్, దక్షిణతః, పశ్చాత్, ఉత్తరతః అథ
దక్షిణే నాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్సగ్స్తీర్య, తేష్వేకైకశః
పాత్రాణి ప్రయునక్తి దర్వీం, ఆజ్యస్థాలీం, ప్రోక్షణీం, స్రువంచేతి
చత్వారి. పాత్రాణి ప్రయుంజ్యాత్, ఏకేనదర్భేణ పవిత్రం కృత్వా
అద్భిరనుమృజ్య ప్రోక్షణపాత్రే నిధాయ, ప్రోక్ష్య, తస్యామపఆనీయ
హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణాగ్రంగృహీత్వా, ప్రాచీ
స్త్రిరుత్పూయ, సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంమృశ్య పాత్రాణ్యు
త్తానానికృత్వా త్రిఃప్రోక్ష్యఆజ్యస్థాలీమాదాయ ఆజ్యం విలాప్య -
దక్షిణే నాగ్నిం పవిత్రాం తర్హితా యామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం
నిరూప్య - దక్షిణాంగారం నిరూహ్య తేష్వధిశ్రిత్య జ్వలతాదర్భే
ణావద్యుత్య ఏకదర్భాగ్రం ప్రచ్ఛిద్య - ప్రక్షాళ్య ఆజ్యే ప్రత్యస్య అప
ఉపస్పృశ్య ॥ త్రిఃపర్యగ్ని కృత్వా దక్షిణతఉద్వాస్య అంగారం ప్ర
త్యూహ్య దక్షిణాగ్రేణ పవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యంత్రిరుత్పూయ
పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రక్షాళ్య అగ్నౌ ప్రహరతి స్రుక్స్రువా వా
దాయ అగ్నౌప్రతితప్య దర్భేణసంమృజ్య పునఃప్రతితప్య, ప్రోక్ష్య,
నిధాయ । దర్భమద్భిస్సగ్స్పృశ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి ॥ తూష్ణీమ ప్రద
క్షిణం పరిషిచ్య ఏకం, ద్వే త్రీణి చత్వారి ఇతిదర్వ్యా మాజ్య
మాదాయ అయాశ్చాగ్నే స్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్వమయా అసి ।
అయస్సామనసాధృతోయసా హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్గ్

స్వాహా అయసేఽగ్నయ ఇదదంనమమ॥ ఏకం... చత్వారి ॥ మనో జ్యోతి ర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు । యా ఇష్టా ఉష సోని మ్రుచశ్చతా స్సందధామి హవిషాఘృ తేనస్వాహా॥ మనసేజ్యోతిష ఇదంనమమ ॥ ఏకం...చత్వారి ॥ అగ్నిర్ హోతా ॥ అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నిత్ । మిత్రఉపవక్తా । సోమస్సోమస్య పురోగాః । శుక్రశ్శుక్రస్యపురోగాః ॥ శ్రాత్రాస్త ఇంద్రసోమాః । వాతాపేర్హ్వవనశ్రుత్రస్వాహా ॥ అగ్నయే పంచహోత్ర ఇదంనమమ ఏకం... చత్వారి ॥ బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । సయజ్ఞః । సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టింయశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్స్వాహా॥బ్రాహ్మణ ఏకహోత్ర ఇదం నమమ । ఏకం...చత్వారి ॥ అగ్నిర్ద్విహోతా । సభర్తా । సమేదదాతు ప్రజాంపశూన్ పుష్టిం యశః భర్తాచమే భూయాత్స్వాహా ॥ అగ్నయేద్విహోత్ర ఇదం నమమ ॥ ఏకం .. చత్వారి ॥ పృథివీత్రిహోతా సప్రతిష్ఠా । సమేదదాతు ప్రజాం పశూన్ పుష్టిం యశః । ప్రతిష్ఠాంచమే భూయాత్స్వాహా॥పృథివ్యైత్రి హోత్ర ఇదంనమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ అంతరిక్షం చతుర్ హోతా । సవిష్ఠాః । సమేదదాతు ప్రజాంపశూన్పుష్టింయశః । విష్ఠిశ్చమేభూయాత్స్వాహా ॥ అంతరిక్షాయ చతుర్ హోత్ర ఇదం నమమ ఏకం ... చత్వారి ॥ వాయుః పంచహోతా । సప్రాణఃస మేదదాతు ప్రజాం పశూన్పుష్టిం యశః । ప్రాణశ్చమే భూయాత్స్వాహా ॥ వాయువే పంచహోత్ర ఇదంనమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ చంద

మాష్షడ్ఢోతా (సబ్రుతూనక్ల్పయాతి సమేదదాతు ప్రిజాం పశూన్పు
ష్టింయశః । బ్రుతవశ్చ మేకల్పం తాగ్ స్వాహా ॥ చంద్రమసేషడ్ఢోత్ర
ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ అన్నగ్ంసప్తహోతా । సప్రా
ణస్య ప్రాణః సమేదదాతు ప్రిజాం ప్రశూన్పుష్టింయశః । ప్రాణస్యచమే
ప్రాణో భూర్యాత్స్వాహా ॥ అన్నాయ సప్తహోత్రి ఇదం నమమ ॥
ఏకం ... చత్వారి ॥ ద్యౌరష్టహోతా । సోనాధృష్యః । సమేదదాతు
ప్రిజాం పశూన్పుష్టింయశః । అన్నాధృష్యశ్చ భూయాస్గ్ స్వాహా ॥
దివేఅష్టహోత్రి ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ ఆదిత్యో
నవహోతా । సతేజస్వీ । సమేదదాతు ప్రిజాం ప్రశూన్పుష్టిం యశః।
తేజస్వీచ భూయాస్గ్ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయ నవహోత్రి ఇదంనమమ॥
ఏకం ... చత్వారి ॥ ప్రిజాపతిర్దశహోతా । సఇదగ్ం సర్వమ్ ।
సమేదదాతుప్రిజాంపశూన్పుష్టిం యశః।సర్వంచ మేభూయాత్స్వాహా॥
ప్రిజాపతయే దశహోత్రి ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥
మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు ।
యాఇష్టాఉషసోనిమ్రుచశ్చతా స్సందధామిహ విషాఘృతేన స్వాహా॥
మనసే జ్యోతిష యిదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ యన్మఆత్మ
నోమిందాభూ దగ్నిస్తత్పునరాహార్జాతవేదా విచర్ షణి స్వాహా
మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య యిదం నమమ ॥పునరగ్ని శ్చక్షురదాత్పు
నరింద్రో బృహస్పతిః ॥ పునర్మే అశ్వినాయువం చక్షురాధ త్తమ
క్ష్యో స్వాహా ॥ అగ్నీందాబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం నమమ॥ ఏకం

చత్వారి ॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచస్వాహా ॥ అగ్నయేచ పృథివ్యై చమహాత ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ భువో వాయవేచాంతరిక్షాయచ మహతేచస్వాహా ॥ వాయవే చాంతరిక్షాయచ మహాత ఇదం నమమ ॥ ఏకం ... రి॥ సువరాదిత్యాయచ దివేచ మహతేచస్వాహా ॥ ఆదిత్యాయచ దివేచ మహాత ఇదంనమమ ॥ ఏకం ... రి॥ భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతేచస్వాహా ॥ చంద్రమసేచ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యమహాత ఇదం నమమ ఏకం ... రి ॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్యకల్ప యత్వగ్ం హివేత్థయథాతథగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమసు ॥ ఏకం ... చత్వారి ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నేతదస్య కల్పయత్వగ్ం హివేత్థ యథా తథగ్ స్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ ఏకం .. చత్వారి ॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షావ యజ్ఞస్య మన్వతేమర్తాసః। అగ్నిష్ట ద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ । యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతిస్వాహా॥ అగ్నయ యిదం నమమ ॥ ఓంభూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ ॥ ఓంభువస్స్వాహా ॥ వాయవ యదం నమమ ॥ ఓంసువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం నమమ ॥ ఓంభూర్భువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇమంమే వరుణశ్రుధీహావమద్యాచ మృడయ ।త్వామవస్యు రాచకేస్వాహా ॥ వరుణాయేదం నమమ ॥ తత్వాయామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశా స్తేయజమానో హవిర్భి అహేడమానో వరుణే

హాబ్జోఘ్న్యరుశగ్ం సమాన ఆయుః ప్రమోషిస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదం
నమమ ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయాసి
సీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రము
ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం నమమ ॥ సత్వన్నో
అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసోవ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనో
వరుణగ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ం సుహవోన ఏధిస్వాహా ॥ అగ్నీ
వరుణాభ్యామిదం నమమ ॥ త్రియస్త్రిగ్ం శత్తంతవోయే వితత్నిరేయ
ఇమం యజ్ఞగ్ం స్వధయాదదన్తే తేషాం ఛిన్నం ప్రతేతద్ధధామిస్వాహా
ఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతుస్వాహా ॥ అగ్నయే తంతుమతయ ఇదం
నమమ । తంతుంతన్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథోరక్షధి
యాకృతాన్ । అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయా
దైవ్యం జనగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే తంతుమతయ ఇదం నమమ ।
ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తేసగ్ం సృజేథామ
యంచ । పునః కృణ్వగ్గ్స్త్వా పితరం యువానమ న్వాతాగ్ంసీత్వ
యితంతుమేతగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే తంతుమతయ ఇదం నమమ ॥
ఓం భూస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదం నమమ ॥ ఓం భువస్స్వాహా ॥
వాయవ ఇదం నమమ ఓం సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదం నమమ ॥
ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇత్యేతై
ర్మంత్రై రాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ తూష్ణీంపరిషిచ్య ॥ ఏతత్కర్మ
సాద్గుణ్యార్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణ్యాచరిష్యే ॥ అథ కృచ్ఛ్రత్రయాణి
బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్ ॥ ఇతిఅగ్నినష్టప్రాయశ్చిత్త హోమసమాప్తః

ప్రాణానాయమ్య ॥ పవిత్రంధృత్వా ॥ ఏవంగుణ ... (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ... అహాని అస్థిసంచయనం కరిష్యే ॥ (సవ్యం) కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ సమస్త సంప ... ప్రాచీనావీతి ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అస్థిసంచయనం కర్తుం ముఖ్యకాలో భూత్వా (మమ) అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అధికార సంపదస్తు । ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాగారభ్య ... హానిఅస్థిసంచయన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం స్వర్ణదానాద్యైః కృచ్ఛ్రాణ్యా చరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్ర ... ... ప్రయచ్ఛమే ॥ శ్లో॥ ధన్యకరోషి ... ప్రయచ్ఛమే ॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం ... ప్రయచ్ఛమే ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం ... ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం ... నమమ ॥ అథకుంభోదక మాదాయా ॥ఉదకేక్షీరం నినీయ॥ యంతేఅగ్ని మమంథామేతి పంచభిర్మంత్రైః అస్థిప్రోక్షణం కుర్యాత్ ॥ యన్తేఅగ్నే మమంథామ వృషభాయేవ పక్తవే । ఇమంతగ్ం శమయామసిక్షీ రేణ చోదకేవచ । యన్త్వమగ్నే సమదహస్త్వమునిర్వాపయాపునః । క్యాంబూరత్రజాయతాం పాకదూర్వావ్యల్కశా । శీతికేశీతికావతి హ్లాదుకే హ్లాదుకావతి । మణ్డూక్యాసుసంగమయ్యేమగ్ం స్వగ్నిగ్ం శమయ ॥ శంతేధన్వన్యా ఆపశ్శముతేసంత్వనూప్యాః శంతే సముద్రియా ఆపశ్శముతే సంతువర్ష్యాః ॥ శంతేస్రవంతీ స్తను వేశము తే సంతుకూప్యాః శంతేనీహారోవర్షతుశముపృష్వావశీయతామ్॥

ఇతిప్రోక్ష్య ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అస్థిసంచయన హోమం కరిష్యే ॥ దహన దేశా ద్దక్షిణతో ంగారం ప్రతిష్ఠా

ప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోం ॥ చత్వారిశృంగా ... జాతవేదసేనమః పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః అథదక్షిణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ స్తృణ్వా ॥ తేష్వేకైకశః పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥ దర్వీం - ఆజ్యస్థాలీం - ప్రోక్షణీం స్రువమితి । ఏకేనదర్భేణ పవిత్రం కృత్వా ॥ అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణీ పాత్రే నిధాయ ప్రోక్ష్య తస్యామ అపనీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యాం దక్షిణాగ్రంగృహీత్వా ॥ ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సపవిత్రేణపాణినా పాత్రాణిసంమృశ్య ॥ పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా । త్రిః ప్రోక్ష్య । ఆజ్యస్థాలీమాదాయ । ఆజ్యంవిలాప్య ॥ దక్షిణేనాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య ॥ దక్షిణతోంగారం నిరూహ్య ॥ తేష్వధిశ్రిత్య ॥ జ్వలతా దర్భేణావద్యుత్య ॥ ఏకదర్భాగ్రంప్రచ్ఛిద్య ప్రత్యస్య ॥ ఆజ్యే ప్రత్యస్య ॥ త్రిః పర్యగ్నికృత్వా ॥ దక్షిణత ఉద్వాస్య అంగారం ప్రత్యూహ్య ॥ దక్షిణాగ్రేణ పవిత్రేణ పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రత్యస్య ॥ అగ్నౌపవిత్రమను ప్రహరతి । స్రుక్స్రువావాదాయ ॥ అగ్నౌ ప్రతితప్య । ఏకదర్భేణ సంమృజ్య । పునః ప్రతితప్య ॥ ప్రోక్ష్యనిధాయ । దర్భ మద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి । తూష్ణీంసమంత మప్రదక్షిణం పరిషిచ్య ॥

దర్వ్యామాజ్యమాదాయ । అవసృజపునరగ్నే పితృభ్యోయస్త ఆహుతశ్చరతిస్వధాభిః । ఆయుర్వసాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాంతనువా జాతవేదస్స్వాహా । అగ్నయేజాతవేదస ఇదం నమమ ॥ దర్వ్యామాజ్యమాదాయ ॥ సంగచ్ఛస్వపితృభిస్సగ్ స్వధాభిస్సమిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్ యత్రభూమ్యై వృణసే తత్ర గచ్ఛ తత్రత్వా దేవస్సవితాదధాతు స్వాహా ॥ దేవాయసవిత్ర ఇదం నమమ దర్వ్యామాజ్యమాదాయ ॥ యత్తే కృష్ణశ్శకున ఆతుతోద పిపీలస్సర్ప

ఉతవాశ్వాపదః । అగ్నిష్ట ద్విశ్వాదనృణం కృణోతు సోమశ్చ్రయో బ్రాహ్మణమా వివేశస్వాహా ॥ అగ్ని షోమాభ్యామిదం నమమ ॥ ఉత్తర పరిషేచనం కృత్వా ॥ స్రువమాజ్యస్థాలీం చాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అయుగ్మై రుదకుంభై రప అసీయ ॥ స్వనోక్షిత మస్థీన్యవోక్ష్య । అగ్నిం చమయేత్ ॥ నారాయణ నారాయణ॥పూర్వోక్త ఏవంగణ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ... హాని అస్థిసంచయనకాలే గోదానం కరిష్యే । తదఙ్గ బ్రాహ్మణ పూజాంకరిష్యే ॥ ప్రతిగ్రహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ యదీచ్ఛ సిమహారాజన్ సర్వ తీర్థావగాహనమ్ । విప్రపాదవినిర్ముక్త తోయం శిరసి ధారయేత్ ॥ గంధార్థా ఇమేఆపః పుష్పార్థా ఇమే తిలాః॥ శ్లో॥ గవా మంగేషు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ । యస్మాత్త స్మాచ్ఛివంమే స్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ఇతిగోదానంకుర్యాత్ అథదశదానాని ॥ శ్లో॥ గోభూతిల హిరణ్యాజ్య వాసోధాన్య గుడానిచ రౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశదానాన్యనుక్రమాత్ ॥ ఇతి దశదానాని కృత్వా॥ తతః మనోభిష్ట దానాని కుర్యాత్ ॥

కుంభేఅస్థి నిధానమ్ ॥ ఉత్తిష్ఠాత ప్రనువగ్ం సంభరస్వ మేహ గాత్రమవహా మాశరిరమ్। యత్రభూమ్యై వృణసేతత్రగచ్ఛతత్రత్వా దేవస్స వితాదధాతు ॥ ద్వాః నవ్యహస్తేన ప్రేతస్య శిరసః ప్రదేశే అస్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥ ఇదంత్ర ఏకమ్‌దంతా స్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥ పరఊత్రఏకమ్ ॥ ఇతిపార్శ్వ యోః శ్రోణ్యోఃవా అస్థీన్యాదాయ నిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥ తృతీయేస్త జ్యోతిషా సంవిశస్వ ఇతిఊరుభ్యాంజంఘాభ్యాంవాఅస్థిన్యాదాయ నిశబ్దంకుంభేనిధాయ ॥ సంవేశ నస్తను వైదారు రేధిప్రియోదేవానాం పరమేస్థదస్థే ॥ ఇతిపద్భ్యాం అస్థీన్యాదాయనిశ్శబ్దం కుంభేనిధాయ ॥

నారాయణ నారాయణ నారాయణ ॥ (కర్త) దహన దేశమందలి బూడిదను బోగుచేసిసి జలమందు కలుపవలయును శ్లో ॥ యావదస్థి మనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి ॥ తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ అథ దహన దేశే జలం సంప్రోక్ష్య ॥ తత్ర శరీరాత్ప్రతికృత్వా ॥ తత్ర శిలాత్రయ వేదికారాధనం కరిష్యే ॥ శ్లో ॥ ఇహలోకం పరిత్యజ్య ॥ గతోసి పరమాంగతిమ్ । మనసా వాయురూపేణ । శిలేత్వాహం నియోజయే ॥ మధ్యే ప్రేతమావాహ్య ॥ ఉత్తరతో రుద్రమావాహ్య ॥ దక్షిణతో యమమావాహ్య ॥ యథాశక్తి షం పూజ్య ॥ పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రా ... త్రీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదిన్వాదారభ్య ... హాని అస్థిసంచయనాంగ శ్మశాన శిలాత్రయ వేదికారాధన బలిపిండప్రదానాని కరిష్యే ॥ తతః దహనదేశే లాజబలిం దదామి ॥ తతః అన్నాపూపసూపాద్యైః పిండత్రయం కృత్వా ॥ గోమయేన వర్తుల త్రయమండలం కృత్వా । తేషుదర్భా స్తరణముపతిష్ఠతు దర్భోపరి తిలోదక [illegible] ॥ మధ్యే ప్రేత రాజాయ మహా[illegible] ముపతిష్ఠతు । ఇతి తిలోదకం దత్వా ॥ మధ్యే ప్రేత రాజాయ [illegible] క్షుణ్ణ వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి । ఉత్తరతో రుద్రాయ కంఠ క్షుణ్ణ వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి ॥ దక్షిణతో యమాయ మహా క్షుణ్ణ వారణార్థం ఇదం పిండం దదామి ॥ పిండత్రయం దత్వా పిండో పర్యేత త్తిలోదక ముపతిష్ఠతు

కొందఱు శ్మశానమందు శిలాత్రయ వేదికారాధనము చేయుట లేదు అట్లు చేయని పక్షంబున నిట్లు సంకల్పము జెప్పవలయును. [illegible] ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ఏవంగుణ ... తిథౌ ప్రేతస్య మరణాదిన్వాదారభ్య [illegible] హాని శ్మశానభూత బలిప్రదానం పిండ కరిష్యే ॥ [illegible] గోమయేన వర్తులమండలం కృత్వా ॥ [illegible] తిలోదకముపతిష్ఠతు [illegible] ముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేత తిలోదకముపతిష్ఠతు [illegible] ప్రేతాయ మరణాదిన్వాదారభ్య ... [illegible] ఇదం బలిం దదామి ॥ ఏత త్తిలో [illegible] జలకుంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అత్ర దారా [illegible] దకముపతిష్ఠతు । అథ దహనదేశే జలకుంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥

దత్తం । ఏవం ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మ ర ణ దినాదారభ్య ... హని ప్రేత ఉత్తమలోక ప్రాప్త్యర్థం శ్మశానభూత బలిప్రదానేషు పితరం ... గోత్రం ... శ ర్మా ణ ం ప్రేతముద్దిస్య (మయా) త్వయాకృతై రేభిః మరణదినాదారభ్య ... అహాని అస్థిసం చయనాఖ్య శిలాత్రయ వేదికారాధన బలిపిండప్రదానైశ్చపితుఃగోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతతృప్తిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు

ప్రేతతృప్తిరస్తు । (ఇతి తిలోదకం త్యజేత్) యథాత్వముత్థి వధోస్త్యేవ థేవ ఇతి ద్వ్యాబధి । ఏవమిమడుద్భంబంతు క్రీర్త్యాయశ సా ఖ్రిహ్మవర్చ సేన ॥ శ్లో॥ నారాయణ నమస్తేస్తు శంఖ చక్రగదాధర । అక్షయం పిండదానేన ప్రేతతృప్తి కరోభవ ॥ అత్రస్నాహిత్యుదకం । అత్రపిబేతి క్షీరం నిక్షిప్య ॥ అత్రభుంక్ష్వ (ఇతివదేత్) తతః అస్థికుంభ మాదాయ । తత్రమంత్రః ఉత్తిష్ఠ ప్రేహి ప్రద్రవౌకః కృణువ్వపర్గమే వ్యోమణ్ । యమేనత్వం యమ్యాసం విదానోత్తమం నా క మ ధి రోహేమమ్ । అథ భూమ్యాం అస్థికుంభం నిక్షిప్య । పవిత్రం విసృజ్య స్నానం కుర్యాత్ ॥ అస్థిసంచయన ప్రయోగ స్సమాప్తః

గంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణమ్

అశ్విని, భరణి, ఆర్ద్ర పునర్వసు, ఆశ్లేష, పుబ్బ, హస్త, స్వాతి అనూరాధ, జ్యేష్ఠ, మూల, పూర్వాషాఢ, శ్రవణము, ఈ నక్షత్ర ముల యందును, సోమ, బుధ, గురు, శనివారములయందును, ౨.౩ ౫,౭,౧౩, ఈతిథులయందును. దహనము మొదలు ౧ ౩ ౫,౭,౯, యాదినముల యందును, పుణ్యనదుల యందును. దివాభాగంబున అస్థి నిక్షేపణము చేయవలయును దశాహములోపల విఘ్నములు కలి గిన పక్షమందు బేసిమాసములలో త ప్ప క నాచరింపవలయును అస్థులుండగా ఆగృహములో శుభకార్యములు చేయగూడదని పెద్దలు వచించిరి

మఱియు గ్రహణాది మహాపర్వములు సంభవించు కాలము వఱకు తత్పూర్వమే జలమందు కల్పుట యుక్తము

తత్ప్రయోగః (కర్తా) అస్థికుంభమాదాయ । పుణ్యనదీతీరే స్థాప్య । స్నాత్వాఽచమ్య । అస్థీన్యపి కేశవాది ద్వాదశనామభిః ద్వాదశవారం జలంసంప్రోక్ష్య పవిత్రంధృత్వా ॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః .. గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ...హానిగంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణం కరిష్యే॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చితం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంప ... పదం ॥ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వ ప్రస్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ... హాని గంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణం కర్తుం ముఖ్యకాలోభూత్వా మమ అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ అధికార సంపదస్తు ॥ కాలశ్చ ముఖ్యకాలోస్తు॥ ఏవంగుణ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్త్యర్థం అస్థినిక్షేపణ కాలేస్వర్ణధాన్య ఆజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యా చరిష్యే ॥ శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర ప్రయచ్ఛమే । ధన్యకరోషి ... ప్రయచ్ఛమే ॥ కామ ధేనో ... ప్రయచ్ఛమే ॥ హిరణ్య గర్భ ... మే॥ ఇదం కృచ్ఛప్రత్యయ సప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యంనమమ । అస్థిని కేశవనామాదిభిః పునస్స్నాపయిత్వా।తతఃపంచగవ్యేన శుద్ధోదకేనచ సంప్రోక్ష్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వప్రస్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య ... హాని గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణ కాలేఅస్థ్యభిషేకం కరిష్యే ॥ తతః బ్రాహ్మణాన్ వరయేత్ ॥ (ఉపవీతీ రుద్రసూక్త పారాయణే ఋత్విజంత్వాం ... వృణే ॥ ఇతిచతురో బ్రాహ్మణాన్ వరయేత్ ॥ ఏకవింశతిదర్భైః కూర్చం కృత్వా॥ పంచగవ్యమేళనార్థం తామ్రపాత్రేతత్కూర్చం నిధాయ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి గోమూత్రం ॥ గంధద్వారాం... శ్రియమ్ ॥ ఇతిగోమయం ॥ ఆప్యాయస్వ ... సంగథే॥ ఇతిక్షీరం ॥

నచ సంప్రోక్ష్య ॥ శుద్ధప్రదేశే మృదమాదాయ ॥ శరావాకృతి త్రి యంకృత్వా ॥ తత్ర దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య ॥ తిలానవకీర్య ॥ తత్రాఽస్థీన్ నిధాయ ॥ అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్వి చక్రమే । పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గో పాఅదాభ్యః । తతోధర్మాణి ధారయన్ । తద్విష్ణోః పరమంపదగ్‍ం సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవచక్షురాతతమ్॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంస స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్ ॥ హిరణ్యగర్భ స్సమ వర్తతాగ్రే భూతస్యజాతః పతిరేక ఆసీత్ । సదాధార పృథివీంద్యా ముతేమాం కస్మై దేవాయహవిషావిధేమ ॥ ఇత్యస్థిషుహిరణ్య శక లాన్ నిక్షిప్య ॥ మధువాతాఋతాయతే ... భవంతునః ॥ ఇతిమధు నిక్షిప్య ॥ శుక్రమసిజ్యోతి ... రశ్మిభిః । ఇత్యాజ్యం నిక్షిప్య ॥ తిలో సిసోమ దేవత్యోగోసవే దేవనిర్మితః నిర్ణోదస్సర్వ పాపానాం పవిత్రి మృషి భిస్సృతమ్ ॥ ఇతి తిలాంనిక్షిప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి శర్కరాం నిక్షిప్య ॥ దధిక్రావ్ణో అకారిషం తారిషత్ ॥ ఇతిదధిం నిక్షిప్య ॥ ఆప్యాయస్వ సమేతుతే ... సంగధే ఇతి క్షీరం నిక్షిప్య ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్‍ం సరస్వత్యై వాచోయంతుర్యం త్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి ॥ ఇతి కుశోదకం నిక్షిప్య ॥ నమకచమక పురుషసూక్త హిరణ్య వర్ణాది ఇత్యేతైర్మంత్రై ర్మార్జయిత్వా ॥ (నమకచమక

ములు యాజుషస్మార్త మంత్రపాఠ ప్రథమ భాగ పుస్తకమునందు గలదు గాన ఆగ్రంథమందు చూడదగును

అథ గోదానం ॥ పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హ్నిగంగాంభస్యస్థినిక్షేపణ కాలే గోదానాది దశదానాని కరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) శ్లో॥ గవామంగేషు ... ప్రియచ్ఛమే ॥ గోదానం దద్యాత్ ॥ గోభూ తిలహిరణ్యాజ్య । వాసోధాన్య గుడానిచ । రౌప్యం లవణమిత్యాహు ర్దశదానాన్యనుక్రమాత్ ॥ దశదానాని కుర్యాత్ ॥ పునః మృత్తికయాశరావాకృతి త్రయంకృత్వా ॥ తేనాస్థి న్యపిధాయ ॥ హస్తాభ్యాం గృహీత్వా ॥ తతః గంగా ప్రార్థనం కుర్యాత్ ॥ శ్లో॥ ప్రసీదపరమే దేవి సర్వపాపప్రణాశిని ।అముకస్య ప్రియచ్ఛత్వంగతింపుణ్యాంచశాశ్వతీం

అథ గంగాజలం ప్రవిశ్య ॥ పృథివీంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ దివంగచ్ఛ దిశోగచ్ఛ సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛదిశోగచ్ఛ దివంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ పృథివీంగచ్ఛాఽపోవా గచ్ఛ యదితత్ర తేహిత మోషధీషు ప్రతితిష్ఠాశరీరైః ॥ శ్లో ॥ యావదస్థి మనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి । తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ ఏవంత్రిః ॥ అస్థులు మూడు పర్యాయములు కలుపవలయును కర్తాస్నాత్వాచమ్య ॥ ఏవంగుణ ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వమూకత్వకాణత్వబధిరత్వపైశాచికబాధానివృత్తిద్వారా పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం మృత్తికాస్నానాదా కూర, ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్త ... సంప ॥ అధికార సంపదస్తు॥ అథఃకృచ్ఛత్రయాణి దద్యాత్ ॥ అయాహి ప్రేతసోమ్యాంగంభీరైః పథిభిః పూర్వైః ప్రజామస్మభ్యందదద్రయిం చదీర్ఘాయుత్వంచ శత శారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతమావాహ్య ॥ అథగోదానం కుర్యాత్ ॥ అథమృత్తికాస్నానార్థం బ్రాహ్మణాన్వరయేత్ ॥ మృత్తికాస్నానార్థం ... వృణీమహే॥

బ్రాహ్మణేభ్యో నూతన వస్త్రాణీ దద్యాత్ ॥ ఆచమ్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ ... పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం అన్యోన్య సహాయేన అష్టోత్తరశతం వాతదర్ధం వాయధాశక్తి మృత్తికాస్నానాన్యాచరిష్యే ॥ అశ్వక్రాంతే ... సహస్ర పరమా దేవీతి భూమిం దూర్వయాభిమంత్ర్య ॥ అశ్వక్రాంతే రధక్రాంతే ... పదే పదే ॥ సహస్ర ...... యంచవయంప్రమః ॥ ఆపోహిష్ఠేతి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేన చమార్జయిత్వా ॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువః ... ఆపోజనయధాచన హిరణ్య వర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతః ... విధత్త॥ పవమానస్సువర్జనః జాతవేదా మోర్జయంత్యాపునాతు ॥ నమోఽగ్నయేప్సుమతే ... బృహద్భిస్సోమావావృధేను వానఇందుః ॥ ఏవం విధి ప్రకారేణ మృత్తికా స్నానాని కుర్యాత్ ॥ కూర్చేషు ఉదకం నినీయ ॥ ధారా దత్తం ॥ ఏనం ... పితరం గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం అన్యోన్య సహాయేన ... మృత్తికాస్నానైః ॥ పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ ... ప్రేతత్వ విముక్త్యోత్తమలోక ప్రాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ (తిలోదకంత్యజేత్) ప్రేతత్వ విముక్త్య ... రస్తు త్వన్నిమిత్తం మయాకృతేన అనేనత్వం పుణ్యవాన్ భవ ॥ అధకూర్చం విసృజ్య । అధహిరణ్య శ్రాద్ధంవా అమశ్రాద్ధంవాకుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ ॥ (మృత్తికాస్నానములు చేసిన బ్రాహ్మణులు పునః పారిశరీరశుద్ధికొఱకు 3 మృత్తికాస్నానములు చేసికొని తదుపరి యీవిధముగా ఋషి తర్పణ చేయవలెను.

ఏవం ... త్వర్థం మయాకృతమృత్తికా స్నానాజ్గత్వేన దేవర్షి పితౄనుద్దిశ్య దేవర్షిన్ పితృప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ దేవాది తర్పణం కృత్వా ॥ శుచీవోహవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిః ॥ శుచీవో ... పావకాః ॥ దేవస్యత్వేతి వస్త్రమాదాయ ॥ దేవస్యత్వా దదే ॥ అవధూతమిత్యే వధూయ ॥ అవధూతగ్ం రక్షోవధూతా ... అరాతయః ॥ ఉదుత్యం జాతవేదస మిత్యాది త్వాయదన్వయిత్వా ॥

ఉద్వయంతంసూర్యమ్॥ఆవహంతీతిపరిధాయఅవహంతివితన్వానాలోమశాం పశుభిస్సహస్వాహా తతోద్విరాచమ్య ॥ శ్లో॥ ఉత్క్రామంతు పిశాచాద్యాః యేభూతాశ్చనిశాచరాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమారభే ॥ ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ప్రాణాయామ త్రయంకృత్వా అష్టోత్తర శతగాయత్రీ జపంకృత్వా ॥ ద్వాదశ సూర్యనమస్కారా నశ్వత్థప్రదక్షిణాంశ్చకృత్వా ॥ దేవతా దర్శనాదికం కుర్యాత్ ॥

అథ పంచానువాకాః

హరిఃఓమ్ ॥ ౧ ॥ ప్రజాపతే రక్ష్యశ్వాయ త్తత్వరాపతత్తదశ్వో ఽభవద్యదశ్వయత్తదశ్వ స్యాశ్వత్వంత ద్దేవా అశ్వమే ధేనైవ ప్రత్యదధురేషవై ప్రజాపతిగ్ం సర్వం కరోతియోఽశ్వమేధేన యజతేసర్వఏవభవతి సర్వస్యవా ఏషా ప్రాయశ్చిత్తిస్సర్వస్య భేషజగ్ సర్వంవా ఏతేనపాప్మానందేవాఅతరన్నపివా ఏతేన బ్రహ్మహత్యా మతరన్సర్వం పాప్మానమ్ ॥ ౧ ॥

తరతితరతి బ్రహ్మహత్యాంయోఽశ్వమేధేన యజతేయఉచైనమేవం వేదోత్తరం వైతత్ప్రజాపతే రక్ష్యస్వయత స్మాదశ్వ స్యోత్తరతోఽవద్యన్తి దక్షిణతోఽన్యేషాం పశూనాం వైతనః కటోభవత్యప్సుయోనిర్వా అశ్వోఽప్సుజోవేతసస్స్వ ఏవైనం యోనౌ ప్రతిష్ఠాపయతి చతుష్టోమ స్తోమోభవతి సరఢవాఅశ్వస్య సక్థ్యావృహత్త ద్దేవాశ్చతుష్టోమే నైవప్రత్య దధుర్యచ్చతుష్టోమ స్తోమోభవత్యశ్వస్య సర్వత్వాయ ॥

ప్రథమానువాక స్సమాప్తః

హరిఃఓమ్ ॥ ౨ ॥ పవమానస్సువర్జనః । పవిత్రేణ విచర్షణిః। యఃపోతాస పునాతుమా । పునన్తుమా దేవజనాః । పునన్తు మనవో ధియా । పునన్తువిశ్వ ఆయవః జాతవేదః పవిత్రవత్ । పవిత్రేణ పునాహిమా । శుక్రేణదేవ దీద్యత్ ।అగ్నె క్రత్వాక్రతూగ్ంరను॥ ౧

యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నె వితతమన్తరా । బ్రహ్మతేన పునీమహే । ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణ సవనేన చ। ఇదంబ్రహ్మ పునీమహే । వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యైబహ్వీస్తనువో వీత పృష్ఠాః । తయామదన్త స్సధమాద్యేషు । వయగ్ంస్యామ పతయో రయీణామ్ ॥ ౨ ॥

వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతఃప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిః । ఋతావరీయజ్ఞియే మాంపునీతామ్ । బృహద్భి స్సవిత స్తృభిః । వర్షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః । అగ్నెదక్షైః పునాహిమా । యేనదేవా అపునత । యేనాపో దివ్యం కశః । తేనదివ్యేన బ్రహ్మణా ॥ ౩ ॥

ఇదం బ్రహ్మపునీమహే । యఃపావమానీరధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం । సర్వగ్ంస పూతమశ్నాతి । స్వదితం మాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యేతి ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసమ్ । తస్మై సరస్వతీ దుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకమ్ । పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః ॥ ౪ ॥

సుదుఘాహిపయస్వతీః । ఋషిభిస్సంభృతోరసః । బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్ం హితమ్ । పావమానీర్దిశన్తునః । ఇమంలోకమథో అముం కామాన్థ్సమర్ధయన్తునః । దేవీర్దేవైస్సమాభృతాః । పావమానీస్స్వ

స్త్యాయనీః । స దుస్తరాహిమ్ ఘృతశ్చుతః । ఋషిభిస్సంభృతో రసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునన్తు మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రం । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం । తేన బ్రహ్మవిదో వయం । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు । సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా ప్రమృణాభి పునాతు మా । జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు ॥ ఇతి ద్వితీయానువాకస్సమాప్తః

హరిః ఓమ్ ॥ 3 ॥ సర్వేషు వా ఏషు లోకేషు మృత్యవోన్వాయత్తాః । తేభ్యో యదాహుతీర్న జుహుయాత్ । లోకే లోక ఏనం మృత్యుర్విందేత్ । మృత్యవే స్వాహా మృత్యవే స్వాహేత్యభిపూర్వమాహుతీర్జుహోతి । లోకాల్లోకాదేవ మృత్యుమవయజతే । నైనం లోకే లోకే మృత్యుర్విందతి । యదముష్మై స్వాహాముష్మై స్వాహేతి జుహుయాద్బహుంచ క్షీత । బహుం మృత్యుమమిత్రం కుర్వీత । మృత్యవే స్వాహేత్యేకస్మా ఏవైకాం జుహుయాత్ । ఏకో వా అముష్మిన్ లోకే మృత్యుః ।

అశనయా మృత్యురేవ । తమేవాముష్మిన్లోకేవయజతే భ్రూణహత్యాయై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జుహోతి । భ్రూణహత్యామేవావయజతే । తదాహుః । యద్భ్రూణహత్యా పాత్ర్యథ । కస్మాద్యజ్ఞే క్రియత ఇతి । అమృత్యుర్వా అన్యో భ్రూణహత్యాయా ఇత్యాహుః । భ్రూణహత్యా వావ మృత్యురితి । యద్భ్రూణహత్యాయై స్వాహేత్యవభృథ ఆహుతిం జుహోతి ॥

మృత్యుమేవాహుత్వా తర్పయిత్వా పరిపాణం కృత్వా ।
భ్రూణఘ్న భేషజం కరోతి । ఏతాంగ్ం హ వై ముండిభ ఔదన్యవః ।
భ్రూణహత్యాయై ప్రాయశ్చిత్తిం విదాంచకార యో హ వా అపి ప్రజా
యాం బ్రాహ్మణగ్ం హంతి । సర్వస్మాత్తస్మై భేషజం కరోతి జుంబకా
య స్వాహేత్యవభృథ ఉత్తమామాహుతిం జుహోతి । వరుణో వై
జుంబకః । అంతత ఏవ వరుణ మవయజతే ఖలతేర్విక్లిధస్య శుక్లస్య పింగా
క్షస్య మూర్ధం జుహోతి । ఏతద్వై వరుణస్య రూపమ్ రూపేణైవ వరుణ
మవయజతే ॥

ఇతి తృతీయోఽనువాక సమాప్తః

— — —

హరిః ఓమ్ ॥ ౪ ॥ బ్రహ్మ్యాంత్రై ర్వహుయాదోప్యుత ఇద్మమ
మన్యేత యథా నై నోయథా భ్రూణహైవమేష భవతీయో యోనౌరే
తస్సించతి యదర్వ్వాచీన మేవోభ్రూణహత్యాయాస్తస్మాన్ముచ్యతే
యావదేనో దీక్షాముపైతి దీక్షిత ఏతైస్స్నాతి జుహోతి । సంవత్సరం
దీక్షితో భవతి సంవత్సరాదేవాత్మానంపునీతే మాసం దీక్షితో భవతి
యో మాస స్సంవత్సర స్సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే చతుర్విగ్ం
శతిగ్ం రాత్రీర్దీక్షితో భవతి చతుర్విగ్ంశతి రర్ధమాసా స్సంవత్సర
సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే ద్వాదశ రాత్రీర్దీక్షితో భవతి ద్వాద
శమాసా సంవత్సర సంవత్సరాదేవాత్మానం పునీతే షడ్రాత్రీర్దీక్షితో
భవతి షడ్వా ఋతవస్సంవత్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే
సహాగ్ం సమశ్నీయాన్న స్త్రియముపేయాన్నో పర్యాసీత ఽగుప్సే

తాన్నృతాత్పయో బ్రాహ్మణస్య వ్రతం యవాగూ రాజన్యస్యామిక్షా వైశ్యస్యాథో సౌమ్యస్యాధ్వర ఏతద్వ్రతం బ్రూయాద్యది మన్యేతోపదస్యామీత్యోదనం ధానాస్సక్తూన్ఘృత మిత్యను వ్రతయే దాత్మనోనుపదాసాయ ॥

చతుర్థానువాకస్సమాప్తః

హరిః ఓమ్ ॥ ౫ ॥ హిరణ్యశృఙ్గం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమే దేహియాచితః । యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతమ్ ॥ తన్న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతి స్సవితా చ పునన్తు పునః పునః । నమో౽గ్నయే౽ప్సుమతే నమ ఇన్ద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమో౽ద్భ్యః ॥

యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాన్తం తదపగచ్ఛతాత్ ॥ అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు । సో౽హమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ । యశ్చాప్సు వరుణస్స పునాత్వఘమర్షణః । ఇమం మే గఙ్గే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమం సచతా పరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయా౽౽ర్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా । ఋతం చ సత్యం చాభీద్ధాత్తపసో౽ధ్యజాయత । తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః ॥

సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి

మిః దధద్విశ్వస్య మిషతో వశీ సూర్యా చన్ద్రమసౌ ధాతాయథా పూర్వమకల్పయత్। దివంచ పృథివీంచా న్తరిక్షమథోసువః। యత్త్వా దివ్యాగ్ం రజస్స్వ మాన్తరిక్షేవిరోదసీ। ఇమాగ్ం స్తదాపో వరుణః పుహాత్వఘమర్ షణః। ఏపభూతస్య మధ్యేభువనస్యగోప్తా। ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేషమృత్యోర్ హిరణ్మయమ్। ద్యావాపృథి వ్యోర్ హిరణ్మయగ్ం సగ్గ్ శ్రితగ్ం సువః॥

సనస్సువస్సగ్ం శశాధి। ఆర్ద్రంజ్వలతి జ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతి జన్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి। యోఽహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహ మస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమేవాహం మాంజుహోమిస్వాహా। అకార్య కార్య వకీర్ణి స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః వరుణోఽపామఘ మర్ షణి స్తస్మాత్పా పాత్ప్రముచ్యతే॥ రజోభూమి స్త్వమాగ్ం రోదయస్వ ప్రవద న్తిధీరాః। ఆక్రాన్త్సముద్రః ప్రథమె విధర్మం జన యస్ప్రజాభువనస్య రాజా॥ వృషా పవిత్రే అధిసానో అవ్యేబృహ థ్సోమోవా వృధేసు వానఇందుః

ఇతి పంతిచానువాక సమాప్తః మృత్తికాస్నాన ఖండా సమాప్తాః

అథ నగ్నశ్రాద్ధ ప్రయోగః

అథకర్తాశౌత్రియం బ్రాహ్మణ మాహూయ। స్నాత్వా ఉచమ్య॥ పవిత్రం ధృత్వా॥ ఏవంగుణ ... దౌ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ... అతిపన్న ప్రథమే హాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టాఖ్య శ్రాద్ధం

కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరి
షద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ శ్లో॥ సమస్తస ...... పదం (ప్రా ...తీ)
పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... అతి
పన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధంకర్తుం
అధికార సంప ... బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ ఏవంగుణా..
తిథౌపితుః గోత్రస్య ...శర్మణః ప్రేతస్య అంధత్వ, మూకత్వ, కాణత్వ
బధిరత్వ, పంగుత్వనగ్నత్వ, పిశాచత్వ. నివారణార్థం, నగ్నప్రచ్ఛాద
నైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం ఆమాది ద్రవ్యేణ పిత్రోద్దేశేన అద్య (ఉపవీతి
కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య [ప్రా...తీ] పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య
నగ్న ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేప్రేతార్థే అయం తేకుశః ఉప
తిష్ఠతు । అథపాదస్థానే గోమయేన వర్తుల మండలం కృత్వా ॥ పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య పాదస్థానే దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు ॥
దర్భోపరిపత త్తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్
ప్రేతనగ్న ప్రచ్ఛాదనై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదం తేపాద్య
ముపతిష్ఠతు ॥ శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే శంయోరభిస్ర
వంతునః ॥ ఇతి బ్రాహ్మణస్య పాదాప్రక్షాళ్య ॥ ఉపవీతి)కర్తాపాదౌ
ప్రక్షాళ్య ॥ ఆచమ్య ॥ కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ ॥ ప్రా...తీ ॥ ప్రేతవిష్ట
రార్థమయంకుశః ॥ ఇత్యాసనందత్వా ॥ ఉదఙ్ముఖముపవిశ్య ॥ అద్య
పూర్వోక్త ... తిథౌ [ప్రా] ... తీ, పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినా ... హాని అతిపన్న ప్రథమేహానికర్తవ్య నగ్న ప్ర
చ్ఛాదనై కొద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం
శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే ॥ కురు ష్వ ॥ (ప్రా...తీ) అపహతా అసురారక్షాం
సి పిశాచాయే క్షయంతి పృథ్వీమను । అన్యత్ర తోతో చ్ఛంతు య
త్రాస్య గతంమనః ॥ ఇత్యుద్ధృత్య । అపఉపస్పృశ్య ॥ ఉదీర్తామవర
ఉత్పర ఉన్మధ్యమాః ప్రేత స్సోమ్యాః అసుంయ ఇయాద వృక బుతజ్ఞాస్సా

నోవత్తు ప్రేతోహవే ॥ ఇతితి లాన్వికిరేత్ ॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాదిత ద్రి
వ్యాణి ఉదకేన సంప్రోక్ష్య ॥ తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గోదేవస్యధీమహి
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ అపవిత్రః ... శుచిః ॥ ఇతి త్రిః
ప్రోక్ష్య ॥ శ్రాద్ధాగం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః
కాలతశ్చ ముఖ్యకాలోభూత్వా శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి
భవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలే
గయాంధ్యాత్వాధ్యాత్వా దేవం గదాధరం । తాభ్యాంచైవపమ
సకృత్య తత శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే ॥ ప్రవర్తయ ॥ పితుః ... గోత్రస్య
శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమేహాని
కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతేఆసన
ముపతిష్ఠతు ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినా
దారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమే హాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనై
కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతాం ॥ ఓంతదా ప్రాప్నువంతు భవం
తః ॥ ప్రాప్నుతుభవానిత్యుక్త్వా ॥ ప్రాప్నవాని ॥ అర్ఘ్య పాత్రమా
సాద్య ॥ ఉత్తానం ప్రోక్ష్య ॥ ఉద్ధృత్య ॥ తిలాన్నిక్షిప్య ॥ ఉదకమా
పూర్య ॥ శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవం
తునః ॥ తిలోసిసోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న
ప్రేతపహి । పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతమిమాన్
లోకాన్ ప్రీణయాహినః ॥ [ఇతితిలానవకీర్య] గంధార్థా ఇమేఅపః
పుష్పార్థా ఇమేతిలాః ప్రేతాయవో జుష్టంగృహ్ణామి ॥ ప్రేతపాత్రం
సంపన్నం ॥ సుసంపన్నం ॥ ఉపతిష్ఠతా మన్యన్స్వ ఆయాహి ప్రేత
శతశారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం . శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమా
వాహయిష్యే ॥ ఆవాహయ ॥ హస్తోదకందత్వా ॥ యాదివ్యాఆపః
పయసా సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉపార్థివీర్యాః । హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞి
యాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాస్సుహవాభవంతు ॥ పితః గోత్ర శర్మన్ ప్రేత
మరణదినాదారభ్యహానిఅతిపన్నప్రథమేహానికర్తవ్యనగ్నప్రచ్ఛాదనాఖ్యై

కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదం తే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు ॥ ప్రేతాయ స్థానమసి॥ తతస్స్వధోదకం ॥ గంధాధాన్ ఇమే ఆపః పుష్పాధాన్ ఇమేతిలాః ॥

యువా సువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్ భవతి జాయమానః ।

తంధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధియో మనసా దేవయంతః ॥ పితః గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హః అతిపన్న ప్రథమేహని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యే కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రాణావరణార్థం వస్త్రయుగ్మంతు భ్యసంప్రద దే మమ ॥ వః అచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థం అలంకరణార్థం ఇమే కుశాః । వస్త్రాऽభావే యథాశక్తి హిరణ్యం వాదదద్యాత్ ॥ సకలారాధనైః స్వర్చిత ముపతిష్ఠతు ॥ ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు ॥ ప్రేతమండలోద్వర్తనం కరిష్యే ॥ తతః యథాశక్తి ఆమాది సమస్త భోజన పదార్థాన్నిధాయ ॥ [ఏకవర్షపర్యంతం) 360 దినములకు సరిపడ్డ భోజనసామగ్రిని సమర్పింపవలయును. [లోపము చేయకూడదు.]

ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఉదకం సంప్రోక్ష్య ॥

అప్రదక్షిణ పరిషిచ్య ॥ హస్తోదకం దత్వా ॥ పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే జుహోమి ॥ బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపానయోర్జుహోమి అక్షితమసి మాస్యక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిల్లోకే ఇదం

విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదమ్ ॥ సమూఢమస్య పాగ్ం సురే ॥ స్వధాక్షీవిష్ణో ఆమం రక్షస్వ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమే హనికర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యే కోద్దిష్టామశ్రాద్ధే ఏతత్తే ఆమం సోపస్కరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణాకాం సతిలాప్ర ధారోదకుంభం పితా ... గోత్రః ... శర్మా ప్రేతః దేవతా ఇదమామం సోపస్కరం బ్రాహ్మణస్యాహవనీయార్థే దత్తమాతృప్తే స్తత్సర్వం గయేయం భూర్భదాక్షరో భోక్తారాజతం పాత్రమక్షయ వటచ్ఛాయేయం ప్రీతే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమామం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాప్ర

థానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థ ముపతిష్ఠతు ॥ (తిలోదకంత్యజేత్)

అథ ప్రేత థారాదత్తం

(ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమేహానికర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాద నాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్దే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేత ముద్దిశ్య (మయాత్వయాక్రియ మాణేన మరణ దినాదారభ్య... హని అతిపన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేసపితుః ..., గోత్రస్య ,.. శర్మణః ... ప్రేతస్య । ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాథన మస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ ప్రేతభుజ్యతామ్ ॥ అథపిండప్రథానమ్ ॥ పూర్వోక్త తిదాపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య... అహాని ఆతిపన్న ప్రథమేహాని నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్దీయ తిలోదక పిండప్రదానం కరిష్యే ॥ [ఇతిసంకల్ప్య] (ప్రా..,తీ) గోమయేనానులిప్య ॥ పిండస్యాధః దర్భాస్తరణ ముపతిష్టతు ॥ దర్భో పర్యే తత్తిలోదక ముపతిష్టతు ॥ పితే్ర...గోత్రాయశర్మణే ప్రేతాయ మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న పథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధె ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యో పర్యేత త్తిలోదక ముపతిష్ఠతు । యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా । అథ్య పూర్వోక్త ... తిథాపితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య – హని అతిపన్న ప్రథమేహాని కర్తవ్య నగ్న ప్రచ్ఛాద నాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానే పితరం ... గోత్రం శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య [మయా) త్వయాకృతేన అనేననగ్న ప్రచ్ఛాదనాఖ్యై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానేన పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాథనమస్త్వపి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తి సాథనమస్తు । దత్తం శ్రాద్ధం అభిరమ్యతామితికర్తావదేత్ ॥ అభిరమతాస్మి ఇతివిప్రః ॥ పిండంజలే నిక్షిపేత్ ॥

ఇతి నగ్న శ్రాద్ధప్రయోగ స్సమాప్తః

అథ నవశ్రాద్ధ ప్రయోగః

మృతదినము మొదలు బేసిదినములయందొక్కొక్క శ్రాద్ధము జరుపవలెను, కొందఱు అశక్తతచే నన్నింటిని వక్కదినంబుననే యాచరింపుదురు. కొందఱు నగ్న శ్రాద్ధముచేసి నవశ్రాద్ధముగూడ చేతురు, కొందఱు సకాలంబుననే యాచరింపుచున్నారు, అట్లుసకాలంబున నాచరింపకపోయిన పక్షమందు ఆచరించేకాలము వఱకు గతించిన దినములను కలిపి సంకల్పమును చేయవలెను. అనగా గతించిన దినములకు కూడ నవశ్రాద్ధము చేయవలెనని యభిప్రాయము. శ్లో॥ నవశ్రాద్ధాని సర్వాణి । ప్రేతతృప్తి కరాణీతు । అద్యాది షోడశైతాని । ప్రేతత్వస్యనివృత్తయే ॥

కర్తాస్నాత్వాఽఽచమ్య । పవిత్రం ధృత్వా ॥ పూర్వోక్త ఏవం గుణ ... తిథౌ (ప్రా ... తీ) యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాథారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం పరిషత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ సమస్తసంప ... పదం ॥ (ప్రా ... తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... అహాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి భవగతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికారసంపదస్తు ॥ ఏవంగుణ.. తిథౌ (ప్రా .... తీ) పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నికనవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధ మేకోద్దిష్ట విధానేన ఆమాది ద్రవ్యేణ ప్రేతోద్దేశేన సద్యః కరిష్యే ॥ (సవ్యం) (ప్రా...తి) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హని ... అహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థేక్షణః ఉపతిష్ఠతు ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణా ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థేక్షణః ఉపతిష్ఠతు ॥ (విధిప్రకారేణ దద్యాత్) పాద్యస్థానే గోమయేన వర్తులమండలం కృత్వా ॥ ప్రేత

పాద్యప్రాప్త్యైనేదర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠత్తు ॥ దర్భోపర్యేత త్తిలోదక ముప తిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర .. శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ... హాని నవామైకోద్దిష్టామశ్రాద్ధేప్రేతార్థే స్వాగతముపతిష్ఠతు ॥స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర .. శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదా రభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే స్వాగత ముపతిష్ఠతు ॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు ॥ ఏవం పాద్యం దద్యాత్ ॥ కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ॥ బ్రాహ్మ ణాన్ ఉదఙ్ముఖముప వేశ్య ॥ పితః ., గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతవిష్టరార్థ మయంకుశః ॥ ఆసనం దద్యాత్ ॥ ఓం అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ... తిథౌపితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య .. ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక .... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే భవదనుజ్ఞయాపక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే ॥ కురుష్వ ॥ అపహతా అసురారక్షాగ్ంసి పిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను । అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రాస్య గతం మనః ॥ ఉదీర్తామవరఉత్పర ఉన్మధ్యమః ప్రేతస్సోమ్యాః ఆసుంయ ఇయూరవృక ఋతజ్ఞ స్సనోవతు ప్రేతోహవే ॥ (స్త్రీకిప్రేతాహవే) అని చెప్పవలయును.

అథ ద్రవ్యాది ప్రోక్షణం ॥ ఓం భూర్భువస్సువః . .. దధ్యాత్ ఆపవిత్రః ,.. శుచిః ॥ శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః కాల తశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధయోగా భవంతు ॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా ధ్యాత్వా దేవం గదా ధరమ్ ॥ తాభ్యాం చైవ సమస్కృత్య తతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే ॥ ప్రవ ర్తయ ॥ ఇతి విప్రాః ॥ పితుః ... గోత్రస్య .. శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినా ... హాని ... హ్నిక నవామై ... ర్థే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసన ముపతిష్ఠతు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణస్య వామపార్శ్వే అసనం దద్యాత్ ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమా - ర్థేన్ ఇదంతే ఆసన ముపతిష్ఠతు ॥ సర్వ

తే ఆసనముపతిష్ఠతు ॥ సర్వత్ర ఆసనం దద్యాత్ ॥ పితుః ...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హని ... అహ్నికనవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్దేక్షణః క్రియతాం ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... హని ... అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ ఏవం క్షణాని దద్యాత్ ఓమ్ తథా ॥ ప్రాప్నువంతు భవంతః ॥ ప్రాప్నవాని ॥ బ్రాహ్మణస్య పురతః దర్భానాస్తీర్య ॥ తేష్వర్ఘ్య పాత్రమాసాద్య ॥ ఉత్తానం ప్రోక్ష్య ఉద్ధృత్య ॥ తిలాన్ వికీర్య ॥ ఉదకమాపూర్య ॥ శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే । శంయోరభి స్రవంతునః । తిలోసి సోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న ప్రేతఏహి ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినః ॥ (ఇతి తిలాన వకీర్య) గంధార్ద్రా ఇమే ఆపః ॥ పుష్పార్ద్రా ఇమేతిలాః ॥ పిత్ర ప్రేతాయవోజుష్టం గృహ్ణామి ॥ ప్రేత పాత్రం సంపన్నం । ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః ॥ పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమావాహయిష్యే ॥ ప్రేతమావాహయ ॥ ఆయాహి ప్రేత ... శారదంచ ॥ సావధానా భవంతుతే ॥ సావధానాస్మః ॥ హస్తోదకం దత్వా

యాదివ్యాఆపః పయసా సంబభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః । హిరణ్యా వర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా సుహవా భవంతు । పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హాని .. అహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్దే ప్రేతార్థే ఇదంతే అర్ఘ్య ముపతిష్ఠతు ॥ పితః ... గోత్ర శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు ॥ ఏవం సర్వత్ర అర్ఘ్యం దత్వా ॥ ప్రేతాయస్థానమసి ॥ తతశ్శుద్ధోదకం ॥ గంధార్ద్రా ఇమే ఆపః పుష్పార్ద్రా ఇమేతిలాః ॥

యువాసువాసాః పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్భవతి జాయమానః । తం ధీరాసః కవయ ఉన్నయంతి స్వాధ్యో మనసా దేవయంతః । పితః ... గోత్ర - శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య - హాని - హ్నిక నవా

మైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రం తుభ్య మహం సంప్రద దేనమమ ॥ యువా సువాసాః ... మనసా దేవయంతః ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య హాని అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంతః ప్రావణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రంతు ... సమమ॥ సర్వత్రవస్త్రం దద్యాత్ ॥ తదభావే సతిలాఇమే కుశాః ॥ సుకుశాః వః ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థం ప్రేతాయ స్వర్చితమస్తు ॥ అథ ప్రేతమండలోద్వర్తనం కరిష్యే ।

భోజన పాత్రేషు తండులాదీన్నిధాయ ॥ అమంద్విగుణం వా చతుర్గుణం వాదద్యాత్ ॥ ఉపవీతి ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతిదేయ ద్రవ్యాణ్యుదకేన ప్రోక్ష్య ॥ (ప్రా ... తీ) హస్తోదకం దత్వా ॥ దేవ సవితః ప్రసువ ॥ పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖేజుహోమ బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపాన యోర్జుహోమ్యక్షిత మసిమాస్యక్షేష్ఠా అముత్రా ముష్మిం లోకే ॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిద ధేపదమ్ । సమూఢమస్య పాగ్ం సురే ॥ స్వథాం శ్రీ విష్ణోఅమం రక్షస్వ ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణ దినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ । శ్రాద్ధే ఏతత్తే ఆమం సపకరం పితా ... గోత్రః ... శర్మా ప్రేతః దేవతా ఇదమామం సోపస్కరం బ్రాహ్మణహస్తే ఆహవనీయార్థే దత్తమాత్మప్తేస్తత్సర్వం గయాయంభూర్గ దాథరో భోక్తారాఃతం పాత్ర మకుయ వటచ్ఛాదయేయం పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమామం సోపస్కరం సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోద కుంభం హ్నిక నవామై కోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ప్రేతతృప్త్యర్థం ముపతిష్టతు ॥ తిలోథకం త్యజేత్ ॥ (ఏవం) (సర్వత్ర) ఆహ్నిక సంకల్పానుసారేణ దద్యాత్ ॥

ధారాదత్తమ్

(ధారాదత్తమ్) ఓం ఓం అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ... తిథౌ ప్రా... తీ ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేత ముద్దిశ్య (త్వయాకృతైః) త్వయాకృతేన మరణ దినాదారభ్య ... హాని హ్నికఅతిపన్న ప్రథమాహ్నిక హ్నిక ఆమశ్రాద్ధేన పితుః... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతస్య ప్రేత తృప్తిరస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు ॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు తిలోదకం త్యజేత్ ప్రేతభుజ్యతామ్ ॥ ఓం ఓం అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక . హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదకపిండ (ప్రదానం) పిండప్రదానాని) కరిష్యే ॥ కర్తా తిల మిశ్ర తండులైః పిండాన్కృత్వా ॥ దక్షిణాభిముఖః భూమిం గోమయేనోపలిప్య పిండస్యాధః దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేత త్తిలోదక ముప తిష్ఠతు ॥ పిత్రే ... గోత్రాయ శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏష పిండః ఉపతిష్ఠతు। పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ... హానిఅతిపన్న ప్రథమాహ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధే ప్రేతార్థ ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ ఏవం పిండాని దద్యాత్ ॥ (పిండస్యోపరి । పిండనాముపర్యేత త్తిలోదకముపతిష్ఠతు ॥ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వా । పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య . హాని .. హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండ ప్రదానే । పితరం ... గోత్రం .. శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్య త్వయాక్రియ మాణేనమరణ దినాదారభ్య ... హాని ... హ్నిక అతిపన్న ప్రథమాహ్నిక ... హ్నిక నవామైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానేన పితుః ,.గోత్రస్య

శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య .. హని .. హ్నిక అతిపన్నప్రక్ష మాహ్నిక .. హ్నిక నవామ్నె క్రోధ్యమాన శ్రాద్ధే ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తి ద్వారా ప్రేతతృప్తిరస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు ॥ ఇతి తిలోదకంత్య జేత్ । ప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ దత్తాని శ్రాద్ధాని అభిరమ్యాం తామితి కర్తా బ్రూయాత్ ॥ అభిరమతాస్మః ॥ ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ ॥ [ఒకే ఆహ్నికముజరిపేయెడల దత్తం శ్రాద్ధం అని ప్రయోగము జరుపవలయును జలేపిండాన్ ప్రక్షిప్య (కర్తా స్నాత్వా) ఆచమ్య ॥ కాశ్యపః ॥ శ్లో ॥ నవశ్రాద్ధాని పంచాహురాశ్వలాయన శాఖినః । కేచిత్పంచైవ నవమం భవేదంతరితంయది । ఏకాదశేహ్ని తత్కుర్యా దితి స్మృతి కృంశో వచః ॥

తా॥ నవశ్రాద్ధములు తొమ్మిదని యాశ్వలాయనులు వచింపుదురు ఆపస్తంబులవారని నిర్ణయించె అన్యశాఖీయులు అయిదేనని కొందఱు తొమ్మిదవ దినమందలి శ్రాద్ధమంతరించినయెడల పదునొకండవ దినమునందు ముఖ్యమని చెప్పిరి, (క్రమాగతానాంచ శుక్రవారాదిని షేధోనాస్తి॥) క్రమాగత శ్రాద్ధంబులకు శుక్రవారాది నిషేధము లేదు

అథ దశాహ ప్రయోగః

పదియవ దినమునందు ముందుగా మృతస్థలంబునందుండు నుదకుంభమును దీపాదులను పరిత్యజింప వలయును (కర్త) బంధువులను జ్ఞాతులను, అందరిని ముందుగా బిలుచుకొని స్నానముజేసి బియ్యము ఆజ్యము మొదలగు వానినన్నిటిని దీసికొని ప్రతినిత్యము నిత్యకర్మ చేస్తూ ఉండిన ప్రదేశమునకుం బోయి ముందుగా దశాహదినమందు చేయువలసిన నిత్యకర్మ [అనగా] తిలోదక వాసోదక పిండప్రదానంబులు యథా విధిగా జరిపి పిమ్మట దశాహ ప్రయోగము నాచరింప వలయును.

అథ దశాహప్రయోగః ॥ కర్తా స్నాత్వా ॥ నిత్యకర్తవ్య శిలా స్నాన మృదా స్నాన వాసోదక తిలోదక పిండప్రదానాంతం కృత్వా ॥ ఏవంగుణ అథకర్తా సచేలం స్నాత్వా ఆచమ్య ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥ ఏవంగుణ తిథౌ (ప్రా)...తి, పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ

దినాదారభ్య దశమేహాని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కేశవపనం (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి దక్షిణాం గృహీత్వా శ్లో॥ సమస్త సంపత్సమ ... పదం॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీర శుద్ధ్యర్థం కేశవ పనం కారయితుం అధికారసంప ... బ్రువంతు। అధికార సంపదస్తు॥ వపనాధికార యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయాణి దద్యాత్ ॥ (నీవీతి) ఏకం కుశం శిరసిధృత్వా॥ శ్లో॥ మేరుమందర తుల్యాని పాపాని వివిధానిచ। కేశానాశ్రిత్య తిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహం। ఆత్మనశ్శ్యకామోవా పితౄణాం ముక్తి హేతవే। వపనం కార యిష్యామి తీర్థే బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ॥ ఇతి కర్తా స జ్ఞాతయశ్చ క్షౌరం కారయిత్వా॥ కేశశ్మశ్రులోమ నఖాని వాప యిత్వా॥ స్నాత్వాఽచమ్య (కర్త) యును జ్ఞాతులును కనిష్ఠ పూర్వకముగా క్షౌరము చేయించుకొనవలయును. జ్ఞాతులలో వయస్సుచేత మృతునికంటె చిన్నవారైన మృత పితృకులు కర్తతోఁగూడ క్షౌరమును చేయించుకొనవలయును. పిమ్మట జ్ఞాతులు ప్రేతతృప్తికొఱకు తిలోదకముల నివ్వవలయును. (జ్ఞాతయః ప్రేతతృప్త్యర్థం తిలోదకాంజలీన్ దద్యుః।)

శ్లో॥ ప్రథమే తృతీయేచైవ వపనం దశమేహాని। మాసర్క్ష తిథివారాణాం నాపేక్షేతి గౌతమః దేవలః॥ దశమేహాని సర్వేషాం క్షుర కర్మవిధీయతే। కేశశ్మశ్ర్వాది వపనం కుర్యురాత్రాను భావినః॥

జ్ఞాతీనాం తిలోదక క్రమః

ప్రాచీనధర్మశాస్త్రే॥ శ్లో॥ సమానోదా స్తర్పయంతి తృప్త్యర్థ మేకమంజలిం। తర్పయంతి సపిండాన్ త్రీన్‌చైకైకోత్తర మగ్నిదః॥ దశమేహాని తూద్ధాయ। జ్యేష్ఠే నైవతు యత్కృతం జ్యేష్ఠేన వపనాదీని త్రిశ్యా హాపయేత్॥

అథ జ్ఞాతయః। ఆచమ్య ... పవిత్రం ధృత్వా ఏవంగుణ ..... ప్రాచీనావీతి యజమానస్య పితుః — గోత్రస్య — శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని, అతిపన్న ప్రథమేహాని, ద్వితీ

యేహాని, తృతీయేహాని, చతుర్థేహాని, పంచమేహాని, షష్ఠేహాని, సప్త
మేహాని, అష్టమేహాని, నవమేహాని, కర్తవ్య యజమానస్యపితుః ప్రేత
తృష్ణోపశమనార్థం తిలోదక ప్రదానాని కరిష్యే ॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ సమ
స్త సంప ... కృత్యా ॥ యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని అతిపన్న ప్రథమేహాని ...
నవమేహాని కర్తవ్య యజమానస్య పితుః ప్రేతతృష్ణో పశమనార్థం తిలో
దక ప్రదానాధికార సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ తిలో ... సిద్ధి
రస్తు ॥ ప్రాచీనావీతీ తిలైస్సహోదక మంజలీనా గృహీత్వా ॥ (సవ్యం
జానావాచ్య) యజమానస్యపిత్రే ... గోత్రాయ – శర్మణే ప్రేతా
యమరణ దినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతృష్ణోప
శమనార్థమేత త్తిలోదకముప తిష్ఠతు ॥ (౧౦దిం౨) (౧ది౩) (౨ది౪)
(౩ది౫) (౪ది౬) (౫ది౭) (౬ది౮) (౭ది౯) (౮ది౧౦) (౯ది౧౧) ఇతి
తిలోదకాంజలీన్ దద్యాః ॥ (దారాదత్తం) పూర్వోక్త ... పితరం ...
గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య త్వయాకృత్తైః మరణదినాదార
భ్యదశమేహాని అతిపన్న ప్రథమేహాని ... నవమేహానికర్తవ్య దహన
జనిత తృష్ణోపశమనార్థమే తత్తిలోదక ప్రదానైః యజమానస్య పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య దహన జనిత తృష్ణాపశమన మస్త్వితి
భవంతో బ్రువంతు ॥ తిలోదకం త్యజేత్ దహనజనిత తృష్ణాపశమన
మస్తు । నారాయణ నారాయణ ॥

కర్తాప్రాణానాయమ్య ॥ పవిత్రం ధృత్వా (ప్రా ... తీ పితుః..
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దినాదారభ్య
దశమేహాని సర్వేషాం జ్ఞాతీనామాశౌచని వృత్త్యర్థం గ్రామ శ్మశాన
యోర్మధ్యేకర్తవ్య అఘాపనుత్తి హోమం కరిష్యే ॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్తసంప .. కృత్యా । పితుః
గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని అశౌ
చనివృత్త్యర్థం గ్రామశ్మశాన యోర్మధ్యే అఘాపనుత్తి హోమాధికార
సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కాలే అధికారసంపదస్తు ॥ కర్తా
యజ్ఞోపవీతీ భూత్వా ॥ గ్రామశ్మశాన యోర్మధ్యే ప్రాఙ్ముఖఉపవేశ్య॥

తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య ... ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనం ॥ ఏషహిదేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహిజాతస్స ఉగర్భే అంతః । సవిజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః ॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నోభవ । వరదోభవ । యదోక్త జహ్వయా హవిర్గ్రహణ ఓం భూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్ ॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయేనమః ... జాతవేదవేదసేనమః । పరిస్తరణం పురస్తాత్ । దక్షిణతః । పశ్చాత్ । ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భాన్సగ్ంస్తీర్య ॥ ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి । దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణిస్రువావితి ॥ తతఃఅగ్నేః పశ్చిమ భాగేదర్భాన్ పరిస్తీర్య ॥ తత్ర లోహితంచ ర్మానుడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమాస్తీర్య । తత్ర కనిష్ఠపూర్వా కంతస్మి న్నారోహయతి । ఆరోహతా యుర్జర సంగృణానా అను పూర్వం యతమానా యతిష్ఠ । ఇహత్వష్టా సుజనిమా సురత్నో దీర్ఘమాయుః కరతు జీవసేవః । ఇత్యుపవిశ్య ॥ యథాహాన్యను పూర్వం భవంతి యదృర్తవఋతుభిర్యం తిక్లుప్తాః । యథానపూర్వ మపరో జహాత్యేవాధాత్ర రాయూగ్ంషి కల్పయైషామ్ ॥ ఇతిజ్ఞాతీః వృద్ధాన్ తచ్చర్మారోహయతి ॥ సమానా సాగ్రాద్వ్యఙ్గుళౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥ తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధా యాచినత్తి న నఖేన, అపఉపస్పృశ్య, అద్భిరనుమృజ్య, ప్రోక్షణీమాదాయ ప్రోక్ష్య తస్యామప ఆనీయ, హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా మదగ్రేగృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాఽభిమంత్ర్యాసపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణ్యు త్తానానికృత్వా ॥ త్రిః ప్రోక్ష, ఆజ్యస్థాలీ మాదాయ । ఆజ్యం విలాప్య । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య ఉదీచోంగా

రాన్ని రూహ్య । తేష ప్వధిశ్రిత్య జ్వలతా తృణేనాఽధోగామినాప్ర దీప్త్యాజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య । ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య, ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య అపఉపస్పృశ్య । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా । ఉదగు ద్వాస్య । అంగారాన్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్య త్రిరుత్పూయ । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే ఽను ప్రహరతి । స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । నిధాయ । దర్భానద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । అదితేను మన్యస్వ ... దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతి సమంతం పరిషిచ్య ॥ మూలతో బిలవత్యాం వారుణస్రుచిమూలతో బిలే స వారుణస్రువేణ చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీత్వా ॥

(కర్త) మొదట రంధ్రముగల స్రుక్కునందు మొదటరంధ్రము గల స్రువముతో నాలుగుపర్యాయములు నేతినిగ్రహించుకొని,

నహితే అగ్నేతనువై క్రూరంచకారమర్త్యః । కపిర్బభస్తి తేజనం పునర్జరాయు గౌరివస్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదంనమమ॥ పునశ్చతుర్గృహీతం గృహీత్వా ॥ అపనశ్శోశుచదఘమగ్నే శుశుద్ధ్యారయిం । అపనశ్శోశుచదఘం మృత్యవేస్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ ॥ అథదశ స్రువాహుతీర్జుహోతి । పునశ్చతుర్గృహీతం॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ అపనశ్శోశుచ దఘమగ్నే శుశుద్ధ్యారయిం। అపనశ్శోశుచదఘగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ ॥ హుత్వా హుత్వాసం పాత సాత్ర్యాగ్ం సంపాత మవనయతి ॥

అవంగా ఒక్కొక్క తూరియు హోమముచేసిన వెనుక మిగిలిన నేతిని సంపాత పాత్రము నందుంచవలయును.

స్రువేణాజ్య మాదాయ । సుత్ర త్రియాను గాతుయా వనూయాచ యజామహే । అపనశ్శోశుచదఘగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ

ఇదం నమమ । స్రువేణా...య ॥ ప్రియద్ధ్యం దిష్ఠ ఏషాం ప్రాస్మాకా
సశ్చ ... యః । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశు ...
నమమ స్రువే ... య । ప్రియదగ్నే స్సహాస్వతో విశ్వతోయం
...రయః । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ
ఇదం నమమ స్రువే ... య ॥ ప్రయత్తే అగ్నే సూరయోజాయే
మ...ప్రతేపయం । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశుచయ
ఇదం నమమ ॥ స్రువేణా ... య॥ త్వగ్ం హివిశ్వతోముఖ విశ్వతః
ప... । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ...
నమమ ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ॥ ద్విషోనో విశ్వతో ముఖాతినా
వేవపారయ । అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశు ... మ॥
స్రువే ... య ॥ సనస్సింధు మివనావయా ఽతిపర్షా స్వస్తయే ।
అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశు ... నమమ ॥ స్రువేణా
య॥ ... నాదివ యతీరపా స్మత్స్వ్యందతామఘం । అపనశ్శోశుచ
దఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే శుచయ ఇదం నమమ । స్రువేణా ... య
...నాదుః ... స్మత్స్వ్యం దతామఘం । అపనశ్శో శుచదఘ
... స్వాహా ॥ అగ్నయేశు ... నమమ ॥ స్రుక్స్రువా ఽజ్యస్థాలీంచా
... అదితేన్వమన్యస్థాః ॥ ... దేవసవితః ప్రాసావీ ॥
... చ్య ॥ అగ్నేరుత్తరతో ఽనడ్వాహం సంస్థాప్య ॥
... ద్ధ్వా ... దధాతి ॥ అనడ్వాహ మన్వారభామహే స్వస్తయే
... స్యవాహ్నస్సంపారణోభవ ॥ ఇతిజ్ఞాతయోఽనడ్వా
... స్వా ॥ ఏమేతేవా విప్రత్తే రావపత్తిన్నభూద్ధ్య ద్రాదేవ

హరాంతింనోఅద్య । ప్రాంచోగామానృతయెహ సాయద్రాఘీయఆయుః ప్రతరాం దధానాః । ఇతి పశ్చాద్గచ్ఛంతి ॥ మృత్యోః పదం యోప యంతోయ ద్రైమదాఘీయఆయుః ప్రతరాందధానాః । ఆప్యాయ మానాః ప్రజయాధనేన శుద్ధాః పూతాభవ దయజ్ఞియాసః ॥ (ఇతి జఘన్యః ప్రేతసశాఖ యామయావకాభిశ్చ అనడ్వాహపదాం సంలోభ యనేతి ॥)

(అనగా మంత్రమును జెప్పుచు ప్రబ్బలి చెట్టుకొమ్మ చేత వృషభముయొక్క అడుగులను దుడుచుకొనుచు వెళ్లవలెననుట) … శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్యమాతుః ॥

ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మానోనుగా దపరో అర్ధమే తమ్ ॥ శతం జీవంతు శరదః పురూచీ సిరోమృత్యుం దద్మహే పర్వ తేన ॥ ఇతి పర్వతారోహణం కుర్యాత్ । ఇమానారీర విధవాసుపత్నీ రాంజనేవ సర్పిషాసం మృశంతామ్ , అనశ్రవో అనమీవాన్సు శేవా ఆరోహంతు జనయో యోనిమగ్రే ॥ ఇతి కర్తాజీవ భర్తృక స్త్రీ ణా మంజలీషు సంపాతన వనయతి ॥ (సంపాతపాత్రలోనున్న నేతిని తీసి కొని పుణ్య స్త్రీల చేతులలోనుంచి)

యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతస్పరి । తేనామృ తస్య మూలేనా రాతీర్జంభయమసి ॥ ఇతి తా స్త్రియ స్తేనాంజనేన ముఖాని సమ్మార్జయేత్ ॥ ఆస్త్రీలందఱు చేతులలోనుంచిన నేతిచేత గన్నులను దడుచుకొనవలెను.

ధర్మోదక ప్రదానమ్

పూర్వోక్త … తిథౌ పితుః … గోత్రస్య … శర్మణః ప్రేత స్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య స్వర్గానువాశిభిః అన్య

గ్రామవాసిభిః ఇష్టైః శిష్టైః బంధుభిస్సహ ఏతద్ధర్మోదకం దీయతామితి ప్రార్థయేత్ ॥ తేపి దాస్యామ ॥ ఇతివదేయుః ధర్మోదకకాలే కూర్చ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ కూర్చప్రతిష్ఠాపనకాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ సమస్తసంప ... కృత్వా ॥ పితుః...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య కూర్చ ప్రతిష్ఠాపనం కర్తుం అధికారసంప ... బ్రువంతు ॥ అధికారసంపదస్తు ॥ కూర్చం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అథకృచ్ఛ్రత్రయాణిబ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥ ఆయాహిప్రేత ... శతశారదంచ ॥ పితరం ... గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతం కూర్చే ప్రేతమావాహ్య ॥

అథ ధర్మోదక బ్రాహ్మణాః స్నాత్వా ఆచమ్య ఏవం ...తిథౌ ప్రా...తీ యజమానస్య పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతాపోపశమనార్థం ప్రేతాప్యాయనార్థం ధర్మోదక ప్రదానం కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య దక్షిణాభిముఖాః (ప్రా...తీ) యజమానస్య పిత్రే... గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతతాపోపశమనార్థం ప్రేతాప్యాయనార్థం ఏతద్ధర్మోదక ముపతిష్ఠతు ॥ ఏవంత్రిః ॥ ధారాదత్తం ॥ అద్యపూర్వోక్త ... తిథౌ యజమానస్య పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మయా) కృతేన మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని కర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతాప్యాయనార్థం ధర్మోదక ప్రదానేన యజమానస్యపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహానికర్తవ్య దహనజనిత ప్రేతాప్యాయ సమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ప్రేతాప్యాయ సమస్తు ప్రేతతృప్తిరస్తు నారాయణ నారాయణ ॥

అథ శిలాత్రయ వేదికారాధనమ్ ॥ వేదికాం కృత్వా ॥ తస్యాం మధ్యే ప్రేతపాషాణం స్థాపయిత్వా ॥ తస్యోత్తరతో దక్షిణతశ్చ పాషాణ ద్వయంస్థాపయిత్వా । ఉత్తరతోరుద్రం దక్షిణతో యమమిత్యావాహ్య ॥ పూర్వోక్త...తిథౌపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేత స్య మరణ దినాదారభ్య దశమేహాని వేదికాయాం ప్రేతశిలాపూజాం

కరిష్యే ॥ శిలార్చనం కుర్యాత్ ॥ తండులం నివేద్య ॥ అత్ర, గోదానం కుర్యాత్ ॥ (తతః) ఓషదీస్తంబ ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే ॥ యథాత్వా మద్భిః సతోస్యమథే పృథివ్యా అధి । ఏవమిమ ఉద్భిందంతుకీర్త్యాయశసా బ్రహ్మవర్చసేన ॥ ఇతి పృథివ్యా మోషధీస్తంబం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ శివం భవతు శేషాణాం జాయంతాం స్థిరజీవినః ॥ ఇతిపఠిత్వా ॥

ప్రేతభార్యా కంఠసూత్రాది విసర్జనమ్

మృతేహాని దశేమేహానివా । రాత్రౌకంఠసూత్ర కర్ణ పత్రాణి విసృజేత్ ॥ తా॥ మృతదినమునగాని దశమదినమునగాని కంఠసూత్రమును కర్ణపత్రములను దీసివేయవలెను. పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః గోత్రస్య సూత్రవిసర్జనం కరిష్యే ॥ సూత్రవిసర్జనకాలేగోదానంకరిష్యే విధిప్రకారేణ గోదానం కుర్యాత్ ॥ తతః సూత్రవిసర్జం కుర్యాత్ ॥ సాశౌచేన నాశౌచేన ॥

తతః ప్రేతపత్నీ వపనసంకల్పః ॥ పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య పుణ్యలోకా వాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య దశమేహాని అస్మత్ కాయేన అశుచిపరిహారార్థం వపనం కారయిష్యే ॥ అథవపనాధికార యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయామాచరిష్యే ॥ అథకృచ్ఛ్రత్రయామ్నాయదద్యాత్ ఏకం కుంభం తిల సిద్ధ్యర్థ్వా॥ శ్లో॥ మేరుమందరతుల్యాని పాపాని వివిధానిచ। కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వపామ్యహమ్ । ఆత్మనశ్శుద్ధికామోవా ప్రేతస్యముక్తిహేతవే । వపనం కారయిష్యామితి కే బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ ॥ ఇతివపనం కారయిత్వా స్నాత్వా॥

శిలభాండ వాసోద్వాసనమ్

ఆచమ్య పూర్వోక్త ... తిథౌ పితుః ..... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని శిలభాండవాసో ద్వాసనాని కరిష్యే ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహాని శిలభాండవాసోద్వాస నాధికార సిద్ధిరస్తు ॥ అథకృచ్ఛ

తోయాంజలిం దద్యాత్ ॥ పితుః ... ప్రేతస్య ప్రేతతృప్త్యర్థం మరణ దిన ... దశమేహాని శాశ్వత పుణ్యలోకావాప్త్యర్థం శిలాభాండవాస ... గోదానాని దశదానానిచ కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణగోద ... దానానిచ కుర్యాత్ ॥ (ప్రాచీనావీతి) శిలాదర్భ సంవేష్టన ... వాసస్త్రీ్రథాచిత్వా ప్రేతశిలాసహితం శిలాత్రయం సంవేష్ట ... ॥ ... జలం ప్రవిశ్య ! పృథివీంగచ్ఛాంతరిక్షంగచ్ఛ దివం ... సువర్గచ్ఛ సువర్గచ్ఛ దిశోగచ్ఛ దివంగచ్ఛాంతరిక్షం గచ్ఛ పృథివీంగచ్ఛా ఒషోవాగచ్ఛ యదితత్ర తేహితమోషధిషు ప్రతి ... ॥ శ్లో॥ యావచ్ఛిలామనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి । తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే ॥ ఇతి జపిత్వా జలమధ్యే విసృజేత్ ॥ శ్లో॥ శిలాదేవినమస్తుభ్యం ప్రేతరూపం విముం ... తే బ్రహ్మకల్పస్థాయినీ దేవరూపిణీ ॥ ఇతి నమస్కుర్యాత్ ॥

అథ తిలామలకస్నానమ్ ॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహనికర్తవ్యం జ్ఞాతిభిస్సహ అశుచి ... శరీరశుద్ధ్యర్థం తిలామలక స్నాన మహంకరిష్యే ॥ స్నాత్వా ॥ ... లోకనం కృత్వా ॥

అనందహోమః

(ఆనంద హోమము మఱియొకస్థలమందు జరుపవలయును) ... కృత్వా ఒచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) యజమానస్య పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదా ... దశమేహాని జ్ఞాతిభిస్సహ అశౌచనివృత్త్యర్థం ఆనందహోమం (...) కరిష్యే ॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ మండలోల్లే ... కృత్వా ॥ భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ భూర్భువస్సువరోమ్ ... శృంగాత్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో ... త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవి

వేశ ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజి హ్వోద్విశీర్షకః ॥ త్రిపాత్ప్రసన్న వదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః ॥ స్వా హాంతుదక్షిణే పార్శ్వే దేవీంవామే స్వధాంతథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ తోమరం వ్యజనం వామై ర్ఘృత పాత్రంతు ధారయన్ ! మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్ । ఆత్మాభి ముఖామాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥

ఏషహిదేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అంతః సవిజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః। ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాఽభిముఖోభవ । సుముఖోభవ । సుప్రసన్నో భవ వరదోభవ । యదోక్తజిహ్వాయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువ స్సువః ॥ ఓం తత్సవితుర్వ రేణ్యమ్ భర్గోదేవస్య ధిమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయేనమః హుతవహాయనమః ... జాతవేదసేనమః ... ప్రాగా దిదర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ (ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గ్స్తీర్య , ద్వం ద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణ స్రు వావితి ॥ సమాసాగ్రౌద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణ పాత్రేనిధాయ ॥ ప్రోక్ష్య తస్యామ పఆ నీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా ॥ ప్రాచీస్త్రీరుత్పూయ ॥ పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పా త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా ॥ త్రిఃప్రోక్ష్య ॥ ప్రోక్షణ శేషం దక్షిణ తోనిధాయ । తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యామాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య॥ ఉదిచోఽంగారాన్ని రూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాదర్భేణావద్యో త్య । ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । ఆజ్యే ప్రాస్య । అప ఉపస్పృశ్య । త్రిఃపర్యగ్నికృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారాన్ప్ర

త్యాహృ । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరు త్పూయ । పవిత్రం గ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవితేఽను ప్రహరతి । స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । స్రువముత్తరతో నిధాయ ॥ దర్భైసద్భిస్సగ్ స్ఫుర్యాయగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽను మన్యస్వ ॥ అను మతేను మన్యస్వ సరస్వతేను మన్యస్వ ॥ దేవసవితః ప్రసువ ॥ ఇతిస మంతం పరిషిచ్య ॥ చతుర్గృహీ తేనాజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా ॥ ఏకం – ద్వే – త్రీణి – చత్వారి ॥

ఆనందాయ ప్రమోదాయ పునరాగాగ్ స్వాన్గృహాన్ అపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశుచయఇదం (నమమ) పునశ్చతుర్గృహీ తం ॥ సవ్తైతత్ర పరిమీయతె గౌరశ్వః పురుషః పశుః । యత్రేదం బ్రహ్మ క్రియతే పరిధిర్జీవ నాయక మపనశ్శో శుచదఘగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేశుచయ ఇదం (నమమ) సుక్స్రువావాజ్య స్థాలీంచాగ్నౌ ప్ర హారతి ॥ అదితేస్వమగ్ స్థాః ... ప్రాసావీః (ఇతిసమంతం) పరిస్త్ర ణాముద్వాస్య ॥ యవోదనప్రాశనమ్ ॥ యవోదనం పక్త్వా, అభిఘార్య। యవోసియ వయాస్మద ఘాద్వేషాగ్ంసి । శమిశమయాస్మదఘాద్వేషా గ్ంసి॥ సర్వేజ్ఞాతయశ్చ యవోదనం ప్రాశ్నంతి ॥ ఆచమ్య ॥

అనేన (త్వయా) (మయా) కృతానంద హోమేన భగవాన్... అస్మత్పితుః పుణ్యలోకావాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ పుణ్య లోకావాప్తిరస్తు । అదక్షిణం చ్ఛత్రమానీ బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ అథకర్మణః పుణ్యాహవాచనమ్ ॥ ఆదౌగణపతిపూజా – యశ్శివో నామ – మహాజనేభ్యోనమః ఆచమ్య ... ఏవం ... తిదౌపితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య దశమేహని కర్తవ్య జ్ఞా తిభిస్సహ అశుచి పరిహారార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మాంతే కర్మణః పుణ్యా హవాచనం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ విధిప్రకారేణ గణపతి పూజాం

కృత్వా ॥ అథసోదకం కలశం తండుల తాంబూల యుక్తపాత్రే నిధాయ ॥ ఓషధిషు ప్రతిష్ఠాప్య ॥ బ్రాహ్మణాన్ప్రార్థయేత్ ॥ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓం పుణ్యాహం కర్మణోస్తు । ఏవం త్రిః ॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్ । తద్బట్కుర్వీతో పవ్యుషమ్ యదావై సూర్య ఉదేతి అథనక్షత్రంనైతి యావతితత్ర సూర్యోగచ్ఛేత్ । యత్రజఘన్యం పశ్యేత్ । తావతికుర్వీత యత్కారీస్యాత్ । పుణ్యాహ ఏవ కురుతే ॥ ఓం కర్మణేస్వస్తి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఓగ్‌స్వస్తికర్మణోస్తు । ఏవంత్రిః ॥ స్వస్తిన ఇంద్రోవృద్ధశ్రవాః । స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః ॥ స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు ఓమ్ ॥ కర్మణః బుద్ధిం భవంతో బ్రువంతు । ఓమ్ కర్మబుధ్యతామ్ ॥ ఏవంత్రిః ॥ ఋధ్యాస్మహవ్యైర్న మసోపసద్య । మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు అనూరాధాన్ హవిషావర్ధయంతః । శతంజీవేమ శరదస్సవీరాః ॥ త్రీణి త్రీణివై దేవానామృద్ధాని । త్రీణిఛందాగ్ంసి త్రీణిసవనాని । త్రయఇమేలోకాః ఋధ్యామెవతద్వీర్య ఏషులోకేషుప్రతితిష్ఠతి ॥ ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు ॥ ఋధ్యతామృద్ధిస్సమృద్ధిస్సమృద్ధిః ॥ ముఖసమం కలశముద్ధరేత్ ॥ కర్మణః పుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు ॥ వర్షశతసంపూర్ణమస్తు ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు ॥ శాంతిఃపుష్టిశ్చాస్తు ॥ సుభగం శుభమస్తు ॥ పునరపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు॥ సర్వసంపదస్తు ॥ శుచీవోహవ్యామరుత శ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ం హినోమ్యధ్వరగ్ం శుచిభ్యః । ఋతేనసత్య మృతసాపఆయన్ । శుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః ॥ అగ్నిశ్శుచి వ్రతతమశ్శుచిర్విప్రశ్శుచిః కవిః ॥ శుచీరోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయస్తవ శుక్రాభ్రాజంత ఈరతే । తవజ్యోతీగ్ంష్యర్చయః।యశ్శోన్వింద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేనసామ్నా

శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాంసమ్ । శుద్ధఆశీర్వాం మమత్తు । ఇంద్రశ్శుద్ధోన
ఆగహి । శుద్ధశ్శుద్ధాభిరూతిభిః । శుద్ధోరయిం నిధారయ । శుద్ధోమ
మృగ్ధిసోమ్యః । ఇంద్రశ్శుద్ధోహినోరయిమ్ । శుద్ధో రత్నానిదాశుషే ।
శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నసి । శుద్ధోవాజిగ్ం సిషాససి ॥ బ్రాహ్మణేష్వ
మృతగ్ం హితమ్ । యేనదేవాః పవిత్రేణ । ఆత్మానం పునతేసదా ।
తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతుమా । ప్రాజాపత్యంపవిత్రం
శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదోవయమ్ ॥ పూతం
బ్రహ్మపునీమహే ॥ ఇంద్రస్సునీతీ సహమాపునాతు । సోమస్స్వస్త్యా
వరుణస్సమీచ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాత
వేదామోర్జయంత్యా పునాతు । ప్రాచ్యాందిశి దేవాఋత్విజో మార్జ
యంతామ్ దక్షిణాయాందిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ ప్రతీ
చ్యాందిశి గృహాః పశవోమార్జయంతామ్। ఉదీచ్యాం దిచ్యాందిశ్యాప
ఓషధయోవన స్పతయోమార్జయంతామ్ । ఊర్ధ్వాయాందిశి యజ్ఞ
స్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్ । ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యోనా
నాగోత్రేభ్యోనా నానామభ్య (శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మహేశ్వరాది
త్యాది సవగ్రహస్వరూపేభ్యః ... ప్రీత్యర్థం కర్మణః పుణ్యాహవాచన
మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమితహిరణ్యాం (తుభ్యమహం)
సంప్రదదేనమమ ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్ స్వావేశో అనమీ
వోభవానః యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వశంన ఏధిద్విపదేశంచతు
ష్పదే । వాస్తోష్పతె శగ్మయాసగ్ం సదాతే సక్షీమహిరణ్వయాగాతు
మత్యా । అవఃక్షేమఉతయోగెవరంనో యూయం పాతస్స్వస్తిభిస్సదా
నః । అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపాణ్యావిశన్ సఖాసు శేవఏధినః

శుభగ్ం సుభమ్ । స్వస్త్యయనంతార్క్ష్య మరిష్టనేమిః మహాద్భూతం వాయసం దేవతానామ్ । అసురఘ్న మింద్రసఖం సమత్సు బృహద్య శోనావమి వారుహేమ ఆగ్ఃహోముచమాంగిర సంగయంత్య స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచతార్క్ష్యమ్ ॥ ప్రియత పాణిశర్మణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంభాధేష్వ భయంనో అస్తు సుభగ్ం శుభమ్ ॥ తతః ఆశీర్వచనం కుర్యాత్ ॥ అథజ్ఞాతిభిర్బంధుభిసహ గృహం గచ్ఛేత్ ॥ ఇతి దశాహ ప్రియోగ స్సమాప్తః॥

అథ గృహశ్శుద్ధి విషయః

శ్లో॥ ఆశౌచాం తేతు సంప్రాప్తె గోమయాది విలేపనైః ।
గృహశ్శుద్ధిర్విధాతవ్యా పుణ్యాహంచైవ వాచయేత్ ॥

తా॥ ఆశౌచ పరిసమాప్తి దినమందు గోమయము మొదలగు పవిత్రకరములైన వస్తువులచేత గృహశుద్ధి చేయవలయును. పిమ్మట పుణ్యాహవాచనమును గూడఁ జేయవలయును

అథ వృషోత్సర్జన విషయః

హేమాద్రౌ ॥ శ్లో॥ నకరోతి వృషోత్సర్గం సుతీర్థేవాజలాంజలిమ్ । నదదాతిసుతోయస్తు పితురుచ్చార ఏవసః । ఏష్టవ్యాబహవః పుత్రా యద్యేకోపిగయాం వ్రజేత్ । యజేత వాశ్వమేధేన నీలం వావృష ముత్సృజేత్ ॥

తా॥ వృషోత్సర్గముగాని, తీర్థమందు జలాంజలిగాని, పుత్త్రుడీయనిచో తండ్రి నతిక్రమించినవాడె ఏమనిన బహుపుత్త్రులను గోరుట. యెందుకనిన నొకడయినను గయకు వెళ్లును. లేదా యశ్వమేధము చేయును లేదా నీలవృషభము నచ్చువేసి విడుచునని తాత్పర్యము.

షట్త్రింశన్మతే ॥శ్లో॥ పతిపుత్త్రవతీనారీ భర్తురగ్రేమృతాయది ! వృషోత్సర్గం నకుర్వీత గాందద్యాచ్చ పయస్వినీం । ఏకాదశేహ్ని

ప్రేతస్య నోత్సృజ్యతే వృషః । ప్రేతత్వం సుస్థిరంతస్య దత్తైః శ్రాద్ధశతైరపి ॥

తా॥ పతిపుత్రులుగల స్త్రీ భర్తకంటే మృతినొందెనేని వృషోత్సర్గము చేయఁగూడదు. మంచిపాడిగల గోవును దానము జేయవలెను భర్తమృతినొందినచో వృషోత్సర్గము చేయని యెడల నూఱు శ్రాద్ధములు చేసినను వానికి ప్రేతత్వము పోనేరదు.

వృషభలక్షణము ॥ శ్లో॥ లోహితోయస్తువర్ణేన ముఖేపుచ్ఛేచ పాణ్డురః । శ్వేతః ఖురవిషాణాభ్యాం సనీలోవృష ఉచ్యతే ॥

తా॥ దేహమంతట నెఱ్ఱనిదై ముఖము తోఁకయు డెక్కలు రొమ్ములు తెల్లనిదై యుండునది నీలవృషభమని జెప్పఁబడును. లేదా తెల్లనిదానికి ముఖపుచ్ఛాదులు నల్లనివైనచో నీలమనబడును ఇట్లు నల్లనిదానికి ముఖాదులు తెల్లనివైనచో నీలమనఁబడును.

మఱియు కొందఱు వృషభము దొరకనప్పుడు మన్ను చేగాని పిండిచేగాని దర్భచేగాని వృషభము జేసి హోమాది విధిచే వృషోత్సర్గము జేయవచ్చునందురు యథోక్తమైన నీలవృషభము దొరకనియెడల యథాలాభముగ రెండువర్షములదిగాని యొక వర్షముదిగాని వృషభమైనను సంవత్సరము దాటిన వత్సతరులనఁగ నావుపడ్డలు నాలుగైనను నొకటియైనను నచ్చువిడువ వచ్చును. ప్రయోగము (జరుపునప్పుడు) కర్త యెడమచేతితో దోసపట్టుకొని కుడిచేతితోఁ కుశతిలయుక్తమైన జలము తీసికొని ప్రేతయొక్క గోత్రనామాదికము నుచ్చరించి అముకస్మై వృష ఏషమయాదత్త స్తంధారయతు అని సువర్ణముతోఁ గూడ జలము భూమియందు విడువవలయును ఇఁక అనేక విషయములు యల్లా జ్యోతిషయందుఁ జూడవలయును.

వ్యాసః ॥ శ్లో॥ ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే ప్రేతాయ స్వర్గమిచ్ఛతా । వృషమేకం సముత్సృజ్య శ్రాద్ధే విప్రాంశ్చ భోజయేత్ । ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే కృత్వా పుణ్యాహవాచనమ్ । వృషము త్సృజ్య కుర్వీత ప్రేతశ్రాద్ధాని షోడశేతి ॥

మృతినొందినవానికి ప్రేతత్వము నివర్తించి పోవుడ కొఱకును స్వర్గము లభించుటకొఱకును వృషోర్జనము పదునొకండవ దినంబున తప్పక జేయవలయును పిమ్మట బ్రాహ్మణులను భుజింపఁజేయవలయును పదునొకండవదినంబునందు పుణ్యాహవాచమును చేయించి వృషోత్సర్జనంబును జేసి పదియారు ప్రేతశ్రాద్ధంబులను జేయవలయునని వ్యాసుడు వచించెను

అథ పుణ్యాహవాచనమ్

(కర్తా) ఏకాదశేహని ప్రాతారుత్థాయ సచేలం స్నాత్వాచమ్య సంధ్యావందనం కృత్వా ॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యాదేవి సర్వమంగళా । తయోస్సం స్మరణాత్పుంసాం । సర్వతోజయమంగళమ్ ॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్ । ప్రసన్నవదనంధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోప శాంతయే ॥ తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ .. సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతి పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ఏకాదశేహని కర్తవ్య గృహాభూభాండ ఆత్మ ద్రవ్య దేహస్థల శరీర శుద్ధ్యర్థంచ మహాజనైస్సహస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం (సవ్యం) కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య । అథానిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం కృత్వా ॥ తతః ఏకాదశేహని కర్తవ్య నవైకోద్దిష్టామ శ్రాద్ధం పూర్వోక్తప్రకారేణ సమాపయేత్ ॥ అనఁగా ఆహ్నికశ్రాద్ధప్రకరణము పూర్వము చెప్పిన ప్రకారము జర్పించవలెను ఏకాదశేహని సంకల్పము (పుణ్యాహవాచనము యాజుషస్మార్తానుక్రమణికయందుఁ జూడవలయును.

అథ వృషోత్సర్జన ప్రయోగః

తతః ఏకహాయనంద్విహాయనంవా నీలవర్ణం యథాసంభవవర్ణంవావృషం సంపాద్య । ఆనీయస్నాపయిత్వా ॥ అలంకృత్య ॥ తతోగోవత్సత

పవిత్రీంకృత్వా ॥ పూర్వోక్త ... తిథౌ, ప్రాచీనావీతీ) పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేఽహని ప్రేతత్వ నివృత్త్యర్థం అందత్వ ... పైశాచికబాధానివృత్తి ద్వారా శాశ్వత రుద్రలోకావాప్త్యర్థం వృషోత్సర్జనాఖ్యం కర్మకరిష్యే ॥ తతః నూతన వస్త్రేణ మంటపద్వయమాసాద్య ॥ తస్యోపరితండులాన్నిక్షిప్య ॥ మంటపద్వయే తామ్రనిర్మిత కలశద్వయం నిధాయ ॥ తత్రపంచపల్లవానినారికేళంచ నిక్షిప్య ॥ నూతనవస్త్రమావేష్ట్య ॥ తదఙ్గత్వేన గోమిథునాష్ట దిక్పాలక పూజాం కరిష్యే ॥

(గోవృషభములను సంపాదించ శక్తి లేనివానికిఁ బ్రత్యామ్నాయము దర్భలుంచి యావాహనముఁజేసి కర్మ పూర్తి చేయవలయును.)

శివ స్త్వష్టరిహాగహి విభుఃపోష ఉతత్మనా । యజ్ఞేయజ్ఞేనఉదవ వృషభమావాహయామి ॥ పిశంగరూపస్సుభరోవ యోధాశ్శుష్మీవీరో జాయతే దేవకామః । ప్రజాంత్వష్టా విష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానామప్యేతు పాథః ॥ ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసన్మాతరం పునః పితరఞ్చ ప్రయంత్సువః ॥ గామావాహయామి ॥ అథ ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకానావాహ్య ॥

ఇంద్రో విశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః । అస్మాకమస్తు కేవలః ॥ ఇంద్రంలోకపాలకమావాహయామిస్థాపయామి పూజయామి అగ్నిందూతం వృణీమహేహోతారాం విశ్వవేదసం ॥ అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్ ॥ అగ్నింలోకపాలకమా ... మి । యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయజుహుతాహవిః యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః యమం లోకపాలకమా ...... మి ॥ మూషుణ

పరాశ్వరా నిర్ ఋతిర్గృహణావధీత్ । పతిష్టత్వృష్ట మూసహ నిర్ ఋతిం లోకపాలకమా... మి ॥ ఇమం మేవరుణ శ్రుధీహవమద్యాచ మృడయ । త్వామవస్యు రాచకే ॥ వరుణం లోకపాలక ... ... మి॥ తవవాయు వృతస్పతే త్వష్టుర్జామాతరద్భుత । ఆవాగ్ంస్యావృణీమహే వాయుంలోకపా ... ... మి ॥ సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వన్తమాశుమ్ ॥ సోమోవీరం కర్మణ్యం దదాతు । సాధన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం । పితుశ్శ్రవణం యోదదాశదస్మై ॥ కుబేరం లోకపాలకమా ... మి ॥ తమీశానం జగతస్తస్థుషస్పతిం ధియం జిన్వమవసే హూమహేవయం । పూషానోయథా వేదసామసద్వృధే రక్షితా పాయురదబ్ధస్స్వస్తయే ॥ ఈశానం లోకపాలకమా ... మి ॥ బ్రహ్మ దేవానాం ... రేభన్ ॥ బ్రహ్మాణమా ... మి ॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే ... హృదే । రుద్రమా ... మి । ఇదం విష్ణుర్వి ... విష్ణుః మి అచ్యుతమా ... అనంతమా ... మి ॥ గోవిందమా ... మి॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక సహిత గోవృషభ పూజాంకరిష్యే ॥ అథషోడశోపచారైరభ్యర్చ్య ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని అంధత్వ ... పైశాచికబాధా నివృత్తిద్వారా శాశ్వతరుద్రలోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృషోత్సర్జన హోమం కరిష్యే ॥ అథ హోమకర్తారం ఏకాదశ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్ ॥ తదఙ్గ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ శ్వేత తండులమాత్రేణ ప్రదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రం మంచేలం వాకల్పయిత్వా ॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య । శ్లో॥ ప్రాచీఃపూర్వాముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ । అథోదీచీ పురస్సంస్థంపశ్చిమారంభమాలిఖేత్ ॥ (ఇత్యుల్లిఖ్య) అవాక్కరోభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిముత్పన్నచ్యతే నోక్షణాత్తోయ శేషం । ప్రాక్ప్రోయమన్యన్ని దధాత్యుదగ్వా యథా బహిస్స్యాన్నశ్చపరిస్తరాణాం ॥ చరుగ్గ్శ్రపయిత్వా ॥ అభిఘార్య

ప్రాచీ ముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య ॥ అథగోమిథున
మభిమంత్ర్య ॥ శివస్త్వష్టరిహాగహి విభుః పోష ఉతత్మనాయజ్ఞేయజ్ఞే
ఉదవపిశం గరూపస్సుభరో వయోధాశ్శ్రుష్టీవీరో జాయతే ! దేవ
కామః ప్రజాంత్వష్టా విష్యతు నాభిమస్మే అథా దేవానాం మప్యేతు
పాథః ॥ ఓం భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ భూర్భువస్సు
వరోమ్ ॥ ఇత్యగ్ని మిద్ధ్వా ॥ ఓం చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపా
దా ద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో అస్యత్రిధా బద్ధో వృషభోరోరవీతిమహోదేవో
మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ ॥ సప్తహస్తశ్చతు శ్శృంగః ... జాతవేదసేనమః ॥
ఇతిప్రాగాద్యష్ట దిక్షుప్రదక్షిణ మక్షతాది భిరలంకృత్య ॥ అథప్రాగుద
గగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి ॥ దక్షిణానుత్తరాన్ కరోతి ఉత్తరాన్
కరోతి ఉత్తరానధరాన్ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్గ్స్తీర్య
ద్వం ద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి । దర్వ్యాజ్య స్థాల్యౌ ప్రోక్షణి
ప్రణీతే ఇధ్మస్రువావితి ॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ
పవిత్రే కురుతే । తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయచ్ఛినత్తి । నన
ఖేన అప ఉపస్పృశ్య । అద్భిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణీమవదాయ ।
ప్రోక్ష్య । తస్యామప ఆనీయ హస్తయో రంగుష్ఠోప కనిష్ఠి కాభ్యాము
దగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రి రుత్పూయాభిమంత్ర్య విస్రస్యేధ్మమ్
త్రిఃప్రోక్ష్య ॥ శేషముత్సృజ్య । తత్పాత్రం దక్షిణతో నిధాయ ।
తేపవిత్రే పూర్ణ పాత్రేనిధాయ । పూర్ణపాత్రమాదాయ। అపరేణాగ్నిం
పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆనీయ । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ । సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ।
పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా సమం ప్రాణైర్వృత్వా । ఉత్తరేణాగ్నిం
దర్భేషుసాదయిత్వా । దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య బ్రాహ్మణం దక్షిణతో
దర్భేషునిషాద్య । అస్మిన్ మోక్షవృషోత్సర్జన హోమకర్మణిత్వం బ్ర
హ్మాభవ బ్రహ్మణః ఇదమాసనం । సుఖాసనమ్ ॥ తేపవిత్రే ఆజ్య
పాత్రే నిధాయ । ఆజ్యస్థాలీమాదాయ । ఆజ్యంవిలాప్య అపరేణాగ్నిం
పవిత్రాంతర్హితా యామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య । ఉదీచోఽం

గారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాతృణేనా ఽథోగామిన్యా దీప్త్వాఽఽజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య । ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రత్యస్యాఽపఉపస్పృశ్య । చరుణాసహాత్రిః పర్యగ్నికృత్వా ఉదగుద్వాస్య । అంగారాన్ప్రత్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ । ప్రాగారభ్య ప్రాగేవసమాప్తిః । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ప్రక్షాళ్య ప్రాగగ్రమగ్నౌపవిత్రే అనుప్రహరతి స్రుక్స్రువావాదాయాగ్నౌ ప్రతితప్య । దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య ॥ పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । నిధాయ । దర్భానద్భిస్సగ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । ఇధ్మమాదాయ పరిధీన్పరిధాతి । స్థవిష్ఠం పశ్చాత్ ॥ దక్షిణతోఽణీయాగ్ం సంద్రీఘమ్ । అణిష్ఠగ్ం హ్రస్వముత్తరతః । ఉదగగ్రం మధ్యమమ్ । ప్రాగగ్రావితరౌ ! మధ్యమ పరిధి ముపస్పృశ్య । పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వేఆఘార సమిధా వాదధాతి । అగ్నిం పరిషిచ్య ॥

అదితేఽనుమన్యస్వ ప్రసువ। ఇధ్మలంకృత్య।స్వయమలంకృత్య బ్రహ్మాణమలంకృత్య । ఇధ్మమభిఘార్య ॥ చత్వారిశృంగా ఆవివేశ అస్మిన్మోక్షవృషోత్సర్జనహోమే ఇధ్మమాధాస్యే ॥ అధత్స్వ । ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ । అఘారావాఘారయతి దర్వ్యపూర్ణమాసవత్తూష్ణిమ్ ।. ఉత్తరదర్వీమాదాయ ॥ వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్ (జుహుయాత్) ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇత్యుక్త్వా ॥ ప్రథమద్వ మాదాయ । నైఋత్యాదీశానాంతాం (జుహుయాత్) ఇంద్రాయేదం నమమ ఇత్యుక్త్వాఏకంద్వే త్రీణిచత్వారి ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా అథాజ్య భాగౌస్రుచాజుహోతి ।

అగ్నయేస్వాహా ॥ ఉత్తరార్థ పూర్వార్థే అగ్నయఇదం నమమ ॥ ఏకం ద్వేత్రీణిచత్వారి ॥ సోమాయస్వాహా ॥ దక్షిణార్ధ పూర్వార్థే సోమాయేదం నమమ ॥ అగ్నయేస్వాహా ॥ మధ్యే ఆగ్నయ ఇదం నమమ ॥

అథసౌపర్ణాది కృతేనశంఖం చక్రం నిధాయ ॥ సంపూజ్య ॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య ॥ చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ । అభిఘార్య । హవిః ప్రత్య ... వాకేన దశాహుతీర్జుహోతి ॥ మహా

భార్యాత్తో అభివాతూప్రాణ్ణస్వాతి రోపధీ రావిశంతామ్ ॥ పివస్వాతీ
ర్జివ్రవన్యా బంత్స్యానాము పస్వతేపుర్ర మృడప్వాహా॥ ఇతి హుత్వా॥
రుద్రాయమృడాయేదం నమమ ॥ పునస్స్రిచ్యాప స్త్రీర్య ॥ చరుమాధ్యా
ద్విపదాయ । అభిఘార్య ॥ హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ యాస్సరూపా
విరూపా ఏకరూపా యాసామగ్ని రిష్ట్యానామానివేద । యాఅంగిరస
స్తపసే హచక్రుస్తాభ్యః పర్జన్య మహిశర్మయచ్ఛస్వాహా ॥ పర్జన్యాయే
దం నమమ ॥ పునస్స్రిచ్యాప ... యతి ॥ యాదేవేషు తనువమైర
యంతయసాగ్ం సోమోవిశ్వారూపాణి వేద । తాఅస్మభ్యం పయసా
పిన్వమానాః ప్రజావతీరింద్ర గోష్ఠేరి రీహిస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం
నమమ । పునస్స్రిచ్యాప ... యతి ॥ ప్రజాపతిర్మహ్యామేతార రాణో
విశ్వైర్దేవైః పితృభిస్సం విదానః । శివాస్స తీరుపనో గోష్ఠమాగస్తాసాం
వయం ప్రజయాసగ్ం సదేమస్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥
పునస్స్రిచ్యాప స్త్రీర్య ... ఘారయతి । ఇహధృతిస్వాహా ॥ ధృత్యా
ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రిచ్యాప ... తి । ఇహ విధృతి స్వాహా ॥ విధృ
త్యా ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రిచ్యా ... తి ॥ ఇహరంతిస్వాహా ॥ రం
త్యాఇదం నమమ ॥ పునస్స్రిచ్యా ... యతి । ఇహరమతిస్వాహా॥
రమత్యా ఇదం నమమ ॥ పునస్స్రిచ్య ... ॥ మహీమూషు మాత
రగ్ం సువ్రతానా మృతస్య పత్నీ మవసేహువేమ । తువిక్షత్రా మం
[illegible] ముహూచీగ్ం సుశర్మాణ మదితిగ్ం సుప్రణీతిగ్ స్వాహా ॥ ఖదిత్యై
[illegible] తాయా [illegible] నమమ ॥ పునస్స్రిచ్యా ... రతి ॥ (అత్రైవ
హవిః [illegible] ఘనానాం [illegible] సూత్రామాణాం పంధీనీం [illegible]

మనాగసమస్రివంత్రీ మారుహేమాస్వస్యే స్వాహా॥ అదిత్యాయే దంనమమ॥ ఉత్తరార్ధాత్స కృత్స్విష్టకృతేవదాయ। ద్విరభిఘార్య॥ సహావిః ప్రిత్యభిఘారయతి ఆగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్ట కృత ఇదం సమమ॥ సమిధమిధ్మసన్నహస్నంచాద్భిః ప్రక్షాళ్య అగ్నౌ ప్రిహరతి॥ రుద్రాయ తంతి చరాయేదం నమమ॥ అస్యకర్మణః హో మప్రితిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రివేణాజ్య మాదాయ॥

అథ జయాదిహోమః

జయాదిహోమః ఓంచిత్తంచ స్వాహా॥ చిత్తాయేదం నమమ॥ చిత్తిశ్చ స్వాహా॥ చిత్త్యాఇదం సమమ॥ ఆకూతంచ స్వాహా॥ ఆకూతాయేదం సమమ॥ ఆకూతిశ్చస్వాహా॥ ఆకూత్యా ఇదం నమమ॥ విజ్ఞాతంచ స్వాహా॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ॥ విజ్ఞానంచస్వాహా॥విజ్ఞానాయేదం నమమ॥ మనశ్చ స్వాహా॥ మనసఇదం నమమ॥ శక్వరీశ్చ స్వాహా॥ శక్వరీభ్య ఇదం నమమ॥ దర్శశ్చ స్వాహా॥ దర్శాయేదం వమమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమాసాయేదం నమమ॥ బృహచ్చ స్వాహా॥ బృహత ఇదం సమమ॥ రథంతరంచ స్వాహా॥ రథంతరాయేదం సమమ॥ ప్రిజాపతిర్జయా నిందారియవృష్ణే పారియచ్ఛదుగ్రిః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశస్స మసమంతసర్వాస్స ఉగ్రస్స హింహవ్యో బభూవ స్వాహా॥ ప్రిజాపతయ ఇదం నమమ॥ అగ్నిర్భూతానా మధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రిహ్మ స్సస్మిక్ష త్రిస్యామాశిష్య స్యాంపురో ధాయా మస్మిన్కర్మన్న స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥

అగ్నయేభూతా నామధిపతయ ఇదం నమమ ॥ ఇంద్రోజేష్ఠానా మధి పతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్యస్మిన్క్ష త్రేస్యామాశిష్య స్యాంపురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ జ్యేష్ఠానామధి పతయ ఇదంనమమ ॥ యమః పృధీ వ్యాధిపతిస్సమా వత్వస్మిన్ ... ... స్వాహా ॥ యమాయ పృధివ్యధి పతయ ఇదం నమమ ॥ వాయురంతరిక్షస్యాధి పతిస్స ... స్వాహా ॥ వాయవేఅంతరిక్షస్యాధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సూర్యోదివోధి పతిస్సమా .... . స్వాహా ॥ సూర్యాయది వోధి పతయ ఇదం నమమ ॥ చంద్రమానక్షత్రాణా మధిపతిస్స ... ... స్వాహా ॥ చంద్రమ సేనక్షత్రాణామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణోధిపతిస్సమా ... స్వాహా ॥ బృహస్పతయే బ్రహ్మణోధిపతయ ఇదం నమమ ॥ మిత్రస్సత్యానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ మిత్రాయసత్యా నామధిపతయ ఇదంనమమ వరుణో పామధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ వరుణాయా పామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సముద్రస్స్రోత్యానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సముద్రాయ స్రోత్యానా మధిపతయ ఇదం నమమ ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధీపతి సమావత్వస్మిన్ ... స్వాహా ॥ అన్నాయ సామ్రాజ్యానా మధి పతియ ఇదం నమమ ॥ సోమ ఓషధీనామధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సోమాయౌషధీనామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ సవితా ప్రసవానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ సవిత్రే ప్రసవానా మధీపతయ ఇదం నమమ ॥ రుద్రః పశూనామధి పతిస్స ... స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనామధి పతయ

స్వాహా ॥ త్వష్ట్రే రూపాణామధి పతయ ఇదం నమమ ॥ విష్ణుః పర్వతానా మధిపతిస్స ... స్వాహా ॥ విష్ణవే పర్వతానా మధి పతయ ఇదం నమమ ॥ మరుతో గణానా మధిపతయ స్తేమావంత్వ ... స్వాహా ॥ మరుద్భ్యః గణానామధిపతిభ్య ఇదం నమమ । పితరః పితామహాః పరే వరేతతా త్తతా మహా ఇహామావత । అస్మిన్ ... ... స్వాహా ॥ పిత్రాదిభ్యో దేవేభ్య ఇదం నమమ ॥ (ఇతి కేచిత్) మంత్రోక్త దేవతాభ్య ఇదం నమమ ఇతి కేచిత్ (జీవపితృకశ్చేత్ ॥ తండ్రి జీవించి యుండిన నీ మంత్రము (జెప్పవలయును) పితామహాఅవరేతతామహా ఇహామావత ... స్వాహా ॥ పితామహేభ్యోఽవరేభ్యస్తతామహేభ్య ఇదం నమమ । (పితామహోజీవతిచేత్) (పితామహుడుజీవించియుండిన నీమంత్రముఁ జెప్పవలయును) పితరః పరేతతా ఇహామావత॥ అస్మిన్ స్వాహా ॥ పితృభ్యః పరేభ్యస్తతేభ్య ఇదం నమమ ॥ పితృపితామహయోర్జీవతో స్సతోర్జపపవకర్తవ్యః తండ్రియు తాతయు జీవించి యున్న యెడల పైచెప్పిన మంత్రమును జపము మాత్రము చేయవలయును అనగా నాజ్య హోమము గూడదనుటఅపడఉపస్పృశ్య । ఋతాషాడృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్తస్యౌష ధయోఽప్సరస ఊర్జోనామసఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతుతస్మై స్వాహా॥ ఋతాసాహేఋతధామ్నే అగ్నయేగంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్య స్స్వాహా ॥ ఓషధిభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం నమమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యోగంధర్వ స్తస్య మరీచ యోప్సరసఆయువోనామ సయిదం ... స్వాహా ॥ సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్యఆయుభ్య ఇదం నమమ ॥ సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చంద్ర మాగంధర్వస్త

స్యనక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ స ఇదం ... స్వాహా। సుషు
మ్ణాయ సూర్యరశ్మయే చంద్రమసే గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్య
స్వాహా ॥ నక్షత్రేభ్యోఽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం నమమ భుజ్యుస్సు
పర్ణో యజ్ఞో గంధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరసస్తవా నామ స ఇదం ...
స్వాహా ॥ భుజ్యవే సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥
తాభ్యస్స్వాహా ॥ దక్షిణాభ్యో అప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదం నమమ।
ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధర్వస్తస్యర్ఖ్సామాన్యప్సరసో వహ్న
యో నామ స యిదం ... స్వాహా। ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే
గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఋక్సామేభ్యో అప్సరే
భ్యో వహ్నిభ్య ఇదం సమమ ॥ ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వ
స్తస్యాపో అప్సరసో ముదా నామ స ఇదం స్వాహా ॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్య
చసే వాతాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ అద్భ్యోఽప్స
రోభ్య ముదాభ్య ఇదం సమమ ॥ భువనస్య పతే యస్యత ఉపరి గృహా
యిహా చ ! సనో రాస్వాజ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్స
రీణాగ్ స్వస్తిగ్ స్వాహా ॥ భువనస్య పతయ ఇదం నమమ ॥ పరమేష్ఠ్యధి
పతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య విశ్వమప్సరసో భువో నామ స ఇదం .....
స్వాహా ॥ పరమేష్ఠినేధిపతయే మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ ॥
తాభ్యస్స్వాహా ॥ విశ్వస్మాభ్యో అప్సరోభ్యో భూభ్య ఇదం నమమ ॥
సుక్షితిస్సుభూతిర్భద్రకృత్సువర్వాన్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతో
ప్సరసో ఋచో నామ స ఇదం ... స్వాహా ॥ సుక్షితయే సుభూతయే
భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ గంధర్వాయేదం సమమ ॥ తాభ్య

రమృడ్ఢయో మృత్యుర్గంధర్వ స్తస్యప్రజా అప్సరసో భీరువో నామనఇద
...స్వాహా। దూరేహేతయే అమృడయాయమృత్యవే గంధర్వాయేద
నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా । ప్రజాభ్యోప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదంనమమ
చారుఃకృపణకాసీ కామోగంధర్వస్తస్యాథయోప్సరసశ్శోచయంతీర్నా
మసఇదం...స్వాహా । చారవేకృపణ కాశినేకామాయ గంధర్వాయేద
నమమ । తాభ్యస్స్వాహా । ఆదిభ్యోప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇద
నమమ ॥ సనోభువనస్య పతేయస్యత ఉపరిగృహాఇహచ । ఉరుబ్రహ్మ
ణేస్మైక్షత్రాయ మహిశర్మయచ్ఛస్వాహా। భువనస్యపతయేబ్రహ్మ
ఇదంనమమ । ప్రజాపతేనత్వదేతాన్యన్యో విశ్వాజాతానిపరితాబభూవ
యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామ పతయోరయీణా
ప్రజాపతయఇదం। భూస్స్వాహా। అగ్నయఇదం భువస్స్వాహావాయవఇ
నమమ । సువస్స్వాహా । సూర్యాయేదంనమమ । యదస్యకర్మణోత్య
రిచంయద్వాన్యూనమిహాకరమ్ । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాం త్సర్వ
స్విష్టగ్ంసుహుతంకరోతుస్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం నమమ
మధ్యమపరిధింప్రహృత్య । ఇతరాయుగపత్ప్రహరన్ । ఉత్తరార్థస
గ్రమంగారేష్వాపోహతి (పరధీనభిమంత్ర్య) ఆగారసమిథౌ ప్రహర
దర్వ్యామితరదర్వ్యాగ్రమవధాయసగ్గ్ స్రావేణాభిజుహోతి । స్వాహా
వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్గ్ స్రావభాగేభ్య ఇదంనమమ। అ
స్మిన్కృతేకర్మణ్యజ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోషనిర్హరణార్థ మనాజ్ఞాతత్రయం
కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో
అగ్నఇతిస్వరాక్షరపదన్యూనవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భి రతి
జ్ఞియమలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదండిష్ణు స్త్ర్యంబకమితిబుద్ధిజోద్భవ
యశ్చిత్తార్థంయద్విద్వాగ్ంసేతి స్కన్నాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థ మసా
ద్యారితిమిందాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం యన్మఆత్మన ఇతిసమస్తభర

ద్యుపద్రవ దోషనిర్హరణార్థం పునరగ్నిశ్చక్షురితి । అగ్న్యుపఘాతప్రా
యశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యా ఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరి
త్యేతైర్మంత్రై రాజ్యాహుతీర్హోష్యామి। (ఇతిసంకల్ప్య) అనాజ్ఞాతంయ
దాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు । అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ం హివేత్థ
యథాతథగ్గ్ స్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ। పురుషసమ్మితో యజ్ఞో
యజ్ఞః । పురుషసమ్మితః । అగ్నేతదశ్యకల్పయత్వగ్ హివేత్థయథాతథగ్
స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం నమమ । యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానయ
జ్ఞస్యమన్వతేమర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం
ఋతుశోయజాతిస్వాహా । అగ్నయ ఇదంనమమ । త్వన్నో అగ్నేవరు
ణస్యవిద్వాన్ దేవస్య హేడోపయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శో
శుచానోవిశ్వాద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యా
మిదంనమమ॥

సత్వన్నోఅగ్నేవమోభవోతీనేదిష్ఠోఅస్యాఉషసోవ్యుష్టౌ।అవయ
క్ష్వణోవరుణగ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ం సుహవోనఏధిస్వాహా । అగ్ని
వరుణాభ్యామిదంనమమ । అభూర్గృభిదంతోనఊసమావ్యా యయహారి
వోవర్ధమానః । యదాస్తోతృభ్యోమహిగోత్రారుజాసిభూయిష్ఠభాజో
అధతేస్యామస్వాహా । ఇంద్రాయహారివతఇదంనమమ। ఇదంవిష్ణుర్విచ
క్రమేత్రేధానిదధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ంసురేస్వాహా। విష్ణవఇదం
నమమ। త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనం ఉర్వారుకమివబం
ధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా । త్ర్యంబకాయే దంనమ
మ। యద్విద్వాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః అగ్ని

ర్మాతస్మా దేవసశ్రద్ధా దేవీచముంచతాగ్ స్వాహా । అగ్నయే శ్రద్ధాదే వ్యాఇదంనమమ। అస్మాఽద్యౌ పృథివీమస్మా వృషభోయువాగాః స్మిన్నమావిశ్వాభువనాస్మిన్నోయజ్ఞఃప్రజనయతు। అస్మాఽజనిప్రాబని। అస్మాన్నాజ్జాయతేవృషా। స్మాన్నాత్ప్రజనిషీ మహిస్వాహా । స్మాన్నా దిభ్యోదేవతాభ్యఇదంనమమ । యస్మాఆత్మనోమిందా భూదగ్నిస్తత్పు నరాహాజ్జాతవేదావిచర్షణిః స్వాహా।మిందాదిభ్యో దేవతాభ్యఇదంనమ। పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పునరిందోబృహస్పతిః। పునర్మేఅశ్వినాయువంచ క్షురాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా । అగ్నీంద్రబృహస్పత్యాఽశ్విభ్యఇదంనమమ పునస్త్వాదిత్యారుద్రావసవస్సమింధతాంపునర్బ్రహ్మాణోవసునీథయజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువోవర్ధయస్వసత్యాస్సంతుయజమానస్య కామాస్స్వాహా। అగ్నయేవసునీథాయేదంనమమ । ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదంనమమ । (శ్రీ)విష్ణవేస్వాహా। విష్ణవేపరమాత్మన ఇదం నమమ । ద్వాదశగృహీతే నాజ్యేనస్రుచంపూరయిత్వా। సప్తతేఅగ్నే సమిధః . ఘృతేనస్వాహా । అగ్నయేసప్తహోత్ర ఇదంనమమ పూర్ణా హుతిః । పూర్ణాహుతిముత్తమాంజుహోతి । సర్వంవై పూర్ణాహుతిః సర్వమేవాప్నోతిఅథోఇయంవై పూర్ణాహుతిః। అస్యామేవప్రతితిష్ఠతి । వసోర్ధారాంజుహోతివసోర్మేధారాసదితివాఏషాహూయతేఘృతస్యవాఏ నమేషాధారాముష్మిన్లోకేపిన్వమానోపతిష్ఠతఆజ్యేనజుహోతితేజోవా ఆజ్యంతేజోవసోర్ధారాతేజసైవాస్మైతేజోవరుంధేథోకామావై వసోర్ధా రాకామానేవావరుంధే। ఇతిపూర్ణాహుతింజుహుయాత్ ॥ పూర్ణాహుతి

ముహూర్తస్సుముహూర్తోస్త్విత్యనుగృహ్ణంతు। సుముహూర్తోస్తు। అస్మిన్కర్మణి యజుర్భేష పాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదంనమమ। హస్తంపత్రిష్ఠాశ్య। అమితతోః పాణానాయమ్య। విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః। ఏతావత్పర్యంతంనానాపరికా...ర్థం సర్వపాయశ్చిత్తంకరిష్యే। ఓం బూర్భువస్స్వాహా। ప్రజాపతయఇదంనమమ। అద్దితేన్వమగ్గ్స్థా॥...పాసావీః।ప్రణీతాస్వపఅనీయ।సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం సనిం మేధామయాసిషం స్వాహా। సనిమేధాభ్యామ్... మామే రక్షేహాః। (ఇత్యభిమంత్ర్య) అథమార్జనమ్। యేవ దేవాః పవిత్రేణ... మార్జయంతామ్॥ సముద్రంవః ప్రహిణోమిస్వాం యోనిమపిగచ్ఛత... కృతో తిష్ఠతి। అక్షతాం... బ్రహ్మాణంపూజయామి॥ జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే... నమమ॥

అథరుద్రకలశపూజా. అథవృషభన్యాసః

రుద్రకలశంస్థాప్య॥ అస్మిన్కలశేరుద్రమావాహయామీతి షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య। కద్రుద్రాయప్రచేతసే...హృదే। రుద్రమావాహయామి। ఇత్యావాహ్య।

అథవృషభన్యాసః । ఇషేత్వేతి మూర్ధని । ఇషేత్వోర్జేత్వావాయ...పశూన్పాహి। మూర్ధ్నే నమః । తద్విష్ణోరితిశంఖాంకే। తద్విష్ణోః...రాతతం। శంఖాంకే। ఉదుత్యంజాత వేదసమితిచక్రాంకే। ఉదుత్యంజాత...సూర్యం। చక్రాంకే। సహస్రశీర్షేతిలలాటే । సహస్రశీ...గులం । లలాటే, అతోదేవాఇతీనేత్రయోః అతోదేవా...ధామభిః। నేత్రయోః మర్మాణితఇతినాసికాయాం। మర్మాణితే వర్మభిః మంతుదేవాః। నాసికాయాం। విష్ణుముఖాఇతిముఖే । విష్ణుముఖావై దేవాశ్ఛందోభిః మా...శర్మయచ్ఛతు । ముఖే । ఓజోసీతిగ్రీవం ఓజోసి సహోసిబలమసిభ్రాజోసి దేవానా...సర్వాయుః। ఏవంగ్రీవం। మర్మాణి

తఇతి బాహుమధ్యతః మర్మాణి తేవర్మభిః ... మనుమదాతు దేవాః। సమిధాగ్నిందువస్యత ఇతి బాహ్వోః సమిధాగ్నిందువస్యత ఘృతైర్బోధయతాతిథిం। అస్మిన్ హవ్యాజుహోతన। బాహ్వోః। ఇదం విష్ణురితిహృదయే। ఇదంవిష్ణుర్వి ... సురే। హృదయే॥ నాభిర్మే చిత్తంవిజ్ఞానమితినాభిం నాభిర్మేచిత్తంవిజ్ఞానం వాయుర్మేపచతిర్భసత్ ॥ నాభిం। ఆపాంతమన్యురితికటిం। ఆపాంతమన్యు స్తృ... ప్రతిమానానిదేభుః। కటిం ॥ ఊరోర్వోజఇత్యూరుం। ఊరోర్వోజోర్రష్టామామాహింగ్ సీః॥ఇత్యూరుం। చిత్రంజేవా నామితిజంఘయోః। చిత్రిందేవానా... స్తుష్కృః జంఘయోః। ఇమం మేవరుణేతి జాన్వోః।ఇమం మేవరుణ .. రాచకే। జాన్వోః శక్షోహణమితి స్థే। రక్షోహణం వాజినమాజిఘర్మి ... వాసరేషః పాతునక్తం। ప్రదే॥ విష్ణోరరాటమసీతిపృష్ఠే। విష్ణోరరాటమసి విష్ణోపృష్ఠమసి ... విష్ణవే త్వా॥ పృష్ఠే। వరుణస్యవిరాట్ ఇతిలింగే తరుణస్యవిరాట్। యజ్ఞస్యపజ్ఞిః। ప్రజాపతేరనుమతిః। మిత్రస్య శ్రద్ధా। లింగే। త్రిపాదూర్ధ్వమితిఉదరే। త్రిపాదూర్ధ్వ ..... శనేఅభి। ఉదరేషు। ఏతావానస్యమహిమా...మృతందివి। ఇతిపుచ్ఛే। ఏవంస్పృష్ట్వా। నమస్కుర్యాత్ ॥

గోవృషభ వివాహప్రయోగః.

గృహస్య ప్రాగ్భాగే యూపస్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య అలంకృత్య అథగణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం కృత్వా। ఏవంగుణ ... పుణ్యతిథౌ లోకసంరక్షణ సిద్ధ్యర్థం రక్షాబంధనంకరిష్యే। రక్షాబంధనపూజాం చకృత్వా। శ్లో॥ బధ్నామిదక్షిణేపాదే నవసూత్రం చకంకణం। లోకరక్ష

ణసిద్ధ్యర్థం వృషభస్యసుఖప్రదమ్। రక్షాబంధనముహూ... అస్తు । తతః యజ్ఞోపవీతధారణంకృత్వా । దక్షిణ తాంబూలాదికం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ । అథవత్సతరీశ్చ రక్షాబంధనమ్॥ శ్లో॥ బధ్నామి వామపాదేతు। పంచసూత్రంచకంకణం। లోకరక్షణసిద్ధ్యర్థం। మమాభీష్ట ప్రదో భవ। ఇతిబధ్నీయాత్। అథబ్రాహ్మణాయ తాంబూలాది కందద్యాత్। ఏవం...ప్రీత్యర్థం లోకసంరక్షణసిద్ధ్యర్థం ఇమంవృషభం శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపేణ మధుపర్కేణపూజయిష్యే । రాష్ట్రభృదస్యాచార్యా సంది మాత్వద్యోషం.. ఆపః। పాణ్యాక్షతిదాతా ప్రాహ। ఉత్తరయాభిమంత్ర్య అపః పాదావనేజనీ ద్విషంతంనాశయంతుమే అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసానిః లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్య వృషభస్య ఇదమాసనం ఇదం పాద్యం॥ శ్లో! నమోస్త్వనంతా...యనమః॥ గంధాదిభిరలంకృత్యః అథ వత్సతరీదానం। ఏవంగుణ ర్థంమమపితుః శాశ్వతపుణ్యలోకావాప్త్యర్థం సర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం వత్సతరీదానంకరిష్యే। అత్ర మహాసంకల్పంపఠిత్వా। (ఇచ్చట చెప్పవలసిన మహాసంకల్పము ప్రత్యేక గ్రంథముగా ముద్రించినాను. చూడగలరు.) అస్య శ్రీమదాదినారాయణస్య...సపురభేయగోత్రోత్పన్నస్య ప్రజాపతేః నప్త్రే॥ కాశ్యపపౌత్రాయ। ధర్మపుత్రాయ లక్ష్మీనారాయణస్వరూప వృషభాయవరాయ॥ చతుస్సాగరపర...సపురభేయగోత్రోద్భవగంగాయాః నప్త్రీం। యమునాయాః పౌత్రీం। సరస్వత్యాః పుత్రీం। జమాంవత్సతరీం ధర్మప్రజాసంతానార్థం హేవృషభరాజ వత్సతరీదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే సమమ దేవస్యత్వా...గృహ్ణామి। రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే రుద్రాయగామ్ తేనామృతత్వమశ్యామ్.. ప్రతిగృహ్ణాతు ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్। అనేనవత్సతరీదానేన శ్రీ పరమేశ్వరః ప్రీయతామ్ । తతోలగ్నాష్టక మూర్ధ్నికాదీన్పఠేత్। స్వస్త్యష్టోత్తీతి సహస్రాణాంద్విజముఖైవత్యానామ్...సుప్రీతాస్సుముహూర్తా...భవంతు । అథ మాంగల్యధారణమ్ ఏవంగుణ...లోకసంరక్షణార్థం మాంగల్యపూజాం కరిష్యే। మాంగల్యసూత్రాగ్రంసంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ మాంగల్యతంతునా

నేన| లోకరక్షణహేతునా | కంఠేబధ్నామిసుభగే పూర్ణాఽష్టైశ్వర్య వర్ధని|వత్సతరీగళే మంగళసూత్రంబధ్వా| మాంగల్యధా...అస్తు| తూష్ణీంఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్॥...భక్తవ్రజా మేకామ స్సమృధ్యతామ్| ద్వితీయపర్యాయే దేవాదిపశవో మేకామ స్సమృద్ధ్యతామ్॥ తృతీయపర్యాయే యజ్ఞో మేకామ స్సమృద్ధ్యతామ్ తూష్ణీం చతుర్థపర్యాయేజగత్ప్రియో మేకామ స్సమృద్ధ్యతామ్| అథగోవృషభమార్జనమ్॥ ఏవంగుణ...ర్థం వృషభమార్జనార్థం ఋత్విగ్వరణంకరిష్యే॥ ఏకాదశ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ | అత్రిఋత్విగ్వరణందత్వా| పూర్ణపాత్రోదకేనవా గోవృషభ మభిషిచ్య| ఆపోహిష్ఠామ – ఆపోజనయథాచనః| హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయ| పావకా—బలమోజోనిధత్త| ఇతిచతసృభిః పవమానస్సుస్సువర్జనః—జాతావేదామోర్జయంత్యాపునాతు ఓం నమస్తేరుద్రమన్యవ...తంవ్రోజం భేదధామి| అగ్నావిష్ణూసజోషసే ... శోభాయైపితరోనుమదంతు| తచ్ఛంయో—శాంతిః| సహస్ర—సర్వాం మనిషాణ తచ్ఛంయో.. శాంతిః॥ సహస్రశీర్షం దేవం, , , స్వరాట్| ఇత్యేతైర్మంత్రైః మార్జయిత్వా॥ వృషభంవత్సాంచషోడ శోపచారైరభ్యర్చ్యగాముపస్థావంకర్తవ్యం॥ ఏవం ... ర్థం గోవృషభ పూజాంకరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ అథాగ్నేః గోవృషభ ప్రదక్షిణం కారయిత్వా॥

అథగోమిథునోపస్థానమ్.

ప్రభాజమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ స్థానే స్వతేజసాభాని॥వ్యవదాతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం స్థానేస్వతేజసాభాని॥ వాసుకివైద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ంస్థానే స్వతేజసాభాని॥ రజతానాగ్—భాని॥ పురుషాణాగ్ం—భాని॥ శ్యామానాగ్ం—భాని॥ కపిలానాగ్ం—భాని॥ అతిలోహినాగ్ం...భాని॥ ఊర్ధ్వానాగ్ం—భాని॥ అవపత్నతానాగ్ం ...

భాని॥ వైద్యుతానాగ్ం—భాని॥ అశ్వతో॒స్పష్ఠాసం॥ ప్రిభాజమానీ నాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానేస్వజతేజసాభాని॥ వ్యవదాతీనాగ్ం—భాని॥ వాసుకివైద్యుతీనాగ్ం . . . భాని॥ రజతానాగ్ం రుద్రా—భాని॥ పరు షాణాగ్ం రుద్రాణీ . . . భాని॥ శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీ . . భాని॥ కపిలానా . . . రుద్రాణీ—భాని॥ అతిలోహితానాగ్ం రుద్రాణీ . . . భాని॥ ఊర్ధ్వానాగ్ం రుద్రాణీ—భాని॥ అవపతంతీనాగ్ం రుద్రా— భాని॥ వైద్యుతీనాగ్ంరుద్రాణీ . . భాని॥ ఓం భూర్భువస్సువః। రూపా ణివో॒మిథునం మానో॒మిథునగ్ం రీఢ్వం॥ అగ్నేః గోమిథునప్రదక్షిణం॥ తుభ్యమగ్రేపర్యవహన్తూర్యాంవహతునాసహ। పునః పతిభ్యోజాయం దాఅగ్నే ప్రజయాసహ । పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషాసహవర్చసా దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సుపతుశరదశ్శతమ్ । విశ్వాఉతత్వయావయంధా రాఉదన్యాఇవ । అతిగాహేమహిద్విషః। ఇతిగోప్రభమగ్నింప్రద

గోసూక్తజపమ్.

క్షిణంకారయిత్వా। గోసూక్తజపః॥ ఆగావో అగ్మన్నుతభద్రమక్రన్ సీదంతుగోష్ఠేరణయంత్వస్మే॥ ప్రజావతీః పురురూపా ఇహస్యుః। ఇం ద్రాయపూర్వీరుషసోదుహానా ఇంద్రోయజ్వనః పృణతేచశిక్షతి। ఉపె ద్దదాతినస్వంముషాయతి। భూయోభూయోరయిమిదస్యవర్ధయన్।అభి న్నే ఖిల్యేనిదధాతిదేవయుం। నతానశంతినతాక్ అర్వా। గావోభగోగావ ఇంద్రోమెఅచ్ఛాత్॥ గావస్సోమస్య ప్రథమస్యభక్షః। ఇమాయాగా వస్సజనాసఇంద్రః। ఇచ్ఛామీద్ధృదామనసాచిదింద్రం।యూయంగావో మెదయథాకృశంచిత్।అశ్రీలం చిత్కృణుథాసుప్రతీకం ॥భద్రంగృహంకృ ణుథభద్రవాచః। బృహద్వోవయఉచ్యతే సభాసు ప్రజావతీస్సూయ

వసగ్ందిశంతీః। శుద్ధాఅపస్సుప్రపాణేపిబంతీః।మావస్తేనఈశతమాఘశ
గ్ంసః। పరివోహేతీరుద్రస్యవృంజ్యాత్॥ ఉపైదముపసర్చనం।ఆసుగోషూ
పపృచ్యతాం। ఉపర్షభస్య రేతసి। ఉపేంద్ర తవవీర్యే॥ఇమారుద్రాయ
స్థిరధన్వనే గిరః క్షిప్రేషవేదేవాయ స్వధామ్నే। అషాఢాయ సహమానా
యమీఢుషే। తిగ్మాయుధాయ భరతాశృణోతుః। త్వాదత్తేభీరుద్రశంత
మేభిః।శతగ్ంహిమాఅశీయభేషజేభిః వ్యస్మద్ద్వేషోవితరంవ్యగ్ంహోవ్యమీ
వాగ్ంశ్చాతయస్వావిషూచీః। అర్హన్బిభర్షిషూసస్తోకే। అతేపితర్మరుతా
గ్ంసుమ్నమేతు। మానస్సూర్యస్య సందృశోయుయోథాః। అభినో
వీరో అర్వతిక్షమేత। ప్రజాయేమహి రుద్రప్రజాభిః॥ ఏవాంబభ్రో వృ
షభచేకితానయథా। దేవనహృణీషేనహగ్ం సిహవనశ్రూర్నో రుద్రేహ
బోధిబృహద్వదేమవిదథేసువీరాః। పరిణోరుద్రస్యహేతిస్తుహిశ్రుతం।
మీఢుష్టమారన్నిభర్షి। త్వమగ్నేరుద్రఆవోరాజానమ్॥ (ఇతిగోసూ
క్తం జపిత్వా॥

అథముద్రణమ్ (అనగా అచ్చువేయుట)

అగ్నేః పూర్వతః వస్త్రతండులోపరి శంఖచక్రేనిధాయ సంపూజ్య॥ సమస్కుర్యాత్ । అథముద్రణమ్॥ అగ్నౌ శంఖచక్రేనిధాయ॥ అగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ చక్రముద్రిణ పశ్చాద్వామే శంఖముద్రేణవాంకయిత్వా॥

అథమంత్రపఠనమ్॥ ఏతంయువానం పరివోదదామి తేనక్రీడంతీ
శ్చరతప్రియేణ। మాసశ్శాప్త జనుషా సుభాగారాయస్పోషేణసమిషామ
దేమ ॥౧॥ నమోమహిమ్న ఉతచక్షుషేతే మరుతాంపితస్తదహం గృణా
మి। అనుమన్యస్వసుయజాయజామజుష్టం దేవానామిదమస్తుహవ్యమ్॥౨॥
దేవానామేషఉపనాహఆసీదపాంగర్భ ఓషధీషువ్యక్తః। సోమస్యద్రప్స

మవృణీత పూషా । బృహస్పతిరభవత్తదేషామ్ ॥ ౩ ॥ పితా వత్సానాం
పతిరఘ్నియానామథో పితా మహతాం గర్గరాణామ్ । వత్సో జరాయు ప్ర
తిధుక్పీయూష ఆమిక్షా మస్తు ఘృతమస్య రేతః ॥ ౪ ॥ త్వాం గావోఽవృణ
త రాజ్యాయ త్వాగ్ం హవంత మరుతస్స్వర్కాః ॥ వర్ష్మన్ క్షత్రస్య కకుభి శిశ్రి
యాణస్తతో న ఉగ్రో విభజా వసూని ॥ ౫ ॥ వ్యృద్ధేన వా ఏష పశునా యజతే
యస్మై తాని న క్రియంత ఏవ హత్వై సమృద్ధేన యజతే యస్యైతాని క్రియం
తే ॥ ౬ ॥ ఇతి షణ్మంత్రాన్ జపిత్వా । హే వృషభరాజ ప్రాగ్దేశం గత్వా
ప్రాక్పర్వతేషు తృణాని జగ్ధ్వా (ఖాదిత్వా) ప్రాక్సముద్రోదకం పీత్వా । తత్ర
త్యగవాం పతిర్భూత్వా । దేవబ్రాహ్మణ క్షేత్రాణి పరిహృత్య యథేష్టం
విహర ॥ హే వృషభరాజన్ దక్షిణదేశం గత్వా...విహర । హే వృషభ
రాజన్ పశ్చిమదేశం గత్వా...విహర ॥ హే వృషభరాజన్ ఉత్తరదేశం గ
త్వా విహర । ఇతి పఠిత్వా । చతుర్దిక్షు సాక్షతోదకం త్యజేత్ ॥ అద్య
పూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ యజమానస్య పితరం ... గోత్రం ...
శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్య త్వయా కృతేన మరణదినాదారభ్య ఏకాదశా
హని కర్తవ్య అంధత్వ . . పైశాచికబాధానివృత్త్యర్థం రుద్రలోకావా
ప్త్యర్థం మోక్షవృషోత్సర్జనేన పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేత
స్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశాహని అంధత్వ — పైశాచికబాధా నివృ
త్తిద్వారా శాశ్వతరుద్రలోకావాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥
శాశ్వతరుద్రలోకావాప్తిరస్తు । ఏష వృషః మయోత్సృష్టః ॥ ఇతి పఠిత్వా
శ్లో॥ పిత్ర్యప్రయోధిమారభ్య । ప్రాగబ్ధేరధిపో భవ । తద్వై వదక్షిణాం
భోధిం సౌమ్యాబ్ధేరధిపో భవ ॥ శ్లో॥ హిత్వా దేవం ద్విజక్షేత్రం యథేష్టం
చర గోధిప । గవామధిపతిర్భూత్వా అభీష్టఫలదో భవ ॥ ఇతి గాం ప్రార్థ
యేత్ ॥ పరిస్తరణం విసృజేత్ ॥ అథ బలిప్రదానమ్ . పితుః...గోత్రస్య
...ర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య .. హని ప్రేత తృప్తిద్వారా
ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం అంధత్వ.....రుద్రలోకావాప్త్యర్థం మోక్షవృ
షోత్సర్జనబలిప్రదానం కరిష్యే । తతోఽగ్నిం స్పృష్ట్వా కృచ్ఛ్రచరణా అష్టపిం

డాన్కృత్వా అష్టదిక్షువిదధాతి॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః- అథాగ్నే
రష్ట పురుషస్యఅగ్నేః పూర్వదిశ్యస్వస్థానే స్వతేజసాభాని॥ జాతవేదస
ఉపదిశ్య స్వస్థానే స్వతేజసాభాని॥ సహోజసో దక్షిణదిశ్యస్వస్థానే స్వ
తేజ సాభాని॥ అజిరాప్రభస ఉపదిశ్యస్వస్థానే। స్వ తేజసాభాని॥ వైశ్వా
నర శ్యాపరదిశ్యస్వస్థానే స్వతేజభాని॥ సర్యాపసఉపదిశ్యస్వస్థానేస్వ తేజ
సాభాని॥ పంక్తిరాధస ఉదగ్దిశ్యస్వస్థానే స్వతేజసాభాని॥ విసర్పిఉపదిశ్య
స్థానే స్వతేజసాభాని। ఓం భూర్భువస్సువః॥ దిశోవోమిధునం మానోమి
థువగ్ంర్తీర్ధ్వమ్॥ ఇతిజపిత్వా॥ ఏతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతుయథాశక్తి దక్షి
ణాందత్వా॥ అద్యపూర్వోక్త ... తిథౌ (ప్రా...తీ) పితరం... గోత్రం
...శర్మాణం ప్రేతం ఉద్దిశ్యత్వ యాకృతేన మరణదినాదారభ్య ఏకాద
శేహానికర్తవ్య వృషోత్సర్జన బలిప్రదానేనపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదహానికర్తవ్య ప్రేతతృప్తి ద్వారా
ప్రేతత్వ విముక్త్యర్థం పైశాచికబాధా...బ్రువంతు॥ అంధత్వ... రస్తు
అథబ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి దక్షిణాందత్వాత్॥ ఇతి వృషోత్సర్జన
ప్రయోగ స్సమాప్తః॥

అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టశ్రాద్ధప్రయోగః.

భోజనపర్యాప్తతండులాస్ముద్గద్వయం జనైస్సహ ఏకస్మిన్భాండే
శ్రపయిత్వా॥ మధ్యందినేకర్తాస్నాత్వాచమ్య ప్రాణానాయమ్య॥ పవి
త్రంధృత్వా॥ పూర్వోక్త...ఏవంగుణ...తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)యజమా
నస్యపితుగోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహాని
ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం బ్రాహ్మణాభావేఅగ్నావాద్యై
కోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే ॥ (ఇతిసంకల్ప్య) (సవ్యం) కాలేఅనుజ్ఞార్థం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ (సవ్యం) పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా॥
సమస్తసంప ... పదం॥ ప్రాచీనావీతీ, యజమానస్యపితుః గోత్రస్య
...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహాని ప్రేతతృప్తిద్వా
రా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్న

శ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపద స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ అధికార
సంపదస్తు పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ .., తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః
గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యఏకాదశేహని (బ్రాహ్మ
ణాభావే) అగ్న్యాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధమన్వాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్ట
విధానేనప్రేతోద్దేశేన అద్య(ఉపవీతి)కరిష్యే! ఇతిసంకల్ప్య। దేవాలయే
నదీతీరేఅశ్వత్థమూలేవాగృహస్య ఈశాన్యదిగ్భాగే వాచతురశ్రహస్త
పరిమాణం కుండంఖాత్వా॥ శంనోదేవీరభిష్ట...వంతునః॥ ఇతి గోమ
యోదకేనప్రోక్ష్య॥ అపేత వీతవిచసర్పతాతో యేత్రస్థ పురాణాయేచ
నూతనాః। ఆదాదిదంయమో వసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమంపితరో
లోకమస్మై॥ ఇతి కుండమధ్యే పలాశశాఖయా ద
ర్భేణవాభూమిం సంమృజ్య॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ తత్రలౌకికాగ్నింనిధాయ॥
ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్యపితుః ... శర్మణ॥ ప్రేతస్యమరణదినాదా
రభ్య ఏకాదశేహని (బ్రాహ్మణాభావే) అగ్న్యాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే అయంతేకుశః ఉపనిష్ఠతు। అర్చనం నారాయణ.. మస్తు।
బహిర్ద్వారే గోమయేన వర్తులమండలంకృత్వా॥ ప్రేతపాద్యస్థానే
దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ పితుః ...
గోత్ర-శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే
అగ్న్యాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే స్వాగతముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే
పాద్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రేతేవిష్టరార్థమయంకృశః ఓం అద్యపూర్వోక్త —
తిథౌ (ప్రా)—ప్రేతపితుః గోత్రస్య-శర్మ .. ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య
ఏకాదశేహనికర్తవ్య (బ్రాహ్మణాభావే అగ్న్య వాద్యైకో ద్దిష్టాన్నశ్రా)
ద్ధే భవద్భ్యామనుజ్ఞయాపరిశ్రాంతం శ్రాద్ధకర్మకరిష్యే॥ దర్భేణ భూమింఖా
త్వా॥ అపహతాఅసురా రక్షాగ్ంసిపిశాచా యేక్షయంతి పృథివీమను।
అన్యత్రేతోగచ్ఛంతు యత్రాస్యగతంమనః। ఉదీర్తామవరోత్పరాసమధ్య
మాః। ప్రేతసోమ్యాః। అసుమ్యఇయాయావృకబుతజ్ఞ స్సనోవతు। ప్రేతో

ఓం భూర్భువస్సువః — ప్రచోదయాత్॥ శ్లో॥ అపవిత్రః పవిత్రో వా స
ర్వావస్థాంగతోపివా యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥
తిలదర్భోదకేనత్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రాచీనావీతి॥ పితుః— గోత్రస్య–శర్మణః
ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నౌ వా
ద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదం తేఆసనముపతిష్ఠతు॥ ఇత్యాసనం
దత్వా॥ పితుః—గోత్రస్య – శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా—ప్రేతార్థే
అయం తేక్షణః ఉపతిష్ఠతుః ఓంతథా॥ ప్రాప్నువంతు భవంతః। ఇతి
బ్రాహ్మణోవదేత్॥ అర్ఘ్యపాత్రమాసాద్య ఉత్తానం ప్రోక్ష్య ఉద్ధృత్య
తిలాన్వికీర్య॥ తస్మిన్ దర్భంనిధాయ। శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు
పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥ పితృప్రేతాయవో జుష్టం గృహ్ణామి॥
ఇత్యర్ఘ్యపాత్రే ఉదకంనినీయ॥ తిలోసిసోమదేవత్యో గోసవే దేవ నిర్మితః
ప్రత్నవద్భిః ప్రత్న ప్రేతస్తహి॥ పితరం – గోత్రం — శర్మాణం ప్రేతం
ఇమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినః॥ ఇతితిలానవకీర్య॥ గంధార్థా
ఇమే పః పుష్పార్థా ఇమే తిలాహః ప్రేతాయవో జుష్టంగృహ్ణామిత్యభిమం
త్ర్య॥ స్త్రీణాంతు ప్రేతాయైవో జుష్టంగృహ్ణామి॥ ఇతిస్త్రియః। ప్రేతపాత్రం
సంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రం దర్శయేత్॥ (అర్ఘ్యపాత్ర
నెత్తియా బ్రాహ్మణునికిఁ జూపించసలయును] పితరం... గోత్రం–శర్మా
ణంప్రేతం ప్రేతమావాహయిష్యే॥ ఆయాహి... శారదంచ॥ ఆగ్నే
రుత్తర తస్స్వధోదకం దత్వా॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యా
అంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యా హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తాన ఆపస్స్యోనా
నాస్సహవాభవంతు॥ పితః... గోత్ర... శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యై
కాదశేహని [బ్రాహ్మణాభావే] అగ్నౌవాద్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతా
ర్థేఇదం తే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు॥ (అర్ఘ్యందత్వా) గోత్రే... దాయి ప్రేతే
ఇతిస్త్రియః॥ ప్రేతాయస్థానమసి॥ తతశ్శుద్ధోదకం॥ గంధార్థా ఇమేఆపః
పుష్పార్థాఇమేతిలాః॥ యువాస్సువాసాః.. యంతః॥ పితః... శర్మన్ ప్రేత

మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణభావే అగ్నావాద్యైకోద్ది
ష్టాన్నశ్రాద్ధే అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం
పవిత్రార్థమలం కరణార్థమిదం తే వాసః ॥ తదభావే సతిలా ఇమే కుశాః ॥
సుకుశా, ఇతి ప్రేతాయ స్వస్తిశమస్తు ॥ (బ్రాహ్మణభావే) అగ్నిసమీ
పే మండలోద్వర్తనం కరిష్యే॥ మండలం కృత్వా॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య॥
భోజనపాత్రమాసాద్య ॥ పాత్రేఽభిఘార్య॥ తత్పాత్రే చరుం నిధాయ
ప్రోక్ష్య॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః...గోత్ర
స్య.. శర్మణః ప్రేతస్యమరణందినాదారభ్య ఏకాదశేహని బ్రాహ్మణ
భావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతాహుతిం (ఉపవీతీ) హోష్యా
మి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అగ్నేర్దక్షిణభాగేఽగ్నింవిభజ్య లౌకికాగ్నిముపస
మాధాయ॥ ఇతి కేచిత్ ॥ తదగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ దేవతవితఃప్రసువ॥ ఇత్య
ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య ॥ సవ్యం జాన్వాచ్య॥ పిత్రేగోత్రాయ...శర్మణే
ప్రేతాయాముష్మై యమాయచస్వాహా॥ యమాయేదంనమమ ।
మాత్రే...గోత్రాయై... దాయై ప్రేతాయై యమాయచస్వాహా।
ఇతిస్త్రియః। దేవసవితఃప్రాసావీః॥ (ఇతిపునః ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య భోజన
పాత్రముపస్తీర్య॥అభిఘార్యఅన్ననిక్షేపణంకృత్వాఅభిఘార్య॥సతిలాపిధా
నోదకుంభం॥ తాంబూల దక్షిణాంచనిధాయ॥ ఓంభూర్భువస్సువః...
ప్రచోదయాత్। ఇత్యన్నాదికంప్రోక్ష్య॥ హస్తోదకందత్వా॥ ... ప్రసువ
పృథివీ తేపాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వాముఖే జుహోమిబ్రాహ్మణ
స్త్వా ముఖే జు హో మి బ్రా హ్మ ణ స్య త్వా
[అగ్నేస్త్వా] ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్య క్షిత మసిమాస్య
క్షేష్ఠాఅముత్రాముష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం।
సమూఢమస్యపాంసురే॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్॥ ప్రేతఏతత్తే ఇద
మన్నం సపరికరం ఆతృప్తేః॥ తత్సర్వం మరణాం దినాదారభ్య ఏకాదశే
హని బ్రాహ్మణాభావే అగ్నావాద్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే పిత్రే ...
గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయేదమన్నం సపరికరం సతిలాపిధానోద
కుంభం సదక్షిణాకం...ప్రేతతృప్త్యర్థముపతిష్ఠతు। ఇతితిలోదకంత్యజేత్ ॥

ఈప్రకారము స్త్రీకిఁజెప్పవలయును.

ప్రాచీనావీతి। హస్తోదకందత్వా॥ దేవసవితః ప్రసువ। పృథివీతే పాత్రం......సురే॥మాతః.. గోత్రేదాయిప్రేతే ఏతత్తదమన్నం సపరికరంఆతృప్తేః తత్సర్వంమరణాదినా...శ్రాద్ధే॥ మాత్రే.. గోత్రాయైః ...దాయై। ప్రేతాయై॥ ఇదమన్నం సపరికరం ఆతృప్తేః తత్సర్వం మరణాదినా...శ్రాద్ధే॥ మాత్రే...గోత్రాయై...దాయై ప్రేతాయై ఇదమన్నం సపరికరం సవ్యంజనమ్ సతాంబూలం సదక్షిణాకం సతిలాపిధానోదకుంభం .. ప్రేతతృప్త్యర్థ ముపతిష్ఠతు॥

అథధారాదత్తం॥ అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః ...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని (బ్రాహ్మణాభావే) అగ్న్యావాహ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేపితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్యమయా (త్వయా) కృతేన మరణదినాదారభ్యైకాదశేహని బ్రాహ్మణాభావే అగ్న్యావాహ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేన పితుః ...గోత్రస్య ..శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా...శ్రాద్ధే ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వ విముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ తిలోదకంత్యజేత్॥ ప్రేతతృప్తిరస్తు ఇతి విప్రఃవదేత్।

అథపూర్వాపోశనం॥ ప్రోక్షణం॥ ఉపవీతి ॥ ఓంభూర్భువస్సువః ...దయాత్॥ ఇతిప్రోక్ష్య। సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి ॥ ఇత్యప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ ప్రాచీనావీతీ హస్తోదకందత్వా॥ అమృతమస్తు అమృతోపస్తరణమసి॥ ఇతిపూర్వాపోశనందత్వా॥

బ్రాహ్మణాభావేఽగ్న్యవన్నహోమహః॥ మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధునక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధు ద్యౌరస్తునఃపితా । మధుమాన్నో వనస్పతి ర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతునః। ఇతి జపిత్వాః ధ్యానం॥ శ్లో॥ సప్తవ్యాధాదశార్ణేషుమృగాఃకాలాంజనేగిరౌ। చక్రవాకా శ్శరద్వీపే హంసాస్సర సిమానసే। తేఽస్మజాతాః కురుక్షే

తే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః । ప్రస్థితాద్దీర్ఘమధ్వానం యూయంత్తేభ్యోవసీదత॥ ఇతిపిత్ర్యాథాత్వా॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా॥ ప్రాణాయేదం నమమ! ఓం అపానాయస్వాహా॥ అపానాయేదంనమమ॥

ఓమ్ వ్యానాయస్వాహా॥ వ్యానాయేదంనమమ ఓమ్ ఉదానాయస్వాహా॥ ఉదానాయేదంనమమ॥ ఓమ్ సమానాయస్వాహా॥ సమానాయేదంనమమ॥ బ్రాహ్మణాభావే ఏవంఅగ్నౌజుహోతి॥ బ్రాహ్మణసంభవే త్యాగంనాస్తి॥ ... ప్రేతభుజ్యతామ్॥ ఇత్యుక్త్వా।

బ్రాహ్మణాభావే కేచిత్తత్ర హవిశ్చతుర్ధా విభజ్యదధ్నా మధునాక్షీరేణ గుడేనసర్పిషా పృథక్, పృథక్ కుక్కుటాండపరిమితద్వాత్రింశదాహుతీః అగ్నౌజుహోతి॥

బ్రాహ్మణాభావంబున కొందఱు హవిస్సును నాలుగుపాళ్లుచేసి పెరుగు, తేనె, పాలు బెల్లము, నేయి వీనినన్నిటిని అన్నములోఁగలిపి వేరువేఱుగా (3౨) కబళములుచేసి అగ్నిహోత్రములో హోమము చేయవలెను

—:o:—

యత్తేకృష్ణశ్శకున ఆతుతోదపిపీలస్సర్ప ఉతవాశ్వాపదః। అగ్నిష్టద్విశ్వాదనృణంకృణోతుసోమశ్చయో బ్రాహ్మణమావివేశ స్వాహా॥ అగ్నీషోమాభ్యామిదంనమమ॥ ఏవంద్వాత్రింశదాహుతీర్జుహుయాత్॥ 3౨॥ కేచిత్ప్రేతముద్దిశ్య అన్నాదికం వృషభం భోజయేదిత్యాహుః॥ కేచిత్సోమాయస్వాహేతిజుహ్వతి॥ ప్రేతస్యకంఠశుద్ధ్యర్థం పానీయముపతిష్ఠతు తతఃకించిదన్నమాదాయపితుః ... శ్రాద్ధే ప్రేతతృప్తిరస్తు ఇతి భూమౌతిలాన్ విసృజ్య- ప్రేతతృప్తిరస్తు॥ అస్తుతృప్తిః॥ అత్రవికిరపిండం నాస్తి॥ ఉత్తరాపోశనందత్వా।అమృతాపిధానమసి ॥ శ్లో॥ రౌరవేపుణ్యనిలయేపద్మార్బుదనివాసినామ్। అర్థినాముదకందత్తమక్షయ్య ముపతిష్ఠతు॥ ఇత్యుత్తరాపోశనందత్వా॥

అథ పిండప్రదానమ్। (ఉపవీతి) ఓం నమః... ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః ...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినా... శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా

తిలోదకపిండప్రదానం (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ ప్రాచీనావీతీ)
హుతశేషం శ్రాద్ధశేషంచ సంసృజ్యపిండంకృత్వా। గోమయేనానులిప్య
తత్రదర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥
పిత్రే ... గోత్రాయ ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ఏకాదశే
హాని (బ్రాహ్మణభావే) అగ్నౌవాదైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏష
పిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యేత తిలోదక ముపతిష్ఠతు ॥
యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా ॥ అథ ధారా దత్తం
ఓంఅద్యపూర్వోక్త ... తిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః .. గోత్రస్య ...
శర్మ .: ప్రేతస్య మరణ దినాదారభ్య ... శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండ
ప్రదానే పితరం ... గోత్రం ... శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (మమా)
(త్వా,యా), కృతేనానేన పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమర
ణదినాదారభ్యైకాదశేహని అగ్నౌవాదైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధీయతిలోదక
పిండప్రదానేన పితుః ...: గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వ
విముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ తిలోదకముత్సృజేత్ ప్రేతత్వ
విముక్తి సాధనమస్తు॥ దత్తం శ్రాద్ధం అభిరమ్యతా మితికర్తా నదేత్॥ అభి
రమతాస్మి ఇతిబ్రాహ్మణః । అయోధ్యా ... లఖేత్॥ తతః పిండము
ప్సునిక్షిప్య ॥ తతః కర్తాస్నాత్వాచమ్య॥ కర్మణః పుణ్యాహవాచనం
కుర్యాత్॥ తతఃగృహామాగచ్ఛేత్॥

ఇతి ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధ ప్రయోగసమాప్తః.

———:O:———

అథ షోడశశ్రాద్ధ ప్రయోగః.

కర్తాస్నాత్వా॥ ఆచమ్య॥ ఓం కేశవాయస్వాహా ... శ్రీకృష్ణా
యనమః ॥ ఇత్యాచమ్య ॥ పాకాంతరేణా ఽ ద్యాది షోడశశ్రాద్ధాని
కుర్యాత్ ॥ అథ బ్రాహ్మణానాహూయ ॥ ఆచమ్య ॥ ఓం కేశవాయ
స్వాహా . శ్రీకృష్ణాయనమ పవిత్రంధృత్వా । పూర్వోక్త ఏవంగుణ
... తిథౌ (ప్రాచీనావీతి) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య మరణా
దినాదారభ్య ఏకాదశేహని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం
అద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే ॥ కాలేఅనుష్ఠానం యథా
శక్తి ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే । పరిసదక్షిణాంగృహీత్వా ॥ సమస్త సంప

...పదం (ఇతిప్రదక్షిణీకృత్య) (ప్రాచీనావీతీ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం అధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ అధికారసంపదస్తు ॥ పూర్వోక్త ... ఏవంగుణ...తిథౌపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని దేశకాల దేహధర్మ వైపరీత్య శంకయా శ్వస్సపిండీకరణంకర్తుకామస్సన్ ఊనమాసిక ద్వితీయమాసిక, త్రైపక్షికమాసిక, తృతీయమాసిక, తురీయమాసిక, పంచమమాసిక, షాణ్మాసికఊనషాణ్మాసికసప్తమమాసికఅష్టమమాసికనవమమాసికదశమమాసిక ఏకాదశమాసిక, ద్వాదశమాసిక, ఊనాబ్దికమాసికాఖ్యాని, షోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాని ఆసంవత్సరాంతాత్ స్వేస్వేకాలేకర్తవ్యాన్యపితాని స్వకాలవిహితేనద్వారా వృత్తాద్యమాసికేనసహాపకృష్య ప్రేతోద్దేశేన వసుగణాఖ్యశ్రాద్ధం రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్సర్జనాంగశ్రాద్ధం అవశిష్టబ్రాహ్మణంచ అన్నేనహవిషా, ఏకోద్దిష్టవిధానేన సమానతంత్రేణ ప్రేతోద్దేశేన ఏకపాకేనాద్య (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య (ప్రా=తీ) పితుః...గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహానిఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధం భవిష్యతీతితత్ర॥ భవిష్యతి అథ క్షణః ॥ పితుః_గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్యైకాదశేహాని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఆయంతేక్షణః ఉపతిష్ఠతు। అథఊనమాసిక । ద్వితీయమాసిక । త్రైపక్షిమాసిక । తృతీయమాసిక। చతుర్థమాసిక॥పంచమషాణ్మాసిక।ఊనషాణ్మాసిక।సప్తమమాసిక । అష్టమమాసిక । నవమమాసిక । దశమమాసిక । ఏకాదశమాసిక । ద్వాదశమాసిక । ఊనాబ్దికమాశేషు...వసుగణాఖ్య శ్రాద్దె ప్రే...తు॥...రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధె ప్రే...తు॥ వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధే ...తు॥...అవశిష్టశ్రాద్ధె...తు। ఏవంవసుగణాది శ్రాద్ధేషుచ పృథక్ పృథక్ ॥ సర్వత్రక్షణందత్వా । అథమండలపూజా। పాద్యస్థానే గోమయేన మండలమువలిప్య ప్రేపపాద్యస్థానే దర్భాస్తరణముపతిష్ఠతు ॥ దర్భోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు । త్రితిలోదకంత్యజేత్ ॥ కుశతిలోదకమంజలినాగృహీత్వా॥ పితః...గోత్ర ...శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదా

రభ్యైకాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థేస్వాగత
ముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు॥ సర్వేషాం తత్తద్బ్రా
హ్మణానాంపృథక్ పృథక్ పాద్యందద్యాత్॥ కర్తాపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచ
మ్యాఽథవిష్టరః ॥ పితః ... గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యై
కాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే
విష్టర ముపతిష్ఠతు॥ ఇతి విష్టరందత్వా। ఏవంప్రకారేణ సర్వేషాం
బ్రాహ్మణానాం ఊనాద్యవశిష్టాంతేషు శ్రాద్ధేషు ప్రత్యేకం విష్టరం
దద్యాత్॥ ఓం అద్యపూర్వోక్తతిథౌ (ప్రా-తీ, పితుః ...గోత్రస్య-శర్మ
ణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య రుద్రగణాఖ్య వృషోత్సర్జనాంగాఽవశిష్టైకోద్దిష్టా
న్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే ॥ ఇతిసం
కల్ప్య ॥ కురుష్వ ॥ ఇతి బ్రాహ్మణాః వదేయుః ॥ అథభూసమ్మార్జనమ్॥
అపేతవీతవిచసర్పతాతో యేత్రస్థపురాణాయేచనూతనాః ॥ అదాది
దంయమోఽవసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమం పితరోలోకమస్మై । ఇతిసర్వ
త్ర శ్రాద్ధదేశం సమ్మృజ్య॥ దర్భంనిరస్య॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అపహతా
అసురారక్షాంసిపిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతోగచ్ఛ
తుయత్రాస్యగతంమనః॥ ఇతిమన్త్రేణాభ్యుక్ష్య॥ సర్వత్రతదుద్ధననంకృత్వా
ఉదీర్తామవర ఉత్పర ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాః। అసుంయఈయురవృ
కఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహవే॥ మృదమాదాయ తిలాన్ వికిరేత్ ॥
శ్రాద్ధపాకద్రవ్యాదిప్రోక్షణమ్॥ (ఉపవీతీ) ఓంభూర్భువస్సువః...ప్రక్షో
దయాత్॥ అపవిత్రః పవిత్రోవా_తరశ్శుచిః॥ (ఇతిజపిత్వా। శ్రాద్ధార్థం
సంపాదితాః సదార్థాః దేశతః కాలతశ్చశ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితిభవం
తోబ్రువంతు॥ ఇతివదేత్ ॥ శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు॥ శ్లో। శ్రాద్ధకాలే
గయాం ధ్యాత్వాధ్యాత్వా దేవంగదాధరం। తాభ్యాంచైవ నమస్కృ
త్యాతతశ్రాద్ధం ప్రవర్తయే॥ ఇతికర్తా। ప్రవర్తయ॥ ఇతిబ్రాహ్మణాఃవదే
యుః॥ పితుః ...గోత్రస్య . శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యైకాదశే

హాని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే ఆసనముపతిష్ఠతు॥ ఇతివామభాగే ఆసనందత్వా। ఏవంసర్వత్ర తత్తన్మాసిక ముక్త్వా సర్వేషామాసనానిదద్యాత్॥ పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః॥ ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యైకాదశేహాని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతేక్షణః ఉపతిష్ఠతు॥ పృథక్ కృథక్ సర్వత్రక్షణాని దద్యాత్॥ ఓంతథాప్రాప్నోతుభవాన్॥ ప్రాప్నవానీత్యుక్త్వా॥ అర్ఘ్యపాత్రమాసాద్య॥ ఉత్తానంప్రోక్ష్య॥ తిలాన్వికీర్య॥ ఉదకమాపూర్య॥

శంనో దేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥

తిలోసి సోమదేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః॥ ప్రత్నవద్భిః ప్రత్తః ప్రేతస్వహా॥ పితరం గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతమిమాన్ లోకాన్ప్రీణయాహినః॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రే తిలానవకీర్య। అర్ఘ్యపాత్రే అయంగంధః॥ పుష్పార్థా ఇమేతిలాః॥ ప్రేతాయవోజుష్టం గృహ్ణామి॥ ప్రేతపాత్రం సంపన్నం॥ సుసంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్య। పితరం. గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతం ప్రేతమావాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ ఆయాహిప్రే...దంచ॥ సావధానాభవంతుతే। సావధానాస్మః హస్తోదకందత్వా॥ దర్భంనిధాయ॥ ఏవం సర్వత్రదద్యాత్॥ యాదివ్యాఆపః.. భవంతు। పితః గోత్రశర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య కాదశేహాని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు ఏవంఊనమాసికాదిషు వసుగుణాఖ్యాద్యవశిష్టాం తేషుచతత్తన్మాసికముక్త్వా సర్వేషాం బ్రాహ్మణానాం హస్తే అర్ఘ్యందద్యాత్॥ ప్రేతాయస్థానమసి తతశుద్ధోదకం॥ శ్లో॥ ఇమం లోకం పరిత్యజ్యగతోసి పరమాంగతిమ్। మనసావాయురూపేణకుశే (విప్రే) త్వాం యోజయామ్యహమ్॥ ఇత్యర్ఘ్యపాత్రాణి ఛిత్వావిస్రజేత్॥ తిలార్చనమ్॥ అప్సుతప్రాద్భుత...ర్భుత। ఇతిసర్వత్రతిలై రభ్యర్చ్య

గంధద్వారాందురాధర్షాం...శ్రియమ్। పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే గంధాఉపతిష్ఠంతు ఏమిత రేషాంభోక్తౄణాం సమంత్రకం ప్రత్యేకం గంధందత్వా॥ పుష్పార్థా ఇమేతిలాః ఉపతిష్ఠతు॥ అథవర్ణాభరణ అంగుళ్యాభరణాదికం సర్వత్ర దద్యాత్। తదభావేహిరణ్యంవా

దద్యాత్॥ అథవస్త్రదానం। యువాసువాస్సాః... దేవయంతః పితః...
గోత్ర... శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యాది షోడశై
కోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థేఽంతః ప్రావరణీయార్థంబహిః ప్రావరణీ
యార్థ మిదమాచ్ఛాదనద్వయ ముపతిష్ఠతు॥ ఇతివస్త్రద్వయందద్యాత్
సర్వత్రవస్త్రద్వయందద్యాత్॥ పవిత్రార్థం సతిలాఇమేకుశాః॥ ఇతిసర్వే
షాం ప్రత్యేకం కుశాన్దత్వా సర్వేషా మర్చనంసంపూర్ణం॥ అస్తుసంక
ల్పసిద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ ప్రేతాయస్వస్తితమస్తు॥ అథప్రేత
మండలోద్వర్తనంకరిష్యే॥ అథప్రేతాహుతిపాత్రే అభిఘార్య॥ తత్ర
చరుంనిధాయ॥ పునరభిఘార్య॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త ఏవంగుణ...తిథౌ
(ప్రాచీనావీతి, పితుః .. గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా
దారభ్యైకాదశేహని అద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు భవదనుజ్ఞ
యా ప్రేతాహుతిం హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య అథలౌకికాగ్నిం ప్రజ్వా
ల్య॥ దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇత్యప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ సవ్యంజనాన్నాచ్య॥
మేక్షణమాదాయ। తేనతూష్ణీమన్నమాదాయ॥ పిత్రే— గోత్రాయ—
శర్మణే ప్రేతాయా ముష్మైయమాయచస్వాహా ఇతిహుత్వా। ఏవంప్ర
కారేణ తస్మిన్నగ్నావష్టాదశాహుతీర్హుత్వా ॥ (త్రింశత్యాహుతీర్హుత్వేతి
కేచిత్) యమాయేదంనమమ ఇత్యుక్త్వా॥ మాత్రే—గోత్రాయై—
దాయై ప్రేతాయై యమాయచస్వాహా॥ ఇతిస్త్రియః॥ దేవసవితః
ప్రాసావీః॥ ఇతిపునరప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ భోజనపాత్రాణ్యుపస్తీర్య॥
తేషుమేక్షణేనైవ సహహుతశేషం కించిత్కించిన్నిధాయ॥ శేషం పిండార్థం
నిదధ్యాత్॥ మేక్షణంప్రక్షాళ్య॥ తదగ్నౌ ప్రహృత్య॥ అథత్యక్తం॥
[ఉపవీతి] ఓంభూర్భువస్సువః — ప్రచోదయాత్॥ఇత్యన్నాదికంప్రోక్ష్య॥
[ప్రాచీనావీతీ] దేవసవితఃప్రసువ॥ ఇతికుశోదకేనా ప్రదక్షిణం పరిషి
చ్య॥ హస్తోదకందత్వా। పృథివీతేపాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ
స్త్వాముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణస్యత్వా ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షిత
మసిమాస్యక్షేష్ఠాఅముత్రాఽముష్మిఁల్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రే

థాపిదధేపదమ్ । సమూఢమస్యపాగ్ంసురే ॥ స్వధా శ్రీవిష్ణో అన్నం
రక్షస్వ॥ ఇతిద్విజాంగుష్ఠమన్నే నివేశ్య॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత
ఏతత్తే అన్నం సపరికరంపితా...గోత్రః శర్మా ప్రేతో దేవతేదమన్నం
సపరికరం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తందాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్స
ర్వం అమృతస్వరూపం రాజతం పాత్రమక్షయా వటచ్ఛాయేయంప్రేతే
...గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమన్నం సోపస్కరం సవ్యంజనం
సదక్షిణాకం సతాంబూలం సతిలాపిధానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థం
ముపతిష్ఠతు॥ ఇతిపితృతీర్థేన తిలోదకంత్యజేత్॥ ఏదమితరేషూన మాసి
కాదిశ్రాద్ధేషు పృథివీతేపాత్ర మిత్యాదితత్తచ్ఛ్రాద్ధే ప్రేతతృప్త్యర్థ
ముపతిష్ఠత్విత్యంతంకృత్వా॥ స్త్రీకి నీలాగున చెప్పవలయును॥ మాతః
...గోత్రే...దాయిప్రేతే ఏతత్తెఅన్నమిత్యాదిమాతా...గోత్రా...
దాయీప్రేతా దేవతేదమన్నమిత్యాది॥మాత్రేగోత్రాయై ...దాయ్యై
ప్రేతాయై... ప్రేతతృప్తిద్వారేత్యాదిస్త్రియః॥ ప్రేతధారాదత్తం॥ ఓం
అద్యపూర్వోక్త... తిథౌ ప్రాచీనావీతీపితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్యైకా
దశేహాని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషుపితరం...గోత్రం ...
శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య (త్వయా) క్రియమాణై రేఢిః మరణదినాదా
రభ్య ఏకాదశేహాని ద్విరావృత్తాద్యమాసిక, ద్వితీయమాసిక, త్రైపక్షిక
మాసిక, తృతీయమాసిక, చతుర్థమాసిక, పంచమ మాసిక, షాణ్మా
సిక, ఊనషాణ్మాసిక, సప్తమమాసిక, అష్టమమాసిక, నవమ మాసిక,
దశమ మాసిక, ఏకాదశ మాసిక, ద్వాదశ మాసిక, ఊనాబ్దిక మాసి
కాఖ్యైష్షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధైః స్వేస్వేకాలే కర్తవ్యైః దేశకాలవైప
రీత్యాశంకయా శ్వస్సపిండీకరణంకర్తుం అన్నాదిద్రవ్యేణ ఏకోద్దిష్ట విధా
నేన స్వకాలవిహితేనాద్య మాసికేన సహసమానతంత్రేణాపకృష్యకృ
తైః వసుగణ రుద్రగణ వృషోత్సర్జనావశిష్ట బ్రాహ్మణభోజనాఖ్యైకోద్ది
ష్టాన్న శ్రాద్ధైశ్చపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతతృప్తిద్వా
రా ప్రేతత్వవిముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఇత్యుక్త్వా తిలోదక
ముత్సృజేత్। ప్రేతత్వవిముక్తిరస్తు॥ ఇతిబ్రాహ్మణాః భోక్తారోవదేయుః

ఉపవీతీ॥ ఓం భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి॥ (ప్రాచీనావీతి. సర్వేషాం హస్తోదకందత్వా॥ ప్రేతే అమృతమస్తు॥అమృతోపస్తరణమసి(నివీతీ)ప్రేతభుజ్యతామ్॥బ్రాహ్మణభోజనం॥ ఓంప్రాణాయస్వాహాఽసమానాయస్వాహాపంచమంత్రాన్‌జపిత్వా॥యథాసుఖంజుషధ్వం॥ ఇతివదేత్॥ అథవికిరదానం॥భోక్తౄన్‌తృప్తాన్ జ్ఞాత్వా భోజనాంతే భుక్తశేషాత్॥ కించిదన్నమాదాయ॥ (ప్రాచీనావీతి) పితః ...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత మరణ దినాదారభ్య ఏకాదశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు ప్రేతార్థే ఏషతృప్తిః ఇతికర్తావదేత్॥ అస్తుతృప్తిః ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ అత్రవికిరపిండం తూష్ణీందద్యాత్ అమృతాపిధానమసి॥ శ్లో॥ రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినాం। అర్థినాముదకందత్తం మక్షయ్యముపతిష్ఠతుః ఇత్యుత్తరాపోశనాని సర్వత్రదత్వా అథపిండప్రదానం॥ ఓం అద్యపూర్వోక్త...తిథౌ (ప్రా-తీ) పితుః...గోత్రస్య ..శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్యశ్రాద్ధే రుద్రగణాఖ్య శ్రాద్ధే వృషోత్సర్జనాంగ అవశిష్టశ్రాద్ధేచ పిండప్రదానం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ హుతశేషం భుక్తశేషంచ సంసృజ్య నవదశపిండాన్‌కృత్వా॥

(హోమశేషాన్నమును, భుక్తశేషాన్నము నొకటిగాకలిపి ౧౯ పిండములఁజేయవలయునుభుక్తశేషాన్నమనగా భాండమందుమిగిలినది)

అథగోమయేనానులిప్య। పిండస్థాన ఏతద్దర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దుర్భోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥౧౯॥ పిత్రే...గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయ ప్రేతతృప్తిద్వారా ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ఆద్యమాసికాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండ ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినా...హాని ఊనమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రేగోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినా...హాని ద్వితీయమాసికాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే... గోత్రాయ ...శర్మణే ప్రేతాయ మరణదినా...హాని త్రైపక్షికమాసికైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ

...తృతీయ .. ... ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...గోత్రాయ... శర్మణే ప్రేతాయమరణదినా...హాని చతుర్థమాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ... గోత్రాయ ... ప్రేతాయమరణదినా ... హాని పంచమమాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ...ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిత్రేషాణ్మాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ..: ఉపతిష్ఠతు। పిత్రే ...ఊనషాణ్మాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే . ఉపతిష్ఠతు ॥ పిత్రే ...సప్తమమాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే... అష్టమమాసికైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే .. ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే ... నవమమాసికైకో— శ్రాద్ధే —ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే...దశమమాసికైకో —శ్రాద్ధే—ఉపతిష్ఠతు పిత్రే—ఏకాదశమాసికైకో ... తు॥ పిత్రే ... ద్వాదశ మాసికై —శ్రాద్ధే—ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే—గోత్రాయశర్మణే ప్రేతాయ మరణదినాదారభ్యైకాదశేహని ఊనాబ్దికమాసి—శ్రాద్ధే—తు॥ వసుగణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే—ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే — రుద్రగణాఖ్య— ప్రేతార్థే ఏషపిండ ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే— వృషోత్సర్జనాంగ ఏకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు॥ పిత్రే—అవశిష్ట—ర్థే ఏషపిండః—తు॥ అథపిండస్యోపర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ ఇతితిలోదకాని దత్వా। అంజనాభ్యంజనముపతిష్ఠతు॥ భోగనివృత్త్యర్థం తాంబూల ముపతిష్ఠతు॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దత్వా॥ పితుః గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ఏకాదశేహని ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేషు వసుగణాఖ్య రుద్రగణాఖ్య వృషోత్సర్జనాంగ అవశిష్టశ్రాద్ధేచపితరం—గోత్రం ...శర్మాణం ప్రేతముద్దిశ్య(త్వయా) (మయా) దత్తైః పిండైః॥ పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణాదినాదారభ్యైకాదశేహని ఆద్యమాసిక ... వృషోత్సర్జనాంగ అవశిష్టాంతైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధీయ తిలోదక పిండప్రదానైశ్చ పితుః —గోత్రస్య —శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఇతి తిలోదకంత్యజేత్॥ ప్రేతస్య ప్రేతత్వముక్తిరస్తు॥ ఇతి బ్రాహ్మణా— —। దత్తాని శ్రాద్ధాని అభిరమ్యంతామితికర్తావదేత్ అభిరమతాస్మ॥ ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ తతః పిండాన్యప్సునిక్షిపేత్॥ కర్తాస్నాత్వాఽచమ్య॥ ఇతిషోడశ శ్రాద్ధప్రయోగస్సమాప్తః

(ద్వాదశాహస్సు) పునస్సంధానాగ్నిముఖమ్.

ఆచమ్య—ఏవంగుణ—తిథౌ—మమోపాత్త సమస్త దురిత క్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం విచ్ఛిన్నౌపాసనాగ్నిం పునస్సంధాస్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। తతశ్శ్వేత తండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలంచతురశ్ర మండలం కల్పయిత్వా॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముదక్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్॥ అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్॥ ఇతిద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ అద్భిరభ్యుక్ష్య॥ శేషమృత్సృజ్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ ఇత్యగ్నిమిధ్వా॥ సమిధమాదాయ సమిద్ధోమంకుర్యాత్॥ ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్య వహనః॥ ప్రజాన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుధేహి అజస్రోదీదిహినోదురోణే॥ ఇత్యగ్నౌ సమిధంక్షిప్య॥ ఓమ్ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా...జాతవేద్యనమః॥ ఇత్యలంకృత్య॥ అతోచతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వపరిషేచనాంతంకృత్వా॥ ఏకం... ద్వే...త్రీణి... చత్వారి ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ఇతిహుత్వా॥ప్రజాపతయఇదంనమమ। ఇత్యుక్త్వాస్రువేణాజ్యం స్రుచిసకృద్గృహీత్వా॥ అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయాఅసి। అయసాமనసా ధృతోయసా హవ్యమూహిషేయానోధేహి భేషజగ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదంనమమ॥ నానాప్రకారేణ సంభావిత సకలదోష నిర్హారణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ అగ్నేత్వమగ్నిర్థాః... ప్రాసావీః॥ ఓం భూః... ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థంసప్త హోతారం హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అదితేనుమన్యస్వ॥ అనుమ... ప్రసువ॥ ఇతిసమంతం పరిషిచ్య॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి।మహాహ

విర్హోతా। సత్యహానిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజాఅగ్నీత్ ।అచ్యుతమనా ఉప వక్తా । అనాధృష్యశ్చా ప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధేనామన్ । విధేమతేనామ । విధేస్త్వమ స్మాకంనామ । వాచస్పతిస్సోమమపాత్ । మాదైవ్యస్తంతుచ్ఛేదిమా మనుష్యః సమోదివే। నమః పృథివ్యైస్వాహా॥ వాచస్పతయే ।బ్రహ్మణ ఇదంనమమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓమ్భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ । అదితేన్వమగ్గ్‌స్థాః...ప్రాసాఈః॥ ఆచమ్య ...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనంకరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్ చత్వా రిశృంగా... దేవసవితః ప్రసువ । అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ ఏవం తండులహోమం కుర్యాత్॥ ఏవంగుణ...ర్థం ఆహుతి సంసర్గ దోషనివృత్త్యర్థం వనస్పతి హోమంకరిష్యే। యత్రవేత్థవనస్పతేస దేవా నాంగుహ్యానామాని । తత్రహవ్యానిగామయ॥ వనస్పతయఇదనమమ॥ అదితేన్వ...ప్రాసావీః॥ అగ్నేత్వంనో... శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు। ఇతి సాక్షతోదకంవిసృజ్య స్వస్తిశ్రద్ధాం...తదస్తుతే। చతుస్సాగరపర్యంతం ...అభివాదయే ॥

అథ ప్రేతసపిండీకరణ ప్రయోగః

అథనిమంత్రణమ్॥ ద్వాబ్రాహ్మణౌదైవేనిమంత్ర్య ॥ ప్రేతార్థ మేకంనిమంత్ర్య। తత్పిత్రాదీనాంత్రీన్ బ్రాహ్మణాన్ నిమంత్ర్య॥ విష్ణ్వ ర్థమేకంనిమంత్ర్య। తతఃవేదపారగబ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ॥ పవిత్రంధృత్వా। ఆచమ్య॥ పూర్వోక్తఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీ నావీతీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతవిముక్తిద్వారా వస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీక రణాఖ్యకోద్దిష్ట శ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅనుజ్ఞార్థం యథాసంభవ

త్ప్రియశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య తిలాన్ దర్భాన్ యథాశక్తి దక్షి ణాంచ గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమ...పదం॥ యావతీర్వై దేవ తాస్తాస్సర్వా వేద విది బ్రాహ్మణే వసంతి। తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వే ద వి ద్భ్యో ది వే ది వే న మ స్కు ర్యా న్నాశ్లీలంకర్తయె దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి॥ ఇతిప్రదక్షిణీకృత్య॥ (ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ప్రేతత్వవిముక్తి ద్వా రావస్వాది పితృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని దేశ కాల దేహాధర్మవై పరీత్యశంకయాఽద్యసపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం మధికార సంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥కర్తుంఅధికారసంపదస్తు కాలశ్చముఖ్యకాలోస్తు॥పాకాదీనాంపవిత్రతాస్తు॥సర్వేపాకా శ్చ చమో భవంతు (ఉపవీతి) ఓంభూః॥ ఓంభువః ... ఏవంగుణ ... పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేపితుః...గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్యతత్పితృ పితామహప్రపితామహైః...గోత్రైః... శర్మ భిః వసురుద్రాదిత్యరూపై స్సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారావస్వా దిపితృలోకావాప్త్యర్థంపితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య ఏకోద్దిష్ట విధానేన ప్రేతోద్దేశేన తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం...శర్మణాంవసు రుద్ర దిత్య రూపాణాం పార్వణవిధానేన ఏవముభయాత్మకం ఉభయతో దైవికం కాలకామకసంజ్ఞికవిశ్వే దేవ పూర్వకం విష్ణ్వంతం పితుః గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినా దారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా పార్వణవిధానేన అగ్నౌకరణ్వేన ఏకపాకేన సమాన తంత్రేణ సద్దైవంఅద్య (ఉపవీతి) కరిష్యే॥ ఇతీసంకల్ప్య ప్రా—తీ॥ పితుః .. గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశే హాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధం భవిష్యతీతితత్ర॥ ఉపవీతి॥ కాలసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాందేవానాంస్థానే అహవనీయార్థేక్షణంచత్వా భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ ఇతిబ్రాహ్మణో

వదేత్ . కామసంజ్ఞకవిశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణం
దత్వా భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః అస్తు కరణీయః (ప్రాచీ) పితుః గోత్ర
స్య శర్మణః ప్రేతస్య మరణదివాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాభ్యా
శోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయం తే క్షణః ఉపతిష్ఠతు। ఇతి ప్రేతార్థ
మేకం బ్రాహ్మణం నిమంత్రయేత్॥ తత్పితుః ... గోత్రస్య .. శర్మణః
వసురూపస్య స్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణం దత్వా భవద్భిః క్షణః॥ ప్రసాదః
కరణీయః॥ ఇతి పిత్రర్థ మేకం బ్రాహ్మణం నిమంత్రయేత్। అస్తు కరణీయః
ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్ తత్పితామహస్య ... గోత్రస్య ... శర్మణః రుద్ర
రూపస్య స్థానే——కరణీయః॥ ఇతి పితామహార్థ మేకం బ్రాహ్మణం నిమం
త్రయేత్। అస్తు కరణీయః ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్॥ తత్ప్రపితామహస్య
——గోత్రస్య——శర్మణః ఆదిత్యరూపస్య స్థానే ఆహవనీయార్థే క్షణం ద
త్వా భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః అస్తు కరణీయః ఇతి ప్రపితామ
హార్థ మేకం నిమంత్రయేత్॥ ఉపవీతీ॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణోః స్థానే
ఆహవనీయార్థే క్షణం దత్వా——అస్తు కరణీయః॥ ఇతి విష్ణ్వర్థ మేకం నిమం
త్రయేత్॥ అక్రోధనైః శౌచపరైః సతతం బ్రహ్మవాదిభిః। భవితవ్యం
భవద్భిశ్చ (త్వయా) (మయాచ) శ్రాద్ధకర్మణి కరిష్యే॥ కురుష్వ॥ అథ
గోమయేన మండల త్రయం కృత్వా॥ విశ్వేదేవార్థం విష్ణ్వర్థం చ ప్రథ
మమండలం చతురశ్రం। ప్రేతార్థం మధ్యమమండలం వర్తులం। తత్పి
త్రాద్యర్థం తృతీయం వర్తులం॥ ఇతి మండలత్రయం కృత్వా॥ (సవ్యం)
కాలకామకసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం విష్ణోశ్చ పాద్యస్థానే ఇద
మాసనం। సాక్షతా ఇమే కుశాః పుష్పసహితా ఇమే అక్షతాః॥ అయం
గంధః ఇమే కుశాః॥ సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు॥ (ప్రాచీ) పితః——
గోత్ర—శర్మన్ ప్రేతపాద్యస్థానే దర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దర్భోప
ర్యేతత్తిలోదక ముపతిష్ఠతు॥ తత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం
పాద్యస్థానే సతిలా ఇమే కుశాః పుష్పసహిత ఇమే తిలాః॥ అయం గంధః॥
ఇమే కుశాః। సకలారాధనైః స్వర్చితమస్తు॥ భోక్తారం మండలస్య ప్రా
ఙ్ముఖ ముపవేశ్య॥ తత్ర ఆసనం దద్యాత్॥ స్వయం ప్రత్యఙ్ముఖం ఆసీనః॥
(సవ్యం) కాలకాముకసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః స్వాగతం॥ ఇత్యుదగపవర్గం
దర్భం నిరస్యేత్॥ సుస్వాగతం॥ కాలకాముక సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః స్వాగత

మిదంవః పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోసిద్దేవోవస్సవితోత్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ ఇతిఆజ్యేనాభ్యజ్య॥ శంనోదేవీరితి ఉదకమభిమంత్ర్య। శంనో దేవీరభిష్టయఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభి స్రవంతునః॥ అభిమంత్రితజలేన పాదాప్రక్షాళ్య॥ చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని। తేనపవిత్రేణ శుద్ధేనపూతాఅతిపాప్మానమ రాతింతరేమ॥ లోకస్య . దధాతు॥ అచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణవసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః శ్లో॥ నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ। జగద్ధితాయ కృష్ణాయ గోవిందాయ నమోనమః॥ పవిత్రంధృత్వా। విప్రపాదోదకం శిరసిధృత్వా॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితః...గోత్ర ..శర్మన్ప్రేత మరణదినారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్య కోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే స్వాగతముపతిష్ఠతు॥ స్వాగతమిదంతే పాద్యముపతిష్ఠతు॥ తత్పితః ... గోత్రశర్మన్...వసురూపస్వాగతం॥ ఇతిదక్షిణాపవర్గం దర్భంనిరస్యేత్॥ సుస్వాగతం॥ పిత్రాదిపాద్యస్థానే ఆసనందద్యాత్॥ తత్పితః.. గోత్ర... శర్మన్ వసురూపస్వాగతమిదంవః పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసిజ్యోతి...రశ్మిభిః॥ చరణం పవిత్రం...తింతరేమ॥లోకస్య... భిః...ఇతివిప్రపాదోదకం శిరసిధృత్వా ॥ ఏవమేవ పితామహ ప్రపితామహ యోరపి పాదప్రక్షాళనంకుర్యాత్॥ (సవ్యం) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో స్వాగతం॥ సుస్వాగతం...తతః ఆసనందత్వా॥శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో స్వాగతం మిదంవః పాద్యం॥ ఇతి పాద్యందద్యాత్॥ సుపాద్యం॥ పవిత్రంవిహాయ॥ శుక్రమసి ...రశ్మిభిః ॥ చరణంపవిత్రం... తంతిరేమ ॥ లోకస్య . రశ్మిభిః .. ఇతిపాదోదకం శిరసిధృత్వా ॥ కర్తా పాదాప్రక్షాళ్య॥ ఓం కేశవాయస్వాహా... శ్రీకృష్ణాయనమః (ఇత్యాచమ్య) కాలసంజ్ఞిక విశ్వేదేవాః భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్వాంఅయంవో విష్టరః॥ అతోప్రవిశంతుభవంతః॥ అతోప్రవిశామః కామసంజ్ఞిక విశ్వే

దేవాః భూర్భువస్సు వస్స్వాహాస్తాం అయంవో విష్టరః॥ అత్రోప విశంతు భవంత, । అత్రోపవిశామః (ప్రాచీనావీతి) పితుః ...గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్యమరణ దినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే విష్టరార్థమయంకుశః॥ ఇతిప్రేతస్థానే విష్టరందత్వా॥ తత్పితః...భూర్భు...స్తాం అయంవో విష్టరః॥ అత్రోప విశంతు॥భవంత ఉపవిశామః॥ తత్పితామహ—భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం ఉపవిశామః॥ తత్ప్రపితామహ—భూర్భువస్సు—ఉపవిశామః॥ (ఉపవీతీ) శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీ మహావిష్ణో భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయం వోవిష్టరః॥ అత్రోపవిశంతు భవంతు॥ ఉపవిశామః॥ విష్టరాంతే పవిత్రం విసర్జయేత్॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాం ధ్యాత్వా ధాత్వాదేవం జనార్దనం వస్వాదీంశ్చపితౄన్ ధ్యాత్వాతతశ్రాద్ధంకర్తావదేత్ ప్రవర్తయ ఇతిబ్రాహ్మణాః వదేయుః ఆచమ్య॥ నూతన పవిత్రంధృత్వా॥ ఓంభూః ఓం భువః— పూర్వోక్త—పుణ్యతిథౌ (ప్రా—తీ) పితుః—గోత్రస్య—శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధ కర్మ కరిష్యే॥ సవ్యం॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ శుచుష్య॥ అపేతవీతవిచసర్పతాతో యేత్రస్థపురాణాయేచనూతనా॥ అదాదిదంయమో వసానంపృథివ్యా అక్రన్నిమంపితరోలోకమస్మై॥ ఇతిశ్రాద్ధభూమిందర్భేణ సమ్మృజ్య॥ అపహతా అసురారక్షాగ్ంసిపిశాచాయేక్షయంతి పృథివీమను॥ అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాంగతంమనః॥ ఇతికూర్చేనావోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥ ప్రేతస్థాపేప్రవః కూర్చేనావోక్ష్య॥ తత్రవర్తులాకార మండలంకృత్వా॥ ఉదీర్తా మవరో త్పరోన్మధ్యమః పితస్సోమ్యాః॥ అస్తుంయ ఇయాయావృకఋతజ్ఞస్సనో వతు ప్రేతోహవే॥ తిలాన్వికిరేత్॥... అపహ...హావేష॥ ఇతివర్తులాకార మండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) విశ్వేదేసస్థానేయవోద కేనావోక్ష్య॥ తత్రచతురశ్ర మండలంకృత్వా॥ విష్ణుస్థానే కూర్చేనావోక్ష్య॥

తత్రిత్రికోణాకార మండలంకృత్వా ॥ శ్రాద్ధపాకద్రవ్యాది ప్రోక్షణం ।
ఓం భూర్భువస్సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమహి । ధియో
యోనః ప్రచోదయాత్ । శ్లో॥ అపవిత్రపవిత్రోవాసర్వావస్థాంగతో
పివా । యస్మరేత్పుండరీకాక్షం సబాహ్యాభ్యం తరశుచిః॥ ఇతి అన్నాది
పాకద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః
కాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యాభవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఇతివదేత్ ॥
శ్రాద్ధయోగ్యాభవంతు, ఇతిప్రత్యూచుః॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యా
త్వా ధ్యాత్వాదేవం జనార్ధనమ్ । వస్వాదీంశ్చపితౄన్ ధ్యాత్వా తత
శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే । ఇతికర్తావదేత్ ॥ ప్రవర్తయ ఇతి ప్రత్యూచుః ॥
కాలసంజ్ఞక విశ్వేషాం దేవానామిదమాసనం॥ సుఖాసనం ॥ కామసం
జ్ఞకవిశ్వేషాం దేవానామిదమాసనం । సుఖాసనం । కాలకామక సం
జ్ఞక విశ్వేదేవ దైవేక్షణః క్రియతామ్ ॥ ఓం తథా ॥ ప్రాప్నువంతు
భవంతః ॥ ప్రాప్నువామః । అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య ॥ ఉత్తానేప్రోక్ష్య॥
ఉద్ధృత్య ॥ యవాన్వికీర్య ॥ ఉదకమాపూర్య ॥ శన్నోదే వీర భిష్టయ
ఆపోభవంతుపీతయే శంయోరభిస్రవంతునః। శన్నోదేవీరభిష్టయ ఆపో
భవంతుపీతయే । శంయోరభిస్రవంతునః ॥ ఇతిద్వితీయపాత్రే ఉదకం
నినీయ॥ యవోసిధాన్య రాజోవావారుణోమధుసంయుతః నిర్ణోద స్సర్వ
పాపానాం పవిత్రమృషి భిస్మృతమ్ ॥ అర్ఘ్యపాత్రయోర్యవాన్నిక్షిప్య
అర్ఘ్యపాత్రేఅమీగంథాః ॥ పుష్పార్థా ఇమేఅక్షతాః ॥ అయంకుశః
అయంకుశః॥ కూర్చ్ఛేదకేనఅష్టా అస్తుకాలసంజ్ఞకేభ్యోవిశ్వేభ్యోదే
వేభ్యోవోజుష్టంగృహ్ణామి॥ కామసంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యోదేవేభ్యోవోజుష్టం
గృహ్ణామి॥ వఃపాత్రేసంపన్నే ... స్వాహార్ఘ్యా స్వాహార్ఘ్యా సంత్వర్ఘ్యా ॥
యవాన్ దర్భానాదాయ । కాలకామసంజ్ఞక విశ్వాన్ దేవాన్భవత్సు
ఆవాహయిష్యే । ఆవాహయవిశ్వేదేవాస ఆగతశ్రృణుతామ ఇమగ్ంహ
వం ఏవంబర్హిర్నిషీదత। విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ంహవంమే॥యేఅంత
రిక్షేయ ఉపద్యవిష్ట। యేఅగ్నిజిహ్వాఉతవాయజత్రా ఆ స ద్యా స్మి

స్వర్ నహిషిమాదయధ్వమ్॥ శ్లో॥ ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా విశ్వే దేవా మహాబలాః యేహ్యత్రవిహితాశ్రాద్ధే సావధానభవంతుతే॥ సావధానాస్మః బ్రాహ్మణహస్తేకూర్చేనాపః ప్రదాయ॥ బ్రాహ్మణహస్తే దర్భం నిధాయ॥ యాదివ్యాఅపః పయసాసంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః॥ హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తానఅపశ్శగ్గ్ స్యోనాస్సుహవాభవంతు॥ కాలసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః ఇదంవో అర్ఘ్యం॥ అస్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకం॥ యాదివ్యాఅపః పయసాసంబభూవుర్యా—భవంతు। కామసంజ్ఞక విశ్వేదేవా॥ ఇదంవో అర్ఘ్యం ఆస్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం (దత్వా) కాలకామకసంజ్ఞకేభ్యో దేవేభ్యస్థానమసి। ఇత్యర్ఘ్య పాత్రద్వయమన్యత్రనిదధ్యాత్ । తతశ్శుద్ధోదకం। అర్చనంకుర్యాత్॥అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసోఅర్చత అర్చంతుపుత్రకా ఉతపురన్నదృష్ణ్వర్చత అర్చత ప్రార్చత। గంధద్వారాంధురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం। ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం, తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ కాలకామ సంజ్ఞక విశ్వేదేవాః అమీవోగంధాః। సుగంధాః। ఆయనేతే పరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః। హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే॥ కాలకామకసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః... పుష్పాణి సుపుష్పాణిధూరసిధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వతంయో౽స్మాన్ ధూర్వ తితంధూర్వయంవయం దూర్వామః। కాలకామక... విశ్వేదేవాః అయంవో ధూపః సుధూపః। ఉద్దీప్యస్వజాతవేదో౽పఘ్నన్నిరృతిం మమ పశూగ్శ్చ మహ్యమావహజీవనంచదిశోదిశ॥ కాలకామక... దేవాః అయంవో జ్యోతిః। సుజ్యోతిః యువాసువాసాః పరివీతఆగాత్స ఉశ్రేయాన్ భవతి జాయమానః। తంధీరాసః కవయఉన్నయంతిస్వాధియో

మనసాదేవయంతః॥ కాలకామక_దేవాః॥ అంతఃప్రావరణార్థం బహిః॥
ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థ మలంకరణార్థం మిదంవోవాసః॥
సువాసః తదభావేసాక్షతాఇమేకుశాః॥ఇతిఅర్చనం సంపూర్ణమ్॥అస్తుసం
కల్పసిద్ధిర స్త్వితి భవంతోబ్రువంతు॥అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదను
జ్ఞయాప్రేతపిత్రాద్యర్చనంకరిష్యే॥(ప్రా).. పితుః .గోత్రస్య..శర్మణః
ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్యద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధేప్రేతార్థేఇదంతే ఆసనముపతిష్ఠతు॥ తత్పితుః_గోత్రస్య_శర్మణః
వసురూపస్యపితృర్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనం॥తత్పితామహస్య_గో
త్రస్య ... శర్మణఃరుద్రరూపస్య పితామహార్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనం
తత్ప్రపితామహస్య — గోత్రస్య ... శర్మణఃఆదిత్యరూపస్యప్రపితా
మహార్థేఇదమిదమాసనం॥ సుఖాసనంపితుః_గోత్రస్య—శర్మణఃప్రేతస్య
మరణదినారభ్యద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే—
ప్రేతార్థేఅయం తేక్షణఃఉపతిష్ఠతు॥ తత్పితఃసపిండీకరణాఖ్యాన్నశ్రాద్ధే
క్షణఃక్రియతాం॥ ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతుభవాన్॥ ప్రాప్నువాని॥ తత్పితా
మహాసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేక్షణఃక్రియతాం॥ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతు
భవాన్॥ ప్రాప్నువాని॥తత్ప్రపితామహాసపిండీకరణాఖ్యాన్నశ్రాద్ధేక్షణః
క్రియతాం॥ఓంతథా॥ ప్రాప్నోతుభవాన్॥ప్రాప్నువాని॥ప్రేతార్థం బ్రా
హ్మణాగ్రేదక్షిణాగ్రాన్ దర్భాంత్సగ్గ్స్తీర్య॥ తేష్వర్ఘ్యపాత్రమేకమా
సాద్య॥ఉత్తానంప్రోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥తిలాన్వికీర్య॥ ఉదకమాపూర్య॥ శంనో
దేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతుపీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః । ఇతి ప్రేత
పాత్రే ఉదకంనిధాయ।తిలోసిసోమ దేవత్యోగోసవేదేవనిర్మితః। ప్రత్నవ
ద్భిఃప్రత్న ప్రేతపెహి॥ - పితరం...గోత్రం...శర్మాణం ప్రేతమిమాన్
లోకాన్ప్రీణయాహినః॥ ఇతిప్రేతపాత్రేతిలాన్క్షిప్త్వా॥ ప్రేతాయవో
జష్టంగృహ్ణామి॥ప్రేతపాత్రంసంపన్నం ఉపతిష్ఠతామర్ఘ్యః॥ తత్పిత్రా
ద్యర్థం త్రీణిపాత్రాణ్యాసాద్య॥ ఉత్తానాని ప్రోక్ష్య॥ ఉద్ధృత్య॥ తిలా
న్వికీర్య॥అప్సుఆగంతతత్పితరో దేవయానాంత్సముద్రాంత్సలిలాన్ సావ

ణ్ణానస్మిన్లోకే సర్వాకామాన్ లభంతేఽక్షీయ మాణాముప దుహ్యా తామిమాఆపః॥అపఆసీయ॥ఆమఆగంతతత్పితామహా దేవయానాం... ఆపః॥అపఆసీయ—ఆమఆగంతతత్ప్రపితామహా దేవయానాం ... ఆపః॥ అపఆసీయ॥ శంనో దేవీ... వంతునః॥ ఇతి॥

ఆమఆగంత తద్భర్తృమాత్రరో దేవయానాం...ఆపః॥శంనో దే... నః॥ఆమఆగంత తద్భర్తృపితామహ్యో దేవయానాం . ఆపః॥ శంనో దే...నః॥అమఆగంత తద్భర్తృప్రపితామహ్యో దేవయానాం...ఆపః॥ శంనో దే... నః॥ ఇతిస్త్రియః॥

తిలోఽసిసోమ దేవత్యో గోసవే దేవనిర్మితః ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నస్వధయేహి॥ తత్పితరం...గోత్రం—శర్మాణంవసురూపమిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినస్స్వధానమః॥ తత్పితృపాత్రే తిలాన్ క్షిప్త్వా॥ తిలోఽసి సోమ దేవత్యో...స్వధయేహి॥ తత్పితామహం...గోత్రం—శర్మాణం రుద్రరూపమిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహినస్స్వధానమః॥ తత్పితామహపాత్రేతిలాన్ క్షిప్త్వా॥ తిలోఽసిసోమ దే—యేహి॥ తత్ప్రపితామహం ...గోత్రం...శర్మాణం ఆదిత్యరూపమిమాన్ లోకాన్ ప్రీణయాహిన స్స్వధానమః॥ తత్ప్రపితామహపాత్రే తిలాన్ క్షిప్త్వా ॥ మధు వాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః॥ మధు॥మధు నక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః॥ మధుద్యౌరస్తునఃపితాఃమధు॥ మధుమాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ంఅస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః ॥ ఇతిప్రేతపాత్రేమధుంనిధాయ॥ మధువాతాఋతాయతేమధుక్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః॥ మధునక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః మధుద్యౌరస్తునఃపితా॥మధు॥ మధుమాన్నో

వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః॥మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ మధు॥
ఏవంతత్పితృపితామహ ప్రపితామహ పాత్రేషు మధుంనిధాయ ॥ అథ
ఉదకాలోడనం ॥ సోమస్యత్విషిరసితవేవమేత్విషి ర్భూయాద్దమృతమసి
మృతోర్శ్యాత్రాపాహి దిత్యోన్మాస్తాహ్యాకవేష్టాదండశూకాః॥ ఇతిదక్షిణహ
స్తసర్వాంగుళీభిః తత్పితృపితామహప్రపితామహపాత్రోదకమప్రదక్షి
ణం క్రమేణ పరిప్లావ్య॥ అనఁగా పైమంత్రముం జెప్పుచుఁ గుడిచేతి
వ్రేళ్లతోఁతత్పితృ పితామహ ప్రపితామహ పాత్రమునందలి యుదక
ము నొకదాని వెనుక నొకటి గలియఁ బెట్టవలయును.

అవేష్టాదండశూకాః॥ ఇతి తత్పాత్రస్థం తృణాదిక మంగుష్ఠా
నామికాభ్యాం గృహీత్వా॥ అనఁగా అర్ఘ్యపాత్రమందుండు తృణము
మొదలగువానిని అంగుష్ఠానామిక వ్రేళ్ళతోఁదీసికొని॥ నిరస్తం నము
చేశ్శిరః ॥ తత్తృణందక్షిణతోనిరస్య॥ అనఁగా ఆతృణమును దక్షి
ణముగాఁ బారవేసి నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥ ఇతిస్మరణం
కృత్వా॥ అపఉపస్పృశ్య॥ శన్నోదే...వంతునః॥ ఇతిప్రోక్ష్య॥

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయం గంధః॥ ఇమాని పుష్పాణి ॥ భృంగరా
జపత్రాణిచ, అయంకుశః, ఇతిపాత్రత్రయేషు దర్భతృణాని నిధాయ॥
స్వర్చితమస్తు॥ ఇత్యుక్త్వా॥స్వధానమః (నమమ) ఇత్యుక్త్వా ॥ పిత్రేతే
జుష్టంగృహ్ణామి॥ పితామహాయతేజుష్టంగృహ్ణామి ॥ ప్రపితామహాయతే
జుష్టంగృహ్ణామి॥స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యా స్సంత్వర్ఘ్యాః॥తత్పితృపాత్రంసం
పన్నం॥ తత్పితామహపాత్రంసంపన్నం॥ తత్ప్రపితామహపాత్రం సంప
న్నంసుసంపన్నం॥దక్షిణాభిముఖస్తిష్ఠన్ పితరం...గోత్రం...శర్మాణం
ప్రేతంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ ఆయ హిప్రేతసోమ్యా
గంభీరైః॥పథిభిః పూర్వ్యైః॥ప్రజామస్మభ్యం దదద్రయించ దీర్ఘాయుత్వం

చశతశారదంచ॥ ఇత్యావాహ్య। తత్పితరం ... గోత్రం...శర్మాణంవసు
రూపంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ఆవాహయ॥ తత్పితామహం...గోత్రం
...శర్మాణంరుద్రరూపంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ తత్ప్రపి
తామహం...గోత్రం...శర్మాణం ఆదిత్యరూపం భవత్సు ఆవాహయి
ష్యే॥ఆవాహయ॥ ఉశంతస్త్వాహవామహఉశంతస్సమిధీమహి। ఉశన్నుశ
తఆవాహపితౄన్హవిషేఅత్తవే॥ ఇత్యావాహ్యఉపస్థానం॥ అయంతున
పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్యజ్ఞేస్వధ
యామదంత్వధిబ్రువంతుతేఅవంత్వస్మాన్॥ (ఇతితత్పితాదీనుపస్థాయ)
సావధానాభవంతుతే॥ ఇతికర్తావదేత్॥ సావధానాస్స్మః॥ ఇతి(బ్రాహ్మ
ణోవదేత్) తతః అగ్నిమాసీయ॥ నిధాయ॥...అగ్నింప్రజ్వాల్య॥అగ్నే
ర్దక్షిణతః సవ్యపాణేరంగుష్ఠానామికాభ్యాంపృథివీమభిమృశ్య॥ సోమస్య
త్విషిరసితవేవమేత్విషి. భూన్యాదమ్మృతమసిమృత్యోర్మాపాహిదివో
న్మాపాహ్యవేష్టాదండశూకానిరస్తంనముచేశ్శిరః॥ యేపార్థివాసఃపితరో
యఅంతరిక్ష్యాయేదివ్యాయేచదిశ్యాః॥ యేశామృతాబభూవుస్తేఅస్మిన్
యజ్ఞేసమవయంతామ్॥ ఇతిజపిత్వా॥ ఆచమ్య ..పూర్వోక్త ఏవంగుణ
... పుణ్యతిథౌ(ప్రాచీనావీతీ)పితుః_గోత్రస్య___శర్మణః ప్రేతస్య మర
ణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ఉదక
సంయోజనం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య కాలేఅనుజ్ఞార్థంయథాశక్తిప్రాయ
శ్చిత్తంకరిష్యే॥ పవిత్రదక్షిణాంగృహీత్వా॥ సమస్తసంప___పదం॥ పితుః
___గోత్రస్యశర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీ
కరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ఉదక సంయోజనం కర్తుం అధికారసంప
దస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ ఉదకసంయోజనాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ఓం
భూః ఓంభువః___పూర్వోక్త___తిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) పితుః___గోత్రస్య..
శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్ది

ష్టాన్న శ్రాద్ధే పితుః... గోత్రస్య ... శర్మణః ప్రేతస్య। తత్పితృపితామహ
ప్రపితామహైః...గోత్రైః ... శర్మభిః వసురుద్రాదిత్యరూపైస్సహాసమా
నోదకసాపిండ్యసిద్ధిద్వారా నస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం పితుః ... గోత్ర
స్య శర్మణః ప్రేతస్య పాత్రస్థోదకం ప్రథమద్వితీయతృతీయాంశం తత్పితృ
పితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య
రూపాణాం పాత్రస్థోదకైస్సహ సంయోజయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥ సంయో
జయ। ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్॥ అథకృచ్ఛ్రత్రియాణి దద్యాత్॥ అర్ఘ్యసం
యోజనాంగ గోదానం కుర్యాత్॥ అథ ప్రేతపాత్రస్థోదకం కించిత్ (ఏకాం
శం) ఆదాయ॥ ప్రేతపాత్రస్థోదకం పితృపాత్రేష్వాసించేత్॥ సమానీవ
ఆకూతిః। సమానా హృదయాని వః। సమానమస్తు వో మనః। యథా వ
స్సుసహాసతి। సంజ్ఞానం నస్త్వైః॥ సంజ్ఞానమరణైః॥ సంజ్ఞానమశ్వినా యు
వం। ఇహాస్మాసు నియచ్ఛతమ్॥ పితః...గోత్రం... శర్మన్ ప్రేతత్వాత్పాత్ర
స్థోదకం(ప్రథమాంశం) త్వత్పితృభిః...గోత్రైః ... శర్మభిః వసురూపై
స్సహ సంయోజయిష్యే॥ తస్మై తే స్వధా నమః॥ ఇతి గృహీత ప్రేతపాత్రో
దకం తత్పితృపాత్రే నినీయ॥ యే సమానాస్సమనసః। పితరో యమరాజ్యే।
తేషాం లోకస్స్వధా నమః। యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్। యే సజాతాస్సమన
సః॥ జీవాజీవేషు మామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయి కల్పతామ్। అస్మిన్ లోకే శత
గ్ం సమాః॥ ఇతి సంసృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య॥ శ్రీరామ రామ రామ॥ ఇతి
స్మరణం కృత్వా॥ పునరపి ప్రేతపాత్రస్థోదకం కించిత్ (ద్వితీయాంశం) ఆదా
య॥ సమానీవ ఆకూతిః। సమానా హృదయాని వః। సమానమస్తు వో మ
నః। యథా వస్సుసహాసతి సంజ్ఞానం నస్త్వైః। సంజ్ఞానమరణైః। సంజ్ఞాన
మశ్వినా యువం। ఇహాస్మాసు నియచ్ఛతమ్॥ పితః...గోత్ర ... శర్మన్ ప్రే
తత్వాత్పాత్రస్థోదకం త్వత్పితామహైః...గోత్రైః... శర్మభిః రుద్రరూ
పైస్సహ సంయోజయిష్యే॥ తస్మై తే స్వధా నమః॥ ఇతి గృహీత ప్రేతపా

త్రోదకంపితామహపాత్రేనినీయ॥ యేసమానాస్సమనః । పితరోయమరాజ్యే॥ తేషాంల్లోకస్స్వధానమః।యజ్ఞోదేవేషుకల్పతామ్ । యేసజాతాస్సమనసః।జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతాం। అస్మిన్ లోకేశతగ్ంసమాః॥ఇతిసంస్పృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య ॥ శ్రీరామరామరామ॥పునరపిప్రేతపాత్రస్థోదకంకించిత్ (తృతీయాంశం)ఆదాయ।స్తమానీవ ఆకూతిః...ఇహాస్మాస్తునియచ్ఛతమ్॥పితః... గోత్రశర్మన్ ప్రేతత్వం త్వా త్రస్థోదకంతత్పితామహైః ... గోత్రైః ... శర్మభిః ఆదిత్యరూపైస్సహాసంయోజయిష్యే॥తస్మై తేస్వధానమః॥ఇతిగృహీత ప్రేతపాత్రోదకంతత్ప్రపితామహపాత్రేనినీయ ॥ యేసమానాస్సమనసః పితరోయమరాజ్యే। తేషాంల్లోకస స్వధానమః।యజ్ఞోదేవేషుకల్పతామ్। అస్మిన్ల్లోకేశతగ్ సమాః। ఇతిసంస్పృష్టమర్ఘ్యమభిమంత్ర్య॥ శ్రీరామరామరామ॥

మాతాచేదేవంవిధః.

మాతః...గోత్రే... దాయ్యాః ప్రేతాయాః పాత్రస్థోదకం అస్మత్పితామహీప్రపితామహీవృద్ధప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం... దాయీనాం... రూపాణాం పాత్రస్థోదకైః స్సహసంయోజయిష్యే॥ తతస్సర్వంసమానమ్॥

ప్రేతస్య హస్తోదకందత్వా॥ దర్భానంతర్ధాయ॥ యాదివ్యాఆపః పయసాసంబభూవుర్యాఅంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః । హిరణ్యవర్ణాయజ్ఞియాస్తానఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా స్సుహవాభవంతు॥ పిత ___ గోత్ర___శర్మన్ ప్రేత మరణదినాధారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధేప్రేతార్థేఇదంతే అర్ఘ్యముపతిష్ఠతు। పునః హస్తోదకందత్వా॥ సావధానాభవంతుతే॥ సావధానాస్మః॥ తత్పిత్రర్థంహస్తోదకందత్వా॥ దర్భానంతర్ధాయ। యాదివ్యాఆపఃపయసా భవంతు। తత్పితః...గోత్ర...

శర్మన్ వసురూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం
దత్వా॥ తత్పితామహార్థం బ్రాహ్మణహస్తే శుద్ధోదకం దత్వా। దర్భానంత
ర్ధాయ. యాదివ్యా ఆపః పయసా... భవంతు॥ తత్పితామహ... గోత్ర...
శర్మన్ రుద్రరూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం॥ దత్వా॥
తత్ప్రపితామహార్థం బ్రాహ్మణహస్తే శుద్ధోదకం దత్వా॥ దర్భానంతర్ధా
య। యాదివ్యా ఆపః పయసా—భవంతు॥ తత్ప్రపితామహ— గోత్ర
శర్మన్ ఆదిత్యరూప ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకం దత్వా॥
శ్లో॥ ఇహలోకం పరిత్యజ్య గతోసి పరమాం గతిమ్। మనసా వాయురూపేణ
కుశే(విప్రే) త్వాం యోజయామ్యహమ్॥ ప్రేతార్ఘ్యపాత్రం విసృజేత్॥
తత్పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః పాత్రాణి స్థానాని స్థః॥ స్వస్థానమసి।
ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్॥ తతశ్శుద్ధోదకం దత్వా॥ అర్చత ప్రార్చత ప్రియమే
ధాసోఽర్చత అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురన్న ధృష్ణ్వర్చత అర్చత ప్రార్చత॥
ఇతి ప్రేతం తిలై రభ్యర్చ్య॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీ
షిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ పితః
...గోత్ర ..శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ... శ్రాద్ధే ప్రేతార్థం గం
ధాః ఉపతిష్ఠతు॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః। హ్ర
దాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ పితః — గోత్ర—శర్మన్—
శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అంగుళ్యాభరణాదికం దద్యాత్॥ ధూరసి ధూర్వ ధూర్వం
తం ధూర్వ తం యోఽస్మాన్ ధూర్వతి తం ధూర్వ యం వయం ధూర్వా
మః॥ పితః—గోత్ర—శర్మన్ ప్రేతమరణదినాదారభ్య ద్వాదశాహాని
—శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే అయం తే ధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోఽపఘ్నన్ని
ర్ఋతిం మమ। పశూగ్ంశ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ దిశో దిశ॥ పితః—
గోత్ర—శర్మన్ ప్రేత ఇదం తే జ్యోతిః॥ ఇతి దీపం దత్వా॥ యువా సువాసాః
పరివీత ఆగాత్స ఉ శ్రేయాన్ భవతి జాయమానః। తం ధీరాసః కవయ ఉన్న

యంతిస్వాధిరాయోమనసా దేవయంతః ॥ పితః — గోత్ర — శర్మన్ ప్రేత మరణదినాదారభ్య — శ్రాద్ధప్రేతార్థే అంతః ప్రావరణార్థంబహిః ప్రావరణార్థంఅలంకరణార్థంచ ఇదంవస్త్రఖండం తుభ్యమహం సంప్రదదే (నమమ)పవిత్రార్థమిమేసతిలాః ఇమేకుశాః॥ ప్రేతాయస్వర్చితమస్తు॥ (తతః)తత్పితృపితామహప్రపితామహార్చనంకరిష్యే॥ అర్చతప్రార్చత— ప్రార్చత॥ఇతితిలైరభ్యర్చ్యగంధద్వారాం—శ్రియం॥తత్పితః యథాభాగశః అమీవోగంధాః ॥ తత్పితామహాయథాభాగశః అమీవోగంధాః॥ తత్ప్రపితామహాయథాభాగశః అమీవోగంధాః॥సుగంధాః ॥ అయనేతే పరాయణే—గృహాఇమే॥ పుష్పాధాన్ ఇమేతిలాః॥ సుపుష్పాణి॥ ధూరసిధూర్వధూర్వంతం—ధూర్వామః॥ అయంవోధూపః। సుధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వజాతవేదో—దిశోదిశ ॥ దీపందత్వా । ఇదంజ్యోతిః సుజ్యోతిః॥ యువాసువాసాః— దేవయంతః॥తత్పితః—గోత్ర — శర్మన్వసురూప అంతఃప్రావరణార్థంబహిః ప్రావరణార్థం వస్త్రయుగ్మంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥తత్పితామహ—గోత్ర—శర్మన్ రుద్రరూపవస్త్రం— సంప్రదదేనమమ॥ తత్ప్రపితామహ —గోత్ర — శర్మన్ ఆదిత్యరూపంవస్త్రం—నమమ॥సువాసః।ఇతిబ్రాహ్మణాః। వదేయుః వఃఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థమలంకరణార్థం (తదభావే) సతిలాఇమేకుశా,॥ సుకుశాః॥ ఇతి అర్చనంసంపూర్ణం॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా విష్ణోరారాధనంకరిష్యే॥ (సవ్యం) శ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమహావిష్ణోరిదమాసనం॥ ఆసనందద్యాత్ ॥ సుఖాసనం॥ విష్ణోర్దైవేక్షణః క్రియతామ్॥ ఇతిక్షణందద్యాత్ ॥ ఓంతథాప్రాప్నోతు భవాన్॥ప్రాప్నవాని॥కుశాన్ పరిస్తీర్య॥అర్ఘ్యపాత్యమాసాద్య॥ ఉత్తానం ప్రోక్ష్య॥ఉద్ధృత్య॥ యవాన్వికీర్య॥ శంనోదేవీ—వంతునః । ఇత్యర్ఘ్యపాత్రేఉదకంనిసీయ।యవోసిధాన్యరాజో వా—స్వస్మృతం॥ ఆర్ఘ్యపాత్రే

అమీ॰గంధాః॥పుష్పార్థాణి మేఅక్షతాః అయంకుశః కుర్చోదకేనఅష్టార్ఘ్య
స్సంపూర్ణార్చనమస్తు॥ విష్ణవే తేజుష్టంగృహ్ణామి॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహా
విష్ణో పాత్రంసంపన్నం॥సుసంపన్నం॥ స్వాహార్ఘ్యః అస్త్వర్ఘ్యః॥శ్రాద్ధసంర
క్షక శ్రీమహావిష్ణుం శంఖచక్రగదాధరంభవత్సుఆవాహయిష్యే॥ ఆవాహ
య॥తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ంసదాపశ్యంతిసూరయః। దివీవచక్షురాతతం
తద్విప్రాసోవిపన్యవోజాగృవాంసస్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్॥
ఇత్యుపస్థాయ॥హస్తోదకందత్వా॥యాదివ్యాఆపఃపయసా..భవంతు॥ శ్రా
ద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఇదం తే అర్ఘ్యం॥ అస్త్వర్ఘ్యం తతశ్శుద్ధోదకమ్॥
విష్ణవేస్థానమసి॥అర్ఘ్యపాత్రమన్యత్రనిధాయ॥ తతశ్శుద్ధోదకం॥ అర్చత
ప్రార్చతప్రియమేధాసో ... ర్చతప్రార్చత॥యద్వైరవకీర్య॥ గంధద్వారాం
... శ్రియమ్॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో యథాభాగశఃఅమీవోగంధాః॥
సుగంధాః॥ ఆయనే తేపరా... గృహాణమే। విష్ణ్వర్థం అంగుళ్యాభరణాది
కందద్యాత్॥ ఇమానిపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥ ధూరసిధూర్వ...వయం
ధూర్వామః॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో అయంతేధూపః సుధూపః॥
ఉద్దీప్యస్వజాతవేదో___దిశోదిశ॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో ఇదం తే
జ్యోతిః సుజ్యోతిః॥ యువాసువాసాః___దేవయంతః॥ శ్రాద్ధసంరక్షక___
వస్త్రంతుభ్యమహం___నమమ॥ వస్త్రాభావే కుశాన్దద్యాత్॥ సుకుశాః
అర్చనసంపూర్ణమ్॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। అస్తు
సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలోద్వర్తనంకరిష్యే॥ కురుష్వ॥
తతః భోజనస్థానే ఉద్వర్తనంకుర్యాత్॥ భోజనపాత్రాణినిధాయ॥ అథ ప్రే
తాహుతిః॥పూర్వోక్తఏవంగుణ...తిథౌ॥ (పా)...త్రిపితుః...గోత్రస్య
___శర్మణః ప్రేతస్య మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యై
కోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధే ప్రేతార్థే ప్రేతాహుతింహోష్యామి॥ ఔపాసనాగ్నే
ర్దక్షిణతోంగారాన్నిరూహ్య॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ పాత్రే

అభిఘార్య॥ తత్ర చరుంనిధాయ॥ అభిఘార్య॥ మేక్షణేనాదాయ ॥ పిత్రే ——గోత్రాయ——శర్మణే ప్రేతాయయమాయచస్వాహా॥ఇతిహుత్వా॥ యమాయేదంనమమ॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ తచ్ఛేషాత్ప్రేతపాత్రే కించిదన్నంనిధాయ ॥ తచ్ఛేషమన్యస్మిన్నిదధాతి ॥ అగ్నౌకరణం॥ పునః పృథక్పాత్రే—అభిఘార్య॥తత్ర చరుంనిధాయ॥పునరభిఘార్య॥ ఓమ్ ఓమ్ఓమ్ అద్యపూర్వోక్త...పుణ్యతిథౌ (ప్రా.. తీ) పితుః——గోత్రస్య శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినారభ్యద్వాదశేహనిసపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా . అగ్నౌకరణం(ఉపవీతీ)కరిష్యే॥కురుష్వ॥ (ప్రాచీనావీతీ)ఔపాసనాగ్నింపరిసమూహ్య॥.తతఃఅన్నమగ్నావధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య।అద్భిఃప్రోక్ష్య॥ అన్నంచతుర్ధావిభజ్య । ఈశాన్యభాగే అభిఘార్య॥ తూష్ణీమప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీ॥ మేక్షణఉపస్తీర్య॥ తేనావదాయాభిఘారయతి॥ హవిఃప్రత్యభిఘారయతి॥ సోమాయపితృపీతాయస్వధానమః॥ అర్ధంజుహోతి। సోమాయపితృపీతాయేదంనమమ॥ మేక్షణఉపస్తీర్య॥ తేనావదాయాభిఘార్య॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయ స్వధానమః॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం (నమమ) ఇత్యుక్త్వా॥ ఆహుతిద్వయమౌపాసనాగ్నౌ వేవజుహుయాత్॥ (ప్రాచీనావీతీ) అప్రదక్షిణం తూష్ణీంసమంతంపరిషిచ్య॥ మేక్షణమగ్నౌప్రహరతి సవ్యం) చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవంతు ... అహంభో అభివాదయే॥ (ప్రా...తీ; హస్తోదకందత్వా॥3॥పిత్రాదిభోజనపాత్రేష్వభిఘార్య॥ వాయవ్యభాగమాదాయ।స్వధేయం స్వధేయం స్వధేయం ॥ కించిత్కించిత్పిత్రాదిభోజనపాత్రేషు అన్నంనిధాయ॥ అస్తుస్వధా॥ పునరభిఘార్య॥ పునఃహస్తోదకందత్వా ॥ అస్వధేత్యాశ్రావయతి॥ అస్తుస్వధేతిప్రత్యాశ్రావయతి ॥ స్వధానమఇతివషట్కరోతి ॥ స్వధాకారోహిపితౄణామ్॥ (ఉపవీతీ)సర్వేషాంహస్తోదకందత్వా॥ పునరభిఘార్య॥ అత్రఅన్న సూక్తాదిమంత్రపఠనంనాస్తి॥ సర్వత్రఅన్నపరివేషణాదికంకృత్వా॥ అభిఘార్య॥ ఓంభూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ హస్తోదకందత్వా॥ దేవసవితః ప్ర

సువ॥కరాభ్యాంపాత్రంగృహీత్వా॥ పృథివీ తేపాత్రం ద్యౌరపిధానంబ్రాహ్మణస్యాముఖేజుహోమి బ్రాహ్మణానాంత్వాప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమైషాంక్షేష్ఠాఅముత్రాముష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమత్రేధానిదధేపదం।సమూఢమస్యపాగ్ంసురేస్వాహా॥ శ్రీవిష్ణోహవ్యంరక్షస్వ।కాలసంజ్ఞకవిశ్వేదేవా ఏతద్వోహవ్యం సపరికరం కాలసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాదేవతాఇదమన్నం సపరికరం హవ్యం బ్రాహ్మణస్యా హావనీయార్థేదత్తందాస్యమానంచాతృప్తే స్తత్సర్వంగయేయంభూర్గదాధరో భోక్తా అన్నంబ్రహ్మఅహంచ బ్రహ్మభోక్తాచబ్రహ్మసౌవర్ణమిదంపాత్రం అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం కాలసంజ్ఞికేభ్యోవిశ్వేభ్యోదేవేభ్య॥ ఇదమన్నంఅమృతస్వరూపంఅక్షయ్యతృప్త్యర్థంయథాభాగంహవ్యం తత్సత్స్వాహానమమ॥గయాయాంశ్రీరుద్ర (విష్ణు) పాదాదిసమస్తతీర్థేషు దత్తమస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు।గయాయాందత్తమస్తు।ఓంభూర్భువస్సువః ...ప్రచోదయాత్॥హస్తోదకందత్వా।దేవసవితఃప్రసువ। పృథివీతేపాత్రం ద్యౌరపిధానంబ్రహ్మణస్త్వాముఖేజుహోమి।బ్రాహ్మణానాంత్వాప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షితమసిమైషాంక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమేత్రేధానిదధేపదం।సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ కామసంజ్ఞకవిశ్వేదేవా ఏతద్వోహవ్యంసపరికరం కామసంజ్ఞక విశ్వేదేవా దేవతాఇదమన్నంసపరికరంహవ్యంబ్రాహ్మణస్యహావనీయార్థే దత్తం దాస్యమానంచాతృప్తేస్తత్సర్వంగయేయంభూర్గదాధరోభోక్తా। అన్నం బ్రహ్మ।అహంచబ్రహ్మ। భోక్తాచబ్రహ్మ। సౌవర్ణమిదంపాత్రం। అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయంకామసంజ్ఞికేభ్యోవిశ్వేభ్యో దేవేభ్యః ఇదమన్నం అమృతస్వరూపం అక్షయ్యతృప్త్యర్థంయథాభాగంహవ్యం తత్సత్స్వాహానమమ॥గయాయాంశ్రీరుద్ర (విష్ణు) పాదాదిసమస్తతీర్థేషుదత్తమస్త్వితిభవంతో।బ్రువంతు గయాయాందత్తమస్తు।విశ్వేదేవోపస్థానం। యేదే

వాద్దివ్యేకాదశస్థాః పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాఽప్సుషదో మహినైకాదశ
స్థాః తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్॥

అథ ప్రేతత్యక్తం(దత్తం) ఓంభూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్॥
(ప్రాచీనావీతీ) హస్తోదకం దత్వా।సవ్యంజనాన్యాచ్య॥పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌ
రపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణస్య త్వా ప్రాణాపాన
యోర్జుహోమ్యక్షిత మసి మాస్య క్షేష్ఠా అత్రాముష్మిన్ లోకే । ఇదం
విష్ణుర్విచక్రమే। త్రేధా నిదధే పదం సమూఢమస్య పాగ్ంసురే॥ శ్రీవిష్ణో
అన్నం రక్షస్వ।పితః ..గోత్ర ... శర్మన్ ప్రేత మరణదినాదారభ్య ద్వాద
శేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే ప్రేతార్థే పతత్తే ఇదమన్నం
సపరికరం పితా...గోత్ర...శర్మా ప్రేతో దేవ తేదమన్నం సపరికరం బ్రాహ్మ
ణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వ మమృతస్వ
రూపం రాజితం పాత్రమక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం।పితే...గోత్రాయ___
శర్మణే ప్రేతాయ ఇదమన్నం సపరికరం సవ్యంజనం సతాంబూలం సదక్షిణా
కం సతిలాపిధానోదకుంభం ప్రేతతృప్త్యర్థముపతిష్ఠతు॥ ఇతి తిలోదకం భూ
మావిసృజేత్ । తత్పితాదిత్యక్తం (దత్తం) ఉపవీతీ) అన్నాదికం ప్రో
క్షణం।ఓంభూర్భువస్సువః .. ప్రచోదయాత్।అపిదక్షిణం పరిషిచ్య తత్పి
త్రర్థం హస్తోదకం దత్వా। పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణస్త్వా
ముఖే జుహోమి । బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయోర్జుహోమ్యక్షిత
మసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా
నిదధే పదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే ॥ స్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ ।
తత్పితః ...గోత్ర...శర్మన్ వసురూప పతత్తే కవ్యం సపరికరం॥ తత్పితా
...గోత్ర...శర్మా వసురూపో దేవ తేదమన్నం సపరికరం॥ బ్రాహ్మణస్త్వా
హవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేస్తత్సర్వం గయేయం భూర్త
దాధరో భోక్తా అన్నం బ్రహ్మా అహం చ బ్రహ్మా భోక్తా చ బ్రహ్మా సర్వం ఖల్వి

దంబ్రాహ్మ । రాజతమయంపాత్రి మక్షయ్యవటచ్ఛాయాయాం ॥ తత్పి
తే్రి ... గోత్రాయ ... శర్మణే వసురూపాయఇదమన్న మమృతస్వరూప
మాతృప్తేర్గాస్యమాన మక్షయ్యతృప్త్యర్థం యథాభాగమోంతత్సత్
స్వధానమమ॥గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషుదత్తమస్త్వితి
భవంతో బ్రువంతు.. దత్తమస్తు॥ (ఉపవీతీ) ఓమ్భూర్భువ...ప్రచోద
యాత్ ॥ఇతిపితామహపాత్రే అన్నాదికంప్రోక్ష్య॥(ప్రాచీనావీతీ) హస్తోద
కందత్వా ॥ పృథివీతేపాత్రం... స్వరే ॥ స్వధాశ్రీవిష్ణోకవ్య రక్షస్వ
తత్పితామహ...గోత్ర... శర్మన్రుద్రరూపపతత్తైకవ్యం సపరికరంతత్పి
తామహాఃగోత్రాః... శర్మారుద్రరూపాోదేవ తేదమన్నంసపరికరంబ్రాహ్మ
ణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తందాస్యమానంచాతృప్తేః... రాజతమయంపా
త్రమక్షయ్యవటచ్ఛాయాయ ంతత్పితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మ
ణేరుద్రరూపాయేదమన్న మమృతస్వరూపమాతృప్తేర్గాస్యమాన మక్ష
య్యతృప్త్యర్థంయథాభాగమోంతత్సత్ ॥ స్వధానమమ॥ గయాయాంశ్రీ
విష్ణుపాదాది...బ్రువంతు॥గయాయాందత్తమస్తు॥ ఉపవీతీ॥ ఓంభూర్భు
వస్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ఇతిప్రపితామహపాత్రే అన్నాదికంప్రోక్ష్య॥
(ప్రాచీనావీతీ హస్తోదకందత్వా॥ పృథివీతేపాత్రంద్యౌ... స్వరే॥ స్వధా
శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ। తత్ప్రపితామహ...గోత్ర ... శర్మన్ఆదిత్యరూప
పతత్తైకవ్యంసపరికరం॥తత్ప్రపితామహాః ... గోత్ర ... శర్మాఆదిత్యరూ
పాోదేవతేదమన్నంసపరికరం॥ బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థేదత్తం...వట
చ్ఛాయాయాం॥తత్ప్రపితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మణెఆదిత్యరూపా
యేదమన్నంమమృతస్వరూప మాతృప్తేర్గాస్యమానమక్షయ్య తృప్త్య
ర్థంయథాభాగమోంతత్సత్ ॥స్వధానమమ। గయాయాంశ్రీవిష్ణుపాదాది
...బ్రువంతు॥ ఇతిపితృతీర్థేనసదర్భతిలోదకం భూమావిసృజేత్ । గయా
యాందత్తమస్తు॥పితృద్వ్యుపస్థానం॥ యేచేహపితరోయేచ నేహయాగ్శ్చ
విద్మయాగ్ం ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నేత్వంవేత్థయదితేజాతవేదస్స్వధాభిర్యజ్ఞ
గ్ంసుకృతవజుషస్వ॥విష్ణుత్యక్తం (దత్తం) ఉపవీతీ॥ఓంభూర్భువస్సువః...

ప్రచోదయాత్॥ ఇత్యన్నాదికం ప్రోక్ష్య॥ హస్తోదకం దత్వా॥ దేవసవితః
ప్రసువ॥ పృథివీ తే పాత్రం... స్వరే॥ శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ॥ శ్రాద్ధసంర
క్షక శ్రీమహావిష్ణో ఏతత్తే హవ్యం సపరికరం శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణు
దేవ తేదమన్నం సపరికరం హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం
...సౌవర్ణం పాత్రమక్షయ్య వటచ్ఛాయోయం శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహా
విష్ణవే శంఖచక్రగదాధరాయ లక్ష్మీసమేతాయ ఇదమన్న మమృతస్వ
రూప మాత్మనైవ స్వనూన మక్షయ్యతృప్త్యర్థం యథాభాగమోం
తత్సత్॥ హవ్యం స్వాహానమమ॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...బ్రువం
తు॥ గయాయాం దత్తమస్తు॥ విష్ణూపస్థానం॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం
సదా పశ్యంతి సూరయః। దివీవ చక్షురాతతమ్। తద్విప్రాసో విపన్యవో
జాగృవాగ్ం స్సమింధతే। విష్ణోర్యత్పరమం పదమ్॥ అథ మంత్రతంత్ర
స్వరవర్ణ లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపం కరిష్యే॥ ఇతిశిష్టా
చారసాంప్రదాయః॥ శ్లో॥ సప్తవ్యాధా దశార్ణేషు మృగాః కాలాంజనే
గిరౌ। చక్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసమానసే। యేస్మజాతాః కురుక్షే
త్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః। ప్రస్థితా దీర్ఘమధ్వానం యూయం తేభ్యోవసీ
దత। అమూర్తానాం చ మూర్తానాం పితౄణాం దీప్తతేజసామ్। నమస్యా
మిసదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగచక్షుషామ్॥ చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ
ద్వాభ్యాం పంచభిరేవ చ॥ హూయతే చ పునర్ద్వాభ్యాం స మే విష్ణుః ప్రసీదతు
బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవిర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణాహుతం। బ్రహ్మైవ తేన
గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మసమాధినా॥ యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్య। భోక్తావ్య
యాత్మా హరిరీశ్వరోత్ర। తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యో। రక్షాంస్యశేషా
ణ్యసురాంశ్చ సర్వే॥ త్వాం యోగినశ్చింతయంతి త్వాం యజంతి చ యజ్వ
నః। హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్॥ కర్త్రా క్రియాణాం సస
ఇజ్యతే క్రతుః। స ఏవ తత్కర్మఫలం చ యచ్ఛ। స్రుగాదియత్సాధనమప్యశే
షం। హరేర్న కించిద్వ్యతిరిక్తమస్తి॥ గయాయాం ధర్మపృష్ఠే చ సదసి బ్రహ్మ
ణస్తథా। గయాశీర్షే వటే చైవ పితౄణాం దత్తమక్షయమ్॥ దేశకాలపాత్ర

మంత్రతంత్రక ర్తృభోక్తృస్థలహావిర్ద్రవ్యాదిభ్య స్సర్వం న్యూనాతిరిక్తా
భ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు । ఇతిసదర్భయవ తిలోదక
ముత్సృజేత్ ॥సర్వంన్యూనాతిరిక్తాన్యామచ్ఛిద మస్తు॥ ఈశానవిష్ణుకమ
లాసనకార్తికేయ।వహ్నిత్రియామరజనీశగణేశ్వరాణాం। క్రౌంచామ
రేకదలింలశోద్భవకశ్యపానాం। పాదాన్నమామిసతతం పితృముక్తిహే
తూన్॥దారాదత్తం॥ (ప్రా ..)పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య
ప్రేతత్వవిముక్త్యర్థంమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహానిసపిండీకరణాఖ్యై
కోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేపితరం...గోత్రం...శర్మాణంప్రేతముద్దిశ్య (మయా)
త్వయాకృతేనపితుః ... మరణదినారభ్య ద్వాదశేహాని సపిండీకరణా
ఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధేతత్పితృపితామహప్రపితామహాన్ ...గోత్రాన్...
శర్మణః వసురుద్రాదిత్యరూపాన్ కాలకామక తంజ్ఞికాన్ విశ్వాన్దే
వాన్ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణుం చఉద్దిశ్యమయాక్రియమాణేనపితుః
సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధేన।పితుః...గోత్రస్య...శర్మణఃప్రే
తస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రా
ద్ధేతత్పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం.....వసురుద్రాది
త్యరూపాణాంకాలకామసంజ్ఞికవిశ్వేషాం దేవానాంశ్రాద్ధసంరక్షకశ్రీమ
హావిష్ణోశ్చపితుఃగోత్రస్య...శర్మణఃప్రేతస్యతత్పితృపితామహ ప్రపితా
మహైః...గోత్రైః...శర్మభిః వసురుద్రాదిత్యరూపైస్సహసమానోదక
సాపిండ్యసిద్ధిద్వారావస్వాదిపితృలోకావాప్తిర స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥
ఇతిసదర్భతిలోదకముత్సృజేత్॥ వస్వాదిపితృలోకావాప్తిరస్తు॥ నమస్కా
రః॥నమోదేవేభ్యః॥స్వధా (ప్రేత) తత్పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః
నమోవిష్ణవే॥ఇతినమస్కృత్య॥ఓంతత్బ్రహ్మఓంతద్వాయుః॥ ఓంతదాత్మా
॥ ఓంతత్సత్యంఓంతత్సర్వమ్॥ ఓంతత్పురోర్నమః । అంతశ్చరతిభూతేషు
గుహాయాంవిశ్వమూర్తిషు।త్వంయజ్ఞస్త్వంవషట్కార స్త్వమింద్ర స్త్వం
రుద స్త్వంవిష్ణుస్త్వంబ్రహ్మత్వంప్రజాపతిః త్వంతదాపఆపోజ్యోతీ రసోమృ

తం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ ॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి శ్రద్ధాయామపానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాంవ్యానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టో అమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేనివిష్టోమృతంజుహోమి॥ బ్రహ్మణిమఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః మధుద్యౌరస్తునఃపితా। మధుమాన్నోవనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః... ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి । సర్వత్రహస్తోదకం దత్వా॥ కాలసంజ్ఞకావిశ్వేదేవా అమృతమస్తు ॥ కామకసం... దేవా అమృతమస్తు॥ ఇత్యాపోశనందత్వా॥ ప్రేతాయఅమృతమస్తు॥ తత్పిత్రే అమృతమస్తు॥ తత్పితామహాయఅమృతమస్తు॥ తత్ప్రపితామహాయ। అమృతమస్తు॥ శ్రాద్ధసంరక్షక-శ్రీమహావిష్ణవే। అమృతమస్తు॥ ఇత్యాపోశనం దత్వా॥ అమృతోప స్తరణమసి। ఇయంభూర్గయా। ఏతేబ్రాహ్మణాగదాధరాః పితృరూపీశ్రీజనార్దనః ప్రియతాం॥ ఓంతత్సత్॥ బ్రహ్మార్పణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోమృతంజుహోమి శివోమావిశాప్రదాహాయ ప్రాణాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానేని విష్టోమృతంజుహోమిశివోమావిశా ప్రదాహాయఅపానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిష్టోమృతంజుహోమిశివోమావిశాప్రదాహాయవ్యానాయస్వాహా ॥ శ్రద్ధాయాముదానేని విష్టోమృతంజుహోమి శివోమావిశాప్రదాహాయ ఉదానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానేనివిష్టోమృతం జుహోమిశివోమావిశా ప్రదాహాయసమానాయస్వాహా॥ బ్రహ్మణిమఆత్మామృతత్వాయ। ఇతిప్రాణా

హుతిమంత్రాన్పఠేత్ ॥ యథాసుఖంజుషధ్వం । ఇతికర్తృవాక్యం।
జుషామహే॥ కలౌకలికృతాన్దోషాన్ద్రవ్యదేహాత్మసంభవాన్। సర్వా
న్హరతిచిత్తస్థోభగవాన్ దేవకీసుతః॥మంత్రమధ్యేక్రియామధ్యేవిష్ణోస్స్మ
రణపూర్వకం।యత్కించిత్క్రియతేకర్మతత్కర్మసఫలంభవేత్ ॥ అపే
క్షితంయాచితవ్యంత్యాజ్యంచైవానపేక్షితం ఉపవిశ్యసుఖేనైవ భోక్త
వ్యంస్వస్థమానసైః॥ మక్షికాశ్చయద్వాస్వకాస్వధితౌరిప్తమస్తి । యద్ధ
స్తయోశ్చమితుర్యన్న ఖేషుసర్వాత్రాత్రేఅపిదేవేష్వస్తు । భోక్తౄణాం
మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు॥ అనంతరంభుంజానాన్ తృప్తాన్జ్ఞాత్వా॥ ఓం
భూస్సువస్సువః...ప్రచోదయాత్ । మధువాతా...భవంతునః॥ మధు
మధుమధు॥ అక్షన్నమీమదంతహ్యవప్రియాఅధూషత।అస్తోషత స్వభా
నవోవిప్రానవిష్ఠయామతీ।యోజాన్విన్ద్రతేహరీ॥ మధుమధుమధు॥ ఏత
చ్ఛ్రాద్ధంసంపన్నం॥ సుసంపన్నం॥ ప్రేతవికిరం॥ కించిదన్నమాదాయ॥
(ప్రాచీనావీతీ)పితః...గోత్ర...శర్మన్ప్రేతమరణదినాదారభ్య ద్వాద
శాహానిసపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధప్రేతతృప్తిరస్తు ॥ అస్తుతృప్తిః॥
సతిలముదకమన్నంభోజనపాత్రసమీపే తూష్ణీముత్సృజేత్॥ ప్రేతవికిర
పిండంభూమౌనిధాయ॥యథా॥దర్భానాస్తీర్య॥తిలోదకంనినీయ । పితః
...గోత్రాయ...శర్మణేప్రేతాయ మరణదినాదారభ్య ద్వాదశాహాని
సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్నశ్రాద్ధేవికిరపిండఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యే
తత్తిలోదకముపతిష్ఠతు । పృథక్పాత్రేకించిదన్నమాదాయ ॥ తత్పితః।
తృప్తాస్థ।తత్పితామహాఃతృప్తాస్థ॥తత్ప్రపితామహాఃతృప్తాస్థ ॥ తృప్తా
స్స్మః॥ ఇతిబ్రాహ్మణావదేయుః॥ అసంస్కృతప్రమీతాయేత్యాగినో
యాఃకులస్త్రియః।దాస్యామితేభ్యో వికిరమన్నంతాభ్యశ్చ పైతృకమ్।
పరిషిచ్య ॥ సవ్యం ॥ కాలసంజ్ఞకా విశ్వేదేవాః తృప్తాస్థ ॥ కామ
సంజ్ఞకవిశ్వేదేవాః తృప్తాస్థ ॥ తృప్తాస్స్మః ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్ ॥

శ్లో॥ అసోమపాశ్చయేదేవా యజ్ఞభాగవివర్జితాః। తేభ్యోమన్నంప్రదా
స్యామి వికిరంవైశ్వదైవికమ్ ॥ పరిషిచ్య ॥ పునః కించిదన్నమాదాయ।
శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణోతృప్తోసి ॥ తృప్తోస్మి॥ అసంస్కారో
భవేద్విష్ణో రక్షసాధనమవ్యయమ్। ప్రాణాంచవరం శ్రేష్ఠం
వికిరాన్నంచవైష్ణవమ్। పరిషిచ్య॥ (ప్రాచీనావీతీ) దేవపితృమధ్యేభూమౌ
ప్రోక్ష్య॥ తత్రదక్షిణాగ్రాన్దర్భానాస్తీర్య ॥ తేషుతిలోదకం నినీయ॥
యేఅగ్నిదగ్ధాయేనగ్నిదగ్ధా యేవాజాతాః కులేమమ ॥ భూమౌదత్తేన
పిండేనతృప్తాయాంతుపరాంగతిమ్॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యఃఅనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మ
త్కులప్రసూతమృ తేభ్యః అయంవికిరపిండస్స్వధానమః। అగ్నిదగ్ధాః
అనగ్నిదగ్ధాశ్చమార్జయంతామ్॥ ఏతద్వస్తిలోదకమ్॥ పాత్రోచ్ఛిష్టభా
గోభ్యఽన్నందీయతామ్॥ యజమానకులేజాతా దాసాదాస్యన్న కాంక్షి
ణః। తేసర్వేతృప్తిమాయాంతు మయాదత్తేనభూతలే॥ అమృతాపిధాన
మసి। ఇతిసర్వేషాముత్తరాపోశనానిదత్వా॥ శ్రాద్ధాయాం ప్రాణేనివిష్టో
ఽమృతంజుహుతమ్। ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ...సమానమన్నేనాప్యా
యస్వ॥ అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠంచసమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్యజ
గతఃప్రభుఃప్రీణాతివిశ్వభుక్॥ రౌరవేపుణ్యనిలయే పద్మార్బుదనివాసినా
మ్॥ అర్థినాముదకందత్త మక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయ
మ్య॥ ఏవంగుణ...తిథౌ (ప్రా...తీ) పితుః ... గోత్రస్య ... శర్మణః
ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న
శ్రాద్ధతిలోదక పిండప్రదానంకరిష్యే॥ కురుష్వ॥ ప్రేతాహుతి శేషం
శ్రాద్ధశేషాన్నంచసంసృజ్య॥ ఏకపిండంకృత్వా॥ తతఃఅగ్నౌకరణహుత
శేషంశ్రాద్ధశేషాన్నంచసంసృజ్య పిండత్రయంకృత్వా॥ పిండస్థానేగోమ
యేనోపలిప్య పిండస్యాధః ఏదదర్భాస్తరణ ముపతిష్ఠతు॥ దర్భోపర్యే
తత్తిలోదకం ముపతిష్ఠతు ॥ పిత్రే...గోత్రాయ...శర్మణే ప్రేతాయ
మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యైకోద్దిష్టాన్న శ్రాద్ధే
ప్రేతార్థే ఏషపిండః ఉపతిష్ఠతు ॥ పిండస్యోపర్యే తత్తిలోదక ముప
తిష్ఠతు। ప్రేతపిండస్య పశ్చిమతః తత్పితృపితామహ ప్రపితామహా

నాం పిండప్రదానం కుర్యాత్ ॥ అత్రగోమయే నానులిప్య ॥ అపాం మేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివమస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తావోమారిషం జీవాసిశరదశ్శతమ్ ॥ అచ్ఛినత్తి ॥ అపఉపస్పృశ్య ॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ అపహతాఅసురారక్షాగ్ంసిపిశాచావేదిషదః॥ ఇతి భూమిముల్లిఖ్య॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ శుంధంతాంపితరః। శుంధంతాంపితామహాః॥ శుంధంతాం ప్రపితామహాః॥ ఇత్యద్భిరవోక్ష్య॥ అయంతునఃపితరోమనోజవసః॥ ఇత్య భిమంత్ర్య।సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణా మృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్। అస్మిన్త్సీదతుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితా మహాశ్చానుగైస్సహ॥ దర్భానాస్తీర్య॥మార్జయంతాంతత్పితరః॥ మా ర్జయంతాంతత్పితామహాఃమార్జయంతాంతత్ప్రపితామహాః॥ ఇతితిలోద కంనిషిచ్య॥సవ్యంజాన్వాచ్య ॥ ఏతత్తేతత్పితః...గోత్ర...శర్మన్ వసురూ పయేచత్వామను। తత్పితేగోత్రాయ...శర్మణేవసురూపాయయేచత మనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః॥ గయాయాం దత్తమస్తు॥ ఏతత్తేతత్పితామహ...గోత్ర...శర్మన్ రుద్రరూపయేచ త్వామనుతత్పితామహాయ...గోత్రాయ... శర్మణేరుద్రరూపాయయే చతమనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయంపిండస్తస్మైతే స్వధానమః॥ గయా యాందత్తమస్తు॥ఏతత్తేతత్ప్రపితామహ ... గోత్ర ... శర్మన్ ఆదిత్యరూ పయే చత్వామనుతత్ప్రపితామహాయ...గోత్రాయ...శర్మణేఆదిత్యరూ పాయ యేచతమనుగచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాయం పిండస్తస్మై తేస్వధానమః॥ గయాయాందత్తమస్తు॥ మధువాతాఋతాయతే మధుక్షరంతిసింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః మధునక్తముతోషసిమధుమత్పార్థివగ్ంరజః। మధుద్యౌరస్తునఃపితా।మధుమాన్నోవనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూ ర్యః।మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ ఇతిమధుదత్వా ॥ అథపిండసంయోజన

మ్॥ఆచమ్యఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥పితుః...గోత్రస్య...శర్మ ణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే పిండసంయోజనంకరిష్యే॥(సవ్యం) కాలేఅనుజ్ఞార్థంయథాశక్తి ప్రాయశ్చి త్తంకరిష్యే॥సమస్తసంప...పదమ్। (ప్రా...తీ) పితుఃగోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహనిసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేపిం డసంయోజనంకర్తుంఅధికారసంపదస్త్వితిభవంతోబ్రువంతు॥ కర్తుంఅధి కారసంపదస్తు॥(ఉపవీతీ)ఓంభూః ఓంభువః...పుణ్యతిథౌ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్యమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహని సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేపితుః...గోత్రస్య...శర్మణఃప్రేతస్యతత్పితృ పితామహప్రపితామహైః...గోత్రైః...శర్మభిఃవసురుద్రాదిత్యరూపైః స్వాహాసమానోదకసాపిండ్య సిద్ధిద్వారావస్వాదిపితృలోకావాప్త్యర్థం పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః ప్రేతస్య తత్పితృపితామహప్రపితామహా నాం...గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పిండైస్సహ (ఉపవీతీ)సంయోజయిష్యే॥ సంయోజయ॥ అథకృచ్ఛ్రత్రయాణిదద్యా త్ అథపిండసంయోజనక్రమః॥మధువాతాఋతాయతే...భవంతునః॥ ఇతిమధుదత్వా। ప్రేతపిండంత్రేధావిభజ్య॥ నారాయణ నారాయణ నారాయణ॥ ఏకభాగమాదాయ సంగచ్ఛధ్వగ్ంసంవదధ్వం సంవోమ నాగ్ంసిజానతామ్।దేవాభాగంయథాపూర్వే॥ సంజానానాఉపాసత। స మానోమంత్రస్సమితిస్సమానీ।సమానంమనస్సహచిత్తమేషాం। సమా నంకేతోఅభిసగ్ంరభధ్వం। సంజ్ఞానేనవోహవిషాయజామః ॥ ఏకభాగ మాదాయపితుః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేత ప్రేతపిండ (ప్రథమాంశం) త్వాత్పితృభిః...గోత్రైః...శర్మభిః... వసురూపైస్సహసంయోజయిష్యే సంయోజయేతిప్రత్యుక్తేసంయోజయేత్॥తస్మైస్వధానమః ॥ యేస మానాస్సమనసఃపితరోయమరాజ్యే। తేషాం లోకస్స్వధానమఃయజ్ఞోదే వేషుకల్పతామ్।యేసజాతాస్సమనసః। జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ం

శీర్మయికల్పతామ్। అస్మిన్ల్లోకేశతగ్ంసమాః। నారాయణనారాయణ ప్రేతస్యద్వితీయ పిండభాగమాదాయ॥ సంగచ్ఛధ్వగ్ంసం వదధ్వం... సంజ్ఞానేనవోహ్రావిషాయజామః॥ పితః...గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతప్రేతపిండ (ద్వితీయాంశం)త్వత్పితామహైః॥...గోత్రైః...శర్మభిఃరుద్రరూపైత్స హాసంయోజయిష్యే॥ సంయోజయేతిప్రత్యుక్తైసంయోజయేత్॥ తస్మైశ్రతేస్వధానమః॥ యేసమానాస్సమనసః...అస్మిన్ల్లోకేశతగ్ం సమాః। నారాయణ న రాయణ॥ ప్రేతస్యతృతీయ పిండభాగమాదాయ॥ సంగచ్ఛధ్వగ్ం సంవదధ్వం...సంజ్ఞానేనవో హ్రావిషాయజామః ॥ పితః... గోత్ర...శర్మన్ ప్రేతప్రేతపిండ(తృతీయాంశం) త్వత్పితామహైః... గోత్రైః...శర్మభిఃఆదిత్యరూపై స్సహాసంయోజయిష్యే॥ సంయోజయేతిప్రత్యుక్తైసంయోజయేత్॥ తస్మైశ్రతేస్వధానమః॥ యేసమానాస్సమనసః...అస్మిన్ల్లోకేశతగ్ంసమాః॥ నారాయణ న్నారాయణ నారాయణ॥ ఏషవోనుగతః ప్రేతఃపితృసామాన్యమాప్తవాన్ । శివంభవతు శేషాణాల జాయంతాంస్థిరజీవినః॥ఇతఃపరంప్రేతశబ్దానాస్తి॥ చతుర్థోపి నిప్రర్తతే ॥

స్త్రీసపిండనేవిశేషః । ఏషావోనుగతా ప్రేతాపితృసామాన్యమియుషీ । శివంభవతు శేషాణాంజాయతాం స్థిరజీవనః॥ ఇతి॥

అథ వైతరణీగోదానమ్

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...పుణ్యాతిథౌ ప్రాచీనావీతి।పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః వరురూపస్య సుఖనవైతరణీ నద్యుత్తరణార్థం శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం మహావైతరణీసంజ్ఞిక గోదానంకరిష్యే ॥ తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే ॥ శ్రీమహావిష్ణురూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం॥ ఉభాభ్యామిదంపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే

సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే । సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటియుగధారిణేనమః॥ గంధాదీన్ సమర్ప్య పుష్పార్థా ఇమేతిలాః॥ అథగోపూజాంకృత్వా॥ శ్లో॥ యమద్వారేమహాఘోరే తప్తావైతరణీనదీ తాంతర్తుంగాంప్రదాస్యామి ఉత్తారయసుఖేనతమ్॥ గవామంగేషు... చ్ఛమే॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ... శాఖాధ్యాయినే... గోత్రాయ ... ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్ శ్రీమతః... గోత్రః... దాతాధర్మపత్నీసమేతోహం॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః... గోత్రస్య... శర్మణః వసురూపస్యసుఖేనవైతరణీనద్యుత్తరణార్థం వైతరణీసంజ్ఞిక గోదానం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతిధేనుపుచ్ఛంగ్రాహయిత్వా॥ సకుశతిలోదకందత్వా॥ దేవస్యత్వాసవితుఃప్రసవే... ప్రతిగృహ్ణామి ॥ రాజాత్వావరుణోనయతు ... ప్రతిగృహ్ణాతు। గోదానందద్యాత్॥ గోదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాంతుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥ ఏవం... ప్రీత్యర్థం (త్వయా) (మయా) కృతేనవైతరణీసంజ్ఞికగోదానేనభగవాన్... పితుః... గోత్రస్య ... శర్మణః వసురూపస్యసుఖేనవైతరణీనద్యుత్తరణం కరోత్వితి భవంతోబ్రువంతు ॥ సుఖేనవైతరణీనద్యుత్తరణంకరోతు॥ తదభావేగోమూల్యంవాదద్యాత్॥ అథ దశదానాని విశేషదానాని మహాదానానిచ కుర్యాత్ ॥

పూర్వోక్త ఏవంగుణ... తిథౌ... (ప్రాచీనావీతీ) పితుఃగోత్రస్య ...శర్మణఃవసురూపస్యమహావైతరణీ గోదానసాద్గుణ్యార్థం దశదానానికరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణపూజాంచకృత్వా॥

అథదశదానాని॥ శ్లో॥ గవామంగేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయశ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ... గోదానం... గోదానంకృత్వా॥ నమమ। భూదానంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ సర్వసస్యాశ్రయాభూమి ర్వరాహేణసముద్ధృతా । అనంతపుణ్యఫలదా అతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిభూదానం॥ శ్లో॥ తిలాః పాపహరానిత్యం విష్ణుదేహసముద్భవాః । పాపహరంతుమేక్షిప్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి తిలదానందద్యాత్॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ

గర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః। అనంత పుణ్యఫలద మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిహిరణ్యదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ దేవానామాజ్యమహార మతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే॥ ఇత్యాజ్యదానందద్యాత్॥ ॥శ్లో॥ శీత వాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా లక్షణంపరమ్। దేహాలంకరణంవస్త్రమతశ్శాంతిప్రయచ్ఛమే। ఇతివస్త్రదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ ధన్యంకరోషి దాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిధాన్యం॥ శ్లో॥ ఇక్షుకాండసముద్భూతో గూఢో మధువిరాజితః। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిగుడదానం। దద్యాత్॥ శ్లో॥ పితౄప్రీతికరత్వంహి రౌప్యంచంద్రసముద్భవం తే తద్దానాదిహచాముత్రశ్రేయస్స్యాద్రజితంమమ। ఇతిరజితదానం॥దద్యాత్। శ్లో। రసానామగ్రజం శ్రేష్ఠం లవణంబలవర్ధనమ్। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే। ఇతిలవణదానం॥ దశదానాని బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥

అథ స్వర్గపాథేయమ్.

ఆచమ్య॥పూర్వోక్త... పుణ్యతిథౌ ప్రాచీనావీతీ॥...వృద్ధప్రపితామహస్య...గోత్రస్య... శర్మణఃఆదిత్యరూపస్య స్వర్గలోకప్రాప్త్యర్థం స్వర్గపాథేయఆమధానంకరిష్యే॥తదంగబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్యబ్రాహ్మణస్య...నమః॥ గంధార్థాఇమేఆపః పుష్పార్థాఇమేతిలాః॥ఓంఘోర్భస్తస్మైనః ..॥రాత్॥యజమానస్యవృద్ధప్రపితామహాయ...గోత్రాయ . ఆదిత్యరూపాయ ఇదమామంసపరికరం సదక్షిణాంసతాంబూలంఅక్షయ్యతృప్త్యర్థంస్వర్గపాథేయం తుభ్యమహం॥ సంప్రదదేనమమ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం...నమమ॥పూర్వోక్త... తిథౌ... ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః పితుః...గోత్రస్య .. శర్మణఃవసురూపస్యఅక్షయ్యతృప్త్యర్థ మంత్రసిద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే శ్రీమహావిష్ణు...నమః గంధార్థాఇమే ఆపః పుష్పార్థా ఇమేతిలాః।

ఓంభూర్భువస్సువః॥ ...యాత్ ॥ అస్మై బ్రాహ్మణా ... గోత్రాయ ...ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమాన్ శ్రీమతః...గోత్రః...దాతాధర్మపత్నీసమేతోహం॥ ప్రా...తీ॥...పితుః ... గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ్యతృప్త్యర్థంభవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం ..నమమ॥ యన్మేమాతాప్రమాదయచ్చచారానువ్రతం।తన్మేరేతః పితావృఙ్క్తామాభుర్దన్యోపపద్యతామ్॥ పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః॥ పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః॥ ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః ॥ ఇతి పిత్రాదీనుపస్థాయ।అత్రపితరోయథాభాగంమందధ్వం।అమీమదంతపితరోతీతృపంతపితరోమీమృజంతపితరః।పరేతపితరస్సోమ్యాః॥ యేసమానాస్సమనసః।పితరోయమరాజ్యే।తేషాంలోకస్స్వధానమః। యజ్ఞోదేవేషుకల్పతాం।యేసజాతాస్సమనసః। జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ంశ్రీర్మయికల్పతాం॥అస్మిన్లోకేశతగ్ంసమాః । వీరంధత్తపితరః॥ ఆఘ్రాయాచష్వ॥మార్జయంతాంమమపితరఃమార్జయంతాంమమపితామహాః। మార్జయంతాంమమప్రపితామహాః ॥ ఏతత్తే। అస్మత్పితః...గోత్ర... శర్మన్వసురూపఆఙ్క్ష్వ॥పితామహ...గోత్ర... శర్మన్రుద్రరూపఆఙ్క్ష్వ॥ ప్రపితామహ...గోత్ర...శర్మన్ఆదిత్యరూపఆఙ్క్ష్వ ॥ ఏవంఅభ్యఙ్క్ష్వ॥ ఆంక్ష్వాభ్యంక్ష్వపితర॥ ఏతానివః పితరోవాసాగ్ంస్యతోనోస్య త్పితరో మాయోష్ట । పితామహామాయోష్ట ప్రపితామహా మాయోష్ట । నమస్కారాఏతేమంత్రాః॥ఇతివాససోదశాంఛిత్వాపిండేషునిదధాతి॥ ఊర్జంవహంతీరమృతంఘృతంపయః కీలాలంపరిస్రుతం। స్వధాస్థతర్పయతమేపితౄన్ । తృప్యతతృప్యతతృప్యత ॥ ఉదకపాత్రం తేషాముపరినిషిచ్య॥ నమోవఃపితరోరసాయనమోవః పితరశ్శుష్మాయనమోవః పితరో

జీవాయనమోవః। పితరస్స్వధాయైనమోవః పితరోమన్యవేనమోవః పిత
రోఘోరాయపితరోనమోవో యఏతస్మిన్లోకేస్థయుష్మాగ్ంస్తేను యే
ఽస్మిన్లోకేమాంతేనుయఏతస్మిన్ లోకేస్థయూయంతేషాంవసిష్ఠాభూ
యస్థయేఽస్మిన్లోకేఽహంతేషాంవసిష్ఠోభూయాసంగృహాన్నః పితరో
దత్తసదోవః పితరోగేష్మ॥ పిత్ర్యానుపతిష్ఠతే॥ మనోఽన్వాహువామహే
నారాశగ్ంసేనస్తోమేనపితౄణాంచమన్మభిః ॥ ఆనఏతుమనః పునఃక్రి
త్వేదక్షాయజీవసే।జ్యోక్చసూర్యందృశే॥ పునర్నః పితరోమనోదదాతు
దైవ్యోజనః । జీవంవ్రాతగ్ంసచేమహి । ఉత్తిష్ఠతప్రితరః ప్రేతశూరా
యమస్యపంథామనవేతాపురాణం। ధత్తాదస్మాసుద్రవిణంయచ్చభద్రం
ప్రణోబ్రూతాద్భాగధాందేవతాసు...ఇతిపిత్ర్యానుత్థాపయతి (ఉపవీతీ)
కులాభివృద్ధ్యర్థంపిండపార్వణపూజాంకరిష్యే ॥ పిండపిత్ర్య దేవతాభ్యో
నమః॥ ఇతితిలాక్షతాదిసర్వోపచారాన్కుర్యాత్॥ (ప్రాచీనావీతీ) పితుః
...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్యసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేఅస్మ
త్పితృపితామహప్రపితామహాన్ ... గోత్రాన్...శర్మణః వసురుద్రాది
త్యరూపాన్ ఉద్దిశ్యమయాకృతేన తిలోదకపిండప్రదానేన అస్మత్పితృ
పితామహప్రపితామహానాం....గోత్రాణాంశర్మణాంవసురుద్రాదిత్యరూ
పాణాం సగుణీభూతగమా పిండదానేనైవఅక్షయ్యా తృప్తిర్భూత్వా
అస్మత్పితుః...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్యవస్వాది పితృలోక
ప్రాప్తిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఇతి తిలోదక ముత్సృజేత్ ॥
తథాస్తు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణోవదేత్ ॥ పరేతపితరస్సోమ్యాగంభీరైః
పథిభిఃపూర్వ్యైః అథాపిత్ర్యాంత్సువిదత్రాగ్ం అపీతయమేనయే స
మాద్యం మదంతి ॥ ఇతి పిండానుద్వాసయిష్యే ॥ ఉద్వాసయ॥

శ్లో॥ అయోధ్యామధురామాయా కాశీకాంచీహ్యవంతికా। పురీద్వార వతీచైవ సప్తైతామోక్షదాయకాః॥ అహంకాశీంగమిష్యామి తత్రైవ నివసామ్యహం॥ఇతిబ్రువాణస్సతతం కాశీవాసఫలంలభేత్ । శమీపత్ర ప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే॥ఉద్ధరేత్సప్తగోత్రాణి కులమేకోత్త రంశతమ్॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ తుష్టిరస్తు॥ వృద్ధిరస్తు॥ అవి ఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్తు॥ ఆరోగ్యమస్తు॥జలంప్రోక్ష్య స్వస్తిశోభనగ్ం హరిః॥స్వస్థానేవాసః॥ అథఔపాసనాగ్న్యతస్థానం॥ఉపవీతీ॥ ప్రజాపత్తేన త్వ...వతయోరయీణామ్॥ఇత్యౌపాసనదేశంగచ్ఛతి॥యదంతరిక్షం పృ థివీముతద్యాంయన్మాతరంపితరంవాజిహిగ్ంసిమ ఉద్వినర్మాతస్మాదేన సఃప్రముంచతుకృతాయానిచకృమకరోతుమామనేనసమ్॥ ఇత్యౌపా సనాగ్నిముపతిష్ఠతే॥ సకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌప్రహరేత్॥ విధిప్రకారేణస ర్వత్రహస్తోదకందత్వా॥అథదర్భాన్ యవాంశ్చదత్వా॥ దేవాఃపితరః పిత రోదేవాః దేవతాపితృప్రసాదేన అస్మద్గోత్రంవర్ధతామ్॥ స్వస్తివర్ధతాం గోత్రమ్॥విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు॥ పితృపితామహ ప్రపితామహప్రసా దోఽస్తు॥విష్ణుప్రసాదోఽస్తు॥ దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతిబ్రూత॥ బ్రూహి స్వస్తి॥ భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే ॥ ఉచ్చాలయ॥ కాలసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానాం మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయోదకమస్త్వితి బ్రూత॥ ఇతికర్తావదేత్॥ అస్త్వక్షయోదకమితిభోక్తారః ప్రతిబ్రూయుః॥ కామసంజ్ఞిక విశ్వేషాం దేవానాం మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్ష య్యోదక మస్త్వితిబ్రూత! అస్త్వక్షయ్యోదకం॥ ప్రాచీనావీతీ పితుః ...గోత్రస్య...శర్మణః వసురూపస్య మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్ష య్యోదకం మస్త్వితి బ్రూత ॥ అస్త్వక్షయ్యోదకం ॥ పితామహస్య ...అస్త్వక్షయ్యోదకం ॥ ప్రపితామహస్య ...... అస్త్వక్షయ్యో దకం ॥ సవ్యం॥ శ్రాద్ధసంరక్షక శ్రీమహావిష్ణో దయాదత్తం శ్రాద్ధ మన్నమక్షయ్యోదక మస్త్వితిబ్రూత ॥ అస్త...దకం ॥ అథ తాం

బూలాదికంసర్వత్రదద్యాత్॥ స్వాహాంవాచయిష్యే ॥ స్వధాంచవాచ
యిష్యే॥వాచ్యతామ్ ॥ ఋచేత్వారుచేత్వాసమిత్స్రవంతిసరితోనధేనాః।
అంతర్హృదామనసాపూయమానా।ఘృతస్యధారాఅభిచాకశీమి॥ హిరణ్
ణ్యయోవేతసోమధ్యఆసాంతస్మింత్సుపర్ణోమధుకృత్కులాయీ భజన్నా
స్తేమధుదేవతాభ్యః। తస్యాసత్తేహరయస్సప్తతీరే స్వధాం దుహానాఅ
మృతస్యధారామ్॥ ఇతికూర్చాగ్రైఃథింవిప్రస్య॥(ప్రా.. తీ)పితృభ్యఃపితా
మహేభ్యః ప్రపితామహేభ్యః...స్వధోచ్యతాత్॥ అస్తుస్వధా। ... భూ
మౌజలంసించేత్। కాలకామసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాః ప్రీయంతాంప్రీయంతాం
విశ్వేదేవాః॥(ప్రా...తీ) పితృపితామహప్రపితామహాశ్చప్రీయంతాంప్రీ
యంతా ప్రపితామహపితామహాఃపితరః॥సవ్యం॥విష్ణుఃప్రీయతాం ॥ ప్రీ
యతాంవిష్ణుః॥ ఇతిబ్రాహ్మణోవదేత్॥ పిత్రూణాంవల్లభంయస్మాద్ధర్యం
దోస్యశివస్యచ । రజతంపాహినస్తస్మాద్దుఃఖసంసారసాగరాత్॥ ఉప
విష్టేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాఃపాంతుపాంతుదక్షిణాః॥ ప్రా
చీనావీతీ ॥ వాజేవాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః।
అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వంతృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః। ప్రా...
తీ॥ పితరః ఉత్తిష్ఠత॥ పితామహాః ఉత్తిష్ఠత॥ ప్రపితామహాః ఉత్తిష్ఠత॥
అమూత్తిష్ఠంతు సవ్యేన కాలకామకసంజ్ఞిక విశ్వేదేవవిష్ణుదేవైస్సహ॥
ఇతి ఉద్ధాపనం ప్రదక్షిణం ॥ అమావాజస్యప్రసవో జగమ్యాద్ద్యావా
పృథివీ విశ్వశంభూః । ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమో
అమృతత్వాయగమ్యాత్॥దాతారోనోఽభివర్ధంతాం ॥ వేదాస్సంతతిరే
వనః। శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్ బహుదేయంచనోఽస్తు॥ అన్నంచనో
బహుభవేత్ ।అతిథీగ్శ్చలభేమహి॥యాచితారశ్చనస్సంతు। మాంచయా
చిష్మకంచన॥దాతారోనోఽభివర్ధంతాం।వేదాస్సంతతిరేవనః।

శ్రద్ధా చ నో మా వ్యగమత్ । బహు దేయం చ నో ఽస్తు । అన్నం చ నో బహు
భవేత్ । అతిథీగ్శ్చ లభధ్వమ్ । యాచితారశ్చ నస్సంతు । మా చ యాచి
ష్వ కంచన । ఇతి బ్రాహ్మణాః ॥ సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు । సంత్వాశిషః ॥
పవిత్రం విస్రస్య ॥ అన్నం శేషః కిం క్రియతామ్ ॥ ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామ్ ॥

స్వాదుషగ్ంసదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః । చి
త్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః ॥ బ్రాహ్మణా
సః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా ॥ పూషా నః పాతు
దురితాదృతావృధో రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత ॥ ఇహైవ స్తం
మా వ్యోష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతం । క్రీడంతౌ పుత్రైర్నప్తృభిర్మోద
మానౌ స్వే గృహే । సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నో
తి సర్వం జయతి । శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయు
ష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి ॥ ఆయుః ప్రజాం ధనం విద్యాం స్వర్గం మోక్షం
సుఖాని చ ప్రయచ్ఛంతు తథా రాజ్యం పితాన్నృణాం పితామహాః ॥ సత్యా
ఏతా ఆశిషస్సంతు ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు ॥ అస్య గృహే శ్రీమహాలక్ష్మ్యాః
స్థైర్యసిద్ధిరస్తు ॥ ఇతి బ్రాహ్మణాశీర్వాదం కుర్యుః ॥ ప్రార్థనా ॥ అద్య మే సఫ
లం జన్మ భవత్పాదాభివందనాత్ । అద్య మే వంశజాస్సర్వే యాతా వో ను
గ్రహాద్దివం ॥ పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితా యూయమీదృశాః । తత్క్లే
శజాతం చిత్తే తు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ । వసిష్ఠవామదేవాదిమునిభిస్తు
ల్యతాం గతాః । పితౄణామనుగృహ్ణంతు బ్రహ్మణశ్శాశ్వతం పదమ్ ॥ ప్రా
...తీ । పితుః ద్వాదశేహాని సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం మయా చరితం
యథోక్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ యథోక్తమస్తు । ఆసీమాంతమ
నువ్రజేత్ ॥ అనువ్రజ ॥ కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా కయా శ

చిపయావృతా । వామదేవాయనమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయయన మోరుద్రాయనమః కాలాయనమఃకలవికరణాయనమోబలవికరణాయ నమో బలాయనమోబలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూత దమనాయనమో మనోన్మనాయనమః॥ అష్టావష్టావన్యేషు ధిష్ణియేషూపద ధాత్యష్టాశఫాః పశవఃపశూనేవావరుంధేషణ్మృజ్జాలీయె పడ్వాఋతవఋతవః ఖలువై దేవాఃపితరఋతూనేవదేవాన్పితౄన్ ప్రీణాతి ॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥ అస్యగృహే శ్రీమహాలక్ష్మీర్వర్థతాస్సైర్యసిద్ధిరస్తు ॥ ఇతఃపరంమంగళావాప్తి రస్తు॥ తతఃపిండాన్ జలేనిక్షిపేత్ ॥ గృహమాగత్య॥ అభ్యంగనస్నానం కృత్వా॥ నూతనయజ్ఞోపవీతధారణంధృత్వా॥ తతఃకర్మణః పుణ్యాహ వాచనంచకుర్యాత్। తతఃఊనమాసికం కార్యం।తతఃబంధుభిస్సహాభోజ నంకుర్యాత్ ॥ భోజనానంతరేనూతనవస్త్రాణిధారయేత్ ॥ బ్రాహ్మణ ఆశీర్వాదఃకర్తవ్యః ॥ తతఃసువర్ణాభరణం స్పర్శనం కార్యం॥తతఃశాంతి పఠనం కుర్యాత్ ॥

పృథివీశాన్తా సాగ్నినాశాన్తాసామెశాన్తాశుచగ్ం శమయతు । అన్తరిక్షగ్ం శాన్తంతద్వాయునాశాన్తం తన్మెశాన్తగ్ంశుచగ్ంశమ యతు। ద్యౌశ్శాన్తాసాదిత్యేన శాన్తాసామె శాన్తాశుచగ్ం శమయతు। పృథివీశాన్తిర న్తరిక్షగ్ం శాన్తిర్ద్యౌ శ్శాన్తిర్దిశశ్శాన్తిరవాన్తరదిశా శ్శాన్తిరగ్నిశ్శాన్తిర్వాయుశ్శాన్తిరాదిత్యశ్శాన్తిశ్చన్ద్రమా శ్శాంతిర్న క్షత్రాణి శాన్తిరాపశ్శాన్తి రోషధయశ్శాన్తి ర్వనస్పతయశ్శాన్తి గౌన్శ్శాంతి రజాశ్శాన్తి రశ్వశ్శాన్తిః పురుషశాన్తి ర్బ్రహ్మశ్శాన్తి ర్బ్రాహ్మణశ్శాంతి శ్శాంతిరేవశాంతిరేవశ్శాంతిర్మె అస్తుశాన్తిః।తయా

హగ్ంశాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యాన్ద్విపదె చతుష్పదెచ శాన్తిం కరో మిశాన్తిమేః అస్తుశాన్తిః ॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్త్యైదత్త్వాయాథాస్తం విపరేతనః॥ఓం శాంతి... తిః॥ ఇతి కర్తాశిరశి ఉదకమార్జనం కుర్యాత్ ॥

ఇతి సపిండీకరణప్రయోగ స్సమాప్తః.

తిలోదక వాసోదక నిర్ణయః

కాలామృతే ॥ శ్లో॥ కర్తాఽఽశౌచేఽప్యుదకాంజలీన్ తిలయుతాన్ క్షిపేద్విప్రాద్యాదినే చైకైకోత్తరవృద్ధి చాదశదినాత్ప్రాప్త్యై శిలాయాం పితుః మృత్స్నాన త్రితయం భవేత్ప్రతిదినం వస్త్రోదకానాం త్రయం పిండస్త్వేక ఇహాకృతం యది పితుర్దద్యాద్దశాహేఽఖిలమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు పుత్రులందఱును పితృ ప్రీతి కొఱకు శిలయందు తిలోదకమును ప్రథమ దినంబున మూడును అది మొదలొక్కొక్క దినంబున నొక్కొక్క మారధికముగ ౧౦ దినములకు నవియున్నియు ౭౫ అగుననియు, క్షత్రియులకు మరణదినము మొదలు ప్రతిదినంబును ౫ మార్లును, ౧౨వ దినంబున ౯ మార్లును, వెరసి కవియున్నియు ౬౪ అగుననియు వైశ్యులకు ప్రతిదినంబును ౪ మార్లు చొప్పున ౧౫ దినములకు ౬౦ అగుననియు శూద్రులకు ప్రతిదినము ౩ చొప్పున ౩౦ దినములకు ౯౦ అగుననియు, ౧౫ దినములయితే ప్రతిదినము ౬ చొప్పున అన్నియు ౯౦ అగుననియు, బ్రాహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రుల, ఆశౌచ నివృత్తి వఱకు ప్రతిదినము ౩ మృత్తికాస్నానములును, ౩ వాసోదకములును, ౧ పిండప్రదానము చేయవలెను, నిత్యకర్మ చేయకున్నను ఆశౌచాంత్య దినంబువఱకును ఆచరింపవలెను గాని మానగూడదు

ఇతి తిలోదక వాసోదక నిర్ణయస్సమాప్తః

అథ తిలోదకాది విశేషః

మాధవీయే - ఋశ్యశృంగః ॥ శ్లో॥ ఆశౌచమంతరాదర్శో యదిస్యాత్సోఽ దక్షిణామ్ సమాప్తిం ప్రేత తంత్రస్య కుర్యాదిత్యాహ గౌతమః ।

తా॥ ఆశౌచ మధ్యమందు దర్శ సంభవించితే మిగిలిన ప్రేతకర్మ తంత్రమును యావత్తును సమాప్తి చేయునది.

విశేషః ॥ శ్లో॥ అంతర్దశాహేదర్శశ్చేత్తత్ర సర్వం సమాపయేత్ ।
పిత్రోస్తు యావదాశౌచం దద్యాత్పిండాన్ జలాంజలీన్ ॥

తా॥ దశాహమధ్యమందు దర్శవచ్చునప్పుడు తల్లిదండ్రులకైనచో ఆశౌచాంతము వఱకును పిండములు జలాంజలులు నియ్యవలెను ఇతరులకైన యెడల దర్శలోపున సమాప్తి చేయవలెను.

గాలవః ॥ శ్లో॥ పిత్రోరాశౌచ మధ్యేతు యదిదర్శస్సమాపతేత్ ।
కాలదేవోత్తరం తంత్రం పర్యవస్యేత్త్ర్యహాత్పరమ్ ॥

తా॥ తల్లిదండ్రుల యాశౌచ మధ్యమందు మూడు దినములపైని దర్శ వచ్చినచో నుత్తర తంత్రము యావత్తును సమాప్తి చేయవలెను. ఇతరులకైనచో

మూఁడు దినములలోఁగా దర్శవచ్చినను నపకర్షము చేయవలెను. కాలామృతమందును నిర్ణయామృతమందును నిట్లేయున్నది. మదనరత్న పారిజాతములందు మాత్రము గాలవ వచన మాతత్కాలమందు నౌరసపుత్త్రుడు కర్తయగునప్పుడు నని చెప్పబడినది. కనుక తల్లి దండ్రులకు మూడు దినముల పైని దర్శవచ్చినను నపకర్షము లేదని యున్నది

ఇతి తిలోదకాది విశేష సమాప్తః

శ్రాద్ధస్థల నిరూపణమ్

ఔశనసస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే । శ్లో ॥ శుచిదేశం వివిక్తంచ గోమయేనోపలేపయేత్ । నదీతీరేషు తీర్థేషు స్వభూమౌగిరి సానుషు । వివిక్తేషుచ తుష్యంతి దత్తేవ పితరస్తదా । పరస్యభూమిభాగేతు పితౄణాం నైవనిర్వపేత్ ॥ స్వామినా తద్విహన్యేత మోహాద్యత్క్రియతే నరైః అటవ్యః పర్వతాః పుణ్యాస్తీర్థాన్యాయతనానిచ ॥ సర్వాణ్యస్వామికాన్యాహుర్నహిషు పరిగ్రహః తిలాంశ్చావకిరేత్తత్ర సర్వతో బంధయేద్విజాః ॥ అసురోపహతం సర్వం తిలైశ్శుద్ధ్యత్యజేనహి ॥

తా॥ పరిశుద్ధమగు ప్రదేశమును గోమయముచే నలుకవలయును నింక నిట్లు నదీతీరములందు, పుణ్యక్షేత్రములందు, స్వగృహమందు, పర్వతచర్యలయందు, రహస్య ప్రదేశములందు. శ్రాద్ధము చేసిన యెడల పితృదేవతలు తృప్తిని బొందుచున్నారు. ఎప్పటికిని పరగృహమందు పితరులకు శ్రాద్ధమును చేయఁగూడదు ఎవ్వడు గాని మోహముచే పరగృహంబున శ్రాద్ధమును జేయునో అది యాగృహ పతుల వలన హరింపబడుచున్నది. అడవులు, పర్వతములు, దేవాలయము లాదిగాగల సర్వము అస్వామికము, గావున వానియందు చేయబడిన శ్రాద్ధము పితరులచే గ్రహింపబడవు, అంతటను ద్విజులు నువ్వులు జల్లవలయును, నువ్వులు లేనిచో సర్వము రాక్షసులచే హరింపబడి దగును.

ఇతి శ్రాద్ధస్థల నిరూపణం సమాప్తమ్

శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమః

ఔశసస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ దత్వాశ్రాద్ధం తతోభుక్త్వా సేవతేయస్తు మైథునమ్ । మహారౌరవమాసాద్య కీటయోనిం వ్రజేత్పునః ॥ శుచిరక్రోధనశ్శాంత స్సత్యవాదీ సమాహితః । స్వాధ్యాయంచ తథాధ్వానం కర్తాభోక్తా విసర్జయేత్ ॥ శ్రాద్ధం దత్వాఽపరం శ్రాద్ధం భుంజతేయే ద్విజాతయః । మహాపాతకినస్తుల్యా యాంతితే నరకాన్బహూన్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయు, భోక్తయు, మైథునమును చేసినయెడల మహారౌరవ నరకమును బొంది మలల పురుగులరాసియందు బుట్టుచున్నారు. శ్రాద్ధకర్తయు భోక్తయు పరిశుద్ధులై, క్రోధ రహితులై, శాంతులై సత్యవాదులై, స్వస్థచిత్తులై యుండి వేదమును ధ్యానమును విడువవలయును, ఎద్విజాలు శ్రాద్ధమును బెట్టి యితర శ్రాద్ధమందు భుజింతురో అట్టివారు మహాపాతకి సములై నరకములను బొందుచున్నారు.

కించ ॥ శ్లో॥ ఆమంత్రితో శ్రాద్ధకాలే యోన్యస్మై కురుతేక్షణం । ఆమంత్రయిత్వా యోమోహా దన్యంవా౽మంత్రయేద్విజః । సతస్మాదధికః పాపీవిష్ఠాకీటోహిజాయతే । శ్రాద్ధేని మంత్రితో విప్రో మైథునమ్ యోధిగచ్ఛతి । బ్రహ్మహత్యామ వాప్నోతి తిర్యగ్యోనిషుజాయతే । నిమంత్రితశ్చయోవిప్రో హ్యధ్వానం యాతి దుర్మతిః । భవంతి పితరస్తస్య తన్మాసం సంపాంసుభోజనాః । నిమంత్రితశ్చయశ్శ్రాద్ధే ప్రకుర్యాత్కలహాంద్విజః భవంతితస్య తన్మాంసం పితరో మలభోజనాః తస్మాన్ని మంత్రిత శ్రాద్ధేని యతాత్మా భవేద్ద్విజః

తా॥ శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మరియొక్క శ్రాద్ధమందు క్షణమును గ్రహించువాడును ఓకరిని బిలిచి మోహామువలన మరియొకరిని బిలుచువాడును వీరిద్దరధిక పాపులై పురుగులరాసియందు బుట్టెదరు ఎవ్వడు శ్రాద్ధమునందు నిమంత్రితుడై మైథునమును చేయునో వాడు బ్రహ్మహత్య పాపమును బొంది పశుపక్ష్యాదులయందు జన్మించును ఎదుష్ట బ్రాహ్మణుడు నిమంత్రితుడై భోజనము చేసి ప్రయాణము చేయునో అతని పితృదేవతలు మాంసమును మార్గధూళిని భుజింపువారలగుచున్నారు. ఎద్విజుడు శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితుడై కలహమును చేయునో వాని పితరులు ఆమాంసమును భుజింపువారలగుచున్నారు. అందువలన శ్రాద్ధమందు నిమంత్రితులగు ద్విజులు నియతచిత్తులయి యుండవలయును.

యల్లాజియ్యే ॥ శ్లో॥ దంత ధావన మభ్యంగం నఖకేశని కృంతనం కర్తాచైవతు పూర్వేద్యుర్భోక్తాచైవ పరేహని దంతధావన తాంబూలాం క్షౌరాభ్యంగన భోజనె రత్యౌషధి పరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తా వివర్జయేత్ ।

తా॥ శ్రాద్ధకర్త పూర్వదినమున శ్రాద్ధభోక్త పరదినమునందు దంత ధావనమును అభ్యంగనమును నఖకేశని కృంతనమును తాంబూలమును క్షౌరమును రాత్రి భోజనమును సురతమును పరాన్నమును విడువవలయును.

ఇతి శ్రాద్ధకర్తృభోక్తృనియమ సమాప్తః

వృషోత్సర్జన విషయః

హేమాద్రౌ । శ్లో॥ నకరోతి వృషోత్సర్గం సుతీర్థే వాజలాంజలిమ్। నదదాతి సుతోయస్తు పితురుచ్చార ఏవసః । ఏష్టవ్యాబహవః పుత్రా యద్యేకోపిగయాం వ్రజేత్ యజేత వాశ్వమేధేన నీలంవా వృషముత్సృజేత్ ॥ షట్త్రింశన్మతే । శ్లో॥ పతిపుత్రవతీనారీ భర్తురగ్రే మృతా యది । వృషోత్సర్గం నకుర్వీత గాందద్యాచ్చ పయస్వినీమ్ ఏకాదశేహ్ని ప్రేతస్య యస్యనోత్సృజ్యతేవృషః । ప్రేతత్వం సుస్థిరం తస్య దత్తైః శ్రాద్ధం శతైరపి

తా॥ పుత్రులుగల స్త్రీ భర్తకంటె ముందు మృతినొందెనేని వృషోత్సర్జనము చేయగూడదు, మంచిపాడిగల గోవును దానము చేయవలెను భర్తమృతినొందిన చో వృషోత్సర్జనము చేయని యెడల నూరుశ్రాద్ధములు చేసినను అస్త్రీకి ప్రేతత్వము పోనేరదు.

ఇతి వృషోత్సర్జన విధి సమాప్తః

— (o) —

పవిత్రదర్భ సంఖ్యా నిర్ణయః

లిఖిత ధర్మశాస్త్రే శ్లో॥ చతుర్భిర్దర్భపుంజైస్తు బ్రాహ్మణస్య పవిత్రకమ్ ఏకైకంన్యూనముత్సృజ్య వర్ణానాంతు పవిత్రకమ్॥

తా॥ బ్రాహ్మణునికి నాలుగు దర్భలచేతను క్షత్రియునికి మూడుదర్భల చేతను వైశ్యునికి రెండు దర్భలచేతను శూద్రునికి నొక దర్భచేతను దర్భపవిత్రము కట్టవలయును

శ్లో॥ కుశమూలేస్థితోబ్రహ్మ కుశమధ్యే జనార్దనః
కుశాగ్రే శంకరః స్థిష్ఠే త్రయోదేవావ్యవస్థితాః॥

తా॥ కుశమొదట బ్రహ్మ, కుశమధ్యమందు విష్ణువు, కుశాగ్రమునందు శంకరుడు, వుందురు కాబట్టి యీముగ్గురు దేవతలు దర్భయందు వ్యవస్థితులైరి.

శ్లో॥ జపేదానేచ హోమేచ స్వాధ్యాయే జలతర్పణే ।
యజ్ఞోపవీతే మౌఞ్జ్యాంచ తథాకుశపవిత్రకే ।
బ్రహ్మగ్రంథిం విజానీయా ద్యన్యత్రతు యథారుచి।

తా॥ జపకాలమందు, హోమకాలమందు, దానకాలమందు, అధ్యయన కాలమందు, జలతర్పణకాలమందు, యజ్ఞోపవీతమందు, మౌంజియందు, అటువలెనే కుశతో చేయబడిన పవిత్రమందు బ్రహ్మముడి వేయవలయునని తెలిసికొనవలయును.

శ్లో॥ అంగుష్ఠమూలేచ తథా ప్రాజాపత్యం విచక్షణైః ।
అంగుళ్యగ్రే స్మృతం దైవం పిత్ర్యం తర్జనిమూలకే ॥

తా॥ బొటన వ్రేలుదుగున బ్రహ్మతీర్థము వ్రేళ్ల కొనయందు దైవతీర్థము, తర్జని వ్రేలుదుగున పితృతీర్థము, చెప్పబడినది

ప్రేతకర్మ - ఏకదర్భ పవిత్రం కార్యమితి కాశ్యపః ఇతి పవిత్రనిర్ణయ స్సమాప్తః

మండలవిషయః

లిఖితస్మృతౌ పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ చతురశ్రం బ్రాహ్మణస్య త్రికోణం క్షత్రియస్యచ । వర్తులం చైవ వైశ్యస్య శూద్రస్యాఽభ్యుక్షణం స్మృతమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు చౌకము, క్షత్రియులకు ముక్కోణము, వైశ్యులకు గుండ్రము, శూద్రులకు నీళ్లుజల్లుట చెప్పబడియున్నవి.

లఘుఅత్రి సంహితాయాం పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ శ్రీహుతాశన ఏవచ । మండలాన్యత్ర భుంజంతే తస్మాత్కుర్వీత మండలమ్ । యాతుధానాః పిశాచాశ్చ క్రూరాశ్చైవతు రాక్షసాః । హరంతిరసమన్నస్య మండలేనవివర్జితే । గోమయం మండలంకృత్వా భోక్తవ్యమితి నిశ్చితమ్ ॥

తా॥ బ్రాహ్మణుని మండలమునకు బ్రహ్మయు, క్షత్రియుని మండలమునకు విష్ణువు, వైశ్యుని మండలమునకు రుద్రుడు శూద్రుని మండలమునకు శ్రీహుతాశనుడు నధిదేవతలై యామండలము నవలంబింతురు. గావున మండలము నెల్లప్పుడు చేయవలయును, అట్లు చేయని యెడల రాక్షసులు పిశాచాదులు క్రూరులైన యాసురులు నన్నరసము నపహరించెదరు.

ఇతి మండలవిధి సమాప్తః

అథ శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయః

బృహన్నారదీయే పంచమోఽధ్యాయే ॥ శ్లో॥ ప్రాఙ్ముఖౌ దైవికౌ విప్రౌ విప్రాస్త్రయ ఉదఙ్ముఖాః । ఏకైకోవా భవేత్తావ దసంపత్తా వితిక్రమః ॥ పాత్రంవాదైవికంకృత్వా విప్రమేకంతు పైతృకే ॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమందు తూర్పుముఖముగ నిద్దరిని పితృస్థానమునందు ఉత్తరముఖముగ ముగ్గురిని లేక ఉభయస్థానములందు ఒకొక్కరి నయిన నుంచి భోజింప జేయవలయును లేదా పితృస్థానమందు నొక బ్రాహ్మణుని నియమించి విశ్వేదేవ స్థానమందు పాత్రనుంచి పూజింపవలయును

కించ । యాజ్ఞవల్క్యః । శ్లో॥ శుచిన్మంత్రవ్రతాన్వద్రా వేత్రిన్ విప్రాన్ పితృకర్మణి । త్రైవేసి త్రేత్రథసై క్రికం సపిండీకరణం వినా॥

తా॥ సపిండీకరణమునందు తప్ప ప్రతిసంవత్సరము శ్రాద్ధము నందు విశ్వ దేవస్థానమందు పరిశుద్ధులగు బ్రాహ్మణుల నిద్ధరిని పితృస్థానమందు ముగ్గురిని లేక ఒకరిని గాని నియమింప వలయును.

కొందఱు విష్ణుస్థానమును గూడ నుంచుదురు దేశాచారములు ననుసరింపవల యును ఇతి శ్రాద్ధభోక్తృ సంఖ్యావిషయ సాస్తి॥

ఆథ పాలాశక్రమవిధిః

యదిపితుర్మరణ కాలే దేశకాలాదిభిః సంస్కారకృత్యం నకుర్వీతదేత్ । తదాసంవత్సరమధ్యే గురుశుక్రమౌఢ్య మలమాసచాతుర్మాస్యాది దోషోనాస్తి ॥ భిదర్తిక్షై త్రిపదనక్షత్ర భృగ్వంగారార్కవార ధనిష్ఠాపంచకవ్యతిరిక్త శుద్ధిదినే చంద్రతారాబలన్వితే పునస్సంస్కార ముపక్రమేత్ ॥ యద్యస్థ్యస్తి చేత్తదా అస్థిభిరేవపునర్దాహః అస్థ్యభావశ్చేత్తదాపలాశవృంతైః శరీరాకృతిన్ కృత్వా పునర్దాహయేత్ తత్ర అస్థి సంచయనం సమాప్తి ॥

తా॥ తండ్రియొక్క మరణకాలమందు దేశకాలాది వైపరీత్యములచేత సంస్కారకృత్యమును చేయనియెడల సంవత్సరకాల మతిక్రమించకమునుపే చేసినచో గురు శుక్రమౌఢ్యముల మాసాది దోషములు లేవు త్రిపదనక్షత్ర దిగుష్ట నక్షత్రవ్యతిరిక్త దినమునందు తారాబల చంద్రబలములు గలిగియుండగా మరలసంస్కారమును చేయుటకై విధము నుపక్రమించవలయును అప్పుడస్థులున్నయెడల అస్థుల చేత పునర్దహనమును చేయవలయును అస్థులు నష్టమైనయెడల పలాశవృంతముల చేత శరీరాకృతిం చేసి దహనము చేయవలయును పలాశవిధియందు సంచయనము గూడదని తాత్పర్యము

ఇతి పాలాసవిధి సమాప్తః

ఆథ రజస్వలా కంఠసూత్ర విసర్జనమ్

శ్లో॥ దశాహాభ్యంత రేదైవా ప్రేతభార్యా రజస్వలా ॥
తదా శ్రాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వామాత్రం విసర్జయేత్ ॥

తా॥ పది దినములలోపల ప్రేతభార్య రజస్వలయయ్యెనేని అప్పుడు శ్రాద్ధమును మాత్రము నిలుపకచేసి స్నానాంత రమందు కంఠసూత్రాదికమును విసర్జింపవలయును

అథ జ్ఞాతి భోజనమ్

శ్లో॥ సపిండాన్ భోజయేత్సర్వా నాదశాహాంస్వశక్తితః
విషమాహస్సు చాన్యాంశ్చ పుణ్యం ప్రేతస్య దుర్లభం॥

తా॥ మరణాది పది దినములలో వరకును కర్తయగు వాడు జ్ఞాతులతోగూడ భోజనము చేయవలయను లేదా బేసి దినములయందైనను భోజనమును కర్తజరుపవలయును సపిండులు తృప్తిని బొందిన యెడల ప్రేతకు సర్వోత్తమైన తృప్తి గలుగ గలదని తా ॥

అథ జ్యేష్ఠపుత్ర సపిండీకరణ శ్రాద్ధవిషయః

శ్లో ॥ పితుస్సపిండీకరణం బంధుభిస్తుకృతం యది।
ప్రేతత్వాత్తు విముక్త్యర్థం పునః కుర్యాత్స పిండనమ్॥

తా॥ తండ్రికి సపిండీకరణము బంధువులచే జయబడె వేసి ప్రేతత్వ విముక్తి కొరకు పుత్రుడు మరల సపిండీకరణము చేయవలయునని తా॥

శ్లో॥ జ్యేష్ఠపుత్రస్య సద్భావే కనిష్ఠః కురుతే క్రియాత్।
ప్రేతత్వాన్న విముచ్యేత పితృత్వం నచ్ఛగచ్ఛతి॥

తా॥ జ్యేష్ఠపుత్రుడుండగ గనిష్ఠుడు ప్రేతకృత్యంబులను చేసిన యెడల తండ్రికి ప్రేతత్వంబుపోదు పితృలోకంబును గలుగదు

శ్లో॥ జ్యేష్ఠోవాఽథకనిష్ఠోవా జ్యేష్ఠభార్యాసుతో దహేత్ ! అగ్నికార్యే ప్రధానత్వాత్ ॥ జ్యేష్ఠభార్యాసుతో (గజః అనేకపత్నీ పుత్రాణాం యస్తుజ్యేష్ఠ స్స విభహి। పితు స్సపిండీకరణం కుర్యా దిత్యాహ శౌనకః।

తా ॥ జ్యేష్ఠుడైనను కనిష్ఠుడైనను జ్యేష్ఠభార్యాసుతుడు అగ్నికార్యమునందు ప్రధానుడు అనేకపత్నుల యొక్క పుత్రులలో జ్యేష్ఠపుత్రుడు తండ్రికి సపిండీకరణమును జేయవలయును

అథ రజోదర్శనే శ్రాద్ధవిషయః

స్మృతిసంగ్రహే ॥ శ్లో॥ దశాహాభ్యంతరే దైవా(త్ప్రేత భార్యా రజస్వలా తదాశ్రాద్ధాదికం కార్యం స్నాత్వానాత్రిం నిసర్జయేత్ ॥ దశాహాదూర్ధ్వం [illegible] స్వలా చే(త్ప్రేతస్యభార్యా యదివా [illegible] తతూ[illegible] [illegible] కర్తాతేచ పిండనం స్యాత్ ॥ ప్రేతస్య భార్యా యదివా రజస్వలా । కర్తుశ్చ భార్యాత్వథవా రజస్వలా సపిండనం నైవ విధీయతే [illegible] [illegible]

తేషాం విధిరేవయుక్తః ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే కర్తృభార్యా రజస్వలా అద్య శ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత ఊనాద్యాది వ్యసర్జయేత్ ॥ రజస్వలాపతిశ్చైవ సూతికాయాః పతిస్తథా భాండస్పర్శన పర్యంతం భర్తురేవ శుధ్యతి ఉపరాగే పరదినే సూతా వేకాదశే స్మృతాః మృతాహేషు త్రయోదశ్యామార్తవే పంచమేహని

తా ॥ ప్రేతకృత్యము మధ్యయందు కర్త ప్రేతలయొక్క భార్యలు రజస్వలలైనను ప్రసవించినను ఆదినంబున శ్రాద్ధాదికంబును వదలి పెనిమిటిభార్య స్నానము చేసినవెనక మిగిలిన కృత్యంబులన్నిటిని చేయవలెను శుద్ధిదినంబున కర్త యొక్క భార్య రజస్వలయైనను ప్రసవించినను ఆద్య శ్రాద్ధంబును మాత్రము చేయవలయును శుద్ధి దినంబున మిగిలిన కృత్యంబులను చేయవలయును, ఉపరాగము నందుపర దినంబున ప్రసూతియందు శుద్ధిదినంబున రజస్వలయందైదవ దినంబున మరణమునందు పదునొకండవదినంబున నిట్లు శుద్ధి దినంబులని స్మృతి సంగ్రహంబునందు చెప్పబడియె

ఏకోద్దిష్టశ్రాద్ధనిషేధః

శ్లో ॥ ఏకోద్దిష్టేనవ శ్రాద్ధే నాగ్నౌకరణమిష్యతే నావాహనం నవాపుష్పం నధూపం నచదీపకం ॥ నచాధిశ్రవణం కుర్యాన్న పూర్వం నచ దైవికం । ప్రణవంచ ప్రణామంచ స్వధాకారం తథైవచ వర్జ్యేత్వేకాదశైతాని సపిండీకరణం వినా ఏకోద్దిష్టేపి నిషిద్ధేపియదస్త్యావాహనాదికం ॥ తత్సపిండీ కృతేత్వేకోద్దిష్టే సర్వం సమాచరేదితి ।

తా॥ ఏకోద్దిష్టంబునందును, నవశ్రాద్ధంబునందును అగ్నౌకరణంబును చేయకూడదు మరియును ఆవాహనము పుష్పము ధూపము దీపము అధిశ్రవణము పూర్వము దైవసేవన ప్రణవము ప్రణామము, స్వధాకారము అనువదునొకండను వర్జింపవలయును ఆవాహనాదికి మేకోద్దిష్టంబునందు నిషేధింపబడినను సపిండీకరణమునందు చేయవచ్చును

ప్రేత శ్రాద్ధమధ్యే ప్రత్యాబ్దిక క్రమః

యాజ్ఞవల్క్యః ॥ శ్లో ॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు పితుః ప్రత్యాబ్దికం యది । తదాహి షోడశాదూర్ధ్వం పితుశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్ । పితుర్దశాహమధ్యేతు మాతుః ప్రత్యాబ్దికం యది తదా హి షోడశాదూర్ధ్వం మాతుశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్ । షోడశాత్ సపిండీకరణా దిత్యర్థః॥

తా॥ తల్లియొక్క మరణదినము మొదలుకొని దశాహములోపల తండ్రియొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధము తటస్థించెనేని ౧౧ వ దినమునందు శ్రాద్ధ హోమమైన పిమ్మట షోడశమునకు పూర్వమునందు ప్రత్యాబ్దికశ్రాద్ధమును చేయవలయును. ఆ ప్రకారముగానే తండ్రియొక్క మరణదినమును మొదలుకొని ౧౦ దినములలోపల తల్లియొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధమంతరితమైన యెడల ౧౧ వ దినమునందు షోడశశ్రాద్ధమైన పిమ్మట తల్లియొక్క ప్రతిసాంవత్సరిక శ్రాద్ధమును చేయవలెనని యాజ్ఞవల్క్యముని మతం ఇచ్చట షోడశమనఁగా సపిండీకరణము.

వి వా హా దీ క్ష మ ధ్యే శ్రా ద్ధ క్ర మః.

వసిష్ఠసంహితాయాం॥ శ్లో॥ వివాహమధ్యేదర్శశ్చేత్ మాతాపిత్రోర్మృతేహని। హారిద్రాక్షతసంయుక్తం పిండదానంవిధీయతే॥

తా॥ వివాహమైన ౧౬ దినములలోగా తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దికములు సంభవించినప్పుడు హారిద్రాక్షతల యుక్తముగా శ్రాద్ధమును పిండదానమును చేయవలెను. సపిండీకరణే విశేషదానాని.

భూరిదానమ్॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః॥ అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ భూరిదానందద్యాత్॥

తిలపాత్రదానం॥ శ్లో॥ తిలాః పాపహరానిత్యం విష్ణుదేహసముద్భవాః। పాపంహరంతుమేక్షిప్ర మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ([illegible])

ఛత్రిదానం॥ శ్లో॥ ఇహాముత్రాతపత్రాణం కురుకేశవమేత్రిధా ఛత్రంత్వ త్ప్రీతయేదత్తర బ్రాహ్మణాయమయాశుభమ్॥ (గొడుగు)

పాదుకాదానం॥ శ్లో॥ కంటకోచ్ఛిన్నపాషాణ వృశ్చికాదినివారణే। పాదుకేసంప్రయచ్ఛామి గృహాణత్వంద్విజోత్తమ॥ (పాంకోళ్లు)

చాపదానం॥ శ్లో॥ కటందాస్యామివిప్రేంద్ర గృహాణత్వం [illegible] అనేనకటదానేన ప్రీయంతాంపితరస్సదా॥ (చాప)

చందనఖండదానం॥ శ్లో॥ మలయాచలసంభూత [illegible] చందనత్వత్ప్రసాదాన్మే సాంద్రానందం ప్రవర్ధతాం॥ శ్రీగంధపుచెక్క

దీపదానం|| శ్లో|| దీపందాస్యామి విప్రేంద్ర తుభ్యంధ్వాంతనివారకమ్। అస్యప్రదానాత్సకలాన్ దోషాన్ నాశయ కేశవ|| దీపం

ఘంటాదానం|| శ్లో|| దేవానామప్రమాణఘంటా సర్వపాపవినాశినీ। తస్మాద్దాస్యామి తేఘంటాం శ్రద్ధానేనసుఖంకురు|| ఘంట

చామరదానం|| శ్లో|| శశాంకకిరసంకాశ హిమడిండీరపాండుర। ప్రోత్సారయాశుదురితం చామరామరవల్లభ|| చామరం

శయ్యాదానం|| శ్లో|| యథానకృష్ణశయనం శూన్యంసాగరజాతయా। శయ్యామమాప్యశూన్యాస్తు తథాజన్మనిజన్మని॥ శయ్యాదానం

సప్తధాన్యాని|| శ్లో|| తృప్తింకరోతిభూతానా మిహాలోకేపరత్రచ। తస్మాత్ప్రదీయతేధాన్య మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే|| సప్తధాన్యం

సువర్ణదానం|| శ్లో|| సర్వపాపక్షయకరం సువర్ణంలోకభూషణమ్। అగ్నేర్బీజం ప్రదాస్యామి తస్మాచ్ఛాంతింప్రయచ్ఛమే సువర్ణం

తండులదానం శ్లో|| జీవనంసర్వభూతానాం బలపుష్టివివర్ధనమ్। ధినోతీతి చయద్ధాన్య మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే బియ్యం

సరస్వతీదానం|| శ్లో సరస్వతీజ్ఞానధాత్రీ విద్యానామధిదేవతా విద్యాసాధకలోకస్య దానాన్ముక్తింసమాప్నుయాత్ పుస్తకం

వేణుదానం శ్లో వేణుదండస్యధరకః దశావస్థాసురక్షకః వేణుదండస్య దానేన కృత్తికంఠధర[illegible] కఱ్ఱ

యజ్ఞోపవీతం శ్లో యజ్ఞోపవీతంపరమం పవిత్రంకర్మసాధనమ్ యజ్ఞోపవీతదానేన తుష్టాస్సర్వేసురాస్సదా అతఃపరంమనసోద్దిష్ట దానానికుర్యాత్ విశేషతః అష్టోత్తరశతదానకల్పే ద్రష్టవ్యం

అథ సువాసినీత్వ నిర్ణయః.

దక్షః శ్లో|| అస్థిసంచయనాత్పూర్వం మృతాస్త్రీయదివాపుమాన్ తేనాగ్నినాదహేత్తాం తు నవైధవ్యమితిస్త్రియః దశాహమధ్యేయది నాస్థిసంచయస్తదామా[illegible] త్రమిత సేసుకన్య పుణ్యాంగనాంజ్ఞాపయసువాసినీనాం సౌగంధపుష్పాణ్యఖిలా [illegible] చరిత్రైః దానాశ్చైత్తత్[illegible] తతఃపృథక్క్రియాః భర్తన్ప్రగ్రహావ [illegible] మృతాయాః సువాసినీతివిజ్ఞేయా పుణ్యస్త్రీపూజనస్థభవేత్

సుమంతుః॥ శ్లో॥ భర్తన్ప్రమాతకప్రాగస్థి చయనాయుర్వ్వమేవవా। తద్భార్యాతు మృతాపూజ్యా ప్రాగ్వైసౌవాసినీభవేత్॥

అత్రసిద్ధాంతపక్షః॥ శ్లో॥ అస్థిసంచయనాత్పూర్వం ప్రేతపత్నీమృతింగతా। సువాసినీతివిఖ్యాతా పరంవైధవ్యమాప్నుయాత్॥ భర్త్రుసంచయనాత్పూర్వం భార్యాయదివిపద్యతే। సువాసినీత్వంతస్యాస్థి అన్యథావిధవాభవేత్॥ ఇతి సువాసినీత్వ మృతినిర్ణయస్సమాప్తః.

అథ కర్తృనిరూపణమ్.

శ్లో॥ పుత్రఃపౌత్రఃప్రపౌత్రశ్చ పుత్రికాపుత్రఏవచ। పత్నీభ్రాతా చతత్పుత్రః పితామాతాస్నుషాతథా। భగినీభాగినేయశ్చ పిండదోధన హార్యపి పూర్వాభావేపరఃకర్తా తదభావేపరఃపరః॥

తా॥ పుత్రుడు, పౌత్రుడు, ప్రపౌత్రుడు, పుత్రికా పుత్రుడు భార్య, అన్న, అతని పుత్రుడును, తండ్రియు, తల్లియు, కోడలును, చెల్లెలును, మేనల్లుడును, సపిండుడును, ధనహర్తయు, వీరు పూర్వ పూర్వాభావమునం దుత్తరోత్తర కర్తృత్వముగలవారని తా॥

స్త్రీకర్తృత్వమ్.

మరీచిః॥ శ్లో॥ స్త్రీకర్తృకకృత్యేషు పిత్రోఃకర్మణిచేద్యది। దశాహాభ్యంతరేదైవా ద్రజోదోషేణదూషితా॥ తత్కర్మవ్యర్థతామేతి స్నాత్వా పంచమేహని।నగ్నశ్రాద్ధంసమారభ్యపునఃకర్మసమారభేత్

తా॥ భర్తయొక్క ప్రేతకృత్యంబులయందు భార్యయే కర్తయైయుండి పదిదినములలోపల రజోదూషితురాలయ్యెనేని నదివరకుకర్మ యంతయును వ్యర్థమగును. కావున పంచమదినంబునందు స్నానంబుచేసి నగ్నశ్రాద్ధంబును ప్రారంభించి మరల కర్మను చేయవలయునని మరీచి వచించెను.

కేచిత్॥ శ్లో॥ పుత్రాభావేతుపత్నీస్యా త్పత్న్యభావేతుసోదరః। పత్న్యభావేతుసాపత్న్యః పుత్రఏవనియుజ్యతే॥తదభావేతు తత్పౌత్రో రాసన్నోన్యస్తతఃపరమ్॥ ఆద్యశ్రాద్ధమపుత్రోపి కుర్యాదేకాదశేహని॥

తా॥ ఔరసపుత్రుఁడు లేనప్పుడు క్షేత్రజ్ఞులును, పుత్రికయును, పుత్రికాపుత్రుఁడును, సోదరుఁడును, తత్పుత్రుఁడును, సపిండీకరణమును చేయవలయును, వీరు లేనప్పుడు భార్యయు, ధనహర్తయును చేయవచ్చును, కొంతమంది పుత్రాభావమందు పత్నియనిన్ని. పత్న్యభావమందు సోదరుఁడును, అట్లుగాక భార్యాభావమందు సవతితల్లియు, ఆమె లేనప్పుడు ఆమెపుత్రుఁడును, వీరు లేనప్పుడు వీరి పుత్రుఁడును పిమ్మట దగ్గరసంబంధులును కర్తృత్వముగలవారని తా॥ ఆద్యశ్రాద్ధము ౧౧ వ దినమునందు చేయవలెను, యిందువలన కర్తకు శుద్ధి గలదని తా॥

శ్లో॥ ఏకాదశేహ్ని సంప్రాప్తే కర్తృభార్యా రజస్వలా। ఆద్యశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత హోమాద్యానివిసర్జయేత్॥ శ్రాద్ధకర్తుర్యదాభార్యా ఆశౌచాంతే రజస్వలా॥ శ్రాద్ధం శేషం ప్రకుర్వీత వర్జయిత్వా సపిండనమితి॥ శ్రాద్ధశేషం ప్రకుర్వీతేత్యనేన వాక్యేన ఏకాదశేహని విహితమాద్యమాసికం రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధం వృషోత్సర్జనాంగశ్రాద్ధంచకుర్యాత్। వర్జయిత్వా సపిండనమితి తదర్థమవశ్యం పంచదశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధాని వర్జయేత్। కేచిత్ పంచమదినే శుద్ధింసంపాద్య ఆద్యాది షోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధసపిండీకరణ శ్రాద్ధమాచరంతి॥

తా॥ పదునొకండవ దినము సంప్రాప్తమగుచుండగా కర్తయొక్క భార్య రజస్వల యయ్యేనేని ఆద్యశ్రాద్ధంబును చేయవలయును. హోమాద్యాదులను వదలవలయును, శ్రాద్ధంకర్తయొక్క భార్య ఆశౌచాంతమునందు రజస్వలయయ్యెనేని సపిండనమును వదలి శ్రాద్ధశేషమును చేయవలయును అనఁగా ౧౧ వ దినమునందు శాస్త్రోక్తప్రకారముగ చేయదగిన పుణ్యాహవాచనము ఆహ్నికము రుద్రగణాఖ్యశ్రాద్ధము వృషోత్సర్జనాంగ శ్రాద్ధమును చేయవలయును షోడశశ్రాద్ధములలో ఆద్యశ్రాద్ధమునుదప్ప పంచదశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధములమాత్రము వదలవలయును. కొందఱు ఈ ఆద్యశ్రాద్ధముకూడా భార్య రజస్వలయయిన ౫ వ దినంబున స్నానము ఆయిన పిమ్మట ఆద్యాదిషోడశైకోద్దిష్టశ్రాద్ధము సపిండీకరణ శ్రాద్ధము నొకదినమునందే ఆచరింపుచున్నారు తక్కినవిషయములు దేశాచారములనుబట్టి జరుపవలయును.

ఇతి కర్తృభార్యా రజస్వలా విషయస్సమాప్తః.

త్రైపక్షికాది శ్రాద్ధకాల నిర్ణయః.

తిథిదర్పణే శ్లో॥ కుర్యాత్త్రైపక్షికంశ్రాద్ధం త్రిపక్షేవిషమేహని అపర

త్రిపక్షే ద్వాదశే పక్షే చతుర్వింశతిపక్షకే। షణ్మంత్రింశంచకం కృత్వా ఆది మధ్యాంతపంచకే॥

తా॥ త్రైపక్షిక శ్రాద్ధమును మూడవపక్షములో విషమదినమందు చేయవలయునని తిథిదర్పణమను గ్రంథమునందుఁ జెప్పఁబడియె, మూడవపక్షంబున నాదియందు ౫ వ దినములలో నొకదినంబున త్రైపక్షిక శ్రాద్ధము చేయవలెను. అనఁగా మృతదినమునకు 30 రోజుల పిమ్మట ౫ రోజుల లోగాను ఆరవ మాసమున యిరువది దినములు మొదలు అయిదు దినములకు లోపుగా శుద్ధిగల యొకదినంబున ఊనషాణ్మాసికంబును పన్నెండవ మాసంబున యిరువదిఅయిదు దినములకుపైన నొక శుద్ధిగలదినమునందు ఊనాబ్దిక శ్రాద్ధంబును చేయవలయునని తా॥ కొందరు త్రైపక్షికము ౪0 దినములకు పిమ్మట ౪౫ రోజులలోగా జరుపుచున్నారు.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ గణశః క్రియమాణేషు మాసికేష్వాబ్దికేషు। త్రిభిస్స్యు రథూర్ధ్వ్యహా త్రిణి పిండాన్ త్రిణ్యేవనిర్వపేత్॥

తా॥ అనేకములగు మాసికముల నొక్కతూరి చేయునెడల అర్ఘ్యపాత్ర పిండములు మూఁడేసియే యుండఁగవలెను.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ నాసపిండీకృతే ప్రేతే పితృత్వముపపద్యతే॥ అకృతస్య తు పుత్రస్య శుభం కించిన్నవిద్యతే॥ నచనైమిత్తికం కామ్య మిష్టాపూర్తాదికం చవా। నాసపిండీకృతే పిత్రే దద్యాచ్ఛ్రాద్ధమేవచ।

తా॥ సపిండీకరణము చేయనియెడల ప్రేతత్వము విడిచిపోదు. చేయని పుత్రునకు శుభము గొంచమైనను లేదు. తల్లిదండ్రులకు సపిండీకరణము చేయక మునుపు ఇతరులకు శ్రాద్ధమును చేయఁగూడదని వ్యాసుఁడు వచించె.

ఇతి త్రైపక్షికాది శ్రాద్ధకాలాస్సమాప్తాః.

అథ స్నానోదక నిర్ణయః.

శ్లో॥ మృతే జన్మని సంక్రాంతౌ శ్రాద్ధే పర్వణి జన్మని। అస్పృశ్యస్పర్శనే చైవ నస్నాయాదుష్ణవారిణా॥ అసన్నాతదితథాయ స్నాయాదుష్ణవారిణా। సగోహత్యాకృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవ నసంశయః॥ తాళ్యా పౌర్ణమ్యాదితిథిషు పవిత్రమా। అలాభే మంత్రపూతా ఇతి॥

అథ స్నానోదక నిర్ణయః

తా॥ జననమరణములయందును, సంక్రమణమందును, శ్రాద్ధమందును, పర్వతమునందును, అస్పృశ్యస్పర్శయందును, ఉష్ణోదకముచేత స్నానమును జేయఁగూడదు. రోగరహితుఁడై యుండియు ఏకార్యములయందుష్ణోదకముచేత స్నానమునుఁజేయువాడు గోహత్యతుల్యమైన పాపమును చేసినవాఁడగును.

ఇతి స్నానోదక నిర్ణయస్సమాప్తః.

అథ జీవత్పితృకస్య అన్యశ్రాద్ధనిషేధః.

తండ్రి జీవించియున్న జ్ఞాతులు మాత్రము తిలోదకాదుల నీయఁగూడదు, జ్ఞాతులతోఁగూడ నాశౌచదినంబులయందు సహవాసంబు నుజేయఁగూడదు, తండ్రి బ్రతికియున్నను తనతల్లిశ్రాద్ధమునుమాత్రము యథావిధిగా వారివారి కులాచారములనుబట్టి తప్పక చేయవలెను. తండ్రి జీవించియుండగా జ్యేష్ఠభ్రాతయైనను కనిష్ఠభ్రాతలైనను మృతి నొందినయెడల తిలోదకాది ప్రేతకృత్యంబులన్నియు తనతండ్రి చేయవలెను.

తిలతర్పణ నిషేధః. స్మృతిసారసంగ్రహే॥ శ్లో॥ తీర్థశ్రాద్ధే గయాశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధాను మాసికే। సపిండీకరణేచైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥ వృద్ధి శ్రాద్ధే సపిండ్యాబ్దమాసికే చానుమాసికే। అబ్దికే ప్రథమేచైవ నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్॥ దర్శే తిలోదకంపూర్వం పశ్చాద్దద్యాన్మహాలయే। ప్రత్యబ్దే పరంపూర్వం పరేహానితిలోదకమ్। ప్రత్యబ్దాంగ తిలందద్యాన్నిషిద్ధేపి పరేహాని। నగ్రాసకస్య తచ్ఛోయేషామన్యేషాంతు విసర్జయేత్॥

తా॥ తీర్థశ్రాద్ధమునందును, గయాశ్రాద్ధమునందును, ప్రేతశ్రాద్ధమునందును, ఆనుమాసిక శ్రాద్ధమునందును, ప్రథమాబ్దిక శ్రాద్ధమునందును, సపిండీకరణ శ్రాద్ధమునందును, వృద్ధిశ్రాద్ధమునందును, సాపిండ్యమునందును, మాసికాను మాసికములందును, తిలతర్పణము చేయఁగూడదు, దర్శశ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధకర్మాచరణమునకు ముందుగాను మహాలయ శ్రాద్ధమునందు పిమ్మటను తిలతర్పణము జేయవలయును, ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందు సద్యస్కాలమునందు తిలతర్పణము చేయఁగూడదు, పరదిన ప్రాతఃకాలమునందు, తిలతర్పణమును చేయవలెను, పరదినము తర్పణమును చేయుటకు నిషిద్ధదినమైనను తిలతర్పణమును చేసియే తీరవలయును. శ్రాద్ధమునందలి వర్గత్రయమునకే తిలతర్పణమును చేయవలయునుగాని యితరులకు తిలతర్పణమును చేయఁగూడదని తా॥

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ నజీవత్పితృకః కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధాంగతిలతర్పణమ్। శ్రాద్ధమాత్రం ప్రకుర్వీత తర్పణం తు పితా చరేత్॥

తా॥ జీవపితరులుగలవాడు శ్రాద్ధంబును మాత్రం బొనర్పవలయును గాని శ్రాద్ధాంగ తిలతర్పణమును చేయఁగూడదు, ఆతర్పణంబును తండ్రియే చేయవలయు నని స్మృతికారులు వచించిరి.

ఇతి తిలతర్పణనిషేధస్సమాప్తః.

తాంబూల చర్వణమ్

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ పక్షశ్రాద్ధే తథా దర్శే యుగమన్వంతరాదిషు। శ్రాద్ధం నిర్వర్త్య భుక్త్వా తు తాంబూలం ఖాదయేద్ద్విజః॥ మోహాద్యత్కృత్వా యశ్శ్రాద్ధం తాంబూలం యది ఖాదయేత్। శ్రాద్ధహంతా భవేత్కర్తా రౌరవం నరకం వ్రజేత్ పితృమాతృప్రత్యాబ్దికే శ్రాద్ధే దివారాత్రౌ తాంబూలచర్వణం నిషిద్ధం అంగతిలతర్పణం పరేద్యుః ప్రాతః క్రియతే తత్ర స్యాత్ పితృకర్మనివృత్తైః॥

తా॥ పక్షదర్శయుగమన్వంతరాదులయందు శ్రాద్ధకర్మ నాచరించి పిదప తాంబూలచర్వణాదికమును చేయవచ్చును ఒకవేళ శ్రాద్ధము నాచరింపక తాంబూల చర్వణాదికమును జేసినచో రౌరవాది నరకములను బొందుదురు తల్లిదండ్రుల యొక్క ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధములయందు మరుదినప్రాతఃకాలమునందు తిలతర్పణంబు చేయువరకు తాంబూల చర్వణాదికములఁ జేయఁగూడదని తా॥

శ్లో॥ మృతాశౌచే తథా శ్రాద్ధే మాతాపిత్రోర్మృతేహని। ఉపవాసే చ తాంబూలం దివారాత్రౌ విసర్జయేత్॥

తా॥ మృతాశౌచమునందును, శ్రాద్ధదినమునందు, తల్లిదండ్రులయొక్క ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందును ఉపవాస వ్రతదినములయందును, తాంబూల చర్వణంబు గూడదు.

పిండనైవేద్యమ్.

శ్రాద్ధదర్పణే॥ శ్లో॥ భక్ష్యాంచ పిండనైవేద్యం వికిరాన్నంచ స్పర్శనమ్ తాంబూలచర్వణం కృత్వా పునశ్శ్రాద్ధం సమాచరేత్॥

తా॥ మినుములతోవండిన భక్ష్యము పిండనైవేద్యము చేసినను, వికిరాన్నము భోజనపాత్రికు స్పర్శతగిలినను కర్త తాంబూలముభక్షించినను తిరిగి శ్రాద్ధముఁజేయవలయునని శ్రాద్ధదర్పణమందు వ్రాయబడియె.

మాతుర్దశాహమధ్యే పితృమృతిః.

స్మృత్యంతరే॥ శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు పితాయస్య ప్రమీయతే। పైతృకంతుయథాకాలం పితుస్సర్వంసమాపయేత్॥ తతోమాతృత్రిపక్షాదా శేషం కర్మసమాపయేత్॥

తా॥ తల్లిమృతినొందిన దశాహమధ్య తండ్రిమృతినొందినయెడల తండ్రికి శ్రాద్ధము సంపూర్తిగాచేసి పిమ్మట 3 పక్షములలో ఆదియందు అనఁగా ౧౦ దినములకు పిమ్మట ౪౫ దినములలో తల్లికి లోగడచేసిన క్రియలుగాక తక్కినశ్రాద్ధమంతయు సమాప్తి చేయవలెనని తా॥

శ్లో॥ మాతుర్దశాహమధ్యేతు మృతశ్చేద్యదివైపితా। పితుస్మరణమారభ్య దశాహంసూతకంభవేత్॥

తా॥ తల్లి దశాహమధ్యమందు తండ్రి మృతిబొందినయెడల తండ్రి మృతి బొందినది మొదలు ౧౦ దినములు మృతసూతకమని తా॥

ధర్మప్రవృత్తౌ॥ శ్లో॥ మాతాపిత్రోర్యదాశౌచం దశాహంవిహితంబుధైః॥ పైతృకాదూర్ధ్వమేవస్యాన్మాతాశౌచంతుపక్షిణీ॥

తా॥ తల్లి దండ్రి మొదలగువారి మృతులయందు ౧౦ దినములాశౌచము తండ్రియొక్క శ్రాద్ధము చేయుచుండగా ఊర్ధ్వభాగమునందు తల్లి చనిపోయిన యెడల మాతాశౌచము ఒకటిన్నర దినమని తా॥

శ్లో॥ ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాచ్చైకాదశేహని। కర్తుస్తాత్కాలికీశుద్ధిరశుద్ధిః పునరేవసః॥

తా॥ ఆద్యశ్రాద్ధంబును పరిశుద్ధుఁడై చేయవలయును ఈశ్రాద్ధము చేయుట వలన కర్తకు తత్కాలంబునందు పరిశుద్ధిగలుగునని తా॥

ఆ శౌ చ ఖం డే శా తా త పః.

శ్లో॥ పితురాశౌచమధ్యేచే న్మాతుశ్శ్రాద్ధంకథేద్యది। యన్మాత్రేషోడ

కాత్పశ్చాత్తుశ్రాద్ధంవిధీయతే॥ మాతురాశౌచమధ్యే చేత్పితుశ్రాద్ధంతదేవ్యది॥ యదాప్రేహేషోడశాదర్వాక్త చ్ఛ్రాద్ధంతువిధీయతే॥ అస్యార్థః॥ ఏకాదశే హేపితుః షోడశాదిశ్రాద్ధంకృత్వా తతఃమాతుఃప్రత్యాబ్దికం కర్తవ్యం యేకాదశాహే ఆద్యశ్రాద్ధంనిర్వర్త్య పితుః మృతాహశ్రాద్ధంకృత్వాఅథఆద్యాదిషోడశ శ్రాద్ధానికారయేదిత్యర్థః॥

ఇతి మాతృదశాహమధ్యే పితృమృతి స్సమాప్తః.

అధికమాస ప్రకరణము

తా॥ అధికమాసములలో మృతిబొందినవారికి తిరిగి ఆ మాసము యెప్పుడైనా అధికమాసము వచ్చినయెడల ఆమాసమునందే ప్రత్యాబ్దికము శుద్ధమాసములో చేయనక్కరలేదు, శుద్ధిమాసమునందు మృతులైనవారికైతే అధికమాసమునందు అవసరములేదు, మాసికములు మాత్రము అధిక మాసమునందుకూడ శ్రాద్ధము చేయవలెను. అధికమాసములో మృతులైన వారికి శుద్ధమాసములో మృతదినమునకు లోగడదినమందు ఆన్వాద్యశ్రాద్ధముచేసి మృతతిథియందు ఊనమాసికము పెట్టవలెను. అక్కడనుంచి ౨౭ వ దినమందు ఊనమాసికము పెట్టి 30 వ దినమందు ద్వితీయమాసికము బెట్టి అక్కడనుంచి ౧౫ దినములలోగా మధ్యపంచకమునందు త్రైపక్షికశ్రాద్ధముచేసి క్రమముగా సంవత్సరాంతము జరిగింపవలెను. సంవత్సరమధ్య అధికమాసము సంభవించేయెడల శుద్ధాధికములకు నొకటే సంకల్పము చేసి అధికమాసమునందే పెట్టవలెను. సంవత్సరాంతమందు అధికమువచ్చే పక్షమునకు ఊనాబ్దికమును సంవత్సర విమోకమును యీ 3 ను అధికమాసములోనే పెట్టవలెనని నదిగాని శుద్ధమాసంబున నాచరింపఁగూడదు మధ్యాధికవస్త్రే ప్రథమాబ్దికానికి లోగడ మాసానికే 3౬0 దినములు జరిగింపవలెననే మాట యుక్తముకాదు. ఆ రెండు మాసములు 30 దినముల సంజ్ఞే కనుక ప్రథమాబ్దికముతో గూడానే జరిగించవలయును. శుద్ధమాసమునందు మృతులైనవారికి ప్రథమాబ్దికము మలమాసం వచ్చినచో నప్పుడే చేయవలెను. ద్వితీయ ఆబ్దికాదులుమాత్రము శుద్ధమాసమునందే జరుపవలయును, తక్కిన విషయములు నిర్ణయసింధువునందు జూడఁదగును.

శ్లో॥ అగ్న్యాధేయంప్రతిష్ఠాంచ యజ్ఞదానవ్రతానిచ। దేవవ్రత వృషోత్సర్గ చూడాకరణ మేఖలాః॥ గమనం దేవతీర్థానాం వివాహమభిషేచనమ్॥ యానంచ గృహకర్మాణి మలమాసే విసర్జయేత్॥ ఇతిగర్గః॥

తా॥ అగ్న్యాధానము, ప్రతిష్ఠ, యజ్ఞ దానవ్రతములు, దేవ వ్రతములు, వృషోత్సర్జనము, చూడాకరణము, మేఖలము, దేవక్షేత్ర తీర్థాటనము, వివాహము అభిషేచనము, యానమును, గృహకర్మములును అను కర్మలను మలమాసమునందు విడువవలెను.

శ్లో॥ అవశ్యకర్మ మాసాఖ్యం మలమాసమృతాబ్దికమ్। తీర్థేభచ్ఛాయయోః శ్రాద్ధం మఖకర్మపితృక్రియాః। కుర్యాన్మలిమ్లు చేవర్షమధ్యే చేత్సతథాధికమ్॥ తత్రస్యాన్మాసికం మృత్యు మాసాత్స ద్వాదశోయది। ప్రేతక్రియాం సమాప్యాతః కుర్వీతాభ్యుదయంతథా। శ్యామాకాగ్ర యణంకృచ్ఛ్రత్రయ వర్జ్యమతోన్యథా॥

తా॥ మలమాసమునందు అవశ్యముగాఁ చేయఁదగిన మాసికాదికర్మములును, ఆబ్దికములును, తీర్థశ్రాద్ధములును, యజ్ఞకర్మములును, పితృక్రియలును చేయవచ్చునని యెఱుఁగవలెను మఱియును వర్షమధ్యమందు మలమాసము వచ్చెనేని నప్పుడు అధిక మాసములు గ్రహింపవలెను, మలమాసము మొదలుకొని పదిరెండవ మాసము మలమాస మయ్యెనేని దానియందు ప్రేతకర్మలను సమాప్తిని బొందించి పిమ్మట అభ్యుదయ కర్మలను జేయవలెను అని సూర్యోదయమను గ్రంథమందు జెప్ప బడియె.

శ్రాద్ధదినే గృహాలంకార నిషేధః

యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ గోమయేనోప లేపంచ సర్వశ్రాద్ధే ప్రకీర్తితం। గృహాలంకరణం నాస్తి ఇతిశాతాతపోబ్రవీత్॥

తా॥ సమస్త శ్రాద్ధదివంబు లందునను గోమయముచే భూమి నలుకవచ్చును గాని ముగ్గులు మొదలగునవి పెట్టగూడదని శాతాతపుఁడు చెప్పెను.

అథ ఉష్ణవారి నిషేధః. శ్లో॥ మృతేజన్మనిసంక్రాంతౌ శ్రాద్ధే జన్మ దినేతథా। అస్పృశ్య స్పర్శనేచైవ నస్నాయాదుష్ణ వారిణా। సగోహత్యా కృతం పాపం ప్రాప్నోత్యేవ నసంశయః॥

తా॥ మఱణాశౌచము నందును, జాతాశౌచము నందును, సంక్రమణ దిన మందును, శ్రాద్ధదినమందును, జన్మదినమందును, తాకగూడని వస్తువును తాకినప్పుడు, వేడినీళ్ళతో స్నానము చేయగూడదు, అట్లు చేసినవాడు గోహత్య చేసినంత పాపమును బొందుచున్నాఁడు.

అథ దేవతార్చన నిషేధః. శ్లో॥ దానాధ్యయన దేవార్చా ఉపహోమ వ్రతాదికం। నకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధదివసే ప్రాగ్విప్రాణాం విసర్జనాత్॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు శ్లోక్తలు భుజింపక పూర్వము, దానము, అధ్యయనము, దేవతాపూజ, ఉపహోమము, వ్రతము మొదలగునవి చేయఁగూడదు.

అథ ఆచమన కాల నిర్ణయః.

శ్లో॥ ఆదావంతేచ పాద్యేచ విష్టరేచే విశేషతః॥ ఉచ్ఛిష్టే పిండదానేచ షట్స్వాచా మనంస్మృతమ్॥

తా॥ ప్రారంభమందును, అంతమందును, పాదప్రక్షాళనమందును, ఆసనమిచ్చినప్పుడు, ఉచ్ఛిష్టాన్న విసర్జన మందును, పిండప్రదానమందును ఈ ఆరు సమయములందును ఆచమనముఁ జేయవలెను.

ఆశ్వలాయనానాం గోత్రోచ్చారణక్రమః.

శ్లో॥ సపిండీకరణాత్పూర్వ మాశ్వలాయనశాఖినాం। గోత్రం బ్రూయాత్ప్రథమతః పశ్చాన్నామాధికం వదేత్॥

తా॥ ఆశ్వలాయన శాఖవారు సపిండీకరణము చేయక పూర్వము ముందుగా గోత్రమును చెప్పి పిమ్మట పేరు చెప్పవలయును.

అథ విష్ణ్వర్చనవిధిః దక్షః॥ శ్లో॥ యత్కించిత్పార్వణం శ్రాద్ధం తత్ర సర్వత్రచద్విజే। పూజయేద్విష్ణుమిత్యేవ మితిప్రాహ పితామహః॥

తా॥ పార్వణయుక్తమైన యే శ్రాద్ధము జేసినను బ్రాహ్మణుని యందు విష్ణుమూర్తి నావాహనముజేసి పూజింపవలయునని బ్రహ్మచెప్పెను.

భారతే॥ శ్లో॥ యచ్ఛ్రాద్ధం పార్వణం ప్రోక్తం తచ్ఛ్రాద్ధం వైష్ణవం వినా। కృతం నశ్యతికౌంతేయ పతితే నేక్షితం యథా॥

తా॥ ఏశ్రాద్ధము పార్వణ సహితముగా నాచరింపఁబడునో అట్టి శ్రాద్ధము విష్ణుదైవత్యము లేకుండ జేసినయెడల వర్ణభ్రష్టునిచే జూడబడిన శ్రాద్ధము వలెనే చెడిపోవునని భారతమునందుఁ జెప్పబడియె.

శ్లో॥ దర్శేమహాలయే తీర్థే సపిండీకరణే తథా। వ్యర్థంభవతి తచ్ఛ్రాద్ధం వాసుదేవం వినాకృతమ్॥

తా॥ దర్శ శ్రాద్ధము, మహాలయము, తీర్థశ్రాద్ధము, సపిండీకరణము ఈ శ్రాద్ధములను విష్ణుస్థానము లేకుండా చేసినయెడల ఆ శ్రాద్ధములు వ్యర్థమగును,

(పాదప్రక్షాలనే కర్తుః పశ్చిమాభిముఖత్వనియమః.)

వ్యాసః॥ శ్లో॥ ప్రాతఃకాలేచ మధ్యాహ్నే సాయాహ్నేనిశి సంధ్యయోః। పశ్చిమాభిముఖ శ్రాద్ధే విప్రపాదాభిషేచనం॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు ప్రాతఃకాలము నందుగాని మధ్యాహ్నము నందుగాని, సాయంకాలము నందుగాని, రాత్రియందుగాని, సంధ్యాకాలమందుగాని బ్రాహ్మణులకు పాదప్రక్షాళనము పశ్చిమ ముఖముగా గూర్చుండి చేయవలెనని వ్యాసుడు చెప్పెను.

పాదప్రక్షాళనే కర్తృభోక్త్రూపవేశన విధిః.

యల్లాజీయే॥ శ్లో॥ విప్రక్షాళన కాలేతు దాతాభోక్తా ద్విజోత్తమః॥ సుఖాసీనో భవేచ్ఛ్రాద్ధే త్వన్యథా నరకం వ్రజేత్॥

తా॥ శ్రాద్ధంబునందు పాదప్రక్షాళన చేయునప్పుడు కర్తయు భోక్తయును కూర్చుండవలయును, లేనియెడల నరకమును బొందును.

భోక్తురాశౌచం.

వా॥ భోక్తుస్తృతీయ నిమంత్రణ ప్రభృత్యాశౌచాభావః। తత్పూర్వ మాగతంచేత్ ఆశౌచమస్త్యేవ॥

తా॥ భోక్తకు మూడవపర్యాయము నిమంత్రణమైనది మొదలు ఆశౌచము లేదు. అందుకుపూర్వము ఆశౌచము వచ్చినయెడల ఆశౌచముండును.

(కర్తురాశౌచం)

వా॥ కర్తుస్తు ప్రారంభానంతర మాశౌచాభావః। తత్పూర్వంచే దాశౌచ మస్త్యేవ॥

తా॥ కర్తకు శ్రాద్ధ ప్రారంభము మొదలు ఆశౌచము లేదు. ప్రారంభించక పూర్వము ఆశౌచము వచ్చినయెడల ఆశౌచము కలదు.

ప్రారంభ వివరమ్.

వా॥ పాకసమాప్తిః ప్రారంభ ఇత్యేకః పక్షః। సంకల్పః ప్రారంభ ఇత్యేకః పక్షః। పాకాది ప్రోక్షణ మారంభ ఇత్యేకః పక్షః। తృతీయ నిమంత్రణ ఇత్యేకః పక్షః। యేషాంతు పాక పరిసమాప్తి పక్ష ఆపద్విషయః అశక్త విషయశ్చ

ఇతరేషు పక్షేషు తత్తద్దేశశిష్టాచారో నువర్తనీయః॥ యేతేషు చతుర్ష పక్షేషు ఆశౌచసం ప్రాప్తే కర్తా సద్యస్స్నాత్వా స్వయమేవ శ్రాద్ధం కుర్యాత్। పక్వాన్న మన్యేన అశౌచరహితే నపరివేషయేత్। భోజన ప్రోతస్థ మన్నం భోక్తా ప్రోక్షేత్। కర్తా తద్భోజనపాత్ర మస్పృశన్నేవ అన్నత్యాగం కుర్యాత్॥

తా॥ వంట చేయుట పూర్తియగుట ప్రారంభమని యొకపక్షము. సంకల్పం చేయుట ప్రారంభమని యొకపక్షము, వంటపదార్థము మీద ప్రోక్షించుట ఆరంభమని యొక పక్షము మూడవ పర్యాయము నిమంత్రణము చేయుట ప్రారంభమని యొక పక్షము. యీ నాలుగు విధములలో వంట చేయుట పూర్తియగుటయే ప్రారంభమనునది యావత్తు సంభవించినప్పుడును శక్తి లేనప్పుడును చెప్పతగినది మిగిలిన విధములలో ఆయా దేశములలో శిష్టుల యాచార ప్రకారముగా నాచరింపవలయును. యీ నాలుగు పక్షములయందును ఆశౌచము రాగానే కర్త తత్కాలమందే స్నానము జేసి తానే శ్రాద్ధను పెట్టవలయును. అప్పుడు ఆశౌచములేని మఱియొకనిచే పదార్థమును వడ్డించునట్లు చేయవలయును, పిమ్మట భోక్తయే పదార్థమును ప్రోక్షించవలయును. కర్త భోక్తయొక్క భోజనపాత్రను స్పృశింపకుండ శ్రాద్ధమంతయుఁ జేయవలయును.

జాను నిక్షేప విధిః. శ్లో॥ నిక్షిప్య దక్షిణంజాను దేవాన్ పరిచరేత్సుధీః భూమౌతథా పరంజాను పితౄన్పరిచరేత్సదా॥

తా॥ తెలిసినట్టివాడు దేవతాపూజ చేయునప్పుడు కుడిమోకాలును పితృపూజఁ జేయునప్పుడు ఎడమమోకాలును భూమియందు ఆనించవలెను.

ఘృత పాత్ర నిధానమ్.

శ్లో॥ సూపేవా పరమాన్నేవా ఘృతపాత్రం నిక్షిపేత్। తద్భోజ్యమాసురం ప్రాహుర్న దాతుః పారలౌకికం॥

తా॥ నేతి దొన్నెను పప్పుయందును పరమాన్నము నందును నుంచకూడదు అట్లు జేసిన యెడల ఆ భోజనము రాక్షసభోజనము శ్రాద్ధకర్తకు సుకృతము లేదు.

చిత్రగుప్త బలి నిషేధః.

శ్లో॥ ధత్తే వాప్యధవాదత్తే భూమౌయో నిక్షిపేద్బలిం। తదన్నం విఫలం యాతి నిరాశాః పితరోగతాః॥

తా॥ త్యాగము చెప్పక పూర్వమునందు గాని, చెప్పిన పిమ్మట గాని, భూమియందు చిత్రగుప్తునికి ఉంచి పెట్టెదల ఆ యన్నము స్వర్గమునకు చున్నదని పితృదేవతులు ఆశను వదలుకొని తిరిగిపోవుచున్నారు. అనఁగా శ్రాద్ధమునందు చిత్రగుప్తబలిని విడువవలెను.

(సు వా సి నీ భో జ న వి ధి ః.)

యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ సువాసిన్యాం మృతాయాంతు బ్రాహ్మణైస్సహ భోజనే। సువాసినీంతతః పశ్చాద మంత్రకమథార్చయేత్॥

తా॥ సువాసినీ మృతినొందిన యెడల బ్రాహ్మణులతో గూడ సువాసినీ భోజనం పెట్టవలెను మంత్రవిద్యుక్తముగా ముత్తైదును పూజించనక్కరలేదు.

అధిశ్రవణ ఫలమ్. శ్లో॥ అధిశ్రవణ హీనంతు శ్రాద్ధం కుర్వీత మూఢధీః। తదన్నంమాంస తుల్యంచ తద్ఘృతం సురయాసమమ్॥

తా॥ ఏ మూఢుడైనను అధిశ్రవణము లేకుండా శ్రాద్ధము నాచరించిన యెడల ఆయన్నము మాంసముతో సమానమనియు నెయ్యి కల్లుతో సమానమనియు జెప్పఁబడెను.

పితృ సూక్త నిషేధః. శ్లో॥ షోడశే మాసికే చైవతీర్థే చైవసపిండనే। నిత్యశ్రాద్ధోద కుంభేచ పితృసూక్తానివర్జయేత్॥

తా॥ షోడశమునందును, మాసికమునందును, తీర్థశ్రాద్ధమందును, సపిండీకరణమందును, నిత్యశ్రాద్ధమునందును, ఉదకుంభ శ్రాద్ధమందును, పితృసూక్తములను విడువవలయును.

పిం డ దూ ష ణ.

యల్లాజీయ్యే॥ శ్లో॥ మార్జాల మూషిక స్పర్శే పిండేచ ద్విదళీకృతే। పునశ్శ్రాద్ధం విధాతవ్యం తేనపాకేన తత్క్షణాత్॥ [వాక్యం] పునశ్శ్రాద్ధం నామ పునః పిండదాన మిత్యర్థః॥

తా॥ పిండములను పిల్లి యెలుక మొదలగునవి ముట్టుకొన్నను పిండము విడిపోయినను తిరిగి శ్రాద్ధముఁ చేయవలెను అనఁగా తిరిగి పిండములను చేయవలయునని తాత్పర్యము.

కర్తృ శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజన విధిః.

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమను వ్రజ్య భుంజీత పితృసేవితం॥ మాధవీయే॥ శ్రాద్ధం కృత్వాతు యోవిప్రో నభుంజీత కదాచన। దేవాహవ్యం నగృహ్ణంతి కవ్యం చ తు పితరస్తథా।

తా॥ బ్రాహ్మణులకు ప్రదక్షిణము చేసి వారిని పంపించి శ్రాద్ధ శేషాన్నమును కర్త భుజింపవలెను. ఏ బ్రాహ్మణుఁడైనను శ్రాద్ధము నాచరించి పితృశేషమును భుజింపకుండా విడిచినేని దేవతలు హవ్యమును గ్రహింపరు. పితృదేవతలు కవ్యమును గ్రహింపరు అని మాధవీయమందుఁ జెప్పబడెను.

ఉపవాసే శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజన నిషేధః.

నిర్ణయసింధౌ॥ శ్లో॥ ఉపవాసదినే నిత్య శ్రాద్ధం నైమిత్తికం భవేత్। ఉపవాసం తదాకుర్యా దాఘ్రాయ పితృసేవితమ్॥

తా॥ నియతముగా తానుపవాసము చేయు దినమందు శ్రాద్ధము సంభవించిన యెడల శ్రాద్ధ మాచరించి కణము నాఘ్రాణించి పిమ్మట నుపవాసము చేయవలెను

భిన్న గోత్రాణాం పితృ శేషాన్న భోజన నిషేధః.

శ్లో॥ పిత్రాదీనాం తథాన్యేషాం శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజనం। వ్రతినాం విధవానాంచ యతీనాంచ వివర్జితమ్॥ అన్యైర్భిన్నగోత్రైః వ్రతిభి ర్బ్రహ్మచారిణః॥ సగోత్రాణాం పితృశేష భోజనానుమతిః॥

తా॥ శ్రాద్ధ శేషాన్నమును భుజించుట ఇతర గోత్రికులకు బ్రహ్మచారులకు విధవలకు యతీశ్వరులకు నిందితమైనది.

శ్లో॥ శ్రాద్ధావశిష్ట భోక్తారః తేసైవే నిరయగామినః। సగోత్రాణాం సకుల్యానాం జ్ఞాతీనాంచన దోషకృత్। అన్యగోత్రాణాం క్వచిత్పితృశేష భోజనానుమతిః॥

తా॥ శ్రాద్ధ శేషాన్నమును భుజించినవారు నరకమును బొందుదురు. సగోత్రులకు, సకుల్యులకు, జ్ఞాతులకు, మాత్రము నిషేధము లేదు.

శ్లో॥ శ్వశురస్య గురోర్వాపి మాతులస్య మహాత్మనః। జ్యేష్ఠ భ్రాతుః పుత్రస్య బ్రహ్మనిష్ఠస్య యోగినః। యేతేషాం శ్రాద్ధ శేషాన్నం భుక్త్వా దోషోన విద్యతే॥

తా॥ మామ, గురువు, మేనమామ, శ్రేష్ఠుఁడు, అన్న, కుమారుడు, బ్రహ్మజ్ఞాని, యోగీశ్వరుఁడు నీ మొదలగు వారియొక్క పితృశేషమును భుజించినను దోషము లేదు.

శూద్రస్య పితృశేషాన్నదాన నిషేధః.

యజ్ఞాజేయ్యే॥ శ్లో॥ నశూద్రం భోజయేత్తస్మిఁ గృహే యత్నేన తద్దినే। శ్రాద్ధశేషం నశూద్రాయ దదాతిచ బలేష్వపి। శూద్రంతు భోజయిత్వాయో దద్యాచ్ఛ్రాద్ధేషు మానవః। శ్రాద్ధ విఘ్నీడితా యాంతి శ్రాద్ధం దేవాశ్చ తత్క్షణాత్॥

తా॥ శ్రాద్ధదినమందు శ్రాద్ధ మాచరింపబోవు గృహమునందు శూద్రునకు భోజనము పెట్టగూడదు, పితృశేషమును శూద్రునకు పెట్టగూడదు మరి యెచ్చటనైనను తాను ముందుగా శూద్రునకు భోజనం పెట్టగూడదు ఇందుకు భిన్నముగా నాచరించిన యెడల శ్రాద్ధము భంగమైనదానిగా నెంచి శ్రాద్ధదేవతలు తత్క్షణమునందే వెళ్ళిపోవుదురు.

(ఆశౌచమధ్యే సంప్రాప్త శుద్ధిదినే కార్యశూన్యతిథౌ శ్రాద్ధనిషేధః)

వసిష్ఠః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యే పితోర్శ్చ భవేన్మృత తిథిస్తదా। అతిథిం వర్జయిత్వాంతే ప్రత్యబ్దం కారయేత్సుతః॥

తా॥ తల్లి దండ్రుల మృతదినములు ఆశౌచకాలంతము లైనప్పుడు శూన్యతిథియందు శుద్ధియగునేని యా దినము విడచి మరునాడు పెట్టవలయునని వసిష్ఠుఁడు చెప్పెను.

దక్షః॥ శ్లో॥ ఆశౌచమధ్యే పితోర్శ్చ యథామృత తిథిర్భవేత్।
ఆశౌచాంతే శూన్యతిథౌ నకుర్వం తితిథింబుధాః॥

తా॥ ఆశౌచ నడుమ తల్లి తండ్రుల మృతిదినంబులు సంభవించిన యెడల శుద్ధిదినము శూన్యతిథి యగునేని యా దినంబున శ్రాద్ధము తెలిసినవారు విసర్జింతురని దక్షుఁడు చెప్పెను.

శూన్య తిథ్యనంతర దినే కర్తవ్యత్వ విధిః.

శ్లో॥ శూన్యతిథ్యాము పోష్యైవ శ్రాద్ధం కుర్యాత్పరేహని కృత్వాసమ్యగ్గీధానేన బంధుభిస్సహ భోజయేత్॥

తా॥ ఆశౌచ శుద్ధిదినము శూన్యతిథి యగునేని యా దినంబున నుపవాస ముండి మరుసటి దినంబున యథావిధిగా శ్రాద్ధము నాచరించి బంధువులతోఁగూడ భుజింపఁదగును.

సంవత్సర విమోక శ్రాద్ధవిధిః

శ్లో॥ వత్సరాంతే విమోకాఖ్యం శ్రాద్ధంపార్వణ వచ్చరేత్। మృతస్య తృప్తయే కార్యం యద్యాశౌచదినేపివా। ఆశౌచదినం నామశూన్య తిథి॥

తా॥ మృతినొందినవాని తృప్తి నిమిత్తమై సంవత్సరాంతము నందు శూన్య తిథి యైనప్పటికిని సంవత్సర విమోకమును శ్రాద్ధమును పార్వణ సహితముగా యథా విధిగా నాచరింపవలయును.

శ్రాద్ధ హీన తిథి శ్శూన్య తిథిః.

శ్లో॥ అబ్దస్యాంతే విమోకాఖ్యం శ్రాద్ధం ప్రథమ వత్సరే। కుర్యాత్పా ర్వణవచ్చైవ శ్రాద్ధ హీనతిథౌయది॥

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు సంవత్సరాంతమునందు సంవత్సర విమోకము నఁ శ్రాద్ధమును మిమ్మట సంవత్స రారంభమునందు ప్రథమాబ్దికమును శూన్యతిథి సంభవించి నప్పటికిని పార్వణ సహితముగా శ్రాద్ధమును యథా విధిగా నాచరింప వలయును.

శ్లో॥ మృతస్య వత్సరాంతేతు యదిశూన్య తిథిర్భవేత్। తస్మిన్ దినే విమోకాఖ్యం కర్తవ్య మవిచారతః॥ సంవత్సర విమోకాఖ్య మకృత్వా ప్రథ మాబ్దికం। యచ్ఛ్రాద్ధంకురుతేమోహాత్ తత్కృతంకర్మనిష్ఫలమ్॥

తా॥ సంవత్సరాంతమునందు శూన్యతిథిసంభవించినప్పటికిని యా దినమందు మృతినొందిన వానియొక్క తృప్తికొఱకు సంవత్సరవిమోకమును శ్రాద్ధమును చేయ వలయును ఏమియు నాలోచింప నక్కఱలేదు.

స్మృతిదీపికాయాం॥శ్లో॥ ఆశౌచాదినిమిత్తైశ్చ విమోకాఖ్యమతిక్రమేత్। తదాయనివిమోకాఖ్యం నకర్తవ్యమితీరితమ్॥

తా॥ సంవత్సర విమోకమును శ్రాద్ధమునాచరింపక అజ్ఞానముచే ప్రథమాబ్దిక మును బెట్టినయెడల ఆ చేసిన కర్మ యంతయు నిష్ఫలమగును.

దేశాంతరగత భ్రాతౄణాం పిత్ర్యాబ్దికాను మాసికాదివిధిః.

శ్లో॥ విభక్తోవా విభక్తోవా దేశాంతర గతస్సుతః। పృథక్ఛ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత

మాతాపిత్రోర్మృతేహని । అవిభక్తావిభక్తావా దేశాంతరగతాయది। కర్తవ్యంత్వై రమావాస్యా ప్రత్యబ్దమనుమాసికం॥ గ్రంథాంతరే॥ అవిభక్తస్సుతః కుర్యాదేశః పిత్రోర్మృతాహికం । స్థానాంతరే పృథక్కుర్యాద్దర్శశ్రాద్ధానుమాసికె॥

తా॥ కుమారుఁడు విభక్తుడైనను విభక్తుడు కాకున్నను దేశాంతరంవెళ్లినప్పుడు తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధదినంబులు సంభవించెనేని యాదినంబున తాను శ్రాద్ధము తప్పక నాచరింపవలెను తనయులు విభజించుకొన్నను విభజించుకొనకపోయినను దేశాంతరము వెళ్ళినప్పుడు ప్రత్యాబ్దికము, దర్శశ్రాద్ధము, ప్రతినెలమాసికము వేరుగా నచ్చట నాచరింపవలయును అన్నదమ్ములు వేరుపడకపోయినను వారిలో నొకడు దేశాంతరము వెళ్ళినప్పుడు తల్లితండ్రుల శ్రాద్ధములను ప్రతినెల మాసికమును దర్శశ్రాద్ధమును తాను ప్రత్యేకముగా నైనను చేయవలయునని మఱియొక గ్రంథమునందుఁగూడ జెప్పఁబడెనని తా॥

అథ శ్రాద్ధనిమంత్రితగాయత్రీ జపసంఖ్యా.

శ్లో॥ ప్రత్యబ్దేత్రిశతంచైవ మాసికేశతపంచకమ్ । ద్విసహస్రంసపిండేచ అయుతం ప్రేతభోజనే॥

తా॥ ప్రత్యాబ్దికమందు మూడువందలును, మాసికమందు అయిదువందలును, సపిండీకరణమునందు రెండువేలును, ప్రేతభోజనము సంభవించినచో పదివేలును, గాయత్రీమంత్రజపమును పరదినంబున భోక్త పఠించవలయును.

ఉపనయన వివాహానంతరే శ్రాద్ధకర్తవ్యత్వవిధిః.

శ్లో॥ మాఁజీబంధాద్వివాహోద్ధ్వవర్ణ్యాసంవత్సమేవవా। నకుర్యాత్పిండనిర్వాపం నదద్యాత్తిలోదకం॥ శ్లో॥ పుత్రీపుత్రవివాహయోశ్చ పరతష్షణ్మాసతోభ్యంతరే। పిత్రోరాబ్దికపైతృకేషువిధివత్ దూర్వాక్షతైరర్చయేత్ । దధ్యన్నంబదరీఫలైశ్చసహితం పిండాన్‌వికిర్యాపసవ్యం తిలతర్పణంచహి తథాదర్భాం స్తిలాన్ వర్జయేత్ ।

తా॥ ఉపనయనమైన పిమ్మటను వివాహమైన పిమ్మటను ఆఱుమాసములవఱకుగాని సంవత్సరముకఱకుగాని పిండప్రదానము తిలతర్పణము చేయఁగూడదు కుమార్తె కుమారుల వివాహములు జరిగినపిమ్మట ఆఱుమాసములలోపల తల్లిదండ్రుల ఆబ్దికములు సంభవించినయెడల గరికెలు అక్షతలుతోటి శ్రాద్ధమునందు అర్చనచేయవలెను పిండములను పెరుగు రేగుపండ్లు మొదలగువానితో మిశ్రితము చేయవలెను వికిరాన్నము, అపసవ్యము, తిలతర్పణము, తిలలు, దర్భలు, మొదలగునవి విడువవలెను.

అనేకశ్రాద్ధ సన్నిపాతే. శ్లో॥ మాతాపిత్రోః క్షయేప్రాప్తే యదిదర్శే సమాగతే । పితృశ్రాద్ధంతు పూర్వంస్యాన్మాతృ శ్రాద్ధమతఃపరం॥ దర్శశ్రాద్ధంతతః పశ్చాత్పార్వణస్తు మహాలయే । దర్శసంక్రమణేప్రాప్తే తచ్ఛ్రాద్ధంతుకథంభవేత్ అమాశ్రాద్ధం నకర్తవ్యం కర్తవ్యం సంక్రమోదితః। సంక్రమేగ్రహణే దర్శేతచ్ఛ్రాద్ధంతు కథంభవేత్ । ఉపరాగప్రయుక్తంతు సమకాలేసమాచరేత్ । దర్శేతు మాసికేప్రాప్తే మాసికం పూర్వమాచరేత్ । దర్శప్రత్యాబ్దికేప్రాప్తే ఆబ్దికం పూర్వమాచరేత్ ।నిత్యనైమిత్తికే ప్రాప్తేనిత్యం నపరిలంఘయేత్ । నైమిత్తికంపురాకుర్యాత్తతోనిత్యం సమాచరేత్ ॥

తా॥ ఒక్కదినంబున తల్లిదండ్రుల శ్రాద్ధంబులు దర్శశ్రాద్ధము మొదలగు నవేళ శ్రాద్ధములు సంభవించినప్పుడు ముందుగ తండ్రి తిథియు పిమ్మట మాతృశ్రాద్ధమును అనంతరము దర్శశ్రాద్ధమును పిమ్మట మహాలయ శ్రాద్ధము నాచరింపవలెను, ఒక్కదినంబున దర్శ సంక్రమణ శ్రాద్ధంబులు సంభవించినయెడల సంక్రమణశ్రాద్ధము నాచరింపవలెను. దర్శశ్రాద్ధము చేయనక్కరలేదు. సంక్రమణ గ్రహణ దర్శశ్రాద్ధంబు లొక్కదినంబున సంభవించినయెడల గ్రహణ సంక్రమణ శ్రాద్ధంబు లొక్కపర్యాయము నాచరింపవలెను. దర్శశ్రాద్ధము మాసికము నొక్కదినంబున సంభవించినయెడల ముందుమాసికముపెట్టి పిమ్మట దర్శశ్రాద్ధము నాచరింపవలెను, దర్శశ్రాద్ధము ఆబ్దికము నొక్కదినంబున సంభవించినయెడల ముందుగా నాబ్దికము పెట్టవలెను నిత్యనైమిత్తికములు సంభవించినప్పుడు నిత్యకర్మను ఎప్పుడును విడువఁగూడదు ముందుగా నైమిత్తిక కర్మను జేసినపిమ్మట నిత్యకర్మను జేయవలెను.

గ్రహణేఆశౌచ స్నాతకాధారః.

శ్లో॥ చంద్రసూర్యగ్రహేస్నాయాత్ సూతకేమృతకేతథా । అస్నాయీ మృత్యుమాప్నోతి స్నాయీమృత్యుంనవిందతి॥ సూతకేమృతకేచైవ నదోషోరాహుదర్శనే । తావదేవభవేచ్ఛుద్ధిర్యావన్ముక్తిర్నదృశ్యతే ॥

తా॥ సూర్యచంద్రగ్రహణములయందు, జాతాశౌచ మృతాశౌచములయందును స్నానము చేయవలెను, అట్లు స్నానము చేయనియెడల మృత్యువును బొందును, స్నానము చేసినయెడల మృత్యుభయం కలుగదు జాతాశౌచ మృతాశౌచ దినములలో గ్రహణం సంభవించినయెడల గ్రహణముక్తి పర్యంతమాశౌచములేదు.

జీవత్పితృకస్య తర్పణనిషేధః.

శ్లో॥ జీవమానః పితాయస్య మాతాయదివిపద్యతే । మాతృశ్రాద్ధం సుతః

కుర్యాన్నకుర్యాత్తిలతర్పణమ్ ॥

తా॥ తండ్రి జీవించియుండగ తల్లిమృతినొందినయెడల తల్లికి శ్రాద్ధకృత్యము సంతయు జేయవలయును తిలతర్పణము మాత్రము జేయనక్కరలేదు.

బోధాయనామావాస్యా నిర్ణయః.

శ్లో॥ భూతేహ్న్యమాయుతేయామే పక్షాదేప్సాయ మేతిచేత్ । బోధాయనాఖ్యాంభూతేమాం శ్రాద్ధం కుర్యామితోన్యథా ॥

తా॥ చతుర్దశి ౮ యామంబుల అమావాస్యయు సంభవించినయెడల ఆదినంబున బోధాయన అమావాస్యయనంబడును.

సౌరమాసతిథినిర్ణయః. శ్లో॥ జన్మర్క్ష తత్ర కృత్యాన్యహాని ఇత్యేకమాసేచ పునర్భవాని । పునర్భదౌష్యేవహికర్మ కుర్యాత్తిష్వేవసంక్రాంతియుతేషునైవ । మాస్యే తస్మిన్ ద్వితిదీచిత్పరాస్యాత్పూర్వస్మిన్ తూర్యసంక్రాంతియుక్తే । ద్వావప్యేతౌసంక్రమేచ త్వరస్యసర్వం చైవంచంద్రమాసోప్యపరాగే । వృశ్చికాదిత్రిమాసేషు మృతాహానతవేద్యది । పూర్వమాసేతు కర్తవ్యమితికాలాంతరే బ్రవీత్ । ఊర్ధ్వంమహాలయంతస్య సంక్రాంతిర్యది దృశ్యతే । పూర్వమాసేన కర్తవ్యం కుర్యాత్ప్రాక్పాదపి॥

సూతకాంతరిత శ్రాద్ధనిర్ణయః.

శ్లో॥ శుచిభూతేనదాతవ్యా యాతిథిఃప్రతిపద్యతే । సాతిథిస్తస్యకర్తవ్యా నచాన్యావైకదాచన॥ ఇతిఋష్యశృంగః॥

తా॥ జాతాశౌచమృతాశౌచ దినములలో ఆబ్దికము సంభవించిన యెడల శుద్ధిదినమునందు ఆబ్దికము పెట్టవలయునుగాని మతియొకదినమునందు పెట్టగూడదు అని ఋష్యశృంగుడు చెప్పెను.

శ్రాద్ధవిఘ్నే ఆమశ్రాద్ధవిధిః

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నే ద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధం ప్రకీర్తితం । అమావాస్యాది నియత మాససాంవత్సరాదృతే ఇతి॥ ఇతిహారీతః ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు విఘ్నము సంభవించినప్పుడు దర్శశ్రాద్ధము, మాసికము, ఆబ్దికము, మొదలగునవి ఆమద్రవ్యములచేతనే బ్రాహ్మణులు చేయతగినదని హారీతుడు చెప్పెను.

మరీచిః॥ శ్లో॥ అనగ్నికః ప్రవాసీచ యస్యభార్యారజస్వలా । ఆమశ్రాద్ధం ద్విజఃకుర్యా న్నకుర్యాత్పృతేహని.

తా॥ అహితాగ్ని కానివాడు, ప్రయాణమందున్నప్పుడు భార్య బహిష్ఠైన మృతదినము నందును ఆమశ్రాద్ధమును చేయవచ్చును.

లోగాక్షిరపి॥ శ్లో॥ పుత్రవత్స్వపిదారేషు విదేశస్థోప్యనగ్నికః । అన్నేనైవాబ్దికం కుర్యాద్ధేమ్నా వామేనవాక్వచిత్ ॥

తా॥ భార్యబహిష్ఠురాలైనను, పరదేశమునందుండిన, భార్యాగ్ని కానివాడైన అన్నశ్రాద్ధమునే చేయవలెను, అది సంభవము కానిపక్షమందు హిరణ్యశ్రాద్ధము చేయవలెను, అది సంభవము కాని పక్షమున ఆమశ్రాద్ధమైనను జేయవలెను అని లోగాక్షి మతము.

స్త్రీకర్తృకశ్రాద్ధము. శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్యాప్రాప్తేతు భర్తురాబ్దికే। యది రజస్వలాభవేత్సాత్వా కుర్యాత్తత్పంచమేహని॥

తా॥ సంతానము లేనట్టి స్త్రీ రహిష్ఠైయుండగా అట్టి సమయమునందు పెనిమిటి యాబ్దికము సంభవించిన యెడల అయిదవ స్నానదినమున అబ్దికము పెట్టవలయును.

ప్రభాసఖండే॥ శ్లో॥ విశుద్ధస్యాచ్ఛుద్ధేహ్ని స్నానాన్నారీ రజస్వలా । దైవేకర్మణిపిత్రేచ పంచమేహనిశుద్ధ్యతి॥

తా॥ బహిష్ఠైన స్త్రీ నాల్గవదినమున స్నానముచేసిన శుద్ధియగును గాని దేవ పితృకార్యము విషయమై అయిదవ దినమందు శుద్ధిగలది యగునని ప్రభాసఖండము నందు చెప్పఁబడెను.

పాదప్రక్షాళనవిధిః. శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే బహిర్దేవస్థితోద్విజః । తత్రైవవిసృజేత్పాద్యం క్షాళనంమండలోపరి । ఉదఙ్ముఖోపవిష్టానాం పాదానాం క్షాళనం భవేత్ । అన్యథాక్షాళనేశ్రాద్ధే నరాశాః పితృలోకగాః॥

తా॥ మండలమునకు పడమటి భాగమున పాదములనుంచి పాద్యమును విడువవలయును పాదప్రక్షాళనము పాదములను మండలముమీద నుంచిన పిమ్మట చేయవలయును బ్రాహ్మణుల నుత్తరముఖముగా గూర్చుండబెట్టి పాదప్రక్షాళనము చేయవలయును లేనియెడల పితృదేవతలు ఆశారహితులై వెళ్లుదురు.

శ్లో॥ పాదమూలే పితృస్థానం పాదమధ్యేపితామహాః।
ప్రపితామహాస్తుపాదాగ్రే పాదౌప్రక్షాళయేత్క్రమాత్ ॥

తా॥ పాదముల మొదట పితృలును పాదములమధ్యను పితామహులును పాదములచివర ప్రపితామహులు నుందురు పాదప్రక్షాళన చేయవలెను.

పాదప్రక్షాళనోదక మార్జనవిధిః.

శ్లో॥ దేవపాదోదకంస్నానం స్పర్శనం పితృమండలె । ఉభయోస్నాన మాప్నోతి పునఃకర్తాఽధీయ్యతే॥ పితృబ్రాహ్మణపాదాంబు నధార్యం శిరసిక్వచిత్ ॥

తా॥ విశ్వేదేవులయొక్క పాదోదకమును ప్రోక్షమార్జనము చేసికొనుటయు పితృస్థానముయొక్క మండలమును స్పృశించుటయును కర్తకు స్నానముతో సమానమైనవి. కాబట్టి పితృస్థానమందుని మంత్రితుడైన బ్రాహ్మణుని పాదోకమును శిరస్సున ధరింపగూడదు. మండలమును మాత్రము స్పృశింపవలయును.

ఆచమనప్రకారః. శ్లో॥ మండలాత్పూర్వతోదేవాః పితృవిప్రాస్తథోత్తరే।
కర్తాచైవతదీశాన్యే ఆన్యత్రరుధిరోపమం॥

తా॥ మండమునకు తూర్పుగా విశ్వేదేవుడును ఉత్తరమున పితృబ్రాహ్మణుడును కర్త యీశాన్య భాగమందును గూర్చుండి యాచమనము జేయవలయును. దీనికి వ్యతిరేక స్థలములయందుండి యాచమనము జేసినయెడల కర్తపానముతో సమానమగును.

శ్లో॥ కర్తురాచమనాత్పూర్వం భోక్తురాచమనం యది ।
శునోమూత్రసమంతోయ మిత్యేవంమనురబ్రవీత్ ॥

తా॥ కర్తయాచమనము జేయుటకంటె ముందు భోక్తయాచమనము జేసిన యెడల శునకమూత్రపానముతో సమానమని మనువుచెప్పెను.

గంధధారణమ్. శ్లో॥ చందనం పితృకార్యేషు ఫాలమధ్యేవినిక్షిపేత్ ।
కంఠేకక్షేతథాపృష్ఠే నిరాశాఃపితరోగతాః॥

తా॥ పితృకార్యములయందు ముఖమునందే మంచిగంధమును ధరించవలయును గాని కంఠమునందును, భుజములయందును, వీపునందును, ధరించినయెడల పితృదేవతులు ఆశారహితులై వెళ్లిపోవుదురు.

పరివేషణవిధిః. శ్లో॥ మధ్యేఅన్నం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణేఘృతపాయసె ।
శాకాదిపురతశ్చైవ అంతెనూప స్తథైవచ ॥

తా॥ అన్నమును మధ్యప్రదేశమందును దక్షిణభాగమునందు నేతిదొన్నెయు పాయసము దొన్నెయు, కూరలు మొదలగునవి ముందరను పప్పు చివర నుంచ వలయును.

భోక్తురన్నస్పర్శనిషేధః.

శ్లో॥ అత్యక్తమన్నంవిప్రస్తు పాణినాపునసంస్పృశేత్ ।
స్పృశేతేయదిమూఢాత్మా రౌరవంనరకంవ్రజేత్ ॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తము చేయకపూర్వము భోక్తముట్టుకొనఁగూడదు. అజ్ఞానముచే ముట్టుకొనినయెడల రౌరవమను నరకమును బొందును.

పరివేషణ పాత్రాణి. శ్లో॥ హస్తదత్తాస్తుయేస్నేహా లవణవ్యంజనానిచ దాతారంనోపతిష్ఠంతి భోక్తాభుంజితకిల్బిషం॥ సౌవర్ణ రజితాభ్యాంచ ఖడ్గేనౌదుంబరేణచ । దత్తమక్షయ్యతాంయాతి ఫల్గుపాత్రాణివాపృథ ॥ పాకంసర్వం సమానీయ నివేద్యచపృథక్ పృథక్ । విధినాదైవపూర్వంతు పరివేషణ మాచరేత్॥

తా॥ లవణము కూరలు మొదలగునవి చేతితో వడ్డింపగూడదు అట్లుంచబడిన పదార్థములు కర్తకు ఫలమునియ్యవు. వానిని భుజించినయెడల భోక్త పాపమును భుజించినట్లే యగును. కాఁబట్టి బంగారము వెండి మొదలగు పాత్రములతోను మేడికొయ్య మొదలగు వానితో జేయుబడిన పాత్రములతోను ఒడ్డించిన పదార్థము విశేషమైన ఫలము నొసగును. కాఁబట్టి యిట్లు వండిబడిన సమస్తపదార్థములను వేరువేరుగా మొదట విశ్వేదేవస్థానమందును పిమ్మట పితృస్థానము నందును నుంచవలయును.

మధుదానవిధిః. శ్లో॥ శ్రాద్ధేహిమధుమంత్రేణ మధుదేయంప్రయత్నతః। మధ్వభావేజపేన్మంత్రం సుధాపానసమంభవేత్ ॥ మధ్వలాభేయదిగుడం యోదద్యాత్సర్వకర్మసు । వ్యర్థంభవతితచ్ఛ్రాద్ధ మితిశాతాతపోబ్రవీత్ ॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు (మధువాతా) అనుమంత్రము నుచ్చరించి తేనె నుంచవలయును అది సంభవించకుండినయెడల మంత్రమును జపించిన చాలును. అమృతపానముచేసిన ఫలము కలుగును. మఱియు తేనె దొరకనియెడల బెల్లము నుంచిరేని యాశ్రాద్ధము వ్యర్థమగునని శాతాతపుఁడు చెప్పెను.

అథ వికరవిధిః. శ్లో॥ భుంజానేషుచవిప్రేషు పిండదానం విధీయతే ।
వికిరంతు తతఃపశ్చాత్తత ఉచ్ఛిష్టపిండకం॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజించినవారై యుండగా పిండప్రదానము చేయవలయును. అటుపిమ్మట వికిరాన్నము నుంచవలయును. అనంతరము ఉచ్ఛిష్టపిండము నుంచవలెను.

శ్లో॥ సర్వవర్ణికమన్నాద్యం సన్నియమ్యాప్లావ్యవారిణి ।
సముత్సృజేద్భుక్తవతా మగ్రతో వికిరంభువిః

తా॥ ఆవికిరాన్నమును జలములో బాగానుంచి యథోక్తులయొక్క ముందరను భూమియందు విడువవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామేన్మతిభ్రమాత్ ।
పితర స్తస్యషణ్మాసంభవంతి త్యుచ్ఛిష్టభోజనాః॥

తా॥ శ్రాద్ధములయందు వికిరాన్నమునుంచి పిమ్మట అజ్ఞానముచే నాచమనము చేయకుండినయెడల వాని పితృదేవతలు ఆరుమాసములపర్యంత ముచ్ఛిష్టమును భుజించుచుందురు.

పిండప్రదానవిధిః. శ్లో॥ సర్వమన్నముపాదాయ సతిలందక్షిణాముఖః ॥
ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌపిండాన్ ప్రదద్యాత్పితృయజ్ఞవత్ ॥

తా॥ పాత్రమునందుంచబడిన యన్నము నంతయు నువ్వులతో కలిపి పిండములనుచేసి వానిని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకారముగా దక్షిణాభిముఖుడై పిండప్రదానము చేయవలయును.

ఉచ్ఛిష్టసన్నిధి స్వరూపమ్. శ్లో॥ పితౄణామాసనస్థానాదగ్రతః త్రిష్వరత్నిషు । ఉచ్ఛిష్టసన్నిధానాంతం నోచ్ఛిష్టాసనసన్నిధౌ । అరత్నిమాత్రము త్సృజ్య పిండం తత్రప్రదాపయేత్.

తా॥ పితృబ్రాహ్మణుండు కూర్చుండిన ప్రదేశము మొదలు ముందు మూడు పిడికేళ్లమూరలుండవలయును. ఉచ్ఛిష్టపాత్రమునకు పిడికెళ్లమూర ప్రమాణము విడిచి అక్కడ పిండప్రదానము చేయవలయును.

శ్లో॥ యత్రోపస్పృశతో వాపి పాత్రసవంతివబిందవః॥ మధుసర్పిస్తిలయుతాం త్రీపిండాన్నిర్వపేత్సుతః॥ జానుకృత్వాతథాసవ్యం భూమౌ పితృపరాయణః॥

తా॥ నీళ్ళు పుక్కిలించినప్పటికిని కలియగుండునో ఆట్టిప్రదేశమునందు చేయవలయును. తేనె, నెయ్యి, నువ్వులు, మొదలగువానితో గలిపి మూడు పిండములను జేసి యెడమ మోకాలును భూమియందుంచి పితృదేవతలయందు భక్తిగలవాడై భూమియందు పిండప్రదానము చేయవలెను.

ఉచ్ఛిష్టపరిత్యాగః శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టాన్నంపరిత్యాజ్యం దేవానాంసర్వభాగతః పితౄణాం పశ్చిమేభాగే విప్రోచ్ఛిష్టంప్రదాపయేత్ ॥ అసంస్కృతేభ్యోదాసేభ్య స్త్యజేదుచ్ఛిష్టసన్నిధౌ । నత్యజేత్ క్షుత్పిపాసాభ్యామన్నధానరకంవ్రజేత్। అసంస్కృతప్రమీతానాం త్యాగినాంకులయోషితాం । ఉచ్ఛిష్ట భాగదేయంస్యా ద్దర్భేషువికిరశ్చయత్॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టాన్నమును పితృదేవతుల పాత్రమునకు పశ్చిమభాగమున విడువవలయును. సంస్కారములేనట్టివారును తమరికిని ఆశ్రయించుకొని మృతి నొందినట్టివారికి ఉచ్ఛిష్టసన్నిధానమందు ఉచ్ఛిష్టమును విడువవలయు. తాను తృప్తినొంది విడువవలయునుగాని తాను ఆకలితోనుండి విడువఁగూడదు. అట్లు విడిచినయెడల నరకమును బొందును సంస్కారము లేకుండా మృతినొందినట్టి వారికిని విడువబడిన స్త్రీలకును జెందునట్లు ఉచ్ఛిష్టభాగమును దర్భలయందు విడువవలయును.

భోజనపాత్రచాలనమ్. శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టపితృపాత్రేషు ధర్మమిశ్రంకరోతియః తత్పితానరకంయాతి యావచ్చంద్రదివాకరా॥ అత్యజేషుచపాత్రేషు స్వస్తికుర్వంతి యేద్విజాః॥ నిరాశాఃపితరస్తస్య శాపందత్వాసుదారుణం । పాత్రాణిచాలయే చ్ఛ్రాద్ధే స్వయంశిష్యోథవాసుతః। నస్త్రీభిర్నచబాలేన నాసజాత్యాకథంచన। శ్రాద్ధేతూచ్ఛిష్టపాత్రాణి ఖనిత్వైవతునిక్షిపేత్ । పునరుచ్ఛ్వాసయేచ్చాపి యథా వస్ప్రీశతేతథా॥

తా॥ భోక్తలయొక్క యుచ్ఛిష్టపాత్రములయందు బూడిద చల్లినయెడల వానియొక్క తండ్రి సూర్యచంద్రులుండునంతకాలము నరకమును బొందును, పాత్రలను తీసివేయకముందు బ్రాహ్మణులు స్వస్తిచెప్పినయెడల వానిని పితృదేవతలు కఠినమైన శాపమునిచ్చి యాశారహితులై వెళ్ళిపోవుదురు. కాఁబట్టి తానుగాని, తనశిష్యుఁడుగాని, తన కుమారుఁడుగాని, భోక్తృభోజనపాత్రములను తీసివేయవలయును. స్త్రీలుగాని, పిల్లలుగాని, విజాతీయులుగాని, తీయఁగూడదు శ్రాద్ధములయందు భోక్తలయొక్క యుచ్ఛిష్టపాత్రములను కుక్కలు మొదలగునవి పెల్లగించకుండునంత లోతుగొయ్యిత్రవ్వి దానిలో వేసి పూడ్చవలయును.

శ్రాద్ధశేషాన్న భోజనవిధి.

శ్లో॥ తతశ్చవైశ్వదేవాంతే సభృత్యసుతబాంధవః। భుంజీతాతిథి సంయుక్త స్సర్వం పితృనిషేవితం॥ శ్రాద్ధమన్న మనుజ్ఞాతం భుంజీత తదనంతరం॥ ఇష్టైర్థాంస భుంజీతబుద్ధిమాంగ్స్న సమాహితః॥ పృథక్పాకేన వైశ్వదేవకరణేపి శ్రాద్ధ శేషాన్న భోజనం కర్తవ్యం॥

తా॥ అటుపిమ్మట వైశ్వదేవముచేసికొని పితృదేవతులచే ననుజ్ఞపొందబడిన పితృశేషమునంతయు తాను భృత్యులు, తనయులు, బంధువులు, అతిథులు, మొద

లగువారితోటి ఇష్టులు మొదలగు వారితోనుగూడి సావధానమనస్సుగలవారలై యథేష్టముగా భుజింపవలెను వేరుపాకమునందు వైశ్వదేవముచేసి శ్రాద్ధశేషాన్నమునే కర్త భుజించవలయును.

శ్లో॥ ప్రదక్షిణమను వ్రజ్యభుంజీత పితృసేవితం॥ శ్రాద్ధదినే పితృశేషాభావేపి పాకాంతరం కృత్వా అవశ్యంభోజనం కర్తవ్యం॥ అభోజనే దోషః॥

తా॥ భోక్తలకు ప్రదక్షిణముచేసి వారిని కొంతదూరము పంపించి పితృశేషమును భుజించవలయును పితృశేషము లేకపోయినను వేరువంటచేసి యాదినమున భుజించవలయునుగాని కర్త ఉపోష్యము చేయరాదు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయో విప్రః భుంక్తేథ కదాచన। దేవాహవ్యం నగృహ్ణంతి కవ్యానిపితరస్తథా। పృథక్పాకేన వైశ్వదేవ కరణేపి శ్రాద్ధశేషాదేవ భోజనం కర్తవ్యం॥

తా॥ బ్రాహ్మణుండైనను శ్రాద్ధముచేసి భుజింపకుండునో ఆశ్రాద్ధమునందు దేవతలు హవ్యమును గ్రహింపరు. పితృదేవతలు కవ్యమును గ్రహింపరు. భిన్నపాకముచే వైశ్వదేవముచేసినను శ్రాద్ధశేషమునే భుజింపవలయును.

శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం నఖకేశనికృంతనం।
కర్తాకుర్వీత పూర్వేద్యుః భోక్తాచైవపరేహని॥

ఏకాదశ్యుపవాసాదినియమే.

శ్లో॥ ఉపవాసోయదానిత్యః శ్రాద్ధంనైమిత్తికం భవేత్।
ఉపవాసంతదాకుర్యా దాఘ్రాయపితృసేవితమ్॥

తా॥ నిత్యముగా జరుపుచుండెడి యుపవాసదినమునందు శ్రాద్ధము సంభవించినయెడల శ్రాద్ధమునబెట్టి పితృశేషము నాఘ్రాణించి యుపవాసము చేయవలయును.

వైశ్వదేవవిధిః. శ్లో॥ శ్రాద్ధం నిర్వర్త్యవిధివ ద్వైశ్వదేవాదికంతతః।
కుర్యాద్భిక్షాంతతోదద్యా ద్ధంతకారాదికంతతః॥

తా॥ యథాశాస్త్రముగా శ్రాద్ధమును సమాప్తిని బొందించి అనంతరము వైశ్వదేవము మొదలగు వానినిజేసి బంధువులు మొదలగువారితోగూడ భుజించవలయును.

శ్రాద్ధాంగ తర్పణవిధిః.

శ్లో॥ తతఃపరేహ్ని కుర్వీత తర్పణం పురుషస్సుధీః। తచ్ఛేష్టిల దర్భైస్తు ప్రాతస్స్నాత్వా మృతైర్జలైః। శ్రాద్ధేయావంత ఉద్దిష్టా ప్రాతస్తానేవ తర్పయేత్

తర్పణంత్వమృతం ప్రాతర్ద్వితీయే ప్రహరే పయః। తృతీయేన జలమిత్యాహుః చతుర్థే రుధిరం భవేత్ తస్మాచ్ఛ్రాద్ధంతు పూర్వేద్యుః కృత్వా స్నాత్వా పరేహని ప్రాతః పితౄంశ్చ సంతర్ప్య పశ్చాత్సంధ్యాది కారయేత్। పరేహన్యుషసి స్నాత్వా కృత్వా శ్రాద్ధాంగతర్పణం। పునస్స్నాత్వైవ కుర్వీత ప్రాతస్సంధ్యాం సమాహితః। ఉదితే తు రవౌ స్నాత్వా సంధ్యాం కృత్వైవ తర్పయేత్। యస్తు తర్పయతి ప్రాతః కృత్వా శ్రాద్ధం పరేహని। పరేద్యుః శ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యో న తర్పయతే పితౄన్ అతృప్తాః పితరస్తస్య శాపం దత్త్వా వ్రజంతి తే ॥ తీర్థశ్రాద్ధే గయాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధే ప్రత్యాబ్దికేపి చ। పరేహని ద్విజః కుర్యాత్తర్పణం తిలసంయుతం ॥

తా॥ ఆటుపిమ్మట విద్వాంసుఁడైన పురుషుఁడు శ్రాద్ధమునందు మిగిలిన తిలలు దర్భలచేతను మరునాఁడుదయమున స్నానముజేసి పరిశుద్ధమగు జలముచే పూర్వమునందు శ్రాద్ధమునందు ఉద్దేశించబడిన పితృవర్గమును గుఱించి తిలతర్పణము జేయవలయును. ఆ చేయఁబడిన తర్పణసంబంధమగు జలము ప్రాతఃకాలమునందు జేసినయెడల అమృతముతో సమానమనియు రెండవజాములో జేసినయెడల పాలతో సమానమనియు, మూడవజాములో జేసినయెడల జలముతో సమానమనియు నాల్గవజామున జేసినయెడల రక్తముతో సమానమనియు, చెప్పఁబడినది కాఁబట్టి పూర్వదినమునందు శ్రాద్ధము పెట్టి మరునాడుదయమున స్నానముజేసి. పితృదేవతుల గుఱించి తర్పణముజేసి పిమ్మట సంధ్యావందనాది నిత్యకృత్యములను జేసికొనవలయును. మరునాడుదయమున స్నానముజేసి శ్రాద్ధాంగతర్పణముజేసి తిరిగి స్నానముజేసిన పిమ్మట ప్రాతస్సంధ్యావందనాది నిత్యకృత్యములను జేయవలయు. సూర్యోదయమగుచుండగ సంధ్యావందనము జేయకయే శ్రాద్ధాంగతర్పణమును చేయవలయును ఎవ్వఁడు శ్రాద్ధము పెట్టి మరునాఁడుదయము శ్రాద్ధాంగతర్పణమును జేయుచున్నాడో వాని పితృదేవతలు తృప్తినొందుచున్నారు. కోపమును పొందరు నిశ్చయము శ్రాద్ధమును పెట్టినపురుషుఁడు మరునాడు శ్రాద్ధాంగతర్పణమును జేయకుండినయెడల వాని పితృదేవతలు తృప్తిలేనివారలై వానికి శాపమిచ్చి వెళ్ళిపోవుచున్నారు. తీర్థశ్రాద్ధమునందు గయాశ్రాద్ధమునందు ప్రత్యాబ్దిక శ్రాద్ధమునందు పరేహని తర్పణము తిలసహితముగ చేయవలయును.

మహాలయ తర్పణమ్.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగం ప్రత్యహం దద్యాత్పక్షశ్రాద్ధాంగ తర్పణమ్ ।
సకృన్మహాలయే శ్రాద్ధే సతిలంతు పరేహని ॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధాంగతర్పణము శ్రాద్ధానంతరమందే చేయవలయును. మహాలయశ్రాద్ధమునందు మరునాడు తిలతర్పణము జేయవలెను.

పితృవ్యాది కారుణ్యశ్రాద్ధే తర్పణవిధిః.

శ్లో॥ శ్రాద్ధాంగతర్పణంకుర్యా త్సతిలంతుపరేహని ।
పిత్రోర్విషయ ఏవస్యా న్నచాన్యవిషయేభవేత్ ॥

తా॥ మరునాడు తిలసహితముగ తర్పణముచేయుట తల్లిదండ్రుల విషయము కాని యితరుల విషయముకాదు.

సపిండీకరణాను మాసికాదిషు తర్పణవిధిః,

శ్లో॥ పక్షశ్రాద్ధేహిరణ్యేచ పశ్చాద్దద్యాత్తిలోదకం । తథాచైవాష్టకాశ్రాద్ధే శ్రాద్ధేచైవానుమాసికే ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధేసపిండేచ ప్రేతశ్రాద్ధానుమాసికే । పరేహని విమోకేచ నకుర్యాత్తిలతర్పణం । కృత్వానుమాసికం శ్రాద్ధం సపిండీకరణాత్పరం । వైశ్వదేవ తతఃకుర్యాత్ తర్పణం తిలసంయుతం ॥ సపిండీకరణశ్రాద్ధే ప్రేతశ్రాద్ధాను మాసికే । సంవత్సరవిమోకేచ నకుర్యాత్తిలతర్పణం ॥ ఇదంవచనం పరేహని తర్పణ నిషేధపరం అన్యథాబహుస్మృతి విరోధస్స్యాత్ ॥

తా॥ పక్షశ్రాద్ధమునందు హిరణ్యశ్రాద్ధమునందు శ్రాద్ధానంతరమే తిలతర్పణ చేయవలయును. అష్టకాశ్రాద్ధమందును అనుమాసిక శ్రాద్ధమునందును వృద్ధిశ్రాద్ధ మునందును సపిండీకరణ శ్రాద్ధమందును ప్రేతశ్రాద్ధమందును పరేహని తిలతర్ప ణము చేయనక్కరలేదు సపిండీకరణముచేసి మాసికముపెట్టి పిమ్మట వైశ్వదేవముచేసి అనంతరము తిలతర్పణము చేసికొనవలయును. సపిండీకరణమునందును ప్రేతశ్రాద్ధ మునందును, మాసికమునందును సంవత్సర విమోకమునందును తిలతర్పణము చేయ గూడదనెడుమాట పరేహనితర్పణవిషయము గాని తిలతర్పణవిషయము గాదు. ఇంత కంటె వ్యతిరేకముగ జెప్పినయెడల ననేకస్మృతులకు విరోధముగా నుండును.

సువాసినీశ్రాద్ధే సువాసినీ భోజనవిధిః.

నిర్ణయసింధౌ॥ శ్లో॥ మాతృశ్రాద్ధేతు సంప్రాప్తే బ్రాహ్మణైస్సహ భోజనం సువాసిన్యైప్రదాతవ్యమితిశాతాతపోబ్రవీత్ ॥ భర్తురగ్రేమృతా నారీ సహదాహేనవామృతా । తస్యాస్థానేషుభుంజీత విప్రైస్సహ సువాసినీ ॥

తా॥ తల్లి సువాసినీగనుండి మృతినొందినయెడల అట్టితల్లి యాబ్దికమునందు బ్రాహ్మణులతోగూడ యొక ముత్తైదువకు భోజనము పెట్టవలయునని శాతా తపుఁడు చెప్పెను. పెనిమిటికంటె భార్య ముందు మరణించినను పెనిమిటితో సహగమనము చేసినను యామెశ్రాద్ధమునందు భోక్తలతోగూడ ముత్తైదువను భుజింపచేయవలయును.

ఆశౌచదినే శ్రాద్ధవిఘ్నః.

శ్లో॥ దేయంపితౄణాం శ్రాద్ధంతు ఆశౌచంజాయతేయదా ।
ఆశౌచేతువ్యతిక్రాంతే తేభ్యశ్రాద్ధం ప్రదీయతే ॥

తా॥ జాతాశౌచ మృతాశౌచదినములలో శ్రాద్ధము సంభవించినయెడల ఆశౌచము నివృత్తియగు దినంబున శ్రాద్ధము పెట్టవలెను.

రజస్వలా కర్తృ భర్తృ శ్రాద్ధవిధిః.

శ్లో॥ అపుత్రాతుయదాభార్యా సంప్రాప్తే భర్తురాబ్దికే । రజస్వలా భవేత్స్నాతు కుర్యాత్తత్పంచమేహని। అశుద్ధాస్యాత్పంచమేహ్ని స్నాత్వానారీ రజస్వలా । దైవేకర్మణిపిత్ర్యేచ పంచమేహనిశుద్ధ్యతి ॥

తా॥ సంతానములేనట్టి స్త్రీ బహిష్ఠయైయుండగ యామె భర్తయొక్క శ్రాద్ధము సంభవించెనేని అయిదవదినమందు స్నానముచేసిన పిమ్మట పెట్టవలయును. బహిష్ఠైన స్త్రీ అయిదవదినమందు స్నానముచేసినయెడల దేవపితృకార్యములకు నర్హురాలుగా నుండును.

ఆమశ్రాద్ధం గృహీత్వాతు శ్రాద్ధాంతరభోజనేదోషః.

శ్లో॥ ఆమశ్రాద్ధంగృహీత్వాతు యోన్యశ్రాద్ధంతుభుంజతే ।
పతంతిపితర స్తేషాం రౌరవేనరకేధ్రువం ॥

తా॥ ఎవ్వడైనను ఆమశ్రాద్ధమునందు పదార్థమును తీసికొని తిరిగి అన్నశ్రాద్ధమునందు భోక్తగా నుండెనేని వాని పితృదేవతలు రౌరవమను నరకమును బొందుచున్నారు.

ఆచమనవిధిః. శ్లో॥ ఆదావంతేచపాద్యేచ విష్టరేచవిశేషతః ।
వికిరేపిండదానేచ షట్స్వాచమనం స్మృతమ్ ॥

తా॥ మొదటను చివరను పాద్యసమయమందును విష్టరమిచ్చినప్పుడును వికిరసమయమందును పిండప్రదానకాలమందును ఈయారు సమయములయందును కర్త ఆచమనము చేయవలయును.

శ్రాద్ధేతక్ర (మజ్జిగ) దాన నిషేధః.

శ్లో॥ పైతృకేషుచవిప్రేభ్యో దద్యాత్తక్రంతుమూఢధీః।
తత్తక్రం రక్తమిత్యాహుః కాశ్యపిర్గార్గ్యగౌతమాః॥

తా॥ పితృకార్యములయందు భోక్తలకు మజ్జిగ వడ్డించినయెడల యామజ్జిగ రక్తముతో సమానమని కాశ్యపగార్గ్యులు గౌతముఁడు మొదలగువారలు చెప్పిరి

పాదప్రక్షాళనమ్. శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేభాగే స్వాగతంతువిధీయతే।
పాద్యందద్యాచ్చతత్రైవ క్షాళనం మండలోపరి ॥

తా॥ మండలమునకు పశ్చిమభాగమునందు పాదములనుంచి స్వాగతమును పాదమును చెప్పవలయును మండలముమీద పాదములనుంచిన పిమ్మట ప్రక్షాళనము చేయవలెను.

రజస్వలాపత్యోశ్శ్రాద్ధ నిమంత్రణనిషేధః.

శ్లో॥ రజస్వలాయాభర్తారం సూతికాయాశ్చవైపతిం ।
భాండస్పర్శన పర్యంతం శ్రాద్ధేతునవియోజయేత్ ।

తా॥ భోక్తభార్య బహిష్ఠయుండగగాని లేక ప్రసవమై యుండగగాని, శ్రాద్ధములయందు నిమంత్రణఁజేయుగూడదు భోక్త భార్యకు పాత్రలు మొదలగు వానిని ముట్టుకొనుటకు యోగ్యత కలిగినప్పుడు వానికి అర్హత కలుగును.

పితృపుత్రయోరేకపాం క్షౌరనిషేధః.

శ్లో॥ పుత్రపిత్రోస్సకృత్కాలే క్షౌరకర్మప్రవర్తతే। పుత్రస్స్యాదా క్షురం తస్య పితుస్తుతదనంతరం । యస్తుక్షౌరదినేమోహా న్మృత్తికా స్నానమాచరేత్ । అశౌచంత్రిదినంతస్య పునఃక్షౌరేణశుద్ధ్యతి।

తా॥ తండ్రి కుమారులిద్దఱు ఒక్కదినంబున క్షౌరము చేయించుకొనవలసినప్పుడు ముందుకుమారుఁడు చేయించుకొనిపిమ్మట తండ్రి చేయించుకొనవలయును. ఎవఁడైనను క్షౌరము చేయించుకొనిన దినమునందు మృత్తికస్నానము తెలియకచేసిన యెడల వానికి మూడుదినముల పర్యంతము ఆశౌచముండును. పిమ్మట తిరిగి క్షురకర్మను చేయించుకొనవలయును. తండ్రి కుమాళ్ళు ఏకదినంబున క్షురకర్మ చేయకూడదనుట.

శ్లో॥ యథాభోజనకాలేతు వామభాగేస్థితంజలమ్ । పానమాత్రసమంతోయం పీత్వాచాంద్రాయణంచరేత్ । స్కంధేవాచేపాషాణే ఆర్ద్రవస్త్రంనవిక్షిపేత్ । నిక్షిపేద్యది మూఢాత్మా సచేలస్నాన మాచరేత్ ॥

తా॥ భోజనము చేయునప్పుడు జలపాత్రమును ఎడమ భాగమందుంచుకొని జలపానము చేసినయెడల శుక్లమూత్రమును పానముచేసినట్లగును. అట్లు చేసిన

యెడల చాంద్రాయణము నాచరించవలయును. భుజములమీదను, తలపుమీదను, కాలిమీదను, తడివస్త్రము నుంచగూడదు. తెలియక నుంచినవారు ఆకట్టు వస్త్రములోడనే స్నానము చేయవలయును.

రజస్వలాసూతికా పత్యోరశుద్ధతా.

శ్లో॥ రజస్వలాచయానారీ ప్రసూతాయాచపాతకే ।
దైవేకర్మణిపిత్ర్యేచ తాసాంభర్తురశుద్ధతా ॥

తా॥ బహిష్ఠయైనదాని పెనిమిటియు, ప్రసవమైనదాని పెనిమిటియు, దేవ పితృకార్యముల విషయమై అర్హులుగారు.

వ్యుత్క్రమమృతానాం శ్రాద్ధవిధిః.

వాక్యం ॥ వ్యుత్క్రమేణమృతానాం జీవంతమతిక్రమ్యత దూర్ధ్వగతాభ్యాం ద్వాభ్యాం సహావర్గత్రయం సంపాద్యశ్రాద్ధం కుర్వన్ జీవతికాలాంతరే విలయేసతి తత్సాపిండ్యే త్వరంపునః క్రమహాపిండ్యంకృత్వా క్రమేణవర్గత్రయ ముద్దిశ్య శ్రాద్ధం కుర్యాత్ ॥

తా॥ తండ్రి జీవించియుండగ కుమారుడు మృతినొందినయెడల వర్గత్రయము విషయమై జీవించియున్నవానియొక్క తండ్రితాతల వర్గములుచెప్పి శ్రాద్ధమును చేయవలెను. కొంతకాలమునకు తండ్రికూడ మృతినొందినయెడల సపిండీకరణమైన పిమ్మట క్రమముగా ముగ్గురియొక్క నామములను చెప్పవలయును.

వా॥ ఏవమేవమాసికాన్యపి వర్గత్రయోద్దేశేన ప్రతిమాసమును మాసిక సంజ్ఞయాపార్వణ విధానేనకుర్యాత్ । శ్రాద్ధాంగతర్పణంసద్య యేవకుర్యాత్ ॥ ప్రతిమాసికేః ర్తత్య మాసికాస్యాంతరాయే తన్మాసికః ముత్తరమాసికేనసహ సమానతంత్రంకుర్యాత్ ॥ మాసికద్వయమేళనే ॥ అర్ఘ్యపాత్రషట్కంకుర్యాత్ ॥ బహుమాసికమేళనే । త్రిణ్యేవార్ఘ్య పాత్రాణిత్రయ ఏవపిండాః ॥

తా॥ ఈప్రకారముగానే వర్గత్రయముతో ప్రతిమాసమునందు పెట్టునట్టి మాసికములను పార్వణవిధానముగా చేయవలయును శ్రాద్ధాంగతర్పణము తత్కాలమునందే చేయవలయును ఈమాసికములలో నేదైన నొకటి విఘ్నము సంభవించి యాగినయెడల ముందు మాసికముతోకూడ కలిపి సమానముగ జరుపవలయును. అప్పుడు ఆరు అర్ఘ్యపాత్రలను ఆరు పిండముల నుంచవలయును. అనేక మాసికములను బెట్టవలెనని వచ్చినప్పుడు మూడు దొన్నెలను మూడు పిండములను మాత్రము నుంచవలయును.

ఏకోద్దిష్టవిధిః. వాక్యం॥ కనిష్ఠభ్రాతృభగినీ పుత్రాదిమాతులాదీనాం। ఏకోద్దిష్ట విధానేన పార్వణైకవత్కుర్యాత్ ॥ తత్రవిశ్వేదేవోపి యేవయేవ ॥ రుద్రసంజ్ఞకోవిశ్వేదేవః॥

తా॥ తమ్ముడు, తోబుట్టువు, కుమారుండు, మేనమామ, మొదలగువారికి ఏకోద్దిష్టవిధానముగ నేకపార్వణముగా చేయవలయును. అప్పుడు రుద్రసంజ్ఞకుఁడైన విశ్వేదేవు డొక్కడు.

విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ.

తద్యథా ॥ శ్లో॥ దక్షస్యదుహితాసాధ్వీ విశ్వానామ ప్రకీర్తితా ।
తస్యాఃపుత్రా మహావీర్యాః విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

తా॥ దక్షప్రజాపతియొక్క కుమార్తెయు పతివ్రతయునగు విశ్వ అను పేరుగల యొక స్త్రీ గలదు. ఆమెయొక్క తనయులును మిక్కిలి పరాక్రమవంతులునగు పదమూఁగ్గురు విశ్వేదేవతులని చెప్పబడుచున్నారు,

తత్తన్నియమాః. శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యావైశ్వదేవకా । నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకాముకౌ । పురూరవార్ద్రవాచైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధేధనురుచీ తీర్థేధూరివిలోచనౌ । ఏకోద్దిష్టే రుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ ॥

తా॥ ఇష్టిశ్రాద్ధమునందు దక్షక్రతువులిరువురు, నాంది శ్రాద్ధమునందు సత్యవసులు ఇరువురు, సపిండీకరణమునందు కాలకాములిరువురు, ప్రత్యాబ్దికమునందు పురూరవార్ద్రులిరువురు, హిరణ్యశ్రాద్ధమునందు ధనురుచులిరువురు, తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధూరివిలోచనులిరువురు, ఏకోద్దిష్టమునందు రుద్రుఁడొక్కఁడు మొత్తము పదమూఁగ్గురు విశ్వేదేవులు.

ఉపవీతినా కర్తవ్యకాలాః.

శ్లో॥ ప్రాణాయామేనమస్కారే స్నానేచైవప్రదక్షిణే।
పైతృకేప్రతికృత్యేపి ఉపవీతంవిధీయ్యతే ॥

కించ॥ స్వాగతే స్వస్తివచనే న్నపరివేషణేఘర్ఘ్యదానేభివాదనే గోత్రవృద్ధౌ దక్షిణాదానే విసర్జనే చోపవీతమేవ ।.

తా॥ ప్రాణాయామమునందును నమస్కారమందును, స్నానమునందును, ప్రదక్షిణమందును, పితృకార్యసంబంధమైన దానాదులందు పైన జెప్పినవాటియందు విపరీతముగానే చేయవలయును. స్వాగతము, స్వస్తివచనము, అన్నము వొడ్డించుట. అర్ఘ్యమిచ్చుట, నమస్కారముచేయుట, గోత్రవృద్ధిజెప్పుట, దక్షిణనిచ్చుట, విసరనచేయుట, ఈకార్యములయందు సవ్యముగానే చేయవలయును.

అథ సోదకుంభ శ్రాద్ధవిధిః.

వా॥ సోదకుంభ బ్రాహ్మణభోజనమాసిక శ్రాద్ధానంతరం పాకాంతరేణ త్రిపురుషోద్దేశేన సంకల్పవిధానేనకుర్యాత్ । సంకల్పశ్రాద్ధే ఆవాహనార్ఘ్యపిండ ప్రదాన స్వధావాచనాదికంవర్జయిత్వా భోజనానంతరం హస్తశుద్ధిమాత్రం కృత్వా తాంబూలదక్షిణాదీనిదత్వా ప్రదక్షిణ ప్రణామాన్కృత్వా విసర్జయేత్ ॥

అధిమాసే సంవత్సర విమోకాది నిర్ణయః.

శ్లో॥ మలిమ్లుచేమాసి మృతస్యపుంసామ్ । త్రయోదశేతు ప్రథమాబ్దికం స్యాత్ । మధ్యేధిమాసేపిమృతస్యతద్వత్ । అంత్యేధికేద్వాదశమాసఏవ॥ కించ॥ శ్లో॥ మలమాసమృతాయేచ మలమాసే విధీయతే । శుద్ధమాసేమృతాయేచ శుద్ధేమాసే విధీయతే ॥

శ్రాద్ధేవమనదోషః.

తా॥ అధికమాసంబున మృతిబొందినవానికి మాసము మొదలు ౧౩ వ మాసంబున ప్రథమాబ్దికము జరుపవలెను. మృతిబొందిన మాసము మొదలు సంవత్సరవిమోకమధ్యలో అధికమాసము వచ్చినను పై ప్రకారమే జరుపవలెను. అంతమునందు అధికమాసము సంభవించిన ఆ అధిమాసమునందే మాసికము సంవత్సర విమోకము ఆబ్దికము జరుపవలెను. మఱియు అధిమాసమృతులకు అధిమాసమందే ఆబ్దికము, శుద్ధమాసమున మృతులైన వారికైతే శుద్ధమాసమందే వార్షికశ్రాద్ధము చేయదగునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ పితృశ్రాద్ధానికర్మాణి వమనంయదిజాయతే ।
పంచప్రాణాహుతిర్హుత్వా పునశ్శ్రాద్ధంభవిష్యతి ॥

తా॥ పితృస్థానమందుండు భోక్తలు ప్రాణాహుతులు పుచ్చుకున్న పిమ్మట వమనము సంభవించినప్పుడు కర్త పునశ్శ్రాద్ధం చేయవలెనని తాత్పర్యము.

శ్రాద్ధేఆచమన విధిః.

వా॥ శ్రాద్ధారంభేద్విరాచమనం విప్రపాదప్రక్షాలనాంతే స్వపాదప్రక్షాలనపూర్వకం ద్విరాచమనం, దేవార్చనాంతే పిత్రర్చనాంతేచైవ కైకమాచమన మాఘ్రాణాంతేఏకం, వికరదానాంతేద్విరేకంవా, శ్రాద్ధాంతే స్వపాద ప్రక్షాళన పూర్వకంద్విరాచమనమితి॥ అన్యేభస్మమర్యాదాంతేకర శుద్ధ్యంతే ఉచ్ఛిష్టచాలనాంతేచాప్యేకైకమాహుః॥ అథభోక్తుః పాదశౌచాంతేద్విరాచమనం, పాణిహోమాంతే యేకభోజనాంతేద్విరితి ॥

సువాసినీ భోజనవిషయః.

శ్లో॥ సువాసిన్యాం మృతాయాంతు బ్రాహ్మణైస్సహభోజయేత్ । సువాసినీంతతస్తస్యా మమంత్రకమథార్చయేత్ ॥ భోజయేదిత్యర్థః । మాతామంగళసూత్రేణ మృతాయదిచతద్దినే । ఉద్దిశ్యద్విజపంక్త్యాం భోజయేత్సధవాం స్త్రియమ్ ॥

విభక్తిక్రమః.

శ్లో॥ షష్ఠీవిభక్త్యాసంకల్పః క్షణశ్చాఽక్షయతోర్మచ । షష్ఠ్యావాస్యాచ్చతుర్థ్యాతా సనదానం ద్విజాతయే॥ ద్వితీయయావాహనంస్యాద్వి భక్తిశ్చతుర్థికా । అన్నదానే పిండపూజా స్వధాస్వస్తీతివాచనె । పిండదానేతుసంబుద్ధి ర్యేచత్వే త్యాదితఃపురా । తతఃపరంచతుర్థీచేత్యు భయం సర్వసమ్మతమ్ ॥ శేషాణి సర్వకర్మాణి సంబుధ్యంతేయథాక్రమం । ఇదంతేవా ఇదంవోవా ప్రయుజ్యైవ సమాచరేత్ ॥

తా॥ పితృకర్మలయందంతటను యేకవచన ప్రయోగము సంకల్పాదియందు షష్ఠీవిభక్తిపఠింపదగును. క్షణమిచ్చునప్పుడు అక్షయ్యము చెప్పునప్పుడు షష్ఠీవిభక్తినైనను చతుర్థీవిభక్తినైనను ప్రయోగించవలయును. ఆసనముగూడ నట్లే జరుపఁదగును ఆవాహనాసనము ద్వితీయావిభక్తిచేతనే జరపవలయును. త్యాగమందు పిండపూజయందు స్వధాస్వస్తులు పఠింపునప్పుడు చతుర్థివిభక్తిచేతనే చేయువలయును. పిండదానమందు యేచత్వామను మంత్రమునకు పూర్వమందు సంబోధనయును పిదప చతుర్థియును జెప్పఁదగును మిగిలినచోట సంబుద్ధి చెప్పఁదగును ఇదంతే అనిగాని బహువచనమందు ఇదంవో అనిగాని జెప్పఁదగును ఈప్రకారము పురుషునికి పుంలింగమును, స్త్రీకి స్త్రీలింగమును, ఒకనికి యేకవచనమును బహుమందికి బహువచనమును ఇద్దరికి ద్వివచనములు.

కూర్చదర్భ సంఖ్యావిధిః.

శ్లో॥ ప్రథమాబ్దేపంచదర్భైః ప్రత్యబ్దేసప్తభిస్తథా ।
తీర్థేమహాలయేచైవ నవదర్భైస్తుకూర్చకః॥

తా॥ ప్రథమసంవత్సరంబున నైదుదర్భలచేతను పిమ్మట ప్రతిసంవత్సరము చేయు ఆబ్దికాదులయందు నేడు దర్భలచేతను తీర్థమహాలయాదులయందు తొమ్మిది దర్భలచేతను శ్రాద్ధకూర్చ కట్టవలయును.

భర్తృసాపిండ్యవిధిః

ధర్మసారే॥ వా॥ భర్తరిమృతే సత్యపుత్రాయాః స్త్రియః భర్త్రాయోజయేత్ । భర్తరిజీవతిసతిశ్వశ్ర్వాదిభిర్యోజయేత్॥ స్మృతిసారే॥ శ్లో॥ అపుత్రయోషితః పిండం భర్తృపిండేనయోజయేత్ । పత్యౌజీవతిచేత్తస్మాచ్ఛ్వశ్ర్వాదిషు నియోజయేత్ । స్త్రీపిండం భర్తృపిండేన సంయోజ్యవిధివత్సుతః ॥ ద్విధావిభజ్య తత్పిండం పునస్త్రిధావిభజ్యచ । వృద్ధాంశముపకల్పేత తత్తద్వర్గేణయోజయేత్ । భర్త్రైకేనతుసాపిండ్యం నేతరాభ్యాంకదాచన । భుజక్రియాయాశ్శ్వశురావర్హాభర్తృసపిండనే । నార్హాపిండార్ఘ్యయోం స్తస్యాయేవమత్రి ప్రజాపతిః॥ సాపిండ్యం చేత్కృతంభర్తుః భర్త్రైకేన పిండనం । సాపిండ్యంశ్వశురాభ్యాంతు గురుతల్పసమంస్మృతమ్॥ భర్త్రైకేనసంయోజ్య సపిండీకరణేస్త్రియః । ఉత్తరం పైతృకం కుర్యాత్పితామహ్యాదిభిస్సహ । తత్ప్రయోగే విశేషః ॥ ఏవంగుణ ... తిథౌ మృతసప్తభార్యాయాః... గోత్రాయాః యజ్ఞపదాయాః ప్రేతాయాఃమరణదినాదారభ్యద్వాదశేహాని భర్తృసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాసంభవతాప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే ॥ తిలాన్దర్భాన్ యథాశక్తి దక్షిణాంచ గృహీత్వా ॥ సమస్తసంప...పదమ్ ॥ యావతీర్వై...ప్రీణాతి ఇతి ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ (ప్రా...తి) మృతసప్తభార్యాయాః ... గోత్రాయాః... దాయాయాః ప్రేతాయాః ప్రేతత్వవిముక్తిద్వారా వస్వాది భర్తృలోకావాప్త్యర్థం మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని దేశకాల దేహధర్మ వైపరీత్య శంకయాఽద్యభర్తృ సపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం అధి ... ...దస్తు॥ కాలశ్చ ముఖ్యకాలోఽస్తు ॥ పాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తు ॥ సర్వే పాకాశ్శుచయోభవంతు ॥ ఉపవీతీ ఓం భూః — తిథౌ ప్రా — తీ ॥ మృతసప్తభార్యాయాః — గోత్రాయాః — దాయాః ప్రేతాయాః మరణదినాదారభ్య ద్వాదశేహాని భర్తృసపిండీకరణాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేమృతసప్తభార్యాయాః — గోత్రాయాః దాయాః ప్రేతాయాః తద్భర్త్రా — గోత్రేణ— శర్మణా వసురూపేణ సహసమానోదక సాపిండ్యసిద్ధిద్వారా వస్వాది భర్తృలోకావాప్త్యర్థం మృతసప్తభార్యాయాః — గోత్రాయాః— దాయాః ప్రేతాయాః ఏకోద్దిష్టవిధానేన ప్రేతోద్దేశే-భర్తుః — గోత్రస్య ... శర్మణః వసురూపస్య పార్వణవిధానే నైవము భయాత్మకం ఉభయతోదైవకం కాలకామ సంజ్ఞిక విశ్వేదేవపూర్వకం పిండాంతం మృతసప్త భార్యాయాః — గోత్రాయాః...

దాయ్యాః— ప్రేతాయాః మరణదినా దారభ్యద్వాదశేహాని భర్తసపిండీకరణాఖ్యం శ్రాద్ధం అన్నేనహవిషా పార్వణవిధానేన అన్నాదిద్రవ్యేణ ఏకపాకేన సమానతంత్రేణసద్యైవమద్య (ఉపవీతీ) కరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ అత్రసంయోజనేవిశేషః॥ అత్ర ఆగంతితద్భర్తౄరేవయానాం—అప॥ శంనోదే—నః॥ భర్తురేకస్యైవ సాపిండ్యాదేకవచనమేవ పితృస్థానే వక్తవ్యం॥ మృతనష్టభార్యాయాః... గోత్రాయాః— దాయ్యాః— ప్రేతాయాః పాత్రస్థోదకం త్వద్భర్తుఃగోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య పాత్రస్థోదకేన సహాసంయోజయిష్యే॥ తస్యైతాస్వధానమః ఇతి॥ అథపిండసంయోజనేవిశేషః మృతనష్ట భార్యాయాః— గోత్రాయాః...... దాయ్యాః ప్రేతాయాః ప్రేతపిండ ప్రథమాంశం (ప్రథమశకలం) తద్భర్తుః— గోత్రస్య — కర్మణః వసురూపస్యపిండేన సహాసంయోజయిష్యే ఇతి సంగచ్ఛధ్వమిత్యృగ్భ్యాం పిండసంయోజనేకార్యం ॥ శేషం సర్వం సాపిండ్యవత్ ॥ గ్రంథవిస్తరభయాత్ ప్రయోగోనలిఖ్యతే మాసికాదిషుమృత నష్టభార్యాయాః- శ్రాద్ధే మృతనష్టపత్న్యాః త్వద్భర్తృమాతృ పితామహీనామిత్యాది॥ ఇతిభర్తృసాపిండ్య విధిస్సమాప్తః.

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః

యత్యా పరము.

అత్రాదౌ పుత్రః క్షౌరం కృత్వా॥ స్నాత్వాచమ్య॥ తతః బ్రాహ్మణానాహూయ। బంధూన్ మిత్రాన్ ఆహూయ। దీపారాధనం కృత్వా। యతిం పద్మాసనేనిక్షిప్య। శుద్ధజలే స్నానంకుర్యాత్। తతః భస్మధారణం కృత్వా॥ ఆచమ్య కేశవ, నారాయణ...శ్రీకృష్ణాయనమః... ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శివతిథౌ సిద్ధిగతం నారాయణం పరమహంసం నారాయణేంద్రయతిం యతిసంస్కారవిధినాసంస్కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య॥ తతః యతి శరీరం శుద్ధోదకేన పంచామృతైః ప్రణవేన ఓం నమస్సోమాయచ ఇతి మంత్రేణ మంత్రస్నానం కుర్యాత్। మంత్రః॥ ఓమ్ నమస్సోమాయచ రుద్రాయచ నమస్తామ్రాయచారుణాయచ నమశ్శంగాయచ పశుపతయేచ నమఉగ్రాయచ భీమాయచనమో అగ్రేవధాయచ దూరేవధాయచ నమోహంత్రేచ హనీయసేచ నమో వృక్షేభ్యో హరికేశేభ్యోనమస్తారాయ నమశ్శంభవేచ మయోభవేచ నమశ్శంకరాయ చమయస్కరాయచ నమశ్శివాయచ శివతరాయచ। తతః యతి శరీరే భస్మధారణం కృత్వా। ఆచమ్య... ఏవంగుణ... శివతిథౌ పరమహంసం నారాయణేంద్రయతిం అస్మద్గురు పూజాం కరిష్యే। శ్లో। ఆగమనార్థంతు రాక్షసాం కుఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనమ్। అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతా భూమిసంస్థితాః॥ ఏభూతా విఘ్నకర్తారస్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా॥ ఇదంగ కలశారాధనం కరిష్యే। శ్లో। కలశస్య ముఖే విష్ణుః కంఠే రుద్రస్సమాశ్రితః॥ మూలేతత్రస్థితో బ్రహ్మ మధ్యే మాతృగణాస్స్మృతాః॥ కుక్షౌతుసాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథయజుర్వేద స్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చ సహితాస్సర్వే కలశాంబు సమాశ్రితాః॥ ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే। ఆపోవా

ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతా న్యాపః ప్రాణావా ఆపః పశవఆపోఽన్నమాపోఽమృతమాపస్సమ్రాడాపో విరాడాపస్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్స్యాపో జ్యోతీగ్ష్యాపో యజూగ్ష్యాప స్సత్యమాప స్సర్వాదేవతా

ఆపోభూర్భువస్సువరాపఓమ్। గంగేచ యమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదే సిన్ధుకావేరి జలేస్మిన్ సన్నిధింకురు। యాఅంతుకలశ పూజార్థం మమదురితక్షయ కారకాః। కలశోదకేనశఙ్ఖమాపూర్య। శంఖంప్రక్షాళ్య పునశ్శంఖం పూరయిత్వా। శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి। శంఖ హృదయే ఆదిత్యమావాహయామి। శంఖమధ్యే చంద్రమావాహయామి। శఙ్ఖాగ్రేగఙ్గా సరస్వతీ మావాహయామి॥ శంఖే గంధ పుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య। ధ్యానమ్। శ్లో। త్వంపురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతః కరే। సర్వదేవహితార్థాయపాంచజన్యనమోఽస్తుతే।శంఖంచన్ద్రార్క దైవత్యం వరుణంచాధిదైవతం। పృష్ఠే ప్రజాపతిం వింద్యా దగ్రే గంగా సరస్వతీ। శ్లో। పృథివ్యాం యానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా। శఙ్ఖే తిష్ఠన్తి సర్వాణి తస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్। అథశంఖోదకేన పూజాద్రవ్యాణిదేవమాత్మానంచ సమ్ప్రోక్ష్య శేషముత్సృజ్య। పునఃద్వాదశవారం పూరయిత్వాస్థాప్య।

అథ పురుష సూక్తవిధానమ్

(౧) ఓం సహస్రశీర్షాపురుషః। సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్। సభూమిం విశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠ దశాఙ్గులమ్। శ్లో। జ్యోతిశ్శాన్తం సర్వలోకాన్తరస్థమోఙ్కారాఖ్యం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం। సాఙ్గం శక్తిం సాయుధం భక్తసేవ్యం సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి।

శ్లో। హంసాభ్యాం పరివృత్తపత్రకమలైర్దివ్యైర్జగత్కారణం విశ్వోత్తీర్ణ మనేక దేహనిలయం స్వచ్ఛంద మానందకమ్। ఆద్యంతైకమఖండచిద్ఘనరసం పూర్ణం హ్యనంతం శుభం। ప్రత్యక్షాక్షర విగ్రహం గురుపదంధ్యాయేద్విభుం శాశ్వతమ్। శ్లో। విశ్వవ్యాపిన మాదిదేవమమలం నిత్యంవరం నిష్కళం। నిత్యోద్బుద్ధ సహస్ర పత్ర కమలేలుప్తాక్షరేమంటపే। నిత్యానంద మయం సుఖైక నిలయం నిత్యంగురుం స్వప్రభం। ధ్యాయేద్ధం సపరం పరాత్పరం స్వచ్ఛంద తస్సర్వదా। ఊర్ధ్వామ్నాయ గురోఃపదం త్రిభువనోంకారాఖ్య సింహాసనం। సిద్ధాచార సమస్తవేద పఠితం షట్చక్ర సంచారిణం।

అద్వైత స్ఫురదగ్ని మేకమమలం పూర్ణ ప్రభా శోభితం। శాంతంశ్రీ గురుపంకజం భజమనశ్చైతన్య చంద్రోదయమ్॥ శ్లో॥ నమామి సద్గురుంశాంతం ప్రత్యక్ష గురురూపిణం। శిరసాయోగ పీఠస్థం ముక్తికామార్థసిద్ధిదం॥ శ్లో॥ పూర్ణానంద జగత్త్రయాది భరితం బ్రహ్మస్వరూపాత్మకం। పూర్ణానంద గురుం సదైవ హృదయే ధ్యానమ్ సదా నిర్గుణం। బ్రహ్మానంద మనేక రూపమఖిలం జ్ఞానామృతంభాషితమ్॥ శ్లో॥ యేషు యేషుచ భావేషు భక్త్యాత్మా పరమేశ్వరః। సాధవో భావయత్పద్మాత్వం తదాతత్రిభాషతే। భేదా భేదోనతత్వేస్థి మంత్రిరాజజగత్పతే। అస్మద్గురవేనమః ఆవాహనంసమర్పయామి॥ పురుష వ వేదమితి ఆసనం॥

(౨) పురుషవేదగ్ం సర్వం। యద్భూతం యచ్చభవ్యం॥ ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥ శ్లో॥ కల్పద్రుమూలేమణి వేదిమధ్యే సింహాసనం స్వర్ణమయం సురత్నం। విచిత్ర వస్త్రావృత మచ్యుత ప్రభో గృహాణ లక్ష్మీధరణీ సమన్విత॥ శ్లో॥ సర్వతః పాణి పాదాంతే రూపంశత్ జగదాత్మకం నతత్రితద్వివేకేనవిశ్వేస్మిన్ విదితం పరం। త్వమేవ సర్వయోగానాం భోక్తా సాక్షీగురుర్గతిః॥ అస్మద్గురవేనమః ఆసనం సమర్పయామి॥ ఏతావానస్యేతిపాద్యం॥

(౩) ఏతావానస్య మహిమా। అతోజ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని। త్రిపాదస్యామృతందివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ సర్వదేవానామధిక స్సర్వ కామదః॥ మయాని వేదితం తుభ్యం సంగృహాణ సుపాద్యకమ్॥ శ్లో॥ అమృతాదమృతంమర్త్యాః భవంతి భయనాశకమ్। మంత్రరాజ మిదం పుణ్యం దుఃఖాంతం కుసుమర్దనమ్॥ అస్మద్గురవేనమః పాద్యం సమర్పయామి॥ త్రిపాదూర్ధ్వమిత్యర్ఘ్యం॥

(౪) త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః। పాదోస్యేహా భవాత్పునః తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనే అభి॥ శ్లో॥ గంగాజలసమానీతం। సువర్ణకలశే స్థితం। అర్ఘ్యం గృహాణ భగవన్ కాలరూప నమోఽస్తుతే॥ అసంగోహ్య జరాస్సాక్షీ నిత్యం శుద్ధంనిరామయం।

నిత్యానంద మయో దేవ స్సర్వవిద్యా మయోబుధః। అస్మద్గురవేనమః అర్ఘ్యంసమర్పయామి।

(౫) తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః। సజాతోఽత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥ శ్లో। జనార్దనాయ దేవాయ నమస్తే కమలాలయ । నిర్మలజ్ఞాన రూపాయ । దదామ్యాచమనీయకమ్॥ జ్ఞాత్వా జ్ఞేయంచ విజ్ఞేయం । జ్ఞానేతత్వపదం నహి ! తత్వంసచ్చిన్మయంబ్రహ్మ । స్వయమేవావభాసతే । అస్మద్గురవేనమః। ఆచమనం సమర్పయామి।

యత్పురుషేణేతి మధుపర్కం

(౬) యత్పురుషేణ హవిషా । దేవాయజ్ఞ మతన్వత । వసన్తో అస్యాసీదాజ్యం । గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః। శ్లో। మధ్వాజ్యదధి సంయుక్తం స్వర్ణపాత్రే ప్రతిష్ఠితం। మధుపర్కం గృహాణత్వం లక్ష్మీకాంతనమోస్తుతే। ఉత్తమపురుషం సంపూర్ణం మనోచరమ నాయకం । ధ్యాయేత్వాం దేవదేవేశం । మంత్రరాజమిమం భజే। అస్మద్గురవేనమః మధుపర్కం సమర్పయామి । సప్తాస్యా సన్నిధిరితి స్నానం।

(౭) సప్తాస్యాసన్పరి ధయః । త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః । దేవాయ ద్యజ్ఞంతన్వానాః । అబధ్నన్ పురుషంపశుం। శ్లో। తీర్థోదకైః కాంచన కుమ్భ సంస్థైః సువాసితైర్దేవ కృపారసార్ద్రైః । మయార్పితం స్నానవిధిం గృహాణ పాదాబ్జ నిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహ। యస్మిన్నాశే జగత్సర్వం । భాసాధ్యాస్య నివర్తతే । తస్మైసర్వ గుణాభాసా। మూర్తయే బ్రహ్మణేనమః॥ అస్మద్గురవేనమః। స్నానంసమర్పయామి। తంయజ్ఞమితిపత్రం॥

(౮) తంయజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమగ్రతః । తేనదేవా అయజన్త । సాధ్యా ఋషయశ్చయే। శ్లో। స్వర్ణాఞ్చలం స్వర్ణవిచిత్రశోభితం కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితం మయా । [illegible] దివ్యరూప।

యద్ధాశిరో చ తేసర్వే । యే వేదం మధ్య తేవహి । సత్యం సనాతనం
బ్రిహ్మ । మంత్రరాజమిమం భజే। అస్మద్గురవే నమః॥ వస్త్రం
సమర్పయామి॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీతమ్॥

(౯) తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యం।
పశూగ్ స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్ గ్రామ్యాశ్చయే।
శ్లో। సువర్ణతన్తూద్భవ యజ్ఞ సూత్రం ముక్తా ఫల స్యూత
మనేకరత్నం । గృహాణ తద్వత్కృతముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రం
ధరతే నమోఽస్తు॥ శ్లో। చిన్మయం చైవ చిద్వక్త్రం । చైతన్యం
తేననిర్మలం । బ్రహ్మైవమంత్ర రాజోయం। మంత్రరాజజనప్రియః॥
అస్మద్గురవే నమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి। తస్మాద్య
జ్ఞాదితి గంధమ్॥

(౧౦) తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వ హుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే।
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత। శ్లో। కస్తూరి
కాశ్మీరచన్దనాని కాశ్మీర సంయోజిత గన్ధసారైః । విలేపనం స్వీకురు
దేవ దేవ శ్రీదేవి వక్షోజ విలేపతాజ్ఞ। శ్లో। కర్తాకర్మచకార్యంచ।
చతుర్థః కర్మణః ఫలం । బ్రహ్మైవభావనే సర్వం మంత్రరాజ ప్రసా
దతః॥ అస్మద్గురువే నమః గంధం సమర్పయామి। తస్మాదశ్వా
ఇతి పుష్పమ్॥

(౧౧) తస్మాదశ్వా అజాయన్త । యే కేచో భయాదతః ।
గావోహజజ్ఞిరే తస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః। శ్లో। చామన్తి
కావకుళ చమ్పక పాటలాబ్జ పున్నాగ జాజికరవీర రసాల పుష్పైః॥
బిల్వ ప్రవాళ తులసీ దళ మల్లికాభిః త్వాం పూజయామి జగదీశ్వర వాసు
వాసుదేవ। ఆరామ పుష్పాణి మనోహరాణి జలాశయస్థాని సుపల్ల
వాని । సువర్ణ పుష్పాణి మయార్పితాని గృహాణ శ్రీవత్సధర
ప్రసీద॥ శ్లో। కరవీరైర్జాజి కుసుమైశ్చమ్పకైర్వకులైశ్శుభైః ।
శతపత్రైశ్చ కల్హారైరర్చయే పురుషోత్తమమ్। శ్లో॥ సర్వాదుఃఖాంత
స్వాంత । సర్వశ్వ పరశ్వభుక్ । సర్వాత్మన్ సర్వసర్వజ్ఞ సర్వే
శ్వరనమోనమః ॥ అస్మద్గురవే నమః పుష్పం సమర్పయామి॥

అథ అష్టోత్తర శతనామపూజా

శ్రీ సద్గురుని పాదపద్మములను పుష్పములతోఁ బూజింపవలెను.

ఓం అచలస్వరూపాయనమః
అశరీరస్వరూపాయ
ఆత్మాతీతస్వరూపాయ
అవాఙ్మానసగోచర స్వరూపాయ
సచ్చిదానందాతీతాయ
నాదబిందుకళాతీతాయ
నిర్వికారస్వరూపాయ
నిరంజనస్వరూపాయ
పరిపూర్ణస్వరూపాయ
ప్రకృతిద్వయదోష రహితాయ
ఉపాధిద్వయదోషరహితాయ
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞస్వరూప రహితాయ
సర్వసాక్షిస్వరూపానందాత్మనే
ద్రష్టృస్వరూపానందాత్మనే
స్వయంభుస్స్వరూపానందాత్మనే
నిష్కళానందాత్మనే
నిత్యానందాత్మనే
సత్యానందాత్మనే
చిదానందాత్మనే
ఆనందస్వరూపాత్మనే
అలిపానందాత్మనే
అద్వయానందాత్మనే
అభేదానందాత్మనే
అదృశ్యానందాత్మనే

ఓం అనుభవానందాత్మనే నమః
అమానానందాత్మనే
అఖండానందాత్మనే
అద్భుతానందాత్మనే
అనిర్వాచ్యానందాత్మనే
అవినాశానందాత్మనే
అసంకల్పితానందాత్మనే
అప్రసంగానందాత్మనే
ఆత్మానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అక్షయానందాత్మనే
అవ్యాకృతానందాత్మనే
అనంతానందాత్మనే
అప్రమాణానందాత్మనే
అజరానందాత్మనే
అతులానందాత్మనే
అక్రియానందాత్మనే
అక్లేశానందాత్మనే
అవధూతానందాత్మనే
అఖిలానందాత్మనే
అమరానందాత్మనే
అంతర్నిష్ఠానందాత్మనే
అథ్వదేవానందాత్మనే
అంతర్జ్యోత్యానందాత్మనే
అంతరిక్షానందాత్మనే
అవిచ్ఛిన్నానందాత్మనే
అగ్రాహ్యానందాత్మనే

ఓం అచ్యుతానందాత్మనే
అప్రమేయానందాత్మనే
అమాయానందాత్మనే
అవిశిష్టానందాత్మనే
అక్షరానందాత్మనే
అంతరాత్మానందాత్మనే
అధిష్ఠానందాత్మనే
అక్షోభ్యానందాత్మనే
అమృతానందాత్మనే
అదేహానందాత్మనే
అమానానందాత్మనే
అమితానందాత్మనే
అగమ్యానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అనంతానందాత్మనే
అతిరిక్తానందాత్మనే
అనంతానందాత్మనే
అభోక్తానందాత్మనే
అవికారానందాత్మనే
అప్రతర్క్యానందాత్మనే
అచింత్యానందాత్మనే
అద్వ్యానందాత్మనే
అంతర్బహిర్వ్యాపకానందాత్మనే
అవ్యయానందాత్మనే
అనామానందాత్మనే
అశోకానందాత్మనే
అనాద్యానందాత్మనే
అక్షరానందాత్మనే
అవిజ్ఞానందాత్మనే
అమోఘానందాత్మనే

ఓం అరోగానందాత్మనే
అగాధానందాత్మనే
అస్థితానందాత్మనే
అంతశ్శూన్యానందాత్మనే
అగణితానందాత్మనే
అవాచ్యానందాత్మనే
అద్వైత్మానందాత్మనే
అవ్యాదయానందాత్మనే
అచ్ఛేద్యానందాత్మనే
అకర్మకానందాత్మనే
అనిచ్ఛానందాత్మనే
అపాపానందాత్మనే
అభంగానందాత్మనే
అభోగానందాత్మనే
అనిర్దేశ్యానందాత్మనే
అవృత్త్యానంత్మనే
అభిన్నానందాత్మనే
అశోకానందాత్మనే
అభేదానందాత్మనే
అరాగానందాత్మనే
అసంగానందాత్మనే
అజిత్యానందాత్మనే
అరూపానందాత్మనే
అకోపానందాత్మనే
హంసానందాత్మనే

(౧౨) యత్పురుషమితిధూపం॥ యత్పురుషంవ్యదధుః॥ కతిధా వ్యకల్పయన్ । ముఖంకిమస్య కౌబాహూ ॥ కావూరూపాదావుచ్యేతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండలాక్షారసకున్దదివ్య కర్పూరకాలాగురుచన్దనాని । ఖచోర కృష్ణాగురుదేవదారు మాచీయుతాన్స్వనజపూతికాశ్చ । శ్రీసమంచిత మవ్యయంపరమ ప్రకాశమగోచరంభేదవర్జిత మప్రమేయమనంతమా ద్యమకల్మషం । నిర్మలంనిగమాంతమద్వయ మప్రతర్క్యమబోధకం ప్రాతరేవహిమానసాంతర్భావయే ద్గురుపాదుకమ్ ॥ అస్మద్గురువే నమః ధూపంసమర్పయామి ॥

(౧౩) బ్రాహ్మణోఽస్యేతిదీపమ్ ॥ బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖ మాసీత్ । బాహూరాజన్యఃకృతః । ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః పద్భ్యా గ్ంశూద్రోఅజాయత । శ్లో॥ సూర్యేన్దుకోటిప్రభవాసు దేవదీపావళి గోఘృతవర్తియుక్తం । స్వమాయయాస్వీకృతసర్వలోక జ్ఞానప్రదీపం కురుతేనమోఽస్తు । నాదబిందుకళాత్మకం దశనాథభేదవినోదకం మంత్రరాజ విరాజితం నిజమండలాంతర భాసితం । పంచవర్ణమ ఖండ మద్భుత మాదికారణ మచ్యుతం ॥ ప్రాతరేవహిమానస సాంతరభావయేద్గురుపాదుకమ్॥ అస్మద్గురువేనమః దీపంసమర్పయామి।

చన్ద్రమామనసేతి నైవేద్యం

(౧౪) చన్ద్రమా మనసోజాతః చక్షోస్సూర్యోఅజాయత। ముఖా దిన్ద్రశ్చాగ్నిశ్చ ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ ఓంభూర్భువ... ప్రచోద యాత్ । సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి ॥ అమృతమస్తు ॥ అమృతో పస్తరణమసి । శ్లో॥ హంసచార మఖ డన దమనేక వర్ణమరూపకం శబ్దజాల మయంచరాచల జంతుదేవా నివాసినంచక్రరాజ మనాహ తోద్భవ మేకవర్ణయుతః పరంప్రాతరేవహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురు పాదుకం । అస్మద్గురుపాదుకాభ్యాంనమః ॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా । ఓం అపానాయస్వాహా । ఓం వ్యానాయస్వాహా ఓం ఉదానాయ స్వాహా । ఓం సమానాయస్వాహా । మధ్యేమధ్యేపానీయం సమర్ప యామి । హస్తౌప్రక్షాళయామి । పాదౌప్రక్షాళయామి । శుద్ధాచమ నం సమర్పయామి ।

నాభ్యాఆసీదితి తామ్బూలమ్

(౧౫) నాభ్యాఆసీద న్తరిక్షం। శీర్ష్ణోద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్ది శశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్ । శ్లో॥ పూగీఫలై స్సకర్పూరై ర్నాగ వల్లీ దళైర్యుతం ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తామ్బూలం ప్రతి గృహ్యతామ్ । శ్లో॥ బుద్ధి రూపనుబుద్ధకం త్రిత యైక కూటనివాసినం నిశ్చలం నిరత ప్రకాశక నిర్మలం నిజ రూపకం పశ్చిమాంతర ఖేలనం నిజ శుద్ధ సాధ్య విగోచరం ప్రాతరే నహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురుపాదుకం ॥ అస్మద్గురవేనమః తాంబూలమ్ సమర్పయామి॥

(౧౬) వేదాహమేత మితి నీరాజనమ్ ॥ వేదాహ మేతం పురుషం మహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే । సర్వాణి రూపాణివిచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వా భివదన్ యదాస్తే ॥ సర్వ ప్రజాం మేగోపాయ । అమృతత్వాయ జీవనే । జాతాంజ నిష్య మాణాంచ అమృతే సత్యే ప్రతిష్ఠితం । అధర్వ పితుం మ్మే గోపాయ । రసమన్న మిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీత తనో హావిషన్నః పితుం కృణు । శగ్గ్ స్యప శూన్మే గోపాయ । ద్విపాదోయే చతుష్పదః । అష్టాశఫాశ్చయ ఇహాగ్నే । యేచైకశఫా ఆశుగాః । సప్రథ సభామ్మే గోపాయ । యేచ సభ్యా స్సభా సదః । తానిన్ద్రియావతః కురు । సర్వమాయురు పాసతాం । అహే బుధ్నియ మంత్రమ్మే గోపాయ । యమృషయ స్త్రైవిదా విదుః । ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి । సాహిశ్రీ రమృతా సతాం । మనోహిగ్ం సీజ్ఞాత వేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ । అభిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియామా పరిపాతయ । సామ్రాజ్ఞ్చ విరాజంచాభి శ్రీర్యాచనో గృహే ॥ లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యాముఖేత యామాసగ్ం సృజామసి ॥ శ్లో॥ హృద్గతం విమలం మనోజ్ఞ విభాసితం పరమాణుకం నీలమధ్య సునీల సన్నిభ మాదిబిందు నిజాంశకం సూక్ష్మకర్ణిక వాసినం జలవహ్ని రూపక మీశ్వరం ప్రాతరేవహిమాన సాంతర్భావయే ద్గురు పాదుకమ్ ॥ అస్మద్గుర వేనమః నీరాజనం సమర్పయామి॥

ధాతాపురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్

(౧౭) ధాతాపురస్తాద్యముదా జహార । శక్రఃప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః । తమేవం విద్వానమృత ఇహభవతి । నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే ॥ సహస్ర శీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువం ......వస్సువర్ణోమ్ ॥ ఈశానస్సర్వ......సదా శివోమ్ । వ్యోమ వద్వ్యాపారం తరస్థిత మక్షరం నిఖిలాత్మకం కేవలం పరిశుద్ధ మేక మజన్మ హిప్రతిరూపకం బ్రహ్మతత్త్వ వినిశ్చయం నిరతాను మోక్షమ బోధ కం ప్రాతరే నహిమాన సాంతర్యానయే ద్గురు పాదుకం ॥ అస్మద్గురు పాదుకాభ్యాం నమః సువర్ణ దివ్య మంత్ర పుష్పం సమర్పయామి ।

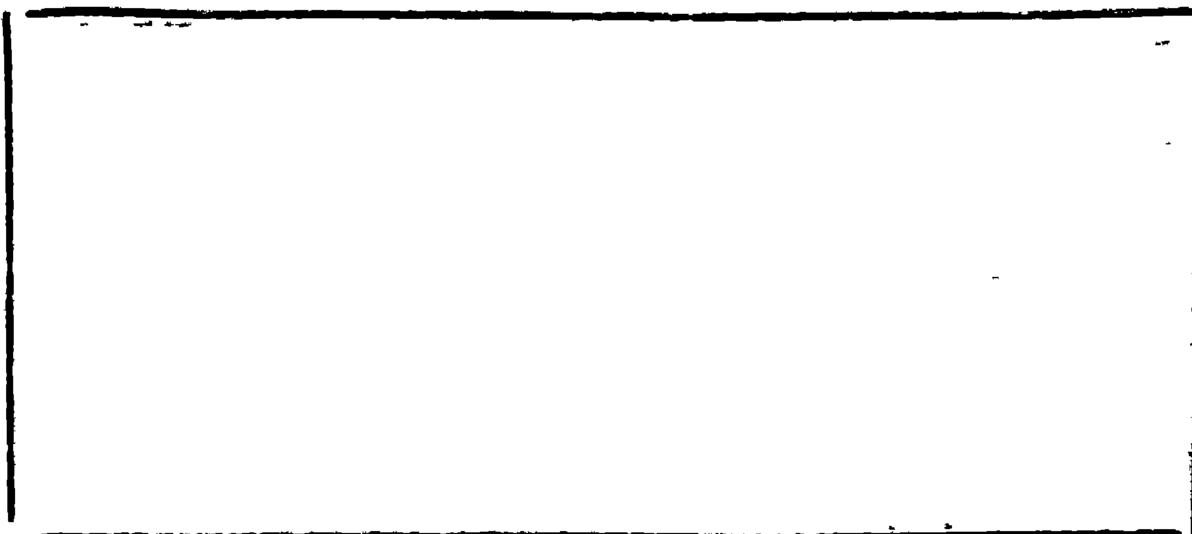
ప్రదక్షిణనమస్కారాణి

శ్లో॥ యానికానిచ పాపాని జన్మాన్తర కృతానిచ । తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదే పదే ॥ పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాఽత్మా పాపసంభవః । త్రాహిమాం కృపయా దేవ శరణాగత వత్సల ॥ అన్యధా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ । తస్మాత్కా రుణ్య భావేన రక్ష రక్ష మహద్గురో ॥ అస్మద్గురవేనమః ఆత్మ ప్రదక్షి ణనమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥ ఛత్రం సమర్పయామి ॥ చామరం సమర్పయామి ॥ గీతంసమర్ప (శ్రావ) యామి ॥ నృత్యం సమర్ప యామి ॥ నాట్యం సమర్పయామి ॥ సమస్త శస్త్రోప చారాన్ సమర్పయామి ॥ సమస్త గురు దేవోప చారాన్ సమర్పయామి ॥

శ్లో॥ యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపః పూజా క్రియాదిషు న్యూనం సంపూర్ణ తాంయాతి సద్యో వందే మహద్గురుమ్ । మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం మహద్గురుమ్ ॥ యత్పూజితం మయాదేవ పరిపూర్ణం తదస్తుతే ॥

శ్లో॥ బ్రహ్మానందం పరమ సుఖదం కేవలం జ్ఞాన మూర్తిం ద్వంద్వాతీతం గగన సదృశం తత్త్వమస్యాది లక్ష్యం ఏకం నిత్యం విమలమచలం సర్వధీ సాక్షి భూతం భావాతీతం త్రిగుణరహితం సద్గురుం తంనమామి ॥

ఖననమ్

అథ సాలగ్రామ తీర్థం శిరసినిధాయ ॥ గంధ మాల్యై రలం కృత్వా ॥ వేదఘోషైగ్రాన్మం ప్రదక్షిణీ కృత్యా ॥ ప్రాచీముదీచీంవా దిశంగత్వా ॥ నదీతీరే పుణ్యక్షేత్రే బ్రహ్మ వృక్ష మూలే అసంభవే గోష్ఠే వాయథా సంభవం శుద్ధ దేశే సంస్థాప్య ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । తత్స వితుర్వ రేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఇతి ఖనన దేశే జల సంప్రోక్ష్య ॥ తత్ర పురుష ప్రమాణం గర్తం ఖాత్వా ॥ ఓం భూర్భు..... ప్రచోదయాత్ ॥ శుద్ధ జలేన సంప్రోక్ష్య ॥ గర్తే యథాశక్తి లవణం నిధాయ ॥ తత్ర కుశాన్ పరిస్తీర్య ॥ ఓం భూర్భు.....త్ ॥ యతిం జలేన సంప్రోక్ష్య ॥ పురుష సూక్తేన సంస్థాప్య ॥ ఓం తచ్ఛం యోరావృ..... తిశ్శాంతిః ॥ ఓం సహస్ర శీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠ దశాఙ్గులమ్ ॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం ..... సర్వమ్మనిషాణ ॥ ఓం తచ్ఛం ..... తిః ॥ పురుషసూక్తం పఠిత్వా ॥ పూర్వం వద్గంధ మాల్యాది భిరలం కృత్యా ॥ విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ । ఇతి కర్తావదేత్ । ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధానిదధేపదం సమూఢ మస్యపాగ్ం సురే ॥ ఇతి దండం దక్షిణ భాగే నిధాయ । ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధానిద ధేపదం సమూఢ మస్యపాగ్ంసురే ॥ ఇతి మంత్రేణ సవ్యహస్తే కమండులుం నిధాయ। హాగ్ం సశ్శుచిష ద్వసురంతరిక్ష సద్ధోతా వేదిషద తిథిర్దురోణ సత్ । నృషద్వర సదృత సద్వ్యోమ సదబ్జా గోజాఋతజా అద్రిజాఋతంబృహాత్ ॥ కర్తాయతి హృదయం స్పృష్ట్వా జపేత్ ॥ తతః పురుషసూ

క్తేన భ్రువోర్మధ్యం స్పృష్ట్వా ॥ ఓం సహస్రశీర్షాపురుషః-సర్వం మని షాణ ॥ బ్రహ్మజజ్ఞానమితి మంత్రేణ మూర్ధానాం స్పృష్ట్వా ॥ బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమ తస్సురుచో వేన ఆవః । సబుధ్నియా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చ యోని మసతశ్చ వివః ॥ తతః భూమిం ప్రార్థ్య ॥ నారికేళ ఫలాది నామూర్ధానం భింద్యాత్ ॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమితి శరీర మభిమృశ్య ॥ దర్భై రాచ్ఛాద్య ప్రణవే నిలవణైః పాంసుభిః (భస్మం) శికతాభిః (ఇసుక) గర్తం పూరయేత్ ॥ అగ్నినాగిస్సమిధ్యసేక విగ్నౌ హాపటిర్యువా ॥ హవ్యవాడ్జు హవ్యస్యః ॥ పృథిసీహోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ ॥ బృహస్పతిరుపవక్తా । గర్తరభి మంత్ర్య ॥

తదుపరి వేదికాం కృత్వా ॥ తత్రలింగం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అభిమంత్ర్య ॥ ఖం వాయుర్జ్యోతి రాపః పృథివీ మభి మంత్ర్య ॥ నారాయణం పూజయేత్ ॥ ఆచమ్య - ఏవం - గర్తస్య ప్రాగ్భాగే ధ్వజస్తంభం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ తత్రకాయ వస్త్రం నిధాయ ॥ ప్రీత్యర్థం సిద్ధిం గతస్య బ్రహ్మీభూతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్రయతే । సిద్ధిదినాదారభ్య ప్రథమేహని కర్తవ్య వేదికాయాం పురుష సూక్త విధానేననారాయణ పూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశ పూజాం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః . . . . . . కారకాః ॥ వేదికాయాం గోమయేనానులిప్య ॥ రంగవల్యాది భిరలం కృత్య ॥ పురుష సూక్తేన షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥ పురుష సూక్తవిధానం పూర్వముక్తం ॥ అత్రి కేసవాది నామభిః పూజా కార్యా ॥ శివాష్టోత్తర నామభిః పూజా కార్యా అత్రి క్షీరాన్నంవా అథవా ఫలాదికం వా నివేద్య ॥ ప్రత్యహం పూజాంతే క్షీరతర్పణం కుర్యాత్ . . . . . ఏవం . . . . , ప్రీత్యర్థం సిద్ధిం గతస్య నారాయణేంద్రయతేః సిద్ధిదినాదారభ్య ప్రథమేవని కర్తవ్య క్షీర తర్పణం కరిష్యే ॥ అగ్నిం యమం నిఋుఋుతిం వరుణం వాయుం కుబేర మీశానాం తర్పయామీతి ॥ గాయత్ర్యా ప్రణవేనవా అష్ట దిక్షుతర్పణాని కుర్యాత్ . . . . . . ఏవం . . . , . . ప్రీత్యర్థం అస్మద్గురోం ప్రథమ దివస కర్తవ్య జల

మధ్యే క్షీరతర్పణాని కరిష్యే ॥ ఆత్మానం తర్పయామి ॥ అంతరాత్మానం తర్పయామి ॥ పరమాత్మానం తర్పయామి । ఏవం దశదినాని కుర్యాత్ ॥

అయ్యా! యతి సిద్ధి బొందిన వపుడు ప్రాణములు క్షీణించిన వెంటనే (కర్త బంధువులను, వేదపరిజ్ఞాతలను, ఆత్మపరిజ్ఞాతలను, అందరిని బిలచుకొని వచ్చి కర్మ క్షౌరము చేయించుకొని పునః స్నానము చేసి కొనివచ్చి యతని పూజించ వలెను. అది యెట్లనిన ముందు శుద్ధోదకముచేతను పిమ్మట నారికేళోదకము చేతను, యతిని నమస్సోమాయచ అను మంత్రము మొదలగు వాని చేతను, పురుష సూక్త మంత్రముల చేతను, స్నానము చేయించి పిమ్మట భస్మధారణము మొదలగునవి యుంచి పిమ్మట కర్త సంకల్పముచేసి పురుష సూక్త విధానముచే పూజంజేసి క్షీరాన్నము నివేదనము జేసి కర్పూర నీరాజనము మంత్రపుష్పము మొదలుగా గలవి విధిగాంజేసి పండు ఫలాదులు ఇతరులకు పంచిపెట్టి కర్త నూతన వస్త్రములను ధరించ వలెను. పిమ్మట ఉపనిషత్పారాయణముచే ఆయతని శ్మశానమునకు గాని, అనుకూల ప్రదేశమునకు గాని, తీసికొని వెళ్ళి యచట శుద్ధ ప్రదేశమందు పురుష ప్రమాణము గుంటత్రవ్వి ఉత్తర ముఖముగా యాతని స్థాపనము జేసి ఇంటి వద్ద పూజ చేసిన ప్రకారము పునః గురుపూజ చేసిన పిమ్మట దండ కమండలములచ్చట నుంచి (లవణము) యతి చుట్టూపూంచి మృత్తికచే ఆ గోతిని పూడ్చవలెను. తదుపరి పై భాగంబును మృత్తికచే వేదికను నిర్మించి శిరః ప్రదేశంబున మృత్తికచే లింగమును ప్రతిష్ఠ చేసి ఆశ్రమ క్రించి తూర్పున ధ్వజము పాతి కాషాయవస్త్రము జెండాగా నుంచవలెను. పురుష సూక్త విధానముతో (౧౦) పది దినములు పూజ చేసి క్షీరాన్నము నివేదనము చేస్తూ రావలెను, పూజాంతంబున క్షీరతర్పణము జేయవలెను. క్షీరాన్నము గంగలో నుంచ వలెను. ఇందుకు కావలసిన వస్తువులు క్షీరాన్నము, పుష్పము, గంధము, ధూపము, దీపము, కొబ్బరికాయలు, శెనగపప్పు, బెల్లం, సాంబ్రాణి, సాలిగ్రామం, శంఖు, ఘంట, పాలు, పెరుగు, మంత్రపుష్పము,

అక్షతలు, ఇవన్నియు సంపాదించుకుని నిత్యా బ్రాహ్మణులతో కూడ వెళ్ళి స్వస్తి వాచనములతోఁగూడ పూజించవలెను. కర్తకుగాని, జ్ఞాతులకు గాని, ఆశౌచ మేమియు లేదు. దేవపూజలు మొదలగునవి అందఱు చక్కగా జేయవచ్చును. మామూలుగా అందఱు మంచి బొట్లు పెట్టుకో వచ్చును. అయితే యీ గురువు గారి యొక్క కార్యములు పూర్తి కాకముందు జ్ఞాతులు శుభ కార్యము చేయ తగదు. ౧౦ దినములు పిమ్మట జరుపు కొన వచ్చును. యతిని జలమందు విడచి వేసే యెడల కృష్ణా, గోదావరి, గంగ, మొదలగు పుణ్యనదుల యందు విడువ వలెను. అట్లు విడచునప్పుడు జలమధ్య ప్రదేశమునకు బోయి విడువ వలెను. పిమ్మట కర్త స్నానముజేసి ఇంటిని గూర్చి రావలెను. పిమ్మట ఆ గ్రామ శివాలయంబున గాని, శుద్ధప్రదేశంబు నగాని, ఈశాన్యంబున గాని, గోతిని త్రవ్వి అచ్చట యీ యతీశ్వరుని పేరిట నొకలింగమును అభిమంత్రించి స్థాపనము చేసి పిమ్మట ఆ గోతి నిపూడ్చి పై భాగమందు వేదికను నిర్మించి లింగమును స్థాపించి విధి ప్రకారముగా పదిదినములు గురుపూజఁ జేయవలెననుట.

అత్ర సంకల్ప విశేషః

ప్రథమదివసంకల్పః	సాలోక్యప్రాప్త్యర్థం
ద్వితీయదివసంల్పః	సారూప్యప్రాప్త్యర్థం
తృతీయదివసంకల్పః	సామీప్యప్రాప్త్యర్థం
చతుర్థదివసంకల్పః	సాయుజ్యప్రాప్త్యర్థం
పంచమదివసంకల్పః	సార్ష్టిత్వసిద్ధ్యర్థం
షష్టమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసాలోక్యప్రాప్త్యర్థం
సప్తమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసారూప్యప్రాప్త్యర్థం
అష్టమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసామీప్యప్రాప్త్యర్థం
నవమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసాయుజ్యప్రాప్త్యర్థం
దశమదివసంకల్పః	పునరావృత్తిసార్ష్టిత్వసిద్ధిప్రాప్త్యర్థం

అని కొందఱును మఱి కొందఱు జన్మసాఫల్యసిద్ధ్యర్థమని మఱి కొందఱును చెప్పుదురు. దేశాచారములననుసరించి చెప్పఁదగును.

దశాహము అనగా ౧౦ రోజు

దశమేహనికర్తా స్నాత్వాచమ్య ॥ సంధ్యావందనాదికం కృత్వా॥ శాస్త్రోక్తాన్ బంధూంశ్చాహూయ । సమాధి దేశంగత్వా ॥ జలం సంప్రోక్ష్య ॥ రంగవల్ల్యాది భిరలం కృత్య ॥ దీపారాధనం కృత్వా ॥ ఆచమ్య...... ..ఏవంగుణ విశేషణ .....శివతిథౌ సిద్ధింగతస్య బ్రహ్మీభూతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్రియతేః సిద్ధి దినా దారభ్య దశమేహని కర్తవ్య వేదికాయాం పురుషసూక్త విధానేన నారాయణ పూజాం కరిష్యే ॥ తదంగ కలశ పూజాం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః ...... కారకాః ॥ వేదికాయాం పూజా ద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య । దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య ॥ పురుష సూక్త విధానేన షోడశోపచార పూజాంతం కృత్వా ॥ తతః అష్టదిక్షు తర్పణం కరిష్యే । ఓం భూర్భువస్సు ...... యాత్ ॥ ఇంద్రస్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ... త్ ॥ ఆగ్నేయ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు.. త్ ॥ యమ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు.... త్ ॥ నైఋతి స్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ...... త్ ॥ వరుణ స్థానేతర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు ...... త్ ॥ వాయుస్థానే తర్పయామి । ఓం భూర్భు....... త్ ॥ కుబేరస్థానే తర్పయామి ॥ ఓం భూర్భు త్ ॥ ఈశాన స్థానేతర్పయామి ॥ ఏవం తర్పణాని కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య ఏవంగుణ ...... ర్థం అస్మద్గురోః దశమదివస కర్తవ్య క్షీరతర్పణం కరిష్యే ॥ ఆత్మానం తర్పయామి ॥ అంతరాత్మానం తర్పయామి ॥ పరమాత్మానం తర్పయామి ॥ ప్రతిష్ఠాలింగే తర్పణం కార్యం ॥ దశమ దివసే లింగోద్వాసన కాలే పునః పూజాం కరిష్యే ॥ పూజాంతే సర్వ బంధూనాం మంత్రపుష్పం నిధాయ ॥ పూజాంతే బ్రాహ్మణానాం గంధాక్షత తాంబూల దక్షిణాని దద్యాత్ ॥ నమో నారాయణేతి సమస్కారాన్ కృత్వా ॥ తతః లింగోద్వాసనకాలే గోదానాది దశ దానాని కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ గోదానాది యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్ ॥ నారాయణేతి మంత్రేణ లింగముద్వాస్య ॥ జలేనిక్షిపేత్॥ ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥ నమస్కృత్వా ॥ సూర్యావలోకనం కార్యం ॥

సమాధి సన్నిధౌ తచ్ఛిష్యాణాం గురుదర్శనార్థం పునర్లింగం ప్రతిష్ఠాప్య॥ నమస్కృత్వా ॥ గృహమాగచ్ఛేత్ నారాయణ స్మరణం కార్యం ॥

ఏకాదశేహని కర్తవ్యకార్యాణి.

కర్తా స్నాత్వాచమ్య బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ। దీపారాధనం కృత్వా ॥

అథ పార్వణ శ్రాద్ధ ప్రయోగః

ఏకాదశేహని పార్వణ శ్రాద్ధం కుర్యాత్ ॥ యథా ॥ ఆచమ ... ఏవంగుణ ... ప్రీత్యర్థం ... ఏకాదశేహని బ్రహ్మీభూతస్య పితుః ... గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం పార్వణ శ్రాద్ధం కరిష్యే ॥ కాలే అనుజ్ఞార్థం యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా సమస్త సంపత్సమవాప్తి ... నమో బ్రహ్మణ్యదే ... నమోనమః ॥ యావతిర్వై దే ... ప్రీణాతి॥ బ్రహ్మీభూతస్య పితుః.... గోత్రస్య — శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం ఏకాదశేహని పార్వణ శ్రాద్ధం కర్తుం అధికార సంపదస్తి ్వతి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సిద్ధిరస్తు ॥ పరిషద్దక్షిణాం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ బ్రహ్మీభూతస్య పితుః ... గోత్రస్య — శర్మణః వసురూపస్య అక్షయ తృప్త్యర్థం ఏకాదశేహని పార్వణ శ్రాద్ధే అస్మత్పితృ పితామహ ప్రపితామహానాం ... గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం పురూ ... దేవానాంచ అస్మద్బ్రహ్మీభూత పితుః సిద్ధి దినాదారభ్య ఏకాదశేహని పార్వణ శ్రాద్ధం అద్య కరిష్యే ॥ శ్రాద్ధవిసర్జనాంతం పార్వణశ్రాద్ధ వత్కుర్యాత్ ॥

(ఇచ్చట జరుప వలసిన పార్వణ శ్రాద్ధ క్రమమంతయు నిచ్చట జేర్చిన యడల గ్రంథ బాహుళ్యమగునని విస్తరించ నైతిని)

ద్వాదశ దినే కర్తవ్య నారాయణ బలిః

ఆదౌ గణపతి పూజాం తతః పుణ్యాహం కుర్యాత్ ॥ అత్ర సంకల్పః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ అస్మద్గురోస్సిద్ధింగ

గతస్య పరమ హంసస్య నారాయణస్య యతేః గురుప్రీత్యర్థం సిద్ధి దినా (ఖననదినా) దారభ్య ద్వాదశ దినే నారాయణ బల్యాఖ్యం కర్మకరిష్య మాణః విశ్వేభ్యః పూర్వకం కేశవాది త్రయోదశ బ్రాహ్మణావరణాఖ్యాని కర్మాణి కరిష్య మాణః ఆదౌ గృహభూంభాండ ఆత్మాద్రివ్యస్థల శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్స హస్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఇతి సంకల్ప్య ॥ విధి ప్రకారేణ గణాధిపతి పూజాం పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్ ॥ తతః ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివతిథౌ అస్మద్గురోః సిద్ధిం గతస్య పరమ హంసస్య నారాయణ గురు ముద్దిశ్య గురుప్రీత్యర్థం సిద్ధిదిన సమారభ్య అద్య ద్వాదశే దినే నారాయణ బలి కర్మ కరిష్యే ॥ కాలే అధికార సిద్ధ్యర్థం పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ॥ సమస్త సంపత్సమవాప్తి ... అశేషే హేపరిషత్ ... అస్మద్గురో సిద్ధింగతస్య పరమ హంసస్య నారాయణేంద్ర యతేః ద్వాదశ దినే నారాయణ బలిం కర్తుం యోగ్యతా సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ కర్తుం అధికార సిద్ధిరస్తు ॥ సర్వేభ్యో నమః యథా శక్తి పరిషద్దక్షిణాణి బ్రాహ్మణేభ్యో దద్యాత్ ॥ ప్రాగ్భాగే రంగవల్యాది భిరలం కృత్య ॥ శ్వేత వస్త్రం పరిస్తీర్య ॥ తత్ర తండులాన్నిధాయ॥ సాలగ్రామం సంపూజ్య ॥ పూజాద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య ॥ దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య ॥ ఆదౌ సాలగ్రామ పూజా కృత్వా ॥ ఓం నారాయణాయ విద్మహే వాసు దేవాయ ధీమహి । తన్నోవిష్ణుః ప్రచోదయాత్ ॥ కేశవ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ నారాయణ మావాహ యామి ... మి ॥ మాధవ మావాహ యామి ... మి ॥ గోవిందమా ... మి ॥ విష్ణుమా ... మి ॥ మధుసూధనమా ... మి ॥ త్రివిక్రమమా ... మి ॥ వామనమా .. మి ॥ శ్రీధరమా ... మి ॥ హృషీకేశమా ... మి ॥ పద్మనాభమా ... మి ॥ దామోదరమా ... మి ॥ సంకర్షణమా ... మి ॥ వాసుదేవమా ... మి ॥ ప్రద్యుమ్నమా ... మి ॥ అనిరుద్ధమా ... మి ॥ పురుషోత్తమా ... మి ॥ అధోక్షజమా ... మి ॥ నారసింహమా ... మి॥ అచ్యుతమా ... మి ॥ జనార్దనమా ... మి ॥ ఉపేంద్రమా ... మి ॥ హరిఃమా ... మి ॥ శ్రీకృష్ణమా ... మి ॥ పురుష సూక్తేన

షోడశోపచార పూజాం కృత్వా ॥ సాలగ్రామ సన్నిధౌ కార్యం ॥ స్వగృహ్యోక్త విధానేన అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య ॥ తదగ్ని ముఖాంతం కృత్వా॥ షట్పాత్రప్రయోగః ॥ తతః పవిత్ర కరణా ద్యాజ్య భాగాంతే పాయ సేన చాజ్యేన జుహుయాత్ ॥ స్రుచః పస్తీర్య - చరుమధ్యాది ద్వరవదాయ అభిఘార్య — హవిః ప్రత్యభిఘారయతి ॥ అవదానం కేచిత్ ॥ ఓం భూ స్వాహా । సవిత్ర ఇదంనమమ ॥ ఓం భువస్వాహా । సవిత్రఇద నమమ॥ ఓం సువస్వాహా। సవిత్ర ఇదం నమమ ।। ఓం భూర్భు వస్సువ స్వాహా।। సవిత్ర ఇదం నమమ ।। పునః ఓం భూ స్వాహా । సవిత్ర ఇదం నమమ॥ ఓం భువ స్వాహా ।సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ ఓం సువ స్వాహా। సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ఓం భూర్భు వస్సువ స్వాహా । సవిత్ర ఇదం నమమ ॥ అధ కేశవాది ద్వాదశ నామభిః పురుష :సూక్తేన అష్టాక్షరేణ — ద్వాదశాక్షరేణ పాయసేన జుహుయాత్ ॥

౧. ఓం కేశవాయస్వాహా ॥ పురుషాయ కేశవాయేదం నమమ ॥
౨. ఓం నారాయణాయస్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥
3. ఓం మాధ వాయ స్వాహా ॥ ...... మాధవాయేదం నమమ ॥
౪. ఓం గోవిందాయ స్వాహా ॥ ... గోవిందా ... నమమ ॥
౫. ఓం విష్ణవే స్వాహా ॥ ... విష్ణవ యిదం నమమ ॥
౬. ఓం మధుసూధనాయ స్వాహా ॥ ... మధుసూ ... నమమ ॥
౭. ఓం త్రివిక్రమాయ స్వాహా ॥ ... త్రివిక్రమా ... నమమ ॥
౮. ఓం వామనాయ స్వాహా ॥ .... వామనాయేదం నమమ ॥
౯. ఓం శ్రీదరాయ స్వాహా ॥ ... శ్రీధరాయేదం నమమ ॥
౧౦. ఓం హృషీకేశాయ స్వాహా ॥ ... హృషీ కేశాయేదంనమమ ॥
౧౧. ఓం పద్మనాభాయస్వాహా ॥ ... పద్మనాభా యేదం నమమ ॥
౧౨. ఓం దామోదరాయ స్వాహా॥ ... దామోదరాయేదంనమమ॥

ఓం సహస్రశీర్షాపు ... ఙ్గుల స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయే దం నమమ ॥ ఓం పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం ... హాతిస్వాహా ॥ (౧) పురుషాయ నారాయణా యేదం నమమ ॥ (౨) ఓం ఏతావాన

స్యమహిమా ... దివి స్వాహా ॥ పురుష నారాయణాయేదం నమమ॥ (౩) ఓం త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్ ... అభి స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ (౪) ఓం తస్మాద్విరాడజాయత ... పురః స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ (౫) ఓం యత్పురుషేణ హవిషా ... ద్ధస్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదంనమమ ॥ (౬) ఓం సప్తాస్యాసన్పరిధయ ...... పశు స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౭) ఓం తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ ...... శ్చయే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణ ....మ॥ (౮) ఓం తస్మాద్యజ్ఞాత్ సర్వ హుతః సమ్భృతం ...... శ్చయే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణ ...... మ ॥ (౯) ఓం తస్మాద్యజ్ఞాత సర్వ హుతః । ఋచసామాని ...... యత స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౦) ఓం తస్మాదశ్వా అజాయన్త యే కేచో ...... వయస్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ॥ (౧౧) ఓం యత్పురుషంవ్య ...... వుచ్యేతే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౨) ఓం బ్రాహ్మణోస్య ముఖ మాసీత్ । బహూ .... అజాయత స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౩) ఓం చంద్రమా మనసో జాతః చక్షో ...... యత స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౪) ఓం నాభ్యా ఆసీదన్తరిక్షం శీ ...... అకల్పయన్ త్స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయ ...... మ ॥ (౧౫) ఓం వేదాహ మేతం పురుషం ...... యదాస్తే స్వాహా ॥ పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ (౧౬) సర్వత్ర పురుషాయ నారాయణాయేదం నమమ ॥ ఇతి వదేత్ ॥ ఓం నమో నారాయణాయ స్వాహా । ..... నారాయణాయేదం ॥ ఓం నమో వాసుదేవాయ స్వాహా ॥ వాసుదేవాయేదం ॥ అతో దేవా అవన్తునః యతో విష్ణుర్విచక్రమే పృథివ్యాస్సప్తధామభిస్స్వాహా ॥ దేవేభ్య ఇదం । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదం సమూఢమస్య పాగ్ంసురే స్వాహా। విష్ణవ ఇదం ।। త్రీణి పదావిచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః అతో ధర్మాణి ధారయన్ స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం ॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత — యజ్ఞస్సఖా స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం ॥ తద్విష్ణోః పరమం పదం ...... పదగ్ స్వాహా ॥ శ్రీ విష్ణవ ఇదం ॥ తతః అష్టాక్షర హోమం కుర్యాత్ ॥ ఓం నమో నారాయ

ణాయ స్వాహా ॥ ఓం నమో నారాయణా యేదం నమమ ॥ తతః ద్వాదశాక్షర హోమం కరిష్యే ॥ ఓం నమో భగవతే నారాయణాయ స్వాహా ॥ ఓం నమో భగవతే నారాయణా యేదం నమమ ॥ తతః జయాది హోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ ఓం చిత్తంచస్వా హా ॥ చిత్తాయేదం నమమ ॥ విధి ప్రకారేణ జయాది హోమం స్విష్ట కృదాద్యంతం హుత్వా ॥ కేశవాది ద్వాదశ నామభి ర్జుహుయాత్ ॥ కృష్ణ పక్షే సంకర్షణాది ద్వాదశ భి ర్హుత్వా ॥ దర్వ్యాపరిధీన నక్తిత్యాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే హుత శేషం (పాయసాన్నం) వేదికో పరి విష్ణవే నివేదయేత్ ॥ తతః దర్భేషు బలిం దద్యాత్ ॥ శ్రీ విష్ణవే పరమాత్మ నేనమః ॥ ఆచమ్య ... ఏవంగుణ ... శివాశీఘా అస్మద్గురోః సిద్ధింగ తస్య నారాయణేంద్ర యతేః సిద్ధిదివ సమారభ్య ద్వాదశ దినే కర్తవ్య కేశవాది నారాయణ స్వరూపాశ్చనం కరిష్యే ॥

శుక్ల పక్షే

కేశవ । నారాయణ । మాధవ । గోవింద । విష్ణు ॥ మధు సూధన । త్రివిక్రమ । వామన । శ్రీధర ॥ హృషీకేశ ॥ పద్మనాభ ॥ దామోదర ॥

కృష్ణపక్షే

సంకర్షణ । వాసుదేవ । ప్రద్యుమ్న । అనిరుద్ధ । పురుషోత్త మ। అధోక్షజ ॥ నారసింహ । అచ్యుత । జనార్దన । ఉపేంద్ర ॥ హరే । శ్రీకృష్ణ .

అథ బ్రాహ్మణ నిమంత్రణమ్

అస్మిన్నారాయణ బలి కర్మణే కేశవార్ధే క్షణః క్రియతాం ॥... నారాయణేర్ధక్షణః క్రియతాం ॥ ... మాధవార్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ ... గోవిందార్ధేక్షణ. క్రియతాం ॥ విష్ణ్వర్ధేక్షణ క్రియతాం ॥ మధు సూధనార్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ ... త్రివిక్రమార్ధేక్షణః క్రియతాం ॥ వామనార్ధేక్షణః ... తాం ॥ శ్రీధరార్ధే ... తాం ॥ హృషీకేవార్ధే ... తాం ॥ పద్మ నాభార్ధే ... తాం ॥ దామోదరార్ధే ... తాం ॥

ఏవం శుక్ల పక్షే సిద్ధింగతస్య త్రియోదశం విష్ణ్వర్థే వృణుయాత్ త్రియోదశక్షణాని బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్ ॥

కృష్ణ పక్షే సిద్ధింగతస్య.

సంకర్షణార్థేక్షణః క్రియతాం ॥ వాసుదే ... తాం ॥ అనిరుద్ధార్థే ... తాం । పురుషోత్తమార్థే ... తాం ॥ అధోక్షజార్థే ... తాం ॥ నారసింహార్థే ... తాం ॥ అచ్యుతార్థే ... తాం ॥ జనార్దనార్థే ... తాం ॥ ఉపేంద్రార్థే ... తాం ॥ హరర్థేక్షణః క్రియతాం॥ శ్రీ కృష్ణార్థే ... తాం ॥ త్రియోదశం విష్ణ్వర్థే వృణుయాత్ ॥ ఏవం కృష్ణ పక్షే సిద్ధింగతస్య క్షణాని దద్యాత్ ॥ మండల పూజాం కృత్వా ॥ కేశవ ఇదం పాద్యం ఏవం ప్రకారేణ త్రయోదశ బ్రాహ్మణానాం పాద్యాని దత్వా ॥ తతః ఆసనాది సర్వత్రా దద్యాత్ ॥ తతః పురుషసూక్తేన ఆవాహనాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్ ॥ తతః బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే ॥ తతః ఆపోశనం దత్వా ॥ భోజనాంతే ఉచ్ఛిష్ట సన్నిధౌ విష్ణోః పురతః బలిప్రదానం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ప్రాగగ్రేషు దర్భేషు తూష్ణీం జలం దద్యా ॥ ఓం భూస్స్వధా ॥ ఓం భువ స్స్వధా ॥ ఓం సువ స్స్వధా ॥ ఓం భూర్భు వస్సువ స్స్వధా ॥ ఇతి బలిం దత్వా ॥ తూష్ణీం ముదకందత్వా ॥ విష్ణుం పురుష సూక్తేన స్తుత్వా ॥ విష్ణుముద్వాస్య ॥ తతః ద్వాదశ పిండాన్ కృత్వా ॥ ఆగ్నిం సమీపే కర్తాప్రాఙ్ముఖ ముకవిస్య పిండ దానం కరిష్యే ॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ప్రాగగ్రేషు దర్భేషు తూష్ణీం యవోదకం దత్వా ॥ కేశవాయనమః ... ఇదం పిండం దదామి ॥ నారాయణ ... మి ॥ మాధవాయన ... మి ॥ గోవింద ... మి ॥ విష్ణవేస ... మి ॥ మధుసూధ నాయనమః ... మి ॥ త్రివిక్రమా యనమః ... మి ॥ వామనాయనమః ... మి ॥ శ్రీధరాయనమః ... హృషీకేశాయనమః ... మి ॥ పద్మనాభాయనమః ... మి ॥ దామోదరా యనమః ... మి ॥ శుక్లపక్షే సిద్ధింగతే రేవ ద్వాదశ పిండాః దత్వా ॥ అథ కృష్ణ పక్షే విశేషః ॥ సంకర్షణాయనమః ॥ ఇదం పిండం దదామి ॥ వాసు దేవాయనమః ॥ ఇదం పిండం దదామి ॥ ప్రద్యుమ్నాయ ... మి ॥ అనిరుద్ధాయ ... మి ॥ పురుషోత్తమాయ ... మి ॥ అధోక్షజాయ ...

మి ॥ నారసింహాయ .. మి ॥ అచ్యుతాయ ... మి ॥ జనార్దనాయ ... మి ॥ ఉపేంద్రాయ ··· మి ॥ హరేనమః ఇదం పిండం దదామి ॥ శ్రీకృష్ణాయనమః ఇదం పిండం దదామి ॥ కృష్ణపక్షే సిద్ధింగతే రేవద్వాదశ పిండాన్ దత్వా ॥ గురుప్రీత్యర్థం సాలగ్రామ దశదాన మహాదానాని కుర్యాత్ ॥ ఇదం విష్ణురితి జలం దదామి ॥ ఇదం విష్ణు ... సురే ॥ ఇతి జలం దత్వా ॥ ఇదం విష్ణుః ॥ అతోదేవా అవంతు నోయతో విష్ణుర్వి గక్రమే పృథివ్యాస్సప్తధా మభిః ॥ పిండానుపస్థాయ ॥ నమస్కారం కృత్వా ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణ తాంబూలాని దద్యాత్ ॥

శ్లో ॥ ఏవంయః కురుతే విద్వాన్ నారాయణ బలిం ద్విజః । విష్ణులోకమ వాప్నోతి పురుషా నాత్ర సంశయః ॥ ఇతి నారాయణ బలిః ॥ తతో త్రయోదశ దినే ఆరాధనం కుర్యాత్ ॥ సంవత్సరపర్యంతం మాసే మాసే మాసికానిచ కుర్యాత్ ॥ కింతుం ఆరాధనమేవ ॥ అశ్వమేధ ఫలమ వాప్నోతి ॥ ఆరాధన ప్రయోగం గ్రంథ విస్తరభయాత్ నలిఖ్యతే ॥ ఆరాధన ప్రయోగ గ్రంథే ఆరాధనం కుర్యాత్ ॥

'ఆరాధన ప్రయోగము' ప్రత్యేక గ్రంథముగా ముద్రించినాను .

యతీనాం మరణ విశేషః

శ్లో ॥ యతీనాం మరణే ప్రాప్తే స్పృష్టిదోషోన విద్యతే । నాశౌచ బుధ్యాన స్నాయాత్ స్నాతుశ్చ నరకం ధ్రువం ॥ ఆశౌచ బుధ్యా స్నాతశ్చేత్ ఉప పాతకాన్భవేత్ । యతీనాం మరణే ప్రాప్తే నాశౌచంనోదక క్రియా । మహతామశ్వ మేధస్య ఫలం భవతి పుష్కలం । జ్ఞాతి పుత్ర కళత్రాణాం పరివ్రాణ్మలణాం యది, ఆశౌచం నాస్తి తేషాం నై స్నాన మప్యాచ రేన్నతు । భిక్షుః ప్రాణవి నష్టస్తు దృష్టశ్చేత్ప్రాణిభిర్యది । తేషా మప్య ఘహాన్నిస్స్యా దాయుర్వృ దిశ్చజాయతే నసూత కాగ్నిసంస్కారః నార్ద్ర నస్త్రజలా దయః । నైకోద్దిష్టం షోడశాన్నం సాపిండ్యంచ నవిద్యతే । నారాయణ బలిం తత్ర కుర్యాద్వై ద్వాదశేహని । తతశ్చవిష్ణుబుధ్యాతు యతీన్సంపూజ యేద్ద్విజః ।

అపుత్రో వాసపుత్రోవా సిద్ధిం ప్రాప్తోయ తిర్యది । నారాయ
ణబలిం తస్యకుర్యా దేకాదశేహని । షష్టికులాన్య తీత్యాంతే షష్టిరా
గమికాన్యపి । కులాన్యుద్ధరతే ప్రాజ్ఞః సన్యస్త మితి యోవ దేత్ ॥
నిత్యపూజా । మహాపూజా ॥ నారాయణ బలిః । పార్వణశ్రాద్ధం ॥
ఏతాని కర్తవ్యాని ॥

విష్ణుసూక్తమ్

హరిః ఓం ॥ అతో దేవా అవంతునో యతో విష్ణుర్వి చక్రమే।
పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ ౧ ॥ ఇదం విష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా నిధధే
పదం । సమూఢ మస్య పాగ్ం సురే ॥ ౨ ॥ త్రీణిపదా విచక్రమే
విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః । అతో ధర్మాణి ధారయన్ ॥ 3॥ విష్ణోఃకర్మా
ణిపశ్యత యతో వ్రతానిపస్పశే । ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా ॥ ౪॥ తద్వి
ష్ణోపరమం పదం సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవ చక్షురా తతమ్ ॥
౫॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాం సస్సమింధంతే ॥ విష్ణోర్యత్పరమం
పదమ్ ॥ ౬॥ హరిః ఓం తత్సత్ ॥

సంస్కార ప్రయోగ వైషమ్యములు

——(o)——

1. ఆహితాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధ సహిత పితృమేధ ఆహితాగ్ని సంస్కారః.
2. ఆహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే పితృ మేధ సహిత ఆహితాగ్ని సంస్కారః .
3. అనాహి తాగ్నేః బ్రహ్మవిత్త్వే బ్రహ్మమేధస్సహిత పితృమేధ సంస్కారః .
4. అనాహితాగ్నేః అబ్రహ్మవిత్త్వే కేవల పితృమేధ సంస్కారః

గ్రంథ స్సమాప్తః .

——(०)——

చ. ల. కు. సు. ల. ము.

ఉత్తరకాలామృతము

గ్రంథమందుండు విషయములు : గ్రంథారంభము, జన్మకాలాదిసాధనము, పాదచ్ఛాయలు పగటి ప్రొద్దు నిశ్చయించు విధానము, రాత్రిప్రొద్దు నిర్ణయము, జాతక నక్షత్ర ఘటికల నిర్ణయము, మాందిగ్రహ గుళికగ్రహసాధనము, ప్రసవ గృహ నిర్ణయము, పితృస్థితప్రదేశము, ప్రసూతిస్థిత ద్వారాది నిర్ణయము, పుం స్త్రీ భేదము, అంగవిభాగము, గృహములకు మిత్రత్వ శత్రుత్వములు. మేషారాశ్యధిపతులవర్ణ విభాగము, షడ్బల సాధనము, హోరాదిషడ్వర్గము, గ్రహబల పరిమాణము, సప్త వర్గముల ఫలము, కేంద్రఫణ పరా పోక్లీబ స్థితి బలము, స్థానబలము, సమరాసులు విషమరాసులు బలము, గ్రహములకు షడ్బల వ్యతిరిక్త దిగ్బలములు, చతుర్విధ కాలబలములు, నతోన్నతాది హోరాబలము, నతోన్నతాది చేష్టాబలము గ్రహబలములకు దృక్ బలము, దృష్టిస్ఫుటీకరణము దశలకు శుభాశుభములు, ఆయుర్దాయ సాధనము, అంశాయుర్దాయము, లగ్నాయుర్దాయము, సుకృతి దుష్కృతములు, ద్రేక్కాణాధి పతులచే ఆయుర్దాయము, గణితా గతాయుర్దాయము, రాశిచక్రస్థ గ్రహశుభములు, అల్పాయుర్దాయము, కేవల అల్పాయు రారోగ్యము, గ్రహ భావ ఫలము రాజయోగ భంగము, విశేష రాజయోగ తద్భంగములు, పునరపి రాజయోగము, అవయోగము తపప వాదము, చక్రవర్తి యోగము, చంద్రయోగము, గురుశుక్ర రాహు కేతువుల సంచారము వలన యోగము, తన్వాది ద్వాదశ భావములు, పాపత్వ వియోగము ఫలములు, వృద్ధియోగము, కారక గ్రహముల వలన అనిష్ట ఫలములు, రాసులకును గ్రహములకును శుభత్వము, గురు శని కుజ శుక్రులకు బలవిశేషము, గ్రహములకు శుభత్వము, శుభత్వ పాపత్వ తార తమ్యములు, భావఫల కారక ఫలములు, ఆచ్ఛాదకత్వము, వేధకాది సంజ్ఞా మారక నిర్ణయము. 187 విషయములతో 176 పేజీలు గల గొప్ప గ్రంధము; లోగడ యీ గ్రంథమునకు వ్రాసినపుడు లేకపోయినవి. ఇప్పుడే సిద్ధముగా నున్నవి. వెల రు 3-0-0 వలయువారు; శ్రీ లక్ష్మీనరసింహ ముద్రాక్షరశాల. బందరు బచ్చుపేటకు వ్రాసి తెప్పించుకొనగలరు. పోష్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము.